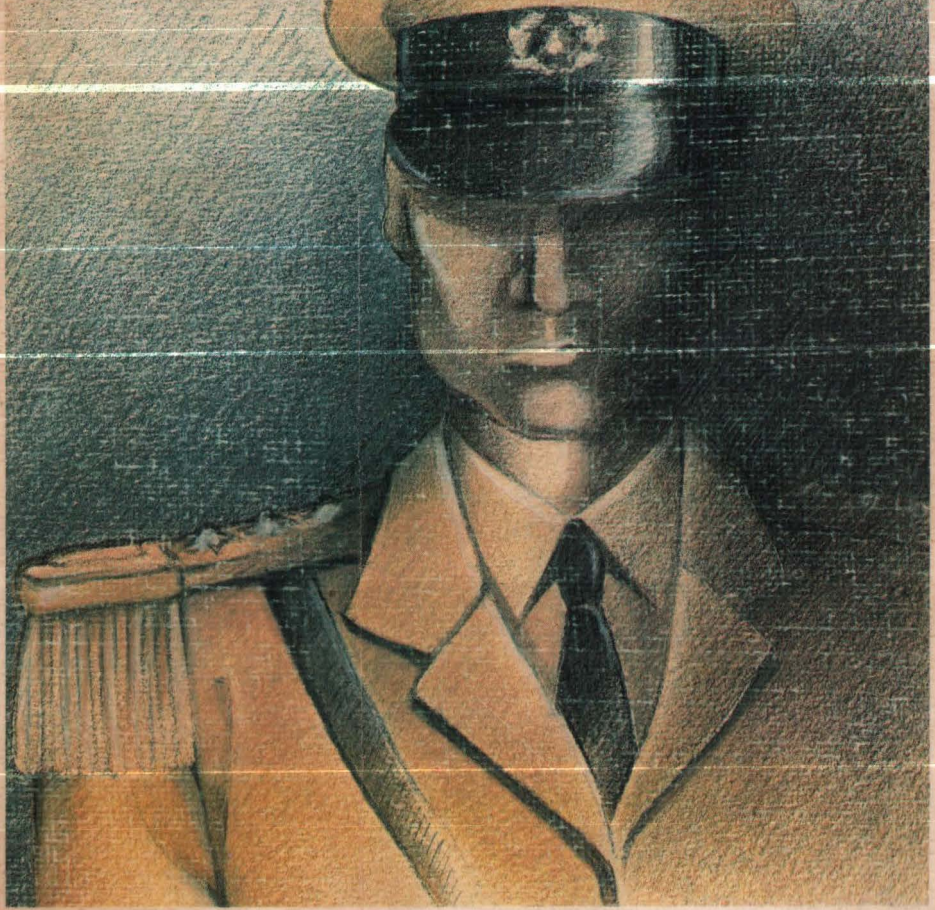
A.MASTRETTA / GENERALİN ÖNLENEMEZ YÜKSELİŞİ

ANGELES MASTRETTA

GENERALİN ÖNLENEMEYEN YÜKSELİŞİ

ALTIN KİTAPLAR

Kitabın Orijinal Adı ARRÁNCAME LA VIDA
(L'HISTOIRE TRÈS
ORDINAIRE DE LA
GÉNÉRALE ASCENCIO)
Yayın Hakları (c) ANGELES MASTRETTA
ONK AJANSI
ALTIN KİTAPLAR YAYINEVİ
Kapak Resmi ve Düzenlemesi SEDEF ŞEN
Dizgi ve Baskı ALTIN KİTAPLAR BASIMEVİ
1. BASIM / EKİM 1989

Bu kitabın her türlü yayın hakkı
Fikir ve Sanat Eserleri Kanunu gereğince
Altın Kitaplar Yayınevi'ne aittir.

Adres
Celâl Ferdi Gökçay Sk. Nebioğlu İşhanı
Cağaloğlu - İstanbul
Tel : 522 40 45
526 80 12

ANGELES MASTRETTA

Generalin Önlenemez Yükselişi

TÜRKÇESİ :

Hüsen Portakal

BİRİNCİ BÖLÜM

O yıl çok şeyler oldu bu ülkede. Bu olaylardan biri de Andres'le benim evlenmemizdi.

Onunla kemerler altındaki bir kahvede tanışmıştım. Hem bu tanışma başka bir yerde de pek olamazdı, çünkü nişanlanmalardan adam öldürmelere değin Puebla'da her şey, sanki başka bir yer yokmuş gibi, hep orada geçerdi.

Andres o zaman otuzunun üstündeydi, ben ise henüz on beşime varmamıştım. Onun bize doğru yaklaştığını gördüğümde, yanımda kız kardeşlerimle nişanlıları vardı. Adını söyledi ve bizimle çene çalmak için yanımıza oturdu. Ondan hoşlandım. Elleri iriydi. Ağzını kapatıp dudaklarını gergin tuttuğunda insana korku veriyor, güldüğünde güven saçıyordu. İki tane ağzı vardı sanki. Birkaç dakika konuştuktan sonra saçları dağılıp durmadan alnına dökülüyor, o da aynı inatla ve tüm yaşamı boyunca sürecek bir el hareketiyle onları tutup arkaya doğru götürüyordu. Öyle yakışıklı bir genç sayılmazdı. Gözleri çok küçük, burnu çok büyüktü, ama o denli canlı gözleri hiçbir zaman görmedim, insana o denli güven veren bir başkasını da hiç tanımadım.

Birden elini omzuma koydu ve sordu.

«Ne aptal insanlar, değil mi?»

Çevreme bakındım. Ne yanıt vereceğimi bilemiyordum.

«Kimler?» diye sordum.

«Haydi evet deyin, aynı şeyleri düşündüğümüz yüzünden okunuyor.» Gülüyordu.

Evet dedim ve «onlar»ın kimler olduklarını bir kez daha sordum.

Bunun üzerine yeşil gözlerinden birini kıstı ve açıkladı.

«Buranın insanları, güzelim. Başka kimler olabilir ki?»

Hiç kuşku yok, ben de onunla aynı şeyi düşünüyordum. Bana da öyle geliyordu ki, buranın insanları sanki yüzyıllardır kent kendilerine aitmiş gibi yürüyorlar ve yaşıyorlardı. Peynir yapmayı öğrenen genç kızların inekten süt sağmayı bırakmaları bizim için değil, onlar içindi. Andres Ascencio'ya bir arma miras kalmamıştı, ama rastlantılar ve kurnazlıklar sonucu da general olmuş değildi.

Andres eve değin bize eşlik etmek istedi, o günden sonra da hem benim gönlümü çelmek, hem annem babam da içinde olmak üzere tüm ailenin hoşuna gitmek için sık sık eve geldi ve bizimle içli dışlı olmaya çalıştı.

Andres onlara birtakım öyküler anlatıyor, olayların içinde hep kendine başarılı roller veriyordu. Kazanmadığı meydan savaşı yoktu. Devrim'e, Büyük Şef'e ya da başka kimselere ihanet edenleri kendi elleriyle öldürmüştü.

Bir anda hepimizi kazanmıştı. Ona koca çapkın diyen Teresa ve onu görünce ödü kopan Barbara bile, evin en küçük kızı Pia kadar ondan hoşlanmaya başlamıştı. Erkek kardeşlerimi arabasında bir kez gezdirince, onları ölünceye değin satın almış oldu.

Arasıra bana çiçekler, onlara da Amerikan çikletleri

getiriyordu. Çiçekler beni hiç heyecanlandırmıyordu, ama onları vazoya yerleştirirken kendimi önemli biri sayıyordum. O da o sırada purosunu içiyor, çalışkan köylü sınıfını, Devrim'in önde gelen şeflerini ve onlara ayrı ayrı yaptığı hizmetleri babama anlatıyordu.

Sonra geçip onların yanına oturuyordum. Babamın varlığının bana verdiği güvenle, benim tam bilgisiz birisi oluşum, her konuda düşüncemi söylememi kolaylaştırıyordu.

Giderken kapıya değin ona eşlik ediyor, sanki birisi bizi ele verecekmiş gibi beni kaçamak öpmesine izin veriyordum. O çıkar çıkmaz hemen kardeşlerimin yanına dönüyordum.

Söylentiler bize kadar ulaşmaya başladı: Andres Ascencio birçok kadınla yaşıyormuş. Birisi Zacatlan'daymış, öteki Cholula'da, başka bir kadın Luz mahallesinde, diğerleri Meksika'da. Genç kızları ayartan caninin, delinin tekiymiş. Çok geçmeden pişman olacakmışız.

Doğrusunu isterseniz biz de pişman olduk, ama çok yıllar sonra. O sıralarda gözlerimin çevresinde oluşan mor halkalarla babam alay ediyor, ben de onu öpücüklere boğuyordum.

Babamı öpmek, delinmiş kısa çorabı, kırmızı pabuçları, saç örgülerinde birer düğümü olan sekiz yaşında bir kız çocuğunun izlenimlerini taşımak hoşuma gidiyor. O günün pazar olduğunu sanmak da hoşuma gidiyor. Yine eve süt taşıyan eşeğin üstüne tırmanmak ve yonca tarlasına dek gitmek istiyor canım. Sonra tarlanın içine saklanmak ve: «Babam beni bulamaz, babam beni bulamaz,» diye bağırmak geliyor içimden. Adımları yanıma değin yaklaşacak, «Nereye gitti minik kızım?» diye bağırdığını duyacağım. Sonra ayağı kaymış da düştüğü yerde ben

varmışım gibi yapacak. «İşte küçük kızı burada.» Yanıma uzanacak, bacaklarımdan yakalayacak ve gülerek, «Bu kız bir yere gidemez, bir kurbağa yakalamış onu, bir öpücük istiyor ondan,» diyecek.

Gerçekten de bir kurbağaya yakalandım. On beş yaşındaydım ve başıma çok şeylerin gelmesini deli gibi istiyordum. Andres bana Tecolutla'ya gidip birkaç gün kalalım dediğinde, önerisini bu nedenle kabul etmiştim. Denizi hiç görmemiştim. Bana dediğine göre, gece kararır, öğle saatlerinde saydamlaşırmış. Ben de gidip görmek istedim. Bir kâğıdın üzerine iki sözcük yazıp bıraktım: «Sevgili kızınız için kaygılanmayın, denizi görmeye gidiyorum.»

Doğrusunu isterseniz, yaşamımın en büyük korkusuyla karşılaşmaya gidiyordum. Atları kısrakların üzerine, boğaları ineklerin üzerine çıkarken görmüştüm, ama bir erkeğin uyarılmış organını görmek apayrı bir şeydi. Ellerimi kıpırdatmadan bana dokunmasına izin verdim. Andres bana neden korktuğumu soruncaya değin ağzımı açamadım ve karton bir bebek gibi kaskatı durdum.

«Hiçbir şeyden korkmuyorum,» dedim.

«Peki bana niye öyle bakıyorsunuz?»

«Bana büyük gelmez mi, diye bakıyorum.»

«Elbette gelmez, yavrucuğum. Yeter ki kendinizi rahat bırakın,» derken kalçalarıma da birer yumuşak şaplak iniyordu. «Nasıl da gergin duruyorsunuz öyle! Haydi gevşeyin biraz. Siz istemezseniz kimse sizi yemez ki!»

Yeniden her yanıma dokunmaya başladı, hiç acelesi yokmuş gibi davranıyordu. Olanlardan hoşlanmıştım.

«Görüyorsunuz ki ısırmıyorum,» derken bir tanrıçayla konuşuyordu adeta. «Şuraya bir bakın, nasıl da ıslanmış!» Annem iyi bir yemek yaptığında nasıl anlatıyorsa, o da onun gibi bir yorum yapıyordu. Sonra üstüme çıktı. Sanki ben onun altında katı, kaskatı kesilmemişim gibi işini yapıyor, derin derin soluyor ve bağırıyordu.

İstediğini yaptıktan sonra sordu. «Hiçbir şey hissetmiyorsun. Niçin hiçbir şey hissetmiyorsun?»

«Hissettim de, en sonunda olanı anlamadım,» dedim.

«Ama önemli olan işte o en sonundaki.» Benimle konuşurken gözleri havaya doğru bakıyordu. «Ah, şu kadınlar! Ne zaman öğrenecek bunu?»

Ve birden uyuyakaldı.

Bense tüm gece uyumadım. Her yanımı ateş sarmıştı. Kalktım, yürüdüm. Bacağıma doğru sıvı bir şey akıyordu. Parmağımla dokundum. Benden gelmiyordu. Üzerimdeki sıvı ona aitti. Kafama takılan sorularla uykuya daldığımda gün ağarmaya başlamıştı. Yatağa girdiğimi duyunca bir kolunu üstüme koymakla yetindi. Birbirimize sarılmış olarak uyuduk.

«Niçin bana öğretmiyorsun?» diye sordum ona.

«Neyi öğretecekmişim?»

«O şeyi duymayı?»

«Bu öğretilmez ki! İnsan kendi kendine öğrenir,» deyip kısa kesti.

Bunun üzerine ben de öğrenmeye karar verdim. Bir daha sefere kendimi aptallık derecesinde gevşek bırakacaktım. Plajda yürürken Andres durmadan konuşuyordu. Bense kollarımı sallıyor, çenem sökülecekmişcesine ağzımı açıyor, karnımı bir çekip bir bırakıyor, kalçalarımı bir sıkıp bir gevşetiyordum.

Böyle durmadan neler anlatıyordu general? Şimdi pek anımsamıyorum, ama anlattıkları hep kendi tasarılarıydı. Bir yanıt beklemeden, benim görüşlerimi sormadan ve bir dinleyiciye gereksinim duymadan, duvarlara seslenir gibi konuşuyordu benimle. O dönemde General Pallares'i yenmek ve Puebla Devletini ele geçirmek için planlar yapıyordu. Ona göre Pallares aptalın tekiydi. Ama bana öyle geliyordu ki, onunla bu kadar uğraşmak için de aptalın teki olmak gerekirdi.

«Seni bu kadar uğraştırdığına göre aptal olmamalı,» dedim bir akşam ona. Birlikte güneşin batışını seyrediyorduk.

«Elbette aptalın teki! Peki sen... sen ne karışıyorsun? Ne düşündüğünü soran var mı?»

«Dört gündür hep aynı şeyleri söylüyorsun. Bu kadar zaman içinde ben de bir kanıya vardım.»

«Bakın şu kıza! Nasıl gebe kalındığını bilmiyor da, kalkmış generalleri yönetecek! Hoşuma gitti doğrusu,» dedi.

Bir hafta bittiği zaman, beni nasıl senli benli bir hava içinde buraya değin getirdiyse, yine öyle eve geri götürdü, sonra bir ay kadar hiç görünmedi. Dönüşte evde ne bana soru sordular, ne de bir yorum yaptılar. Güvenli bir geleceğimiz yoktu ve evde altı tane çocuk vardı. Böylece denizin çok güzel olmasına ve generalin de oraları göreyim diye yorgunluğu göze alıp beni götürmesine sevindiler bile.

Aradan on beş gün geçince babam sormaya başladı. «Don Andres neden artık gelmiyor?»

«General Pallares'i yenmekten başka bir şey düşünmüyor,» dedim ben de. Kafamı olanlara takmaktan çok, ona kavuşmayı düşünüyordum.

Artık okula gitmiyordum. Hemen hemen hiçbir kız ilkokuldan sonrasına gitmiyordu. Ama Salezya keşişleri kendi gizli okullarında bana bir burs verdikleri için ben birkaç yıl fazla okula gitmiştim. Onların öğretim yapmaları yasak olduğundan, bir diploma falan da almadım. Ama okulda canım da sıkılmamıştı. Her şey eğlenceli geçiyordu. İsrail kabilelerinin, kabile şeflerinin, onlardan gelen çocukların, tüm kentlerin, kutsal tarihe ait tüm kadın ve erkeklerin adlarını öğrenmiştim. Yine orada öğrendiğime

göre, Benito Juarez bir masondu. Uzun zamandır cehenneme atılmıştı. Kendisi için âyin yapılmasın diye öbür dünyadan geri gelmiş, bir papazı cüppesinden tutup çekmişti.

İşin kısası, okulda birazcık yazı, biraz dilbilgisi kavramı, çok az matematik ve haç üzerine bir yığın şey öğrendim, ama hiç tarih dersi görmedim.

Günlerim eve kapanmakla geçiyordu. Annem çok iyi bir ev kadını olmamı istiyordu, ama ben böyle durmadan çorap yamamayı ve fasulyelerin içini çıkarmayı bir türlü kabullenemiyordum. Düşünecek çok vaktim vardı. Artık umutsuzluğa düşmeye başlamıştım.

Luz mahallesinde, aşk konusunda uzman geçinen bir çingene kadın vardı. Bir gün öğleden sonra onu görmeye gittim. Bir dizi insan sıraya girmiş, bekliyorlardı. Sıra bana gelince, beni karşısına oturttu ve ne öğrenmek istediğimi sordu. Ben de ciddi ciddi söyledim.

«Zevk duymak istiyorum.» Durdu, bana baktı, ben de ona baktım. Şişman bir kadındı ve uyanık birine benziyordu. Beyaz memelerinin yarısı gömleğinden dışarı sarkıyordu. İki kolunda da renkli bilezikler vardı. Kulaklarından sarkan altın küpeler, yüzüne değiyordu.

«Hiç kimse böyle şeyler için buraya gelmez,» dedi. «Hem sonra annenin buraya gelip çıngar çıkarmasını da istemem.»

«Siz de zevk almasını bilmiyor musunuz?» diye sordum. Tüm sorularımı yanıtlamak için soyunmaya başladı. Bir saniye içinde eteğini ve gömleğini çıkarmış, karşımda çırılçıplak kalmıştı. Çünkü ne donu vardı, ne sutyeni. Hiç iç çamaşırı giymemişti.

«Bak, şurada küçük bir şeyimiz var,» dedi elini bacaklarının arasına götürerek. «İşte bununla zevk alınır. Buna zil denir, ama başka adları da olmalı. Birisiyle olunca, vücudunun merkezinin burası olduğunu düşün. Tüm güzel şeyler buradan gelir. Bununla düşündüğünü, bunun-

la işittiğini ve bununla baktığını düşün. Kafanı ve kollarını unut. Her şey buranda. Sonra bak bakalım, yine zevk almayacak mısın.»

Sonra yine bir saniye içinde giyindi ve beni kapıya doğrü itti.

«Haydi, şimdi git. Bana bir şey ödeme, çünkü yalnız yalan söylediğim zaman para alıyorum. Sana söylediklerim doğru, bunun üzerine yemin ederim.» Parmakları arasında tuttuğu haçı öptü.

Eve geri döndüm. Başkalarına söylenmeyecek bir giz öğrenmiştim. Gece evde bütün ışıkların sönmesini ve Barbara ile Teresa'nın iyice uyumasını bekledim. Elimi zilin üzerine koydum ve kurcalamaya başladım. Tüm önemli şeyler buradaydı. İnsan burasıyla bakıyor, burasıyla duyuyor, burasıyla düşünüyordu. Ne başım vardı, ne kollarım, ne ayaklarım, ne de göbeğim. Bacaklarım yerlerinden çıkacakmış gibi gerilmeye başladı. Evet, her şey buradaydı.

«Sana neler oluyor Cati? Niye böyle soluk soluğasın?» Teresa uyanmış, baha soruyordu. Ertesi günü, boğuluyormuşum gibi, hiç duyulmamış acayip gürültüler yaparak kendisini uyandırdığımı herkese anlatıyordu. Annem kaygılandı. Beni doktora götürmeyi bile düşündü. Kamelyalı Kadın'ın verem hastalığı da böyle başlamıştı.

Kimi zaman, kilisede yapılacak bir evliliğin özlemini çekiyordum. Org düğün marşını çalarken, ben babamın kolunda ve kırmızı halı üzerinde kilisede mihraba doğru yürürken, tüm gözlerin bana çevrilmesi ne güzel olurdu.

Oldum olası düğünlere gülmüşümdür. Tüm bu soytarılıkların, eninde sonunda günlük can sıkıntısına dönüşeceğini ve hep aynı göbeğe değerek uyuyup uyanmak olacağını biliyorum.

Benim henüz böyle bir evliliğim olmadı. Kız kardeşle-

rimi baştan ayağa pembe, ince muslinler ve danteller giyinmiş, aptal ve duygusal bir hava içinde bana hizmet ederlerken görmek isterdim. Babam siyah, annem uzun bir giysi içinde. Ben uzun kollu, yakası dik ve yukarı kalkık, etek kuyruğu kilise içinde yerlere sürünen bir gelinlik giymek isterdim.

Gerçi bu benim yaşamımı değiştirmezdi, ama diğerlerinin yaptığı gibi ben de bu anılarla oyalanırdım. Andres'in kolunda ve yeni soyluluğum üzerimde, kiliseden çıkarken herkesi selamladığımı, bu yeni evlinin prensesliğine hiç kimsenin karşı çıkmadığını sonraları hep anımsardım.

Halının daha uzun olması için katedralde evlenmeliydim. Ama benim böyle bir evliliğim olmadı. Bütün bunların bir sürü aptallık olduğuna ve kendisinin siyasal yaşamına zarar vereceğine Andres beni inandırdı. Hıristiyanlara karşı savaşta Jimenez'in yanında yer almıştı. Büyük Şef'e karşı dürüstlüğünü göstermeli ve evlenmek için bile olsa, gidip kilisede evlenmemeliydi. Medenî nikâha evet diyordu. Yasaya saygılı olmak gerekirdi. Ama en iyisi askerî usulde evlenmekti.

Bir yandan bunları anlatıyor, bir yandan da, askerler gibi evlenelim diye bunları uyduruyordu.

Bir sabah eve geldi.

«Annen baban buradalar mı?» diye sordu.

Evdeydiler, çünkü günlerden pazardı. Her pazar olduğu gibi, evde olmayıp da nerede olacaklardı?

«Evlenmek için geldiğimi git onlara haber ver.»

«Kiminle evlenmeye?» diye sordum.

«Seninle evlenmeye. Ama onların da gelmesi gerekli.»

«Seninle evlenip evlenmeyeceğimi bana sormadın ki,» dedim. «Kendini kim sanıyorsun?»

«Ne demek kendimi kim sanıyorum? Ben Andres Ascencio'yum. İtiraz etmeyi bırak, haydi bin arabaya.»

Eve girdi, babamla bir dakika kadar konuştu. Sonra çıkarken herkes peşinden geliyordu.

Annem ağlıyordu. Bu benim hoşuma gitti, çünkü günün havasına uygun düşüyordu. Kızları ne zaman evlense, anneler ağlar.

«Niçin ağlıyorsun, anneciğim?»

«Çünkü içime bir şeyler doğuyor.»

Annemin içine her zaman bir şeyler doğar.

Nikâh memurluğuna geldiğimizde bizi bekleyenler vardı: Andres'in birkaç arkadaşı, en candan dostu Rodolfo ve yanında bana hiç de hoş bakmayan eşi Sofya. Sanıyorum benim güzelliğim onu kudurtuyordu. Kocası savaşta önemli bir görevdeydi, ama bu onun küçük gözlü ve çarpık bacaklı olmasını değiştirememişti.

Memur ufak tefek, saçsız ama görkemli bir adamdı.

«Merhaba Cabanas,» dedi Andres.

«Hoşgeldiniz, Generalim. Sizi aramızda görmek ne zevk! Her şey hazır.»

Memur büyük bir sicil defteri çıkardı, bir yazı masasının arkasına geçip oturdu. Andres beni tutup memurun karşısına oturttuğu, yanıma annem geçtiği zaman, binbir güçlükle onu teselli ettim. Cabanas'ın alkoliklere benzeyen şişkin ve kırmızı yüzünü hiç unutmam. Dudakları kocamandı ve konuşurken sanki ağzında bir avuç leblebi vardı.

«General Andres Ascencio ile Bayan Catalina Guzman'ın evlilik töreni için burada toplanmış bulunuyoruz. Evlilik yasasının bana verdiği yetkiye dayanarak soruyorum: Catalina, General Andres Ascencio'yu kendinize koca olarak kabul ediyor musunuz?»

«Olur,» dedim.

«Evet; demelisiniz,» dedi memur.

«Evet,» dedim.

«General Andres Ascencio, Bayan Catalina Guzman'ı kendinize eş olarak kabul ediyor musunuz?»

«Evet,» dedi Andres. «Güçlünün zayıfa yardımcı olmasını kabul ediyorum, önemli olan bu. Yasanın geri kalan kısmını okumaya gerek yok. Nereyi imzalayacağız. Al şu kalemi Catalina.»

Şimdiye değin ne bir imzam olmuştu, ne de imza atmıştım. Rahibelerin bana öğrettiği kadarıyla sadece adımı yazmayı biliyordum: Catalina Guzman.

«**Ascencio'**nun eşi diye ayrıca ekle.» Yazdıklarıma dikkat eden Andres beni uyardı.

Sonra oraya bir şey karaladı. Zamanla buna alıştım ve aynısını yapmaya başladım.

«Peki sen **Guzman'ın kocası** diye yazdın mı?» dedim.

«Hayır yavrum, öyle bir âdet yok ki! Ben seni koruyacağım. Sen beni korumayacaksın ki! Sen benim aileme katılıyorsun, benim oluyorsun,» dedi.

«Senin mi?»

«Sıra tanıklarda,» diyen Andres, memurun yerini almıştı bile. «Yunez, sen, imzala şurayı. Haydi sen de Rodolfo. Sizi niye çağırdım ben buraya?»

Annemle babam da imzalarını atarken, Andres'e onun annesiyle babasının nerede olduğunu sordum. Birden, onun annesiyle babasının da burada olması gerektiği aklıma gelmişti.

«Bir tek annem var, ama o da hasta,» derken sesi birden başkalaştı. Sonra ne zaman annesinden söz etse, hep boğazından bu ses çıkıyordu. «Bu nedenle Rodolfo ile eşini çağırdım. Benim ailemin yerini onlar alıyorlar.»

«Eğer Rodolfo imzalıyorsa, benim bacı ve kardeşlerim de imza atmalı,» dedim.

«Deli misin sen, henüz çocuk onlar.»

«Ama ben onların da imzalamalarını istiyorum. Eğer

Rodolfo imzalıyorsa, onlar da imzalasınlar. Onlar benim oyun arkadaşlarım,» dedim.

«Peki, imzalasınlar. Cabanas, bırak çocuklar da imzalasın,» dedi Andres.

Bacı ve kardeşlerimin kendilerini nasıl imzaya hazırladıklarını hiç unutamam. Çiftçilik yaptığımız köyü henüz yeni terketmiştik. Delirdiğimi sanan Barbara'nın korkudan gözleri açılmıştı. Teresa oyuna katılmak istemedi. Markos ile Danyel, saçları tepeden briyantinlenmiş, ama enselerinde birbirine karışmış bir halde, büyük bir ciddiyetle imzalarını atıyorlardı. Fotoğrafçının karşısında poz vereceklermiş gibi saçlarının tepesini taramışlardı. Ötesi önemli değildi.

Pia'ya gelince, tepesindeki topuz kafası kadar büyüktü. Gözleri tam masanın hizasındaydı ve yukardan bakınca beyaz benekli kırmızı kurdeleden başka bir şey görünmüyordu.

«Tüm bunlardan sonra cici bir aileye sahip olmadığın söylenemez,» diyen Andres belime fena bir çimdik attı. Amacı yaptığını babamın da duymasıydı. Doğrusunu isterseniz, o zaman amacının ne olduğunu pek anlamamıştım, ama bugün artık kesinlikle biliyorum. Aradan geçen yıllardan sonra, Andres'in gizli anlam taşımayan hiçbir şey söylemediğini anladım. Babamı tehdit ederken de hiç sıkılmamıştı. Bir gün önce onunla konuşmuş ve benimle evlenmek istediğini söylemiş. Eğer bunu onaylamazsa, zorla ya da iyilikle babamı yola getireceğini bildirmiş.

«Seve seve, Generalim. Bu bir onurdur bizim için,» demiş karşı koyma gücü olmayan babam.

Yıllar sonra, kızı Lilia evlenmek istediği zaman, Andres'in tutumu başkaydı.

Benim kızlarıma, babanın sana davrandığı gibi davranacağımı sanıyorsan aldanıyorsun. Benim kızlarımı isteyen istediği zaman çekip götüremez. Benim kızlarımla

evlenmek isteyen, önceden bana başvursun ki, ben de o aptalın kim olduğunu araştırıp öğreneyim. Ben kendi danalarımı tutup başkalarına armağan etmem. Onlarla evlenmek isteyen bana gelmeli ve nesi var, nesi yok, bana göstermelidir. Anlaşabilirsek, ne güzel, yoksa çekip gitmeli. Hem de derhal. Hem benim kızlarım kilisede evlenecek. Senin Jimenez, papazlara çoktan yenildi.

Pia imza atmasını bilmiyordu. Bir yuvarlak çizip içine iki göz yaptı. Memur sabrını yitirmek üzere olduğunu gizlemek için derin bir soluk aldı ve Pia'nın kurdelesine hafifçe vurdu. Sonunda bitti, bereket versin. Rodolfo ile Chofi, herhalde karınları çok acıkmış olacak, çarçabuk imzaladılar.

Kemerler altına gidip kahvaltı yaptık. Andres herkes adına kahve, çikolata ve etli börek istedi.

«Ben portakal suyu istiyorum,» dedim. Andres homurdandı.

«Hanımefendiye de herkes gibi kahve ya da kakao. Düzensizlik istemem.»

«Ama ben her zaman kahvaltıda meyve suyu içerim.»

«Hanımefendinin canı iyi bir savaş istiyor. Meyve suyundan vazgeçmeyi şimdiden öğrenin. Size her zaman meyve suyunu nereden bulacağız?»

«Baba, söylesene ona, sabahları meyve suyu içerim ben.»

«Şu kıza bir portakal suyu getirin,» dedi babam kesin bir ses tonuyla. Garson hemen koştu.

«Çok güzel, meyve suyunu iç. Seninki de Amerikanvari olsun. Hangi köylü meyve suyu içiyor bu ülkede? Her istediğinin her zaman olacağını sanma. Bir askerle yaşamak, öyle her zaman kolay değildir. Bunu hep böyle bilesin. Size gelince Bay Marcos, onun artık sizin kızınız ol-

madığını aklınızdan çıkarmayın. Bu masada benim sözüm geçer.»

Uzun bir sessizlik oldu. Bu sırada Chofi'nin sıcak çöreği çiğnediği duyuluyordu sadece.

«N'oldu?» diye sordu Andres. «Niye herkes suskun? Düğün günü değil mi bugün? Kız kardeşiniz evleniyor, bunu kutlamayacak mısınız?»

«Burada mı?» dedi Teresa. Sesinden bunu çok gülünç bulduğu belliydi. «Siz delisiniz.»

«Ne diyorsun?» diye sordu Andres.

«Şansınız bol olsun, mutlu yıllar!» Başımızın üzerine pirinç serpen Barbara bağırdı. «Şansın açık olsun Cati,» derken saçlarımı bir yandan okşuyor, bir yandan da pirinç serpiyordu aralarına. Hem durmadan şansın açık olsun diyor, bizi gözyaşlarına boğuncaya değin beni öpüyordu.

İKİNCİ BÖLÜM

Biz hiçbir zaman başkalarına benzer bir çift olmadık. Yeni evliler olarak her yere birlikte gidiyorduk. Kimi kez yalnız erkekler arasında yapılan toplantılara da katılıyorduk. Andres benimle geliyor, bir kolunu bana sarmış olarak aralarına katılıyordu. Kuzey yolu 9 numaradaki evimize nerdeyse her zaman onun dostları geliyordu. İkimiz için çok büyük bir evdi orası. Kent meydanına, sütunlu meydana, babamlara ve çarşıya yakın bir evdi.

Her yere yaya gidiyordum ve hiçbir zaman yalnız çıkmıyordum.

Sabahları atla gezinti yapıyorduk. Atların bulunduğu Charro Meydanı'na dek Andres'in Ford arabasıyla gidiyorduk. Evlendiğimizin ertesi günü bana doru bir kısrak aldı, ben de ona Hortlak adını taktım. Onunki ise, Al Capone adında bir aygırdı.

Andres günle birlikte kalkıyor ve ben sanki onun buyruğunda bir askermişim gibi yapılacak işleri söylüyordu. Gözlerini açınca yatakta bir an bile durmuyordu. Yatağın çevresinde dolanıyor, beden hareketlerinin önemini uzun uzun anlatıyordu. Bense kıpırdamıyor, gözlerimi saklayarak denizi ya da gülen bir insan yüzünü düşünüyordum.

Kimi zaman Andres banyodan dönünceye kadar öyle kalıyordum. O gazetesine bakarken bir yandan da homurdanıyordu.

«Haydi kalksana koca balık! Ne düşüncelere dalıyorsun, sanki düşünebilecek biriymişsin gibi? Ben aşağıya iniyorum, üç yüze kadar saydıktan sonra gelmezsen, gidiyorum.»

Uyurgezer gibi gömleğimi ve pantolonumu üstüme geçirip saçlarımı parmaklarımla düzeltiyorum, aynanın karşısında gömleğimi ilikliyorum ve gözlerimi ovuyorum. Sonra potinlerim ellerimde, merdivenleri dörder dörder iniyorum ve kapıyı açıyorum. Henüz gitmemiş.

«İki yüz doksan sekiz, iki yüz doksan dokuz. Yine potinlerini giyecek vaktin olmamış. Kaytarıcı seni!» derken arabasına biniyor ve gaza basmaya başlıyor.

Kapıdan başımı sokuyorum, onu öpüp saçlarını dağıttıktan sonra geri çekiliyorum, yanına oturmak üzere arabanın öte yanına geçiyorum.

Charro Meydanı'na varmak için kentin dışına çıkılırdı. Seyis atları getirdiğinde güneş ısınmaya başlamış olurdu. Kimsenin yardımı olmadan, Andres bir sıçrayışta ata biner, benim de binmeme yardım eder ve atın boynunu okşardı.

Gittiğimiz yerler dümdüz kırlardı. Kendi topraklarımızın üzerindeymiş gibi atlarımızı sürerdik. Daha sonraları tüm bu köylük alanların bizim olması gerektiğini o zaman aklımdan geçirmemiştim. Bu kadarcık alan da bana yeterdi.

Kimi zaman Al Capone yol ız bilmeden başını alıp gidiyordu. Andres dizginleri bırakıyor, onu dörtnala sürüyordu. İlk günler atların birbirlerine öykündüklerini bilmiyordum. Hortlak da durup dururken dörtnala kalkınca beni korku sarıyordu. At her sıçrayışta, kıçım semere çarpıyor, moranıyordu. Akşam olunca moraran yerleri Generalime

gösteriyordum, o da gülmekten katılıyordu.

«Semere çarpıyorsun da ondan. At koşmaya başlayınca, sen de ayaklarını üzengiye bastıracaksın.»

Onun sözlerini tanrı buyruğu gibi dinliyordum.

«Ata binmesini bilmiyorsun, yemek pişirmesini bilmiyorsun, bana sarılmasını da bilmiyordun. Neyle geçirdin yaşamının ilk on beş yılını?» diye soruyordu bana.

Her akşam yemek saatinde geliyordu. Munoz rahibelerinin yanında yemek kurslarına katıldım ve gerçek bir aşçıbaşı oldum. Saçlarımı nasıl özenle tarıyorsam, aynı istekle de krema çırpıyordum. Mole, cevizli kırmızı biber yemeği, Chalupa, pipian, tinga ve bunların yanında bir sürü şeyler öğrendim (*).

Kurslar salı ve perşembe günleri, saat onda başlıyordu. On iki öğrenciden tek evli kadın bendim.

José Munoz yemek tarifelerini yazdırıyor, kız kardeşi Clarita yemek malzemelerini masanın üzerine koyuyor ve aramızda işbölümü yaptırıyordu.

İkişer ikişer çalışıyorduk. Mole yaptığımız gün Pepa Rugarcia ile birlikteydim. Yakında evlenmesi bekleniyordu. Tahta kaşıkla susam karıştırdığımız bir anda bana sordu.

«Bir an gözlerini kapayıp **Selam Meryem** duasını okumak gerekiyormuş, doğru mu bu sence?»

Güldüm. Bekletmeden susamı karıştırdık ve öğleden sonra aramızda görüşmeyi kararlaştırdık. Monica Espinosa fırında kabak çekirdeği pişiriyordu. Onu da toplantıya çağırdık.

(*) Mole: Biber salçalı hindi dolması; Chalupa: Salçalı Meksika omleti; Pipian: Kızılderili yahnisi. (Ç.N.)

Çekirdekler pişince ezmek gerekiyordu.

«Yapay şeyler istemeyiz,» diyorlardı Munoz kardeşler. «Şimdi öyle kolay bir zamanda yaşamıyoruz. Havanda dövmesini öğrenseniz daha iyi olur.»

Bu işi nöbetleşe yapıyorduk. Biber, yerfıstığı, badem ve kakao tanelerini sırayla havanda eziyorduk. Ne yapsak ezilmeyen taneler kalıyordu. Clarita bizi bir süre sıkıntıda bıraktıktan sonra ince kollarıyla havanı aldı, delice omuzlarını oynatarak taneleri ezmeye başladı. İnce ve sağlam yapılıydı. Kıpkırmızı kesildi, ama bir damla teri akmadı.

«Nasıl? Gördünüz mü?» dedi bitirdiğinde. Monica alkışlamaya başladı, peşinden hepimiz alkışladık. Clarita gitti, ellerini silmek için bir bez aldı.

«Bilmiyorum bu halde nasıl evleneceksiniz! Eğer geri kalan şeyleri de bilmiyorsanız...»

Saat üçe doğru bitirdik, önlüklerimiz kırmızı lekeler içinde kaldı. Kirpiklerimize değin **mole** sıçramıştı. Hindiyi on dört parçaya ayırdık, herkes kendi payını alıp gitti.

Eve geldiğimde Andres beni aç bir **köpek gibi** bekliyordu.

Mole'yi ona gösterdim, üzerine **susam** serptim. **Tortilla** (*) ve birayla yemeye başladık. Hiç konuşmuyorduk. Yemeğe ara vermeden işaretlerle konuşuyorduk. **Tobağının** mavi **porselenini** tertemiz bırakınca, bu yemeği benim pişirebileceğimden iyice kuşkulu olduğunu **söyledi**.

«Birlikte pişirdik.»

«Birlikte, yani Munozlarla.»

(*) Tortilla: Patatesli omlet. Patatesler çok ince doğranıyor ve pişiriliyor, sonra yumurtayla karıştırılıyor. İspanya'da buna başka hiçbir şey katılmıyor. Oysa Meksika chalupa'sı, bir çeşit soslu tortilla'dır. (Ç.N.)

Sonra beni öptü ve gitti. O çıktıktan sonra kemerler altına, Pepa ile Monica'yı aramaya gittim.

Oraya vardığımda ikisi de gelmişti. Monica ağlıyordu. Çünkü bir erkek bir kadını öperken dilini de dokundursa, kadının gebe kalacağını yeni duymuştu.

«Dün evde annem sırtını döner dönmez Adriyan beni öyle öptü,» dedi iki hıçkırık arasında.

Bunun üzerine ben de onları Luz mahallesindeki çingene kadını görmeye götürdüm. Nasıl olsa bana inanmayacaklardı. Erkeklerde ağaçkakanın ne işe yaradığını onlara sorunca Pepa'nın yanıtı şu oldu.

«Pipi yapmak için değil mi?»

Çingenenin evine gittiğimizde kadın onlara bir yumurtayla dokundu ve birer dal maydanoz yedirdi. Sonra elimizin çizgilerini okudu. Pepa ile Monica'nın mutlaka mutlu olacaklarını söyledi. Birinin altı, ötekinin dört çocuğu olacaktı. Monica'nın kocası hasta düşecek, Pepa'nın kocası ise hiçbir zaman kendisi kadar zeki olamayacaktı.

«Ama kocam zengin,» dedi Monica.

«Çok zengin, kızım, kimse bunu elinden alamayacak.»

Ben elimi uzattığım zaman, avucumun içini okşadı ve uzun uzun inceledi.

«Ah küçük hanım, hiç görülmemiş şeyler var burada.»

«Ne olduklarını söylesene bana,» dedim.

«Başka bir gün. Bugün artık geç oldu. Hem ben de yorgunum. Arkadaşlarını eğiteyim diye mi getirdin? Onu bir kez yaptım. Haydi uzaklaşın buradan.»

«Anlatsana.» Bırakılan elim hâlâ uzanmış bir halde dururken Pepa ile Monica ona yalvarıyordu. Bunun üzerine çingene yeniden yaklaştı, elime baktı ve elini yeniden elimin üzerinden geçirdi.

«Ah kızım, burada çok erkek görünüyor,» dedi. «Ama çok da üzüntülerin olacak. Başka bir gün gel. Belki iyi

göremedim bugün. Kimi kez başıma geliyor.» Elimi bıraktı, çıkıp kek yemeye gittik.

«Seninki kadar ilginç bir elim olmasını isterdim,» dedi Pepa. Eve doğru gidiyorduk.

O gece yatakta Generalime sokuldum ve karnını okşadım.

Şimdilik onu seviyorum, diye düşündüm. Sonra, kim bilir? Aldığım yanıt bir horuldama oldu.

Bir hafta sonra bir dostu eve çağırdık. Benim yemek kursunda yaptığım cevizli helvayı ona tattırmak istiyorduk. Biz kahve içerken, askerler Andres'i tutuklama emriyle eve geldiler. Suçu insan öldürmekti ve valinin imzası vardı.

Andres tutuklama kararını okurken çok sakindi. Ben ağlamaya başladım.

«Ne, seni götürecekler mi? Nereye götürecekler? Kimseyi öldürmedin, değil mi?»

«Kaygılanma, küçük hanım, birazdan dönerim,» dedi ve arkadaşına benimle kalmasını söyledi. «Gidip bir açıklamada bulunmalarını isteyeceğim. Mutlaka bir yanlışlık olmalı bunda.»

Elini saçlarımın üzerinde gezdirdi ve çıkıp gitti.

Kapıyı kapattığında yeniden ağlamaya başladım. Böyle götürülmek, insanın yüzüne bir tekme vurulmasından daha aşağılayıcı bir şeydi. Artık dostlarımın yüzüne nasıl bakacaktım? Kendi aileme ne diyecektim? Kiminle uyuyacaktım? Kim beni uyandıracaktı sabahları?

Koşup Santiago kilisesine gitmekten başka aklıma hiçbir şey gelmedi. Mucizeler yaratan yeni bir Bakire Meryem heykelinin oraya getirildiğini söylemişlerdi bana. Gitmediğim tüm âyinler için pişmanlık duydum. Saygı göstermediğim her ayın ilk cuması için pişman oldum.

Santiago karanlık bir kiliseydi. Duvarlarında ermişlerin resimleri asılıydı. Yaldızlı ve göz kamaştırıcı bir mihrabı vardı. En yukarda Bakire Meryem, kucağında bir çocukla, çocuğun bir eli kendisinin kalbinin üzerinde, duruyordu.

Tespih duası saatiydi. Bakire'nin beni iyice görebilmesi için en ön sıraya diz çöktüm. Kilise kalabalıktı. Benim böyle duruşumun ayırt edilemeyeceğinden korktum. Elinde büyük bir tespihle papaz mihrabın önüne geldi. Henüz genç birisiydi, gözleri iriydi, saçları dökülmeye başlamıştı. Sesi öyle bir ötüyordu ki, kilisenin her yanında duyuluyordu.

«Şimdi söyleyeceğimiz gizemler, aslında sevinç saçan gizemlerdir. Birinci gizem, Cebrail'in Meryem'e gebe kalacağını önceden haber vermesidir. Göklerde olan babamız...» diye başladı.

«Ben de babamız, Selam Meryem'e,» diye, okuldakinden çok daha ateşli bir sesle yakarmaları yineliyordum. Ayrıca kendi kendime, onu koruyunuz Ermiş Meryem, onu bana geri veriniz, Sevgili Meryem, diyordum.

Her gizem açıklamasından sonra, koro yerinde bulunan org herkesin bildiği şarkıyı tam bir uyumla çalıyor, bu sırada papaz sesini yükseltiyor ve koroyu yönetiyordu.

Yakarışlardan sonra korodan iki çocuk ellerinde buhurdanlıkla ortaya çıktılar, içlerini doldurdular ve Bakire Meryem'in bulunduğu yöne doğru sallamaya başladılar. Her yanı gümüş rengi bir duman kapladı.

«Meryem Anamız, bizim için yakarınız, bizim için yakarınız,» diye herkes şarkı söylemeye başladı. Orta kısımda birkaç kadın kollarını çaprazlamış, dizüstü mihraba doğru sürünerek gidiyor, ikisi de ağlıyordu.

Bir an benim de onların arasında olmam gerektiğini düşündüm, ama utancım buna engel oldu. Eğer Andres

bırakılsın diye ben de onlar gibi yapsaydım, kuşkusuz hiçbir zaman geri gelmezdi.

Herkes durmadan Meryem Anaya yalvarırken, sürünen kadınlar da mihraba yaklaşıyordu.

Ben de yakarışlarımı hızlandırdım. Kendi tahtına huzur içinde kurulmuş, herkesin ancak aşağılardan bakabildiği Bakire Meryem'e doğru ben de bakarken, yavaşça mırıldanıyordum.

O bizi görmüyordu. Gözlerini indirmiş, yere doğru bakıyordu. Tüm kaygılardan uzaktı ve kaç yaşında olduğu belli değildi.

Org birden sustu, kollarını havaya doğru açan ve her iki eliyle de birer haç çizen papaz konuşmaya başladı.

«Ah, sevgili Meryem Anamız, tanrısal oğlunuzun tapılası kalbinin üstünde size verdiği o sınırsız gücü anımsayınız. Sizin koruyuculuğunuzu, lâyık olduğunuz tüm güvenle istiyoruz, ah, İsa'nın kalbinin göksel hazinesi!»

Bundan sonrasını pek iyi anımsamıyorum, ama herkes kendi dileğini söylemeye başlamıştı. Büyük bir mırıltı duyuluyordu. Yüzlerce ağızdan bir uğultu yükseliyordu. Ben de mırıldanmaya başladım.

«Andres geri dönsün, onu içeri tıkmasınlar, beni yalnız bırakmasın.»

«Hayır, yakarmalarımızı reddedemezsiniz.» Papazın peşinden tüm sesler birden duyulmaya başladı. Haç biçiminde açılan kollar kilisenin içini kaplamıştı.

İnsanlar mihraba ve altın kaplama ağaca doğru yaklaşıyorlardı. Org, Hoşçakal, Anne'yi çalmaya başladı. Hep birlikte şarkı söylüyorduk: Kalbimiz sizin için çarpıyor, binbir kez hoşçakalınız, hoşçakalınız. Tam bu sırada kilisenin dibinden bir ses yükselmeye başladı.

«Yaşasın Kral İsa, yaşasın Kral İsa!»

Birkaç jandarma, önlerindekileri iterek mihraba doğru yol alıyorlardı. Kalabalıktan ve buhur kokusundan ser-

semlemiş haldeydim. Onlardan birinin papaza şöyle dediğini duydum:

«Bizimle gelmelisiniz. Nedenini biliyorsunuz, rezalet çıkarmaya gerek yok.»

Org durmadan çalıyordu.

«Âyini bitirmeme izin veriniz,» dedi papaz. «Kutsama duasını yaptırdıktan sonra sizinle istediğiniz yere gelirim.»

Onu bıraktılar. Âyin kürsüsünü kaldırdı, kutsal ekmeği saklandığı dolaba doğru yöneldi. Görünüşe bakılırsa hiç korkmuyordu. Bakire Meryem'e olan inancından dolayıdır, diye düşündüm. Dolabı açtı, büyük cam kâse içindeki ekmekleri çıkardı. Papaz çıraklarından birisi ona altın ve kırmızı taşlarla süslü ekmek kabını uzattı. Papaz kabı açtı, ekmeği içine koydu, sonra bize döndü. Biz haç işareti yaptık. Papaz kutsal eşyaların konulduğu yere gidinceye değin org çaldı. Ben de onun peşinden gittim. Kapıya ancak yaklaşabildim. Atkısını çıkardığını ve şapkasını aldığını gördüm. Askerler ona dokunmadılar, alıp götürdüler. O günden sonra da artık benim Meryem'e güvenim kalmadı.

Gece yatağa girerken üşüyor, korkudan titriyordum. Ama yine de babamlara gitmedim. Bir ara dostumuz Chema ile cene çaldım. Bizim için sağa sola koşmuş durmuştu. Askerî okul öğretmenleri için düzmece diploma hazırlayan bir sahtekârı öldürmekten sanıktı Andres. Söylenene bakılırsa, sahtekârlığın ve tüm işlerin başında o varmış. Savunma Bakanlığı kuşkulu diplomaları ortaya çıkarınca, Andres korkuya kapılmış ve bu işin içyüzünü en iyi bilenden kendini kurtarmak istemiş.

Chema'ya göre böyle bir şey olamazdı. Kocam birini böyle öldüremezdi. Hem bu denli yoz işlerin içinde olamazdı. Gerçek başkaydı. Pallares valisi ondan nefret ediyordu ve ondan kurtulmak istemişti.

Seçimlerde Andres'i yenilgiye uğrattığı halde, neden hâlâ ondan nefret ettiğini anlamıyordum. İşte iktidarı ele geçirmişti. Andres de seçimleri yitirdiği için yeterince üzülüyordu. Ayrıca böylesine üstüne varmanın yeri var mıydı?

Ertesi günü gazeteler, onu parmaklıklar ardında gösteren bir fotoğraf yayınladılar. Bense sokağa çıkacak gücü kendimde bulamıyordum. Kimsenin benimle konuşmayacağından emindim. Ama yemek kursundaki cevizli biber dolması için malzemeleri de benim götürmem gerekiyordu. Gitmezsem olmazdı. Oraya uykusuz bir kafayla ve sepetim şeftali, elma, muz, kuru üzüm, badem, nar ve domatesle dolu gittiğimde, saat on buçuk olmuştu.

Munozların mutfağı çok genişti. Yirmi kişi hiç sıkışmadan çalışabiliyordu. Ben vardığımda ötekiler gelmişti.

«Senden başka herkes geldi,» dedi Clarita.

«Çünkü...»

«Bahane aramaya gerek yok. Bu dünyada insanların yemek yiyebilmesi kadınlara bağlıdır. Bu bir iştir, oyun değil. Meyveleri doğramaya başla. Haydi çocuklar, kimler çalışacak onunla?»

Yalnız Monica, Pepa ve Lucia Maurer yaklaştılar. Ötekiler masanın üzerinden bana bakıyorlardı. Andres'in katil olduğunu, onun kansıyla konuşmak istemediklerini söylemelerini bekliyordum. Ama Puebla'da işler böyle değildir. Kimse ellmi sıkmadı ve hiç kimse ne düşündüğünü söylemedi.

Monica yanıma oturdu, bıçağıyla muzu rahat rahat keserken generali neden tutukladıklarını ve işin içyüzünü bilip bilmediğimi sordu. Lucia bir elini omzuma koydu, sonra sepetimden çıkardığım elmaları soymaya başladı. Pepa tırnaklarını yemeden duramıyor, neden Monica bana

bu denli çok soru soruyor diye ona homurdanıyordu. Onun soruları durunca bana, «Gece korktun mu?» dedi.

«Biraz,» dedim, şeftali doğramaya ara vermeden.

Munozlardan çıktıktan sonra, elimde yemek tabağımla yolun ortasında yalnız kaldım. Saat tam ikide arkadaşlarımı gelip götürdüler.

Monica içinde annesinin beklediği arabaya binmeden önce, «Üzülme,» dedi.

Eve yaya döndüm. Her zaman çantamda taşıdığım büyük anahtarla kapıyı açtım.

«Andres!» diye bağırdım. Kimseden ses seda yoktu. Biber yemeğini yere bıraktım, bir daha bağırdım. «Andres! Andres!» Hiç kimse yanıt vermiyordu. Yere çömeldim ve ceviz soslu yemeğimin üzerine ağlamaya başladım.

Andres'in her zaman kapıyı açarken çıkardığı sesi duyduğum zaman başımı o yana çevirdim ve bahçede yeşillenmiş bitkiler arasından bakar gibi, iri gözyaşlarımın arasından baktım.

«Ne o, o köylü kocan için mi ağlıyorsun?» demez mi! Yerimden fırladım ve üzerine atıldım. Saat üç güneşi camlara ve avluya vuruyordu. Ayakkabılarımı çıkardım ve giysimin düğmelerini çözmeye başladım. Gömleğinin altından onu okşamaya başladım. Bahçedeki çimenlerin üzerine çektim. Sonra cevizli biber yemeğini anımsadım ve koşarak gidip getirdim. Büyük lokmalarla, çabuk çabuk yedik.

«Seni ne diye tutukladılar ve sonra niye bıraktılar?» diye sordum.

«Çünkü,» dedi Andres, «Bunlar aptal ve pezevengin teki.»

Ertesi gün gazetelerde, Santiago papazının din yasalarına karşı bir gösteri düzenlediği için iki yıl hapis yatacağını ve General Andres Ascencio'nun da, diploma sah-

tekârının ölümüyle ilgisinin bulunmadığı kanıtlandığı için kendisinden özür dilenerek serbest bırakıldığını okuduk.

Artık yemek kurslarına gitmek istemiyordum. Neden gitmediğimi Andres bana sorunca, orada bana nasıl baktıklarını ve nasıl davrandıklarını anlattım. Beni kendine çekti ve hafifçe arkama vurdu.

«Ne kadar anlayışlısın,» dedi. «Biraz bekle de, burada buyrukları veren ben olayım.»

ÜÇÜNCÜ BÖLÜM

Aradan geçen zaman bana çok uzun gelmişti. Dört yıl boyunca Andres eve istediği zaman ve istediği gibi girip çıktı. Kimi zaman onun için bir yüktüm, kimi zaman alınmış ve çekmeceye konulmuş bir eşya, kimi zaman da yaşamının büyük aşkı. Günlerin bana ne getireceğini bilemiyordum. Benimle at gezisine mi çıkacaktı, pazar günü boğa güreşlerine mi götürecekti, yoksa tüm hafta boyunca hiç eve uğramayacak mıydı.

Benimle hiçbir ilgisi olmayan ve benim hiç anlamadığım şeylerin tutkusuna saplanmıştı. Henüz çok genç bir kadındım. Aynı kaynaktan gelen sevinçlere ya da üzüntülere kendimi birden kaptırabiliyordum. Durup dururken üzülen ya da kahkahalarla gülen bir insan olmaya başladım. Tekdüze geçen sabahlardan çok, onun başına herhangi bir şey gelmesini bekliyordum. Durgun yaşamdan nefret ediyordum. Beni korkutuyordu.

Çoğu zaman üzüntülerim aylık kanamayla aynı zamana denk geliyordu. Böyle bir şey Generale anlatılamazdı, erkeklerin bunlara aldırış ettiği yoktu. Kanamamdan utanmıyordum ve bu konuları hiçbir zaman konuşmayan, kır-

mızı lekeli çamaşırlarımı gizli yıkamamı söyleyen annem gibi de yapmıyordum.

Bu çevrenin kadınları âdet görmeye Pepe Flores diyorlardı.

«İster bir Pepe Flores'e istek duyayım, ister başka bir şeye, diyordum, yeter ki can sıkıntımı gidermiş olsun. İçimi üzüntü kapladığında Pepe Flores'i düşünüyordum. Yalnız o da benimle olmalı, birlikte deniz kıyısına gitmeliyiz ve beş gününü bana ayırmalı.

Kuzey dokuzuncu sokaktaki evimizde yüksek bir dişbudak, iki tane jakaranda ve bir de piru ağacı vardı. Ağaçların arkasındaki köşede, kerpiç duvarlı küçük odanın duvarlarını bugenvilla kaplamıştı. Tek penceresinden zamanla değişen bir gök parçası görünürdü. Ben bacaklarımı birbirine bitiştirip, hiçbir şey düşünmeden yere oturuyordum.

Kalçada, belde ve vücudun kılla kaplı her yerinde ortaya çıkan ağrılara karşı anason içmemi önerdi Monica. Yüzüm kızarıncaya değin anason içiyordum, sonra kendi kendime ya da rastladığım herhangi bir kimseyle konuşuyordum. Aşırı bir cesaretle konuşuyordum ve Generalimi kınamayı göze alamadığım için hep rüzgâra karşı söyleniyordum.

Andres devletin askerî manevra şefiydi. Bunun açık anlamı, bölgedeki tüm askerlerin ona bağlı olmasıydı. Sanıyorum o andan sonra kamu için bir tehlike olmaya başladı, Heiss'i ve diğer meslektaşlarını tanıdı, onları korudu. Öyle az buz bir gelir elde etmiyordu. Heiss, terzi malzemesi ve ilaç satan, çığırtkan bir Amerikan gringo'suydu (*). Burada fahri elçiydi. Carranza döneminde bir kaçırılma

(*) Gringo: Güney Amerika'da, İngilizlere ve Kuzey Amerikalılara verilen ad.

olayı uydurmuş, kendisi için ödenen fidye parasıyla bir toplu iğne fabrikası satın almıştı. İş konusunda çok yetenekliydi. Bir işi bağlayınca gözleri parlıyordu. Aynı gabardin pantolonu haftalarca giyerdi. Halk onun buraya beş parasız geldiğini biliyor, o da onların gözleri önünde palazlanıyordu. Sonunda kendisine Don Miguel demeye başladılar. Çok zeki birisi olduğu söyleniyordu ve insanların gözlerini kamaştırıyordu. Ama gerçekte düzenbazın tekiydi.

İlk zamanlar onunla ilgili bir şey bilmiyordum, başkaları da tanımıyordu. Ben Andres'in evinde, havadan sudan şeyler konuşulan, haftada üç gece yatakta işini gören bir oyuncaktım. Sırtını kaşımak onu mutlu ediyordu. O da beni pazar günleri meydanda gezmeye götürüyordu. Tutuklandıktan sonra, yaptığı işlerle ve göreviyle ilgili sorular sormaya başladım kendi kendime. Ne yaptığını bana anlatmak istemiyordu. Bana her zaman verdiği yanıtta, işlerini benimle konuşmak için evlenmediğini söylüyordu. Eğer paraya gereksinmem varsa, ondan istemem yeterliydi. Kimi zaman haklı olduğuna beni inandırıyordu. Ev, çikolata ya da canımın çektiği her ne varsa, paranın nasıl ödendiğine aldırış etmemeliydim.

Zamanı geçirmeye bakmalıydım. Dostlarımı görmeye gidiyordum. Nakış işlerine ya da pasta pişirmelerine yardım ederek öğleden sonralarımı geçiriyordum. Pérez y Pérez'in romanlarını birlikte okuyorduk. Anita de Montemar'ın yazgısı üzerine Pepa gözyaşları dökerken, benle Monica da böyle aptalca şeyler için acı çekmek karşısında gülmemizi tutamıyorduk. Çeyiz sandığını hazırlıyordu, biz de ona yardım ediyorduk. Sessiz ve çirkin bir İspanyolla evlenecekti, bu adamın nesinden hoşlandığını bir türlü anlayamamıştık. Pepa olmadığı zaman adam için hiç de iyi şeyler söylemiyorduk, ama kiliseden çıkarken kendisine gülümseyen o iri yapılı genç adamla nişanlısını de-

ğiştirmesini söylemeyi de hiçbir zaman göze alamadık. Sonunda evlendi ve İspanyolun deli gibi kıskanç biri olduğu ortaya çıktı. Öyle ki, evin balkonunda görünmesini engellemek için balkonu yıktırmıştı.

Pepa'nın düğün günü, yeşil mat renkte ince muslin elbiseyi giyecek ve Andres'in bana aldığı çok uzun bir inci kolye takacaktım. Ama sabah uyandığımda çok bitkindim. Yataktan kalkmak istemiyordum.

Andres sıçrayarak yerinden kalktı. Onu banyoya doğru giderken gördüm. Yapması gereken tüm işleri bir anda bitirmek istiyordu. Uçup aya gidebilseydim ne güzel olurdu diye düşünürken yorganıma sarıldım. Küçük bir kız gibi yatağın dibine doğru kaydım. Sanki ay üstünde yürüyordum. Döndüğünde aydaydım.

«Bugün görülecek işlerin yok mu senin? Sabah sabah suratın niye öyle ölü köpek gibi? Davran, gözlerimi senden ayırmıyorum,» dedi. «Şimdi de gözlerin, inek gözleri gibi. Üzerine aldığın şeyleri yaptın mı?»

Gururlu bir sesle ve kendinden emin bir tavırla söylüyordu bunları. Utanıverdim. Kıpkırmızı kesildiğimi duyumsadım, örtünün altına gizlendim ve yatağın dibine doğru kaydım.

«N'oluyor sana böyle?» diye sordu. «Bana bir erkek çocuk vermeyecek misin?»

Örtünün altında sesini duyuyordum. Daha önce hiç yapmadığım bir hesabı yaparken şişkin memelerime dokunuyordum. Aşağı yukarı üç ay oluyordu ki Pepe Flores'i görmemiştim.

Sonra nikâha gittik. Anne olma düşüncesi kafama takılmış, beni korkutuyordu. Törenin nasıl geçtiğini pek anımsamıyorum. Yalnız Pepa'nın kiliseden çıkarken aydınlık yüzünü, duvağı üzerindeki çiçek tacının glysisi kadar

uzun olduğunu anımsıyorum. Güzeldi. Onun çıktığını gördüğümüzde, Monica ile benim birbirimize söylediğimiz buydu. Heyecandan birbirimizin elini tutmuştuk.

«Bir çocuk bekliyorum,» dedim ona, düğün marşının sesleri arasında.

«Yaşa!» diye bağırdı ve kilisenin ortasında beni öpmeye başladı.

DÖRDÜNCÜ BÖLÜM

Verania doğduğunda on yedi yaşındaydım. Bir karabasan gibi dokuz ay içimde taşıdım onu. Bedenimin üzerinde şişkin bir karnın büyüdüğünü görüyor ve duygulu bir anne rolünü bir türlü benimseyemiyordum. İlk sıkıntım ata binmeyi terketmek ve giysilerimi gebeliğe göre düzeltmek olmuştu. İkincisi, kokusu tâ burnuma dek gelen ekşimelere dayanmaktı. Sızlanmak hiç de bana göre bir şey değildi, ama yabancı birinin sürekli bana sahip olması duygusundan da nefret ediyordum. Karnımın içinde bir balık gibi kıpırdamaya başladığı zaman, hemen dışarı çıkacağını, tüm kanımın da birlikte akıp gideceğini, geride beni ölü olarak bırakacağını sanmıştım. Tüm bunlardan sorumlu olan Andres'ti, üstelik bunun sözünün edilmesine de dayanamıyordu.

«Kadınlar çocuk beklerken önemli bir kişi havasına bürünmek hoşlarına gidiyor,» diyordu. «Senin diğerlerinden ayrı olacağını sanmıştım. Sen ki çocukluğunda şamata etmeden buzağılayan o denli çok gebe inek gördün. Üstelik gençsin de. Takma kafana, tüm bu rahatsızlıklarını yakında unutacaksın.»

Andres il yönetim başkanlığı için aday olduğu seçimleri kaybetmişti, yapacak bir işi de yoktu. Bir yolculuğa çıkmayı ve beni arabayla Birleşik Devletler'e götürmeyi düşünüyordu.

Yolda hep uykum geliyordu. Yüzüme güneş vururken, hattâ uzun yollarda araba zıplarken bile uyuyordum.

«Seni niye getirdiğimi bilmiyorum, Cati,» diyordu bana. «Bir başka kadınla yolculuk etseydim, daha iyiydi. Hiç çevrene bakmadın, bana şarkı söylemedin, birazcık olsun gülmedin bile. Düşkırıklığına uğradım.»

Gebeliğimin tümü bir düşkırıklığı oldu. Çocuğa zarar vermemeyi bahane ederek Andres artık bana yaklaşmıyordu. Bu beni daha da sinirli yaptı. Sakin düşünemiyordum. Aklım başımda değildi. Bir söze başlayınca daldan dala atlıyordum. Bana anlatılanların ancak yarısını dinleyebiliyordum. Ayrıca doğum korkusu sarmıştı beni. Tüm yaşamım boyunca böyle aptal kalacağımı düşünüyordum. O ise çoğu zaman eve gelmiyordu. Artık beni Meksika'daki boğa güreşlerine de götürmüyordu. Tek başına çıkıyordu. Hemen sokağın başında bir başka kadınla buluştuğunu çok iyi biliyordum. Karnı şişkin olmayan, göz çevreleri yanaklarına dek morarmamış, alımlı birisiyle. Hakkı da vardı. Ben ise yalnız başıma hiçbir yere gidemezdim. Çok güzel ve ince belli kadınların gittiği boğa güreşlerine hiç gidemezdim.

Evde yalnız kalıyor, şu terkedilmiş halimi düşünüyordum hep. Elimi karnımın üzerinde gezdiriyor, uyuyordum. Yalnız babamlara yemeğe gitmek için evden çıkıyordum.

Bir gün öğle vakti, Pia için aldığım bir çarkıfeleğe üfleyerek büyük meydanı geçerken, okul arkadaşlarımdan Pablo'ya rastladım. Pablo Çipilo'luydu, ama kökeni İtalyandı. Bu nedenle saçları sarı, bakışları derindi.

«Ne güzelsin!» dedi bana.

«Senin gibi güzel!» yanıtını verdim.

«Ciddi söylüyorum. Çocuk beklerken güzelleşeceğini hep biliyordum.»

Birden, babamlara yemeğe gitmekten vazgeçtim.

Pablo bir at arabasıyla süt dağıtıyordu evlere. Chipilo'da evden sabahları çok erken çıkıyordu. Arabaya binmemi söyledi ve birlikte köye gittik. Beni bir kraliçe yerine koyuyordu. Beklediğim bebeğe karşı hiç kimse bu denli sevecen davranmamıştı. Ben bile. Ama ben güzel bir aşk için iyi bir örnek değildim. O gün öğleden sonra, çocuklar gibi otlar üzerinde oynadık. Karnımı unutacak kadar, yaşamın kolay zevklerinden başka hiçbir şey arzu etmeyecek kadar kendimi bıraktım. Onun basit kumaştan yapılmış pantolonunu, dağılmış saçlarını ve ellerini sevmiştim. Gebeliğimin geri kalan üç aylık endişesinden o beni kurtardı, ben de onun henüz hiçbir geneleve bırakmadığı bakirliğini aldım.

Gebeliğim boyunca tat aldığım tek şey bu oldu. Doğumdan önceki son pazar günü gidip samanlıkta oynadık. Sonra beni aldı, babamlara götürdü, Verania'nın geleceğini duyumsamaya başlamıştım çünkü. Generalim iki gün sonra çıkıp geldi. Bana yirmi buket kırmızı gül ve çikolatalar getirmişti.

Andres ilk evliliğinden olan iki çocuğunu eve getirdiğinde bebek henüz bir aylıktı ve göğüslerim çizik çizik çatlamıştı.

Kızı Virginia benden birkaç ay büyüktü. Octavio ise Ekim 1915'te doğmuştu, benden birkaç yaş küçüktü. Ben odanın içindeyken kapıda göründüler. Babaları onları benimle tanıştırdı, üçümüz de hiç ağzımızı açmadık, birbirimize bakıp durduk. Andres'in yaşamını bilmiyordum. Hele

ben yaşta çocukları olduğundan hiç haberim yoktu.

«Bunlar benim büyük çocuklarım,» dedi. «Zacatlan'da, annemin yanında yaşıyorlardı. Ama köyde kalmalarını artık istemiyorum. Okula gitsinler diye onları buraya getirdim. Bizimle birlikte kalacaklar.»

Başımı salladım ve bebeği gösterdim. «Bakın, bu da sizin kızkardeşiniz,» dedim. «Adı Verania.»

Ona neden böyle duyulmamış bir ad verildiğini soran Octavio yaklaştı ve çocuğun yanağını okşamaya başladı. Babamın annesinin adının da aynı olduğunu söyledim ona.

«Büyükannenin mi?» diye sordu.

Koyu renk gözlü, insana güven veren bir çocuktu. Hoşa gitmek istediği zaman Andres gibi gülüyor, benimle dost olmaya da hazır görünüyordu. Kızkardeşine hiç benzemiyordu. Kız bana bir şey söylemeden, doğru dürüst yüzüme bakmadan, kapıda, babasının yanında kaldı. Sönük gözleri, biraz şişmanlığı ve çok ince dudaklarıyla bana çirkin görünüyordu. Göğüsleri küçük, kalçaları köşeli ve zayıftı. Buna karşılık karnı şişkindi. Acıdım ona.

Octavio ile kız bizim eve yerleştiler, böylece birdenbire bir aile olduk. Andres evde olmadığı zaman bana eşlik edecek insanların bulunmasına sevindim doğrusu.

Akşam onu soru yağmuruna tuttum. Nereden geliyordu bu çocuklar? Başka çocuklar da var mıydı acaba?

Şimdilik bu ikisi vardı. Annelerini, 1914 başlarında, General Macias'ın peşinden Meksiko'ya gittiğinde tanımıştı. Victoriano Huerta, Madero'yu öldürdükten sonra, anayasal hükümet istifa ediyor ve bu ufak tefek General de Puebla'ya vali oluyordu (*). O yıllarda neler olup bittiğini pek

(*) Burada adı geçen belli başlı kişilerden Porfirio Diaz, 1876 - 1911

iyi bilmiyordum, ama çocukların geldiği akşam Andres bana genel çizgileriyle anlattı.

Macias, Zacatlan'dandı. Babası Ascencio gibi o da katırcıydı. Puebla'da Fransızlara karşı savaşmış, sonra Porfirio Diaz'ın birliklerine katılmıştı. Onun yanında önemli ve varlıklı birisi olmuştu. Devrim olunca, çiftliğinin bulunduğu köye geri dönmüş, orada kendini güven içinde bulmuştu. Andres de o sırada onun yanında çalışmaya başlamış.

Andres işlerin üstesinden gelmesini bilen zeki bir çocuktu. Irgat başı oluyordu. Ayrıca patron da babasının tanıdığıydı. İyi anlaşıyorlardı. Huerta Generale valiliği sunduğu zaman adam havaya uçuyor ve ırgat başını da birlikte götürüyordu. Söylendiğine göre, altı ay sonra yöneticilik yapmak yüzünden hastalanıyordu. Meksiko'ya tedaviye gidiyor, Andres'i de yanında götürüyordu, çünkü hem düzenli birisiydi, hem de bekçi köpeği gibi efendisini koruyordu. Efendisi ne zaman gözlüklerini yitirse, o nasıl bulunabileceğini biliyor, giysilerini düzenlice yerleştiriyor, hesaplarını bile tutuyordu. Generalin hastalığı üç hafta sürüyor ve beklendiği gibi 1914 yılının başında ölüyordu. Andres neler döndüğünü pek anlamadan tek başına Mek-

---

yılları arasında Meksika diktatörü, ülkede tam bir terör estiriyor, karşıtlarını ya öldürtüyor ya da toplama kamplarına gönderiyor. Madero, ülkeye demokrasiyi ve hukuk sistemini yerleştirme savı ile başkan oluyor (1911 - 13), ama ABD ile gizlice anlaşıyor. Madero'nun askerî komutanı Huerta bu oyunu ortaya çıkarıyor ve Madero'yu öldürüyor, kendisi başkan oluyor (1913 - 14). Bu anda ABD, Carranza'yı silahlandırıp Meksika'ya gönderiyor. Bunun üzerine Villa ile Zapata ayrı ayrı, devrimci iç savaşı başlatıyorlar. (Ç.N.)

sıko'da işsiz durumda, ihtiyarın kendisine verdiği birazcık parayla kalıyordu.

Kent hoşuna gidiyordu. Mixoac yöresinde bir ahırda iş buluyor ve siyasal olayları anlamaya çalışıyordu. Yaşı on sekizdi, köyüne dönmeye de hiç istekli değildi. Eulalia da o sırada Madero'nun birlikleriyle Mixoac'a gelen bir kızdı. Onunla orada tanışıyordu. Babası Refugio Nuez basit ve hevesli bir askerdi. Eulalia bir öğle üstü Meksiko kentine girişlerinin anısıyla yaşıyordu hep. Trenden inip sarayın bulunduğu büyük meydana giderken binlerce insan onları alkışlıyor, başkan Madero saraya giriyor, kendisiyle babası dışarda kalabalığın arasında kalıyorlar ve herkesle birlikte alkışlamayı sürdürüyorlardı.

Eulalia'nın babası da içi öfke ve umut dolu olarak ahırda çalışmaya başlıyordu. Bozgunun acı gülümsemesi ve yakında gelip kendilerini yoksulluktan kurtaracak olan Devrim'in güveni, kendisinden kızına da geçiyordu.

Olacakları beklerken ineklerden süt sağıyorlardı. Andres'in sürdüğü, yaşlı bir beygirin çektiği arabayla sütü satıyorlardı. Eulalia'nın sütü evlere dağıtmak için gitmesine gerek yoktu, çünkü onun işi yalnız inekleri sağmaktı. Ama Andres ile dolaşmayı, büyük kapıları açılınca çıkan koyu üniformalı hizmetçileri ya da yüzlerinde dünyanın sonunun, hem de kendi dünyalarının sonunun geldiği okunan çok beyaz tenli ve ipek giysili kadınları görmeyi seviyordu. Bir yıl önce Madero'ya karşı yer alan ayaklanmada topların yıktığı evleri Andres'e gösteriyordu. Andres bunlardan pek bir şey anlamıyordu, ama genç kızın gözlerinin aşkı için Madero'cu oluyordu. Eulalia, Octavio'nun bakışlarına sahipti, sağlam ve ufak yapılıydı. Bir sabah iş dönüşü, bakireliğini kendisine sunmuştu.

Her şeyi öğrenmek istiyordum. Ne tuhaf, o da anlattı.

Tüm günlerini birlikte geçiriyorlarmış. Şafakta süt

sağmak için kalkıyorlar, işleri bittikten sonra kahve içerek babanın anlattıklarını dinliyorlarmış. Emiliano Zapata, Chilpancingo'yu almış, kuzeyli devrimciler Torreon'a yaklaşıyorlarmış, Hain Huerta, Porfirio'ya mareşal unvanı vermiş ve madalyalar takarak Paris'e göndermiş.

Baba Eulalia'nın bütün bunlardan nasıl haberi olduğu bilinmiyor elbette. İturbide köprüsü çevresinde birkaç **gringo** yakalanınca, Amerikan birliklerinin Veracruz'a çıkartma yapacağını önceden kestirmiş. Villa, Zacatecas'ı almadan günlerce önce, kanlı çatışmayı ve bu savaşta dört binden çok insanın öleceğini haber vermiş.

Her şeyi önceden kestirdiği için, Eulalia'nın Andres'ten bir çocuğu olacağını da söylemiş. Kaçınılmaz doğum sancısının ardından savaşın ve torunun geleceği üzerine de peygamberce tahminlerde bulunmuş. Eulalia vücudundaki değişmeleri kabullenmiş. Çocuğun varlığı giderek vücudunu genişletiyormuş, ama sabahları şafakla birlikte kalkıp süt sağmaktan ya da Andres ile arabada sütü götürmekten geri kalmamış.

Temmuzun ortasında bir sabah, Refugio Nunez yatağından fırlamış ve hainin yenilgisini haber vermiş. Henüz o bunu söyler söylemez, Ulusal Meclis'te milletvekilleri Huerta'nın istifasını kabul etmiş. Sonra Puebla'nın ve diğer kent merkezlerinin düşeceğini söylemiş.

«Bugün General Obregon gelecek,» demiş günlerden Ağustosun 15'iyken. Üçü birlikte büyük meydanda onu karşılamaya gidiyorlarmış.

Genç Ascencio, General Obregon'u seviyor (*). Bir gün oyuna katılırsa, onunla olmayı düşünüyor. Yenilme-

---

(*) Obregon, Mayıs 1920'de Carranza'yı deviren devrimci generallerden birisi. Aynı yılın Eylül ayında devlet başkanı seçiliyor, 1934'te öldürülüyor.

yecek bir insanın yüzünü görüyor onda.

«Çünkü sen Zapata'yı görmedin,» diyordu ona Eulalia.

«Hayır, görmedim, ama onun yolunda olan Kızılderililerin kafalarını tanıyorum,» diyordu Andres.

Tartışmıyorlardı. Ondan kendisine eşit birisiymiş gibi söz ediyordu. Başka hiçbir kadından böyle söz ettiğini anımsamıyorum.

Carranza Meksiko'ya geldiği zaman, Eyalet valileriyle kuvvet komutanlarını toplantıya çağırıyor, Don Refugio bir kez daha olacakları önceden kestiriyor ve Villa ile Zapata'nın toplantıya katılmayacaklarını söylüyordu. Bir kez daha haklı çıkıyordu.

Kongre, Aguascalientes'e taşınmaya karar veriyordu. Bu kez Villa ile Zapata da onlara katılıyor, ortak plan onaylanıyordu. Don Refugio, Devrim'in yaklaştığına inanıyor ve içmeye başlıyordu. Haber doğrulandığı zaman üç gündür içiyormuş ve aynı sözleri yineliyormuş:

«Size demiştim çocuklar, bakın **Tierra y Libertad** kazandı.» (*)

«Siz istediğinizi söyleyin, ama onların General Carranza ile tartışmaları doğru değil,» diyordu Andres.

Eulalia karnını okşuyor ve kahve pişiriyordu. Babasının kendi erkeğiyle konuştuğunu işitmek hoşuna gidiyordu.

Bir ay sonra Carranza Meksiko'ya dönüyor ve daha Cordoba'dan geçerken Kongrenin koşullarını yadsımaya başlıyordu. Kongre telaşa kapılmadan oturumlarını sürdürüyor, geçici bir cumhurbaşkanı atıyor ve kentleri ele geçirmek için Carranza'nın yandaşlarına karşı savaşıyordu.

Aynı ayın sonunda gringolar Veracruz'u General Car-

(*) Tierra y Libertad: Toprak ve Özgürlük, Zapata ile devrimci arkadaşlarının sloganı (Ç.N.)

ranza'ya teslim ediyorlardı. Ama ertesi gün Güney Güçleri Meksiko'ya giriyordu.

İki hafta sonra Eulalia ilk ağrılarını çekmeye başlıyordu. Ne olursa olsun, diyordu babası. Villa ile Zapata'nın başı çektiği Kongre Ordusu'nun törenine gitmeleri için karar veriyor.

İkisinin arkasından elli binden fazla insan kente girmiş. Geçit sabah saat onda başlıyor ve öğleden sonra dört buçukta bitiyordu. Eulalia cadde ortasında bir kız doğuruyor, babası çocuğu alıyor, temizliyor ve kızının şalıyla sarıyordu. Bu sırada Andres onlara aptal aptal bakıyordu.

«Ah, Bakire!» Doğum sırasında Eulalia'nın ağzından çıkabilen tek sözcük bu olmuş. Bunu o denli çok sık söylemiş ki, eve döndüklerinde Don Refugio bebeği yıkarken, Andres ona Virgen (bakire) adının verilmesini kararlaştırmış. Bebeği vaftiz ettirmeye götürdüklerinde, papaz onlara bu adın verilemeyeceğini söylüyor ve Viriginia'nın daha uygun düşeceğini öneriyordu. Kabul ediyorlardı.

Doğumdan sekiz gün sonra, Eulalia bebek kucağında ahıra geri geliyor, yüzü bir yıl öncekine göre daha çok gülümsüyordu. Şimdi bir kızı, bir erkeği vardı, Emilio Zapata'nın da önünden geçtiğini görmüştü. Tüm bunlar onu mutlu ediyordu.

Buna karşılık, Andres artık yoksulluğa katlanamadığı gibi, günlük işinden de sıkılıyordu. Zengin olmak, komuta etmek istiyor, gidip geçit törenlerini görmek değil, kendisi geçit yapmak istiyordu. Sütün sağılmasından dağıtımına değin canı sıkılıp duruyor ve Don Refugio'nun önsezileri kendisine bir dizi uğursuzluk gibi geliyordu. Kongrecilerle anayasacılar tüm ülkede çarpışıyorlardı. Bir gün birinciler bir kenti ele geçiriyorsa, ertesi günü ikinciler onu geri alıyordu. Eğer bir gün bir yasaya uymak gerekiyorsa, ertesi günü öteki yasaya boyun eğiliyordu. Birinciler için

Meksiko başkenti, ötekiler için Veracruz. Ama bu arada bir şey Andres'in dikkatini çekiyordu: anayasacıların şefi her zaman ayrıyken, kongrecilerin başında çok insan vardı ve hiçbir zaman uzlaşamıyorlardı.

«Ne var, biliyor musun? Sen demokrasiye inanmıyorsun,» diyordu ona kayınpederi.

«Benim gözümden kaçmaz, Don Refugio,» diye yanıt veriyordu ona Andres. «Hem bu demokrasiye nasıl inanayım ben? Teğmen Segovia'nın sözleri yerinde değil mi: Yönetilmeyen bir demokrasi, demokrasi değildir.»

Meksiko'da Ocak ayı kongrecilerin hükümetiyle başlıyor, ama ayın sonunda Alvaro Obregon geri gelip kenti alıyor, kongrecilerin şansına bir piyango vuruyor, şiddetli bir fırtına tüm sokak lambalarını söküyor, kenti karanlıkta bırakıyordu. Birçok ağaç kökünden sökülüyor, Andres, Eulalia ve Don Refugio'nun kaldığı hangarın çatısı gece yarısı havaya uçuyor, üşümeye başlıyorlardı. Çatının böyle birdenbire uçup gitmesi Eulalia'yı güldürüyordu. Don Refugio, yoksullara yapılan haksızlıklar ve bir gün Devrim'in bunlara bir son vereceği üzerine söylev vermeye başlıyordu. Genç Ascencio geceyi küfür ederek geçiriyor ve bu yoksulluktan kurtulmak için kendi kendine söz veriyordu.

Aynı gün öğleden sonra Mixoac'ta bir İspanyol papazın yanına yardımcı olarak giriyordu. Ama şanssızlık bu ya, bu iş de çok sürmüyordu, çünkü Obregon başkenttteki papazlardan beş yüz bin peso vergi istiyor, onlar da bunu ödemeyince, hepsini toplayıp karargâha götürüyorlardı. Papaz José çok zengin biriydi, Andres de onunla birlikte gidiyor ve beş parasız olan Covadonga bakiresinin ona küfrettiğini duyuyordu. Meksikalı papazların içeri atılmasını buyuruyordu Obregon. Yabancıları da ülkeyi terketmeleri koşuluyla serbest bırakıyorlardı. Papaz José bir gün bile beklemeden kendi cemaatine veda ediyor ve kü-

çük bir sandık dolusu altınla limana doğru yola çıkıyordu. Andres ona gara dek eşlik etmek istiyordu.

Durum daha da kötüleşiyordu. Besinsiz kalan zayıf inekler bile daha az süt vermeye başlıyorlardı. Eulalia ile kentin içinde ekmek ve kömür aramaya çıkıyorlar, çoğu zaman bulamıyorlar, bulsalar da ödeyecek paraları olmuyordu.

Mart ayında Don Refugio ile kızının şansı yaver gitmişti. Güney Ordusu gelip kenti geri alıyor ve bir gece öncesinde de Obregon'u kaçmaya zorluyordu. Askerlerin peşinden Kongre başkanıyla delegelerin bir kısmı da geliyordu.

Eulalia ile babasının şansı açılıyor, ama Andres bunu paylaşmaya gelmiyordu. İşleri yoluna koymak için Eulalia bir kez daha gebe kalıyordu. Ahırda artık ücretleri düzenli ödenmiyor ve işin başında olmadıkları zaman, hemen paraları kesiliyordu. Eşinin bu boş beklentilerinden nefret etmeye başlıyor, her şeyi yüzüstü bırakıp gitmek istiyordu. Aradan yirmi yıl kadar bir zaman geçtikten sonra, neden bırakıp gitmediğini de açıklamıyordu.

Halkın tam olarak ne durumda bulunduğunu Kongre'deki bayların bilmediklerinden kuşkusu yoktu Eulalia'nın. Pirinç istemek için oturumlardan birine boş sepetlerle gidecek insanların haberini alınca, o da duraksamadan gitmeye karar vermiş, ama Andres onunla gitmek istememişti. Ama onu kapıda bebeği şala sarmış ve bir bayram havasında görünce, peşinden gitmişti.

«Mısır! Ekmek!» diye bağırıyorlardı insanlar boş sepetleri ve aç çocukları göstererek. Karısı başkalarıyla birlikte bağırırken, Andres de bu yolla hiçbir şey elde edilemez diye kendi başına söyleniyor ve küfürler savuruyordu.

Kongre temsilcilerinden birisi, temel gereksinimleri

karşılamak için beş milyon pesoluk alım yapılacağını kalabalığa açıklıyordu.

«Sana demiştim, bak, gör yiyeceklerimiz nasıl çoğalacak,» diyordu Eulalia ertesi günü sepet elinde kapıdan çıkarken. Ve Başkan'ın buyruğu üzerine madencilik okulunun avlusunda ucuza satılacak mısırdan almaya gidiyordu. Bu kez Andres onunla gitmiyordu. Ama onu, şala sarılı bebekle ve karnı öne doğru şişkin bir halde giderken görüyordu. Zayıflamış ve gözlerinin çevresini mor halkalar sarmıştı, ama o zengin gülümsemesini azıcık bile yitirmemişti. Karısının delirdiğini düşünerek yere oturup bir sigara içiyordu.

Akşam hava kararıktan sonra Eulalia dönmeyince onu aramaya çıktı. Madencilik okuluna geldiği zaman, birkaç askerin terkedilmiş ayakkabıları ve sepetleri topladıklarını gördü ama avluda mısırın tanesi bile yoktu. On binden çok insan gelip yiyecek aramış, bir avuç yiyecek için birbirlerini yemişler, ayaklanan kalabalık bastırılmıştı. İki yüzden çok insan bayılmıştı. Kimi havasızlıktan, kimi de güneş çarpmasından. Kızıl Haç'ın cankurtaran arabaları gelip onları görmüştü.

Andres eşini ve çocuğunu gidip Kızıl Haç'ın eski hastanesinde aramıştı. Kadını çocukla birlikte bir kamp yatağına yığılmış, acınacak bir durumda, ama ölümsüz gülümseyişiyle bulmuştu. Kadın sesini çıkarmıyor, bir avuç mısırı göstermek için elini açmakla yetiniyordu. Andres dehşete kapılmış ona bakarken, öteki avucunu da açıyor, «Bak, daha var,» diyordu.

Çok geçmeden ahır sahibi onlara on peso ödeyince kendilerini zengin hissediyorlar ve San Juan pazarına yiyecek almaya gidiyorlardı. Oraya vardıklarında vakit öğleyi bulmuş, nerdeyse tüm dükkânlar kapanmıştı. Fırının önünde kadınların bağırıştıklarını ve birbirlerini ittiklerini görüyorlardı.

«İçeri,» diyordu Eulalia onlara yaklaşırken. Ve zayıf bedeninin tüm gücüyle itmeye başlıyordu.

Zorlanmaya dayanamayan kapılar birden açılıyor, kadınlar içeri saldırıyor, açlığın verdiği bir itişle ekmekleri kapıyorlar ve alabildikleri kadar sepetlerine dolduruyorlardı. Andres bu kargaşayı ve parasız ekmek alan kadınlara engel olmaya çalışan İspanyol fırıncıyı gözlüyordu. Adam kadınlarla kavgaya tutuşuyor ve sepetlerinden ekmekleri geri almaya çalışıyordu. Fırıncı tezgâhından uzaklaşıyor ve sepetine bir tepsi küçük ekmek dolduran bir kadını saçlarından yakalıyordu.

Tezgâhın altındaki çekmecede Andres çok para bulamıyor, ama olanları çarçabuk alıyordu. Kadınların şalları ve buldukları ekmek parçalarını ağızlarına götüren kolları arasında Eulalia'yı arıyordu. Kapıya çıkıyor ve onu çağırıyordu. Eulalia bir kolunu kaldırıyor, ağzı kırıntılarla dolu gülümserken ona elindeki ekmeği gösteriyordu. Dirsek dirseğe, kendine yol açarak yanına gelen kadını tutuyor ve arkasından çekerek birlikte koşmaya başlıyorlardı.

«Hiçbir şey kapamadın mı?» diye soran Eulalia, bayram yerini neden bu denli erken terkettiklerini de anlamıyordu. Sorusu karşılıksız kalıyordu. Evlerine doğru giderlerken, anasonlu ekmeğini yolda rahat rahat çiğneyecek zamanı buluyor, kocasına bir parça ekmek sunmayı düşünemeyecek denli aptallaştığını anlıyordu.

Bu süre içinde Don Refugio evde bebekle kalmış ve çuvaldan bozma, tavana iple asılı salıncağı sallamış durmuştu.

Eve çok mutlu bir halde giren Eulalia ekmek sepetini yaşlı peygambere uzatıyordu. Onların sevinç içinde birbirlerine sarıldıklarını gören Andres, parayı daha zor günler için saklamak gerektiğini düşünüyor. Ama Eulalia durmadan onu eleştirince, o da cebine doldurabildiği paraları çıkarıyordu.

«Ne kadar da çok para var,» diye bağıran Eulalia, tuttuğu gibi paraları havaya fırlatıyordu.

Aynı akşam bir şal almak istiyor ve bir gömlek kendisine, bir gömlek de babasına alması için Andres'i zorluyordu. Çocuğa parlak saten dilimli bir başlık buluyordu. Artan parayla şeker, kahve ve pirinç alıyorlardı. On beş peso ayırmak için Andres diretiyordu.

«Bu sabaha göre beş pesomuz daha arttı,» diyordu Eulalia uyumadan önce.

Sabahleyin top sesleri çok yakından gelmeye başlıyordu. Öyle ki, ahırda kalan sekiz zayıf ineği sağmaktan vazgeçmeyi bile düşünüyorlardı. Ama Eulalia ekmeğini ılık süt kovasına batırıp yemek istiyor ve babasının uyarılarına her zamankinden daha bir aldırmazlıkla dışarı çıkıyordu.

Bütün gün top sesleri duyuluyordu. Andres ile Eulalia, sağdıkları azıcık sütle kent içindeki yukarı mahalleye değin gidiyorlar, ama hiç kimse kapısını onlara açmıyordu. Ortalıkta arabalar görünmüyordu. Dükkânlar kapalıydı ve çok az insan tehlikeyi göze alarak sokağa çıkıyordu.

Akşam Kongre'nin son birlikleri de çekiliyor ve ertesi gün anayasacı birlikler kente girmeye başlıyorlardı. İki gün sonra yeni birlikler geliyor, onlarla birlikte bir bölge komutanı, bir polis şefi ve bir bölge yöneticisi de geliyordu.

Eulalia elinde bir peso ile bakkala tereyağı almaya gidiyor, elindeki paranın artık geçmediğini kendisine söylüyorlardı. Tüm paranın harcanmasını istemeyen Andres'e karşı içinde bir öfke kabarıyordu. Eve döndüğünde kızgınlığı bir türlü yatışmıyor ve geri kalan paraların tümünü yakmak istiyordu, ama kongrecilerin geri döneceğini söyleyen babası, yakılmak için ocağın yanında bekleyen paraları ondan geri alıyordu.

Eulalia'nın üzüntüsünden geçilmiyordu. Rengi uçup

gitmişti. Andres'e göre bunlar gebelik yüzündendi, ama Don Refugio geçen gebeliğinde kızının böyle olmadığını söylüyordu.

Onların tartıştığını duyan Eulalia araya giriyordu. «Dendiğine göre her çocuk bir olmazmış.»

Beş gün sonra Kongreciler kenti geri alıyorlardı. Eulalia bunu öğrenir öğrenmez paraları alıyor ve daha önce geri çevrildiği bakkala gidiyordu.

İki kilo pirinç, bir kilo un, iki kilo mısır, bir kilo şeker, bir kilo kahve ve bir paket sigara bile alıyordu.

Sonra yine anayasacılar geliyor, Don Refugio bu kez bunların kalıcı olacağını söylüyor, kızı başını yiyecek hazinesine doğru çevirip gururla bakıyordu.

Artık Carranza bir aydır kentteydi ve hükümetini Kuzey Amerika bile tanımıştı. Eulalia bir bebek dünyaya getirdi. Gözleri babasınki gibi pırıl pırıldı ve annesi gibi hep gülümsüyordu. Don Refugio'nun yüzünden mutluluk taşıyordu. Başka birisinin önerisine fırsat bırakmamak için çocuğa hemen Octavio adını verdi.

Henüz bir yaşına basmış olan Virginia, ilk fırsatta ikinci plana itildi. Anneyle büyükbaba, yeni doğmuş bu olağanüstü armağanla çok meşguldüler. Baba çocuğu gördüğünde, ona doğru ilk adımını atarken, bu yoksulluktan ilk fırsatta ve bir daha geri dönmemek üzere nasıl kurtulacaklarını kendi kendine soruyordu.

Süt sağıldıktan sonra bu kez tek başına yola koyuluyordu. Kent düzen içinde görünüyordu kendisine. Hattâ güzelleşmişti de.

Bir gün mandıra sahibi, yaptığı işten zararlı çıkmamak için yeni bir kurum olan Fiyatları Ayarlama Kurumu'ndan gidip sütün kaça satılması gerektiğini öğrenmesini istedi ondan.

Çocukluk arkadaşı Rodolfo, danışma gişesinde bir

hayalet gibi birdenbire karşısına çıktı. Gerçi savaşa katılmamıştı, ama yine de Doğu Ordusunda Meksika'ya assubay rütbesiyle gelmişti.

Orada tahsildarlık yapıyordu ve rütbesi sayesinde kendisine saygı gösteriyorlardı. Andres'ten iki yaş daha büyüktü ve dört yıldır birbirlerini görmüyorlardı. Daha önceleri Andres arkadaşını aptal yerine koyardı; ama bu kez onu böyle iyi giyinmiş ve çocukluğundaki gibi bakımlı görünce, kendi yargısından kuşkulanmaya başlamıştı. Daha dün görüşmüşler gibi birbirlerini selamlamışlar ve öğle yemeğini birlikte yemeye karar vermişlerdi.

Andres gece geç saatte dönmüştü. Önceden haber vermediği için kendisini kınayan karısına, arkadaşının assubay olma öyküsünü anlatmış ve yakında kendisinin de paralı bir iş bulabileceğine kesin gözle baktığını söylemişti.

Don Refugio bıyığının uçlarını sıvazlamış ve kızına dönmüştü.

«Gördün mü nasıl haklı çıktım,» demişti. «İyi bir yoldaş oldu bize. Kuzeylilerle iyi anlaşacak. Eminim ki içinde bulunduğumuz durumdan bizi rahatça çekip çıkaracak.»

«Arkadaşımı Octavio'nun vaftiz babası yapalım,» diyordu Andres.

Eulalia'nın o ölümsüz gülümsemesi yine yüzüne yayılıyor ve kalkıp yatakta oğlunun yanına uzanıyordu.

«Yorgun olduğunu söylüyordu,» diyordu Don Refugio. «Eğer böyle dediyse, ölecek demektir.»

Ne yazık ki Don Refugio bir kez daha gerçeği önceden sezmişti.

Aylardır Meksika'da kol gezen tifüs salgını ahıra da girdi ve Eulalia'yı yakaladı.

Sekiz gün içinde artık gülümsemez oldu. Nerdeyse hiç konuşmuyor, bedeni ateşler içinde yanıyor ve çevreye dayanılmaz bir koku yayıyordu. Yanına oturan babasıyla kocası, alnına ıslak bez koymaktan başka yapacak hiçbir şey bulamıyorlardı. Tifüsten kurtulan kimse yoktu. Eulalia bunu biliyor ve ölümüyle kimseyi rahatsız etmek istemiyordu. Arada bir gülümsemeye çalışıp onlara minnetle bakıyordu.

«Sana iyi şanslar,» diyordu Andres'e ateşler içindeki son gününe ve sessizliğe dalmadan önce.

BEŞİNCİ BÖLÜM

Bu dramatik ve duygulandırıcı öyküye yıllarca inandım. Eulalia'nın anısına saygı duydum, onun gibi gülümsemeye çalıştım ve ona saf bir bağlılıkla bağlanan Generalimin bana da aynı şeyi göstermesini tüm gücümle, en az yüz kez diledim. Andres Puebla eyalet valiliğine aday olmayı başarıncaya kadar ve onun Huerta'nın buyruğunda çalıştığını, Madero hükümetince bir hain olduğunu gösteren belgelerin muhaliflerce evimize getirilmesine dek sürdü bu.

«Demek bu süt masalı gerçek değildi,» dedim ona bildiriyi uzatırken.

«Eğer sen bana değil, düşmanlarıma inanmak istersen, benim de söyleyecek bir şeyim kalmaz,» diye yanıt verdi.

Suçlayıcı kâğıt elimde, her şeyi kafamda evirip çevirerek saatlerce bahçeye bakıp dururken, geldi, oturduğum koltuğun önünde durdu, bacakları gözlerimin düzeyinde, tepemden aşağı doğru bakarken konuştu.

«N'oluyor öyle? Vali eşi olmak istemiyor musun yoksa?»

Ona baktım, birlikte gülümsedik ve dürüst geçmişine

beni inandırması için gösterdiğim tüm çabaları unuttum. Elbette vali eşi olmak isterdim. Mutfakla çocuk emzirme ve kundak bezleri arasında nerdeyse beş yılım geçmişti. Artık canım sıkılıyordu. Verania'dan sonra Sergio'da doğmuştu. Doğduğunda ağlar ağlamaz, yani ben karnımın içinde taşıdığım bir taşın ağırlığından kurtulduğumu anlar anlamaz, bu artık son olacak diye yemin ettim. Andres'in pek ilgilenmediği annelik görevinden başka bir şey bilmez olmuştum. O askeri hareketlerin şefiydi ve hükümete diş biliyordu. Heiss ile de ortaktı. Bunlar onun bütün zamanını almaya yetiyordu. Devlet ikinci sekreterliğine yükselen arkadaşı Rodolfo'yu da görmek için ayrıca sık sık Meksiko'ya gidiyordu. Günün birinde Rodolfo'nun şefi General Aguirre devlet başkanlığı için aday seçilince, ikisinin de sevincine diyecek yoktu.

Seçim gezilerinde dolaşırken, Andres ona tüm ülkede eşlik etti. Uzun zaman bizden uzaklarda kalıyordu. Virginia kaybolduğunda, Octavio'yla kendisine haber veremedik. Bir akşam iplik almaya çıktı ve bir daha geri gelmedi. Polise haber verdik, uzun süre aradık, ama başına ne geldiğini hiçbir zaman anlayamadık. Babası döndüğünde, kızının kaybolmasını kaçınılmaz bir ölüm gibi karşıladı.

Vali adayı olduğu zaman, başka kızlarının da olduğunu öğrendim. Artık iyi bir baba olmanın gerekliliğine inanıyordu. Dört çocuk daha alıp getirdi. Marta on beş yaşında, Marcela on üç, Lilia ile Adriane ise on iki yaşlarında.

Adriana ile Lilia bir rahibe adayının kızlarıydı. Dinsel baskı sırasında Andres askerleri alıp manastırı kapatmaya gittiğinde, o da oradaymış. Daha ilk başta Lilia bana cana yakın göründü. Kestane rengi saçları ve her şeyi algılayan derin gözleri vardı. Beni görür görmez, babasının karısı olup olmadığını sordu, ben evet dediğim an-

dan itibaren bana anne demeye başladı. Buna karşılık Adriana içine kapanık bir kızdı ve bizimle birlikte oturmakta çok büyük güçlükler çekiyordu.

Bu sırada Verania dört yaşında, **Checo** diye çağırdığımız Sergio da üç yaşındaydı (*). Eğer Octavio'yu da sayacak olursak, Loreto tepesinin yamacında oturmaya gittiğimizde evde yedi çocuğumuz vardı. Evin girişi ana cadde üzerinde değildi. Dar sokaklardan dolaşıyorduk ve sonunda karşımıza geniş bir alanı çevreleyen geniş bir çit çıkıyordu aniden. Ev çitin arkasında ve bir bahçe ortasında bulunuyordu. Ortasında bir avlu vardı. Üç katta on dört oda ve birkaç salon bulunuyordu. Tüm bu odaları döşemek için neler çektiğimi bugün anımsamak bile istemiyorum.

CROM'dan iki yüz kadar işçi gelip bizi desteklediklerini söylediklerinde, ben son tabloyu duvara asıyordum (**). Arkalarında köylüler ve **mariaçiler** vardı. Ayrıca Heiss'i ve dokumacı İspanyol ortaklarını saymıyorum (***). Hiç beklenmedik bir anda evde şenlik başlamıştı. Bir sürü erkek hizmetçiyle, Andres'in işbirlikçilerinin mutfağa doldurduğu, her hizmete koşmaya hazır adamlarının başına geçmek zorunda kaldım. Daha kahvaltıda şölen başlamış oluyordu. Bahçenin her yanını yemek masalarıyla doldurduk. Çok değil, iki hafta öncesi yalnız iki çocuğuyla ilgilenen, rahat bir anneyken, şimdi kırk hizmetçinin hanımefendisi oldum

---

(*) Checo: Çek.

(**) CROM: Luis Morones'in 1918'de kurduğu Meksika İşçileri Bölgesel Konfederasyonu. O dönemde en popüler devrimci başkan adayı Obregon'u destekledi ve Sosyalist Parti'nin çekirdeğini oluşturdu. (Ç.N.)

(***) Mariaçi: Çalgıcılar. (Ç.N.)

ve her gün elli ile üç yüz kişi arasında değişen yemeklerin giderlerini hesaplamak zorunda kaldım.

Çocuklar dağlık bölgelerden gelen ve kendilerinden daha çocuksu olan bakıcıların ellerine teslim edildiler. Çünkü ben iki iş arasında onlara pek vakit ayıramıyordum. Şansım varmış, kızkardeşim Barbara gelip bizimle kalmaya başladı ve sekreterliğimi yapmayı da kibarca kabul etti.

O yıl Peubla'daki yasalar kadınlara oy hakkı tanıdı. Olayı yalnız Carmen Serdan ile dört arkadaşı kutladılar. Bununla birlikte Andres, siyasal ve devrimci savaşımda kadınların katılımlarının önemini anmadan hiçbir şey söylemiyordu. Bir gün konuşmasına, kadınların kendisine geldiğini ve Devrim'le nasıl dayanışma içinde olabileceklerini sorduklarını anlatarak başladı. Verdiği yanıtta, halkın bilgesi General Aguirre'nin bir gün Meksikalı kadınların işçi ve köylü haklarını, evlilik ilişkilerinde eşitliği savunmak için birleşmeleri gerektiğini söylediğini aktardı. O günden sonra artık onun hiçbir sözüne inanmaz oldum. Arkadan üç gün geçtikten sonra ortak mülkiyet deneyiminden ateşli bir tutkuyla söz etmesi ve aynı akşam Heiss ile içki masasına oturup, kamulaştırma yasalarına göre alınan toprakları ona vermesi, bardağı taşırmasına yetti. Öyle desteksiz atıyordu ki, bir gün **plaza de toros'ta** (arena meydanı) yapılan açık hava toplantısında kalabalık dayanamadı, orayı ateşe verdi. Çok sayıda insan yaralandı. Bu olayı yazan yalnız Juan Soriano'nun gazetesi oldu.

Bu trajediden sonra kentteki dayanışma gösterileri sona erdi. Daha sonra biz tüm devleti dolaştık (*). Çocuklar, dadıları, mutfakta çalışanlar, hep birlikte köy köy dolaşıyor, toprak ve adalet isteyen, bir mucize bekleyen

(*) 1971 Anayasası'na göre Meksika Federal Cumhuriyeti 29 devletten oluşuyor, burada Puebla Devleti denmek isteniyor. (Ç.N.)

köylüleri dinliyorduk. Dikiş makinasından tutun, çocuk felcinin iyileşmesine, evlerinin çatısı için kiremitlere, eşeğe, borç paraya, tohuma ve okula değin her şeyi bizden istiyorlardı. Bu geziler hoşuma gitti. Ben de San Marcos gibi tozlu köylerde dolaşmasını seviyordum, ama dağları aşmak daha da hoşuma gidiyordu. Hiç bu denli geniş bitki örtüsü görmemiştim. Peşpeşe sıralanmış tepeleri örten ağaçlar, arkalarında kayalıkları, hattâ derin vadilerle birleşen dik yamaçları bile gizliyordu. Coetzalan'da kadınlar uzun ve beyaz giysiler içindeydiler. Saçlarını yün parçalarıyla birlikte örüyorlar, sonra onları başlarının üzerine tutturuyorlardı. Su birikintileriyle taşlar arasında eteklerinin ucunu bile kirletmeden nasıl yürüdüklerini biz bir türlü anlayamıyorduk. Bunlar kısa boylu kadınlardı. Boyları on iki yaşındaki Lilia'dan daha uzun değildi. Ama kocaman sepetleri ve birkaç çocuğu birden taşıyabiliyorlardı. Köyün girişinde pek kimse görünmüyordu. Sonra bize açıkladıklarına göre buranın insanları siyasal partileri sevmiyorlardı ve seçimlerden korkuyorlardı, çünkü her zaman ateş ediliyor ve ölenler oluyordu. Böylece, adaylar gelince bunları bir korku alıyor, gidip görmek istemiyorlardı.

Gideceğimiz köylere bizden birkaç gün önce giden seçim kampanyasını yürütenlere karşı Andres çok öfkeleniyordu. Onları beceriksizlikle suçluyor, meydanlara insanları toplamayı beceremezlerse, kırbacını yere vurarak onları ölümle tehdit ediyordu.

Onların peşinden ben de arabadan indim, çünkü çocuklar sokaklarda yürümek, kiliseyi görmek ve pazardan biberli portakal almak istiyorlardı. Andres'in bağırıp çağırmalarından kurtulmak için, çocuklar nereye gitmek istiyorlarsa, ben de onlarla birlikte gittim.

Octavio bize kılavuzluk ediyordu. Kızkardeşlerini çok güzel buluyor ve onları etkilemek istiyordu. Marcela gibi birisinin kendi ailesinden olduğunu düşünemiyordu. İlk

fırsatta onun elinden tutuyor, taşlı yollarda onu koruyordu. Sanki nişanlısıydı. Onların yürüyüşüne bakarken, eğer dedim kendi kendime, Marcela'da şu küçük köylü kadınlar gibi giyinirse, kendisine çok yakışacak. Sonra hepimizin öyle giyinmesine karar verdim. Parti delegesinin eşi Dona Remigia bu giysilerden edinmemize yardım etti. Etekler kendisine ve kızkardeşlerine aitti. Yün parçaları da. Verania için de beyaz bir huipil verdiler. Meydana döndüğümüzde, üç ya da dört meraklı önünde Andres bir söylev çekmek için hazırlanıyordu. Yolda güçlükle yürüyorduk. Saçları yünle dolu bir başla yürümek kolay değildi. Garip bir görünüşümüz vardı, ama insanların da hoşuna gitti. Pazar yerinde peşimizden gelmeye başladılar. Köy meydanına vardığımızda, propagandacının toplamayı başardığından üç kat daha çok insanı General Ascensio'ya götürüyorduk. Gittik, kendisinin yanında durduk, o da söylevine başladı.

«Sevgili Coetzalanlılar, işte benim ailem, sizinki gibi basit ve birarada. Bizim için en önemli şey ailelerimizdir. Size söz veriyorum, bizim hükümetimiz onların lâyık olduğu en iyi şeyleri verecek...» Ve böyle başlayan sözler, böyle sürdü. Biz de sessiz sedasız onu dinledik. Yalnız Checo bacaklarımızın arasında koşuyor ve şapkasını başına koyup çıkarıyordu. Bu arada Octavio da kızkardeşinin beline elini koymak için bundan yararlandı ve ailenin birliğini göstermek amacıyla konuşma bitinceye dek öyle durdu. Oradan, Andres'in küçük vatanı Zacatlan'a gittik. Devrim'den önce, köyün sahiplerinden Delpuerte ile Fernandez onun buradan sıska ve beş parasız gittiğini görmüşlerdi. Şimdi de onları yönetmek için dönmesi, pek hoşa gidecek bir durum yaratmıyordu.

Oraya vardığımız gün, berberde traş olan birisi, General Ascencio'yu karşılamak için mi tuvaletini yenilediğini soran birine, «Hangi generalden söz ediyorsunuz...»

diye yanıt veriyordu. «O benim için her zaman bir beygircinin oğludur. Zavallı insanlar için kendimi yoracak değilim.»

Ertesi gün köyün ileri gelenleri bize öğle yemeği veriyorlardı. Benim General adamın ortalıkta görünmemesinden dolayı kaygılandı. Bir sarhoşun onu sabahleyin öldürdüğünü gitmek üzereyken öğrendik.

Tüm Zacatlan bizim için bayram yapıyordu. Bütün gece havai fişekler atıldı ve balo yapıldı. Minnet duygusundan olacak, Andres bana kur yaptı ve Coetzalan için teşekkür etti. Mutlu görünüyordu.

Daha önce üç kez gördüğüm annesi hep asık yüzlüydü. Ama şimdi, sanki oğlu mutluluğunu ve saygınlığını geri kazandırmış gibi sevinç içindeydi ve durmadan dans ediyordu.

Dona Herminia ince yapılı, keskin bakışlı ve sivri çeneli bir kadındı. Saçları beyazdı. Ensesine yaptığı topuzun kendisine pek yakıştığı da söylenemezdi. Yoksulluğa alışıktı, ama oğlu önemli bir adam olunca, hiç gecikmeden iyi yaşamaya da alışmıştı. Ve hiçbir zaman da Zacatlan'ı terketmek istememişti.

Andres onun için büyük meydana bakan bir ev satın almıştı. Evin ön yüzü kesme taşlardandı. Balkon demirleri ise, daha önceki ev sahibinin Fransa'dan getirttiği işleme demirdendi. Evde evli çocukları ve torunları için ayrı ayrı odalar vardı. Nedense, Dona Herminia cana yakın birisi değildi ve torunları onun ziyaretine sık sık gelmiyorlardı. Ziyaretine geldiklerinde kendisine bir yararları dokunuyormuş gibi bir tavır takınan çocuklarının ise hiç sözünü etmeyelim. Andres'in kendisi, gidip kısa süreler için Zacatlan'da kalmayı seviyordu. Kesme taşlardan yapılı eve yerleşiyor, çocukluğunda annesinin yapmaya fırsat bulamadığı bakımını yaptırıyor ve onun yanında şımarıyordu. Bense aralarındaki romantik iliş-

kiyi bozmamak için oraya gitmemeyi yeğliyordum. Ayrıca Zacatlan'ı hiç sevmemiştim. Orada her zaman yağmur yağıyordu ve bu da benim sinirlerimi bozuyordu.

Uğramadığımız bir tek köy bırakmadık. Böyle bir seçim kampanyasını yürüten ilk vali adayı Andres'ti. Bundan başka da bir yol yoktu, çünkü Aguirre tüm ülkeyi dolaşan ilk devlet başkanı adayı olmuştu.

Bu kampanya benim hoşuma gitti. Hep keyfine göre davranan bir insan olmasına karşın, yine de yanına varılır biriydi General. Yine de normal bir insana benziyordu. Daha açık söyleyecek olursam, konuşurken ipin ucunu kaçırmıyordu, durup dururken birden kızlarından birini öpüyordu. Akşamları yatmadan önce bana hep soruyordu. O gün nasıldı acaba? İnsanların kendisini sevdiğine inanıyor muydum? Başarı yolunda yürüyor muydu? Yöneticilik işlerinde kendisine yardımcı olmaya hazır mıydım.

Bir keresinde General Aguirre'nin izlediği yolu denemek istedi. Onun gibi saatlerce köylüleri dinledi. Teziutlan diye başka bir dağ köyündeydik. Kendisi için bir kerevet kurdular ve Kızılderililer de kendi sorunlarıyla birlikte gelip kerevete çıktılar. Yeterince hayvanları yoktu, Devrim'in bir köylüye verdiği toprağı, bir başkası elinden almıştı, Devrim'in dağıttığından başka hiç toprakları yoktu. Çocuklarının da kendileri gibi yaşamasını istemiyorlardı. Sanki karşılarında bir tanrı vardı, içlerini ona döküyorlar, isteklerini ondan diliyorlardı. Bu işkenceye ancak bir gün dayanabildi Andres. Ertesi sabah banyoda, General Aguirre'nin bu tutumuna karşı Andres bir arabacı gibi küfürler savuruyor, herkesin kendine göre bir yol izleyip izlememesi gerektiğini bana soruyordu. Ben de hiç duraksamadan evet dedim. Açık hava toplantıları kısal-

tıldı, Tehuacan'daki sadece bir saat sürdü. Oradan El Riego'ya, banyolara gittik. Burası bir kaplıcaydı. General Aguirre kimi kez tatilini geçirmeye geliyordu.

Sonunda seçim günü geldi. Ben oyumu kullanmaya Andres'le birlikte gittim. Ertesi günü gazetelerde, seçim sandığının önünde elele tutuşurken görünüyorduk. Başka bir aday yoktu. Seçimlere ilgi yoktu. Kitlelerin oy vermeye katıldığı da söylenemezdi. O pazar sokaklar yarı yarıya boştu. İnsanlar kiliseye gitmek için erkence çıkmışlar, sonra da sessizce evlerine dönmüşlerdi. CTM'nin işçileriyle (Meksika İşçileri Konfederasyonu) bürokratlar gitmişlerdi oy kullanmaya. Belki birkaç tane de yolunu şaşıranlar. Ama daha fazla değil. Andres'in hükümet sarayına yasal yoldan girmesi ve orayı ele geçirmesi için elbette bundan fazlası gerekmiyordu.

Şimdi deniyor ki, buranın insanları ne istediklerini bilmiyor ve bu yüzden tepkisiz kalıyorlar. Bana kalırsa onların elinden gelebilecek pek bir şey yok.

Bunlar evleriyle işleri arasında yaşayan insanlar, her an başlarına bir ölüm olayı gelebilir, zamanında sakınmasını bildikleri an da, artık sözünü etmenin gereği kalmıyor.

Yöneticiliğin ilk zamanları eğlenceli geçiyordu. Her şey bizim için yeniydi. Andres ile işbirliği yapanların hanımlarıyla yüksek bir çevre oluşturmuştuk. Checo valicilik oynuyor, kızlar tüm balolarda bakışları üzerlerine çekiyorlardı. Bizim General bizi mutlu görüyor, sanırım bundan da zevk alıyordu. Bu nedenle olacak, delilerin kapatıldığı bir yer olan San Roque düşkünler evinin açılışına götürdü bizi. Kurdeleyi kestikten ve söylevini verdikten sonra bir ksilofon getirtti, orada dans ettik. Deli ka-

dınlar pembe gömlekleri içinde çok şık duruyor, müzik sesi duymaktan da mutlu görünüyorlardı. Alkolik olduğu için orada bulunan çok güzel bir kızla dans etti Andres. Ama kız uzun zamandır artık içki içmiyordu. Çocukluğuna geri dönmüş yo da birisinin kendini öldüreceğinden korkan veya ruhsal çöküntüden bir an için kurtulup kendini iyi hisseden bir yığın kadın arasında, bilinci yerinde bir insan olarak günlerini geçiriyordu. Vali herkesle dans ettl, benimle bile, onların arasında kendimi fena hissetmiyordum. Orada yaşamanın dinlendirici olabileceğini bile bir an düşündüm.

Andres birdenbire ksilofonu susturdu ve beni Yardımsevenler Derneği'nin başkanı olarak tanıttı. Aile Evi ve birkaç tane devlet hastanesi gibi San Roque de bana bağlı olacaktı.

Ben titremeye başladım. Zaten evde çocuklarla ve yerlerinden kıpırdamak için benim buyruklarımı bekleyen hizmetçi ordusuyla bunalmış bulunuyordum. Şimdi de omuzlarıma deliler, öksüzler ve hastaneler yükleniyordu. Bu yüklerden beni kurtarması için geceyi Andres'e yalvarmakla geçirdim. Elinden gelen bir şey olmadığını söylüyordu. Ben onun eşiydim, kadınların işi de buydu. Sevişmenin ve şarkı söylemenin yeterli olacağına inanma, diyordu.

Ertesi sabah Aile Evi'ne gittim. Adı çok kibardı, ama acınacak halde pis ve terkedilmiş bir öksüzler yurduydu. Sümükleri ağızlarına akan yarı çıplak çocuklar avluda dolaşıyordu. Aylardır yıkanmadıkları belliydi. Bakıcı kadınlar, çocukların adlarını bile doğru dürüst bilmiyor, gürültücü çocuklarla geri zekâlı çocukları birbirinden ayırt edemiyorlardı. Hepsini birarada tutuyorlardı. Çocuklar yanyana konmuş demir somyalar üzerindeki yataklarında, sidik içinde yüzüyorlardı. Aralarında yeni doğmuş bebekler de vardı. Süt nineler günde iki kez gelip onları emziriyor, kendi açlıklarından memelerini sütle doldurmaya fırsat bulamıyorlardı.

Hepsini kovdum gitti. Süt nineleri de, çocuklara bakan o dört cadıyı da.

Doktorun birisi, olup bitenleri iyi bilen bir hava içinde bana karşı koyacağını sanıyordu.

«İnek sütü, bu çocukları öldürebilir,» dedi.

«Ölmeleri burada olmalarından daha iyi,» dedim.

Bu iyilikçi işlerimde kim bana engel olabilirdi? Kocamdan başka hiç kimse. Akşam bana işleri çok abarttığımı söyledi. Öksüzler yurdu ve hastaneler için hiç paraları yoktu. Deliler de sığınacak bir çatı altı buldukları için kendilerini şanslı saymalıydılar.

«Ben gidip onları gördüm ama yatakları bile yok,» dedim..

«Bu kadınlar hiç bu denli rahat uyumamışlardır,» diye yanıt verdi. «Zenginlerin mi orada kaldığını sanıyorsun? Zengin deliler sokaklarda dolaşıyor.»

«Bir de sen,» yanıtını verdim.

Ertesi gün Nuevo Siglo'ya (Yeni Yüzyıl) gidip Verania için bir giysi aldım. Tezgâhtar kadın bir gün önce Generalin bana aldığı Manila şalını nasıl bulduğumu sordu. Ben de «Çok güzel,» dedim. Andres Ascencio'nun aldıklarının her zaman nereye gittiğini iyi bilen patronun korku içindeki yüzüne bakıyordum. Cholula'daki bir kadına göndermişti şalı. Bunu kendisine açmak istemedim, ama kendimi de tutamadım. Ne dediğimi anlamazlıktan geldi ve mesele öyle kaldı.

Kızlarının yardımını istedim. Balo, eğlence, açık artırma vb. para getirebilecek hayırsever işler için yapabileceğimiz başka ne varsa. Kabul ettiler. Fred Astaire ile bir gece yapmaktan hükümet sarayında balo vermeye dek bir sürü öneride bulundular. Bir süre için ne delilerden, ne hastalardan, ne de kimsesiz çocuklardan haberim oldu. Kendimi yalnız eğlence düzenlemeye

vermiştim. Bir ara bunları ne için yaptığımızı da unuttuk sanıyorum.

Bununla birlikte, kızkardeşim Barbara sekreterlik işlerini iyi yürütüyordu. Birlikte gidip çocuklara gömlek ve don verdik, akıl hastası kadınlara yatak, hastanelere de yatak çarşafı götürdük. San Roque'ye gittiğimizde her şeyi kusursuz bulduk, kadınlar peşpeşe gelip bize teşekkür ettiler. Gömleklerinin pembesi solmuştu. Gün ışığı onları çirkinleştiriyordu. Dansa Andres ile başlayan genç kız hâlâ oradaydı. Yanında mirasına konmak için kardeşinin kendisini kapattığını söyleyen genç bir kız daha vardı. Onları çağırdım ve bizimle kalmalarını söyledim. Görüşme bittiği zaman, hiçbir işleme başvurmadan onları oradan çıkardım. Kimse de nereye gittiklerini sormadı.

Akşam Devlet Koleji'nde bir tören vardı. Üniversiteye dönüştürülmesi kutlanıyordu. Seçim kampanyasından sonra başlayan saplantılarından birisi de buydu Andres'in. Kolejin müdürlüğünü yapan adamı üniversiteye rektör yaptı. O da bu minnet borcunu ödemek için Andres'i **honoris causa** ile onurlandırdı. Gazetelerde eleştiriler çıktı. İnsanlar bunu çok kötü karşılamışlardı, ama Andres'in aldırış ettiği yoktu. Törende Andres cüppesi ve üniversitenin özel şapkasıyla gülünç bir kılığa bürünmüş, bize de gala giysileri giydirmişti.

Eski delileri ne yapacağımız konusunda henüz bir karar vermeye vakit bulamadığımız için, aldık onları da törene götürdük. Birisine giysiyi ben verdim, ötekine de Marta.

Bardaklarımızı birbirimizin onuruna kaldıracağımız sırada, güzel kızı rektörle tanıştırdım, o da onu kendisine özel sekreter olarak aldı. Mirasından yoksun bırakılan kızı da Cumhuriyet Savcısı ile tanıştırdım. O da adaletin yerine gelmesi için her şeyi yapacağına söz verdi. Sanıyorum sonunda mirastan yoksun kalan kardeşi oldu, çünkü

bir ay sonra gümüş bir çay servisi takımı geldi bana. İliştirilen kartta İmelda, ayraç içinde de «mirasından yoksun kız,» yazılıydı. Üstte, «Hak yerini bulduğu için size sonsuz minnet duygularımla,» diye yazılıydı.

İlk günlerde insanlar evimize geliyor, şikâyetlerini anlatıyor, Andres'le görüşebilmek için aracı olmamı istiyorlardı. Ben herkesi dinliyordum, Barbara da not alıyordu. Akşam dilekçeleri bir dizi halinde Generalime okuyordum, o da ne yapılması gerektiğini bana söylüyordu. «Şu adam gidip Godinez'i görsün, şu kadın gelsin, beni görsün, buninki olacak şey değil, ötekine gizli ödenekten bir şeyler ver.» Böyle sürüp gidiyordu.

Ama bir gün saygıdeğer bir adam gelip bana kent arşivinin karton fabrikasına satılmak istendiğini söylediği zaman, bu benim ilk büyük düşkırıklığım oldu. Kentin tüm arşivi, kâğıt fiyatına, kilosu üç centavo'dan satılacak... Akşam Andres ile tartıştığım ilk konu bu oldu. Ama o bunu tartışmaya değer bile bulmuyordu. Ona göre bunlar sadece işe yaramaz kâğıtlardı, Puebla'nın gelecekten başka bir şeye gereksinimi yoktu. Bu denli çok anılara yer var mıydı artık? Kâğıtların yeri üniversiteye salon olarak verilecekti. Ayrıca çok geç kalınmıştı. Kendi hükümet sekreteri onları satmıştı bile. Oradan alınacak paralar düşkünler evine yardım için bana verilecekti.

Uğradığım başarısızlığı ertesi sabah utanarak Bay Cordero'ya anlatmak zorunda kaldım. Paranın düşkünler evine verilmediğini de ayrıca hesaba katmak gerekiyordu, çünkü sabahleyin Meksika Süvarileri Derneği'nin üyeleri Andres'i bürosunda ziyaret etmiş, arşiv parası olarak alınan devlet çeki de onlara kişisel yardım olarak verilmişti.

Bu olay benim başarısızlıklarımın başlangıcı oldu, sonra her şey giderek kötüleşti. Günün birinde ağlamaklı bir kadın geldi. Kocası saygın bir doktordu. Evin sahibi,

orada yaşayan tüm aileydi. Ev, Doğu 18. caddedeydi, ayrıca çok güzeldi. Kadının anlattıklarına göre ev Generalimin hoşuna gitmiş ve satın almak için kocasını çağırtmıştı. Adam evin satılık olmadığını, tüm ailenin ortak malı olduğunu söyleyince, Andres de ona sağduyuyla hareket etmesini, evi dul eşinden satın almaktan hoşlanmayacağını söylemiş. Tehdit altındaki doktor evi satmayı kabul etmiş ve bir fiyat saptamış. Andres binlerce pesonun lâfının edildiğini duyunca, evin biriken emlâk vergisi borçlarını çekmeceden çıkarıp göstermiş. Borçlar adamın istediğinin yarısı kadar tuttuğundan, geri kalan yarısını da adama ödemiş. Sonra evi üç gün içinde boşaltmasını söyleyerek adamı göndermiş. Kadın beni ikinci gün görmeye geldi. Akşam konuyu Andres'e açtım.

«Bak sen şu kadına,» dedi. «Elini çabuk tutacağına, kalkmış tartışıyor. Hiçbir şeyden haberin olmadığını söyle ona.»

«Ama tüm bu olanlar doğru, değil mi? Hem ne yapacaksın sen bu evi?»

«Sen niye ilgileniyorsun bununla?» dedi ve uyuyakaldı.

Ertesi sabah gidip Octavio'yu uyandırdım ve olayı ona anlattım.

«Niye şikâyet dinlemekten vazgeçmiyorsun? Kendini daha zevkli şeylere vermiş olursun.» dedi.

Ama olayı incelemeyi sürdürdüm. Uykusunun açılmadığını ve sorunu iyi anlamadığını sanarak ev işini bir kez daha anlattım.

«Ah Catl, bunları niçin aldığımı bilmediğini söyleme bana,» dedi. Yatağının içinde oturuyor, kollarını örtünün altından çıkarıyordu. Sonra uzun uzun ve sesli sesli esnedi.

Kapıyı iten Marcela soruyordu. «Girebilir miyim?»

Daha önce Octavio'nun üzerinde gördüğüm bir pantolonla bir gömlek giymişti.

«Daha kalkmadın mı?» derken elleri arkasında onun yanına dek ilerledi. «Sen miskinin tekisin,» deyip sakladığı su bardağını üstüne döktü.

«İleri gidiyorsun ama!» diye bağırdı Octavio. Onun elinden bardağı zorla almaya çalıştı. Kavgaları kısa zamanda gülüşmelere ve öpüşmelere dönüştü. Öyle mutluydular ki, beni kıskandırdılar.

«Her neyse, saha teşekkür ederim, Tavo,» dedim kalkıp giderken.

«Ben teşekkür ederim, Cati,» dedi. Çıkıp kapıyı peşimden kapattım.

ALTINCI BÖLÜM

Avante gazetesinin baş yazarına karşı Andres ilk kez Plaza de Toros olayı yüzünden küplere binmişti. İkinci kez ise, birçok karşı devrimcinin Puebla hükümetinin içine sızdığını yazdığı zamandı. Serdanları ihbar eden, genel kurmay başkanının kendisiydi. Puebla yönetim müfettişi Ernesto Hernandez, Huerta'nın uydurduğu Toplumsal Savunma denilen zımbırtıya katılmıştı. Vergi müdürü Saul Suarez, Carranza'ya bizzat ateş etmişti ve Madero'nun öldürüldüğü darbe sırasında valinin kendisi de Ciudadela'da bulunuyordu.

Andres gazetesini kapatırken dişlerinin arasından «Bu sersem herif kendini ölmüş saysa da olur,» deyip yemek masasından kalktı.

O günden sonra hep aynı şeyi yineleyip durduğunu kaç kez duydum. Bununla birlikte Soriano, gazetesini ara vermeden yayınlıyor, kemerler altında kahvesini içiyor ve pazar günleri eşiyle gezi yerinde dolaşmaya çıkıyordu. Bürosuna yaya gittiğini, ekmeğini Flor de Lis'ten aldığını ve akşam yemeğinden sonra yalnız başına dolaşmaya çıktığını herkes biliyordu.

Onun çıkardığı gazeteyi ben gizlice okuyordum. An-

dres gazeteyi okuduktan sonra yere fırlatıyor, sövüp sayarak evden çıkıyordu. Ben de yerden alıp baştan sona okuyordum. Neden bu denli çok kızdığını kimi kez anlayamıyordum.

Belki de açılış törenleri için yazı yazmıyordu da ondan. Ya da Kent Tiyatrosunun açılışında olduğu gibiydi. Kurdeleyi keserken onun bir fotoğrafı vardı. Bir başka fotoğraf ise, General Andres Ascencio hükümetinin tiyatroyu yenileştirdiğini anlatan bir plaket gösteriyor ve altındaki yazıda da, tüm harcamaları yapan belediye olduğu halde, adının neden hiç anılmadığını soruyordu.

Aguirre petrolü devletleştirdiği zaman bundan coşkuyla söz eden tek gazete **Avente** oldu. Andres buna çok bozulmuştu, çünkü demir yığını adını verdiği bir sürü şeyleri böylesi güçlü devletlerden geri alıp olaylar çıkarmak aptalca bir tutumdu. Ama Bayan Aguirre, her sınıftan kadınları paralarıyla, altınlarıyla ve petrol borcunu ödeyebilecek her şeyle yardıma çağırdığı zaman, Andres, yine de beni Bayan Lupe'nin başkanlık ettiği kadınlar komitesine katılmak için gönderdi.

Bir akşam mücevher kutusunu yüklenip getirdi.

«Bunu ona götür, yalnız kızlarının çeyizlerini kendininkinden ayırdığını ona söyle,» dedi.

Kutuda ne yoktu ki! Bilezikler, küpeler, pırlantalar, saatler, kolyeler! Benimki kadar kıymetli bir mücevher kutusu. Kızları ve mücevher kutularını alıp Meksiko'ya gittim. Güzel Sanatlar Akademisi dolup taşıyordu. Tavuk getiren köylü kadınlar, kirli para dolu çekmeceleriyle sahne üzerine konulmuş masaya doğru yürüyen hanımlar. Petrol şirketlerini eleştiren ve herkesin önünde binlerce peso veren Amerikalı kadınlar bile vardı.

Kızlarla ben, elimizde kutularla masaya kadar gittik ve kahramanca bir hava içinde onları kadına verdik. Bu gösterişli havanın eksiksiz olması için ben de oyuna ka-

tıldım, çok heyecanlandım, üzerimde taşıdığım incileri de çıkarıp verdim.

Bayan Aguirre'nin başında durduğu masanın önünde küpelerimi çıkarırken beni gösteren bir fotoğrafı **Avante** gazetesi yayınladı. Bunun için Don Soriano'ya teşekkür edince Andres beni şiddetle kınadı.

Zaman geçmek bilmiyordu. Bana öyle geliyordu ki yüzyıllardır çocukların nazlarını çekiyordum, halkın sevecen anası sıfatıyla küçük beyleri öpüyordum, oysa öte yandan kardeşlerimin ya da Pepa ile Monica'nın bana bildirdiğine göre, kentte herkes sekiz yüz cinayetten ve valinin elli tane kapatmasından söz ediyordu.

Bakıyorsunuz birdenbire bana, «Baksana, işte o kadınlardan birisi,» ya da «Bu evi falanca kadın için aldı,» deniyordu. Bense bir liste yapmakla yetiniyordum. Bir anlık heves için devreye girenler ya da tehditlerden kurtulmak için onunla bir kez olanlar listeme girmiyordu. Yalnız onu sevenler, hattâ ona çocuk verenler beni ilgilendiriyordu. Onları kıskanıyordum, çünkü onlar Andres'in sadece zeki ve sevimli yanını biliyorlardı. Andres de onları her zaman süslenmiş halleriyle görüyordu, ne huysuzluklarından, ne de sabah uyandıkları zamanki ağız kokularından haberi vardı.

Ben de Andres'in sevgililerinden biri olmak isterdim. Hayırsever bir insan ve Puebla'nın bir numaralı kadını olmaktan kurtulmak, soyunup ipek tül içinde beklemek, sadece zevkim için tüm paralarımı harcamak ve sabahları yatak keyfi yapmak isterdim. Üstelik herkes o kadınlara ya acıyor ya da sevgi besliyor, ama kimse onu suç ortağı olarak saymıyor. Buna karşılık ben onun resmen suç ortağıyım.

Söylentilerin yalnız bana ulaştığına, yıllardır bana an-

latılanların uydurma mı, yoksa gerçek mi olduğunu bilmediğime kim inanabilir? Andres düşmanlarını öldürdükten, onları yol yapımında kullanılan asfaltın ve çakılların içine karıştırdıktan sonra ancak inanabiliyordum. Bütün bunlara karşın yine de insanlar yolları çizenlerin melekler olduğunu ve hükümet düşmanlarının cesetleriyle asfaltladıklarını söylüyorlardı.

Andres'in neler yaptığından haberim olmamasını isterdim. Ben onun çocuklarının annesi, evin hanımı, kendisinin eşi, hizmetçisi, alışkanlığı ve eğlencesiydim. Gerçekte kim olduğumu kimse bilmiyordu, ama çoğu zaman onun olmadığı ve adlarımızın yanyana yazılmadığı, insanların ona olan sevgilerini ya da nefretlerini benimkiyle karıştırmadan bana düşman oldukları ya da evime dostça geldikleri bir ülkeye gitmek arzusuna sık sık kapılsam bile, yine de neysem, o insan olarak kalmam gerekiyordu.

Bir gün evden çıktım ve Oaxaca'ya gitmek üzere otobüse bindim. Uzaklara gitmek ve çalışarak kendi ekmeğimi kendim kazanmak istiyordum, ama daha ilk köye varmadan pişman olmaya başladım. Arabanın içine köylüler, sepetleri ve tavuklarıyla binmişlerdi. Çocuklar durmadan ağlıyordu. Ter kokuları acımış tortilla kokusuna karışıyor, üstüste yığılmış insanlar her yanı kaplıyordu. Bu yeni yaşam hoşuma gitmedi. Daha ilk fırsatta, geldiğim yöne gidecek otobüse bindim. Beni tanıyacaklarından korktuğum için indiğim köyde dolaşmadım bile.

Çarçabuk döndüm ve eve girerken bir rahatlık duydum. Verania ile Checo bahçede oynuyorlardı. Bir tutsaklıktan kurtulmuş gibi sarılıp onları öptüm.

Benim arada bir tutan sevgi gösterilerimden hoşlanmayan Verania, «Neyin var senin öyle?» diye sordu.

Ertesi gün yine ağlamak ve bir deliğe girip saklanmak

istiyordum. Ben kendim değil de, benden başka herhangi bir kimse olmak istiyordum. Yedi çocuklu politikacı bir koca da istemiyordum. Üstelik çocukların hepsinin onun adını taşıdığı, ondan doğduğu, benden çok onun olduğu, ama bütün gün boyunca ve her gün bakımlarını benim yüklendiğim bir evde. Bütün bunlar onun Lilia'nın güzelleştiğini, Marcela'nın iyi kalpli bir kız olduğunu, Andriana'nın büyüdüğünü, Marta'nın saçlarını nasıl yaptırdığını, Verania'nın Ascencio'lar gibi parlak gözlere sahip olduğunu gördüğü zaman mutlu olmasına hizmet etmekten başka bir işe yaramıyordu.

Başka bir insan olmak, odalarla dolu bir şatoya benzeyen bu evden başka bir yerde yaşamak istiyordum, çünkü Andres burada koridorlara değin gül dikmişti ve insan sendelemeden doğru dürüst yürüyemiyordu. Ayrıca alışık olmayanların her gün içine düşebileceği, hele karanlıkta yakalanmaktan korkabileceği yüzlerce tuzak vardı evde.

Ev her yere çok uzaktı. Ancak arabayla ya da atla çıkabiliyorduk. Geceleri Andres'ten başka hiç kimse dışarı çıkamıyordu. Bizi her zaman birkaç tane yabanî adam bekliyordu. Bizimle konuşmalarına izin yoktu. «Üzgünüm, daha uzaklara gidemezsiniz,» diyebiliyorlardı ancak.

Akşam yemeklerini başka yerde yediğimiz yoktu. Resmî yemekler bizim evde veriliyordu. Hem de nerdeyse her gün. Yabancıları ağırlamak zorunda kalmaktan ve eve geldikleri için sevinmişim gibi bir tavır takınmaktan nefret etmeye başladım.

Saplantılı bir insan oldum. İnsanların yemek zevkini tahmin etmenin benim işim olduğuna inanmıştım. Onlar eve gelmeden birkaç gün önce, acaba etin az pişmişini mi, yoksa iyi pişmişini mi yeğlerler, akşam tinga yiyebilirler mi, maydanozlu spagettiden iğrenirler mi, diye kendi kendime soruyordum. İşin en kötüsü, gelince ne var, ne yok her şeyi yiyorlar, beğenip beğenmediklerini söylemi-

yorlardı. Yemeği soğumadan servis yapmak için konuşmalarını bile kesemiyorduk.

Birçok insan için ben evi süsleyen eşyalardan biriydim. Onların gözünde, masada gülümseyerek oturan bir nesneden başka bir şey değildim. Bu nedenle akşam yemekleri bende ruhsal bir çöküntüye yol açıyordu. Çağrılıların içeri gireceği an, birdenbire ağlamak istiyordum. Ama sürmemin akmaması için kendimi tutuyordum. Üstelik cadıya da benzemek istemiyordum. Ayrıca Andres de bana böyle şeylerin yapılmayacağını söyleyebilirdi. Benim hoş, yumuşak ve kusursuz bir kadın olmam gerekiyordu. Konuklar içeriye girdiğinde evin hanımını, başını koltuğun üzerine koymuş ağlarken görseler, neler düşünmezlerdi ki?

Ama ne yapsam, karılarının kolunu bir kahve fincanının kulpundan tutar gibi tutan bu beyefendilerin önünde bezginliğimi yine de iyice gizleyemiyordum. Buna karşılık onlar çok rahattılar, nefis bir akşam yemeği yemek için hazırdılar ve önlerine dolu getirilen tabakların keyfini çıkarıyorlardı.

Nerdeyse her zaman masada bir şeyler unutulmuş oluyordu. Hizmetçilerin görgülü olmaları ve işlerini eksiksiz yapmaları için onlara dikkat edeyim diye, Andres bana uzun uzadıya öğütler veriyordu. Tam son dakikada, aşçımız Matilde yeterince limon ya da tortilla olmadığını, buzlukta herkese yetecek kadar buz bulunmadığını farkediyordu. İşte böyle bir anda konuklardan birisini tutup asmak istiyordum. Örneğin Marilu Izunza'yı sarı saçlarından tutup asmak.

Bu son akşamki yemek de yine hiç iyi geçmedi. Sabahleyin saçlarımın renginden, gözlerimin çevresindeki mor halkalardan ve kendi endamımdan iğrenerek uyandım. Acaba bir başkası olabilir miyim diye farklı görünmek istiyordum ve bu nedenle Guera'ya saçlarımı kendi

zevkine göre kesmesini söyledim.

Saçlarım kısa kesildi. Başımın arka tarafını görüyor ve bunun son moda olduğunu, başın her yerinde saçların artık aynı uzunlukta kesilmediğini, köylülerin İsa'sı gibi benim de saçlarımın artık omuzlarıma dek dökülmediğini, uzun saçların kız çocuklarına özgü olduğunu, benim gibi önemli bir kadının farklı olması gerektiğini söylüyordum kendi kendime. Bana dergiler gösterdi, gözlerimin ve dudaklarımın makyajını yaptı, ama bunlar beni kandırmadı. Ağlamaya başladım ve görünüşümü değiştirmek için planladığım can sıkıntılı anlara lânet ettim.

Kendime yeniden güvenim gelsin diye kalktım, babamlara gittim. Babam mutfaktaydı. Kendine İtalyan kahvesi hazırlıyordu. Her sabah, bir Roma kahvesinin barı önündeymiş gibi kendi kahve aygıtının önüne dikiliyordu. Siyah damlalar düşmeye ve evin içini kahve kokusu kaplamaya başlayınca, gerçek İtalyan kahvesiyle övünmeye başlıyordu.

«Ama babacığım, bu Cordoba'dan geliyor,» diyordum o ne zaman söylevine başlasa.

«Cordoba'dan mı? Evet, elbette, ama tüm Meksika'da benimki gibi kahve yok, çünkü burada kahveyi çok iri çekiyorlar ve kaynamaya bırakıyorlar. İçilecek gibi değil. Adına da Amerikan kahvesi diyorlar. Onun iyi olduğuna gringolar'dan başkası inanmaz, çünkü onlarda ağız tadı diye bir şey yok. Onların en sevdiği yemek, şekerli domates salçasıyla yaptıkları kıyma bifteği. Bundan daha berbat bir şey düşünülebilir mi? Bırak onu da, kokla şunu, kokla, hem o geveze çeneni de kapa.»

Mutfağa kesilmiş saçlarımla, bebek kafamla ve modaya uygun makyajımla girdiğim zaman, babam dikkatli dikkatli baktığı kahvesinden başını kaldırdı ve bir ıslık çaldı. Sonra şarkı söylemeye başladı. «Eğer seni seviyor idiysem, bu saçların içindi! Saç gitti, sevgi bitti.»

Kendimi onun kollarına attım. Bir an için ona sarılı kaldım, kahvenin kokusunu içime çekerken kırların kokusunu anımsadım. Böyle iyiydim, gözlerimden yaşlar gelmeye başladı.

«Dinle beni, şaka ediyorum,» dedi. «Tüm saçın kesilse, başın yumurta gibi ortaya çıksa, seni yine severim.»

«Akşam yine eve yemeğe konuklar gelecek, o yüzden,» dedim.

«Bana vereceğin haber bu mu? İki günde bir insanları yemeğe çağırıyorsunuz. Bunun için ağlaman gerekmez. Sen iyi bir aşçısın. Soyunda var. Ellerine bir baksana, köylü kadınların elleri. Benim annem her şeyi yalnız başına yapardı. Senin elinin altında bir sürü yardımcı var. Ne rahatlık! Kimler geliyor bu akşam?»

«Ne önemi var? Atlixco fabrikasının sahipleri. Durup başıma bakacaklar, kadınlar da bana gülecekler.»

«Ne zamandan beridir insanların dediğine aldırış ediyorsun sen? Tıpkı annesi. İnsanın kendini başkalarına beğendirmesi diye bir şey olmaz. İster saçların dizlerine değin insin, ister başında hiç saç olmasın. Önemli olan senin kendi içindeki uyumun.»

«Kendimle barışık değilim, her şey o yüzden,» dedim kollarımı onun boynuna dolayarak.

«Derdin ne senin? İstediğin her şeyi elde etmedin mi? Ağlamayı bırak. Bir baksana şu gökyüzüne, ne güzel. Kışın olmadığı bir ülkede yaşamanın ne denli kolay olduğunu düşünsene bir kez. Şu nefis kahveyi bir kokla. Gel güzelim, gel sana daha şekerli bir kahve pişireyim. Gel ne derdin varsa babacığına anlat.»

Doğal olarak, hiçbir şey anlatmadım. Aslında o da anlatmamı istemiyordu ya! Bu yüzden olacak, büyümesini istemediği bir kızla konuşur gibi konuşuyordu benimle. Sonunda birbirimizin koluna girip karşımızda duran yanardağları seyretmeye daldık. Canlı olduğumuz ve onlara

bakabildiğimiz için mutluyduk. Bana istediğim kadar öpücük verdi, elini gömleğimin altından sırtıma doğru uzattı, ben gevşeyinceye, gülmeye başlayıncaya kadar okşadı.

«Gördün mü, böyle çok tatlısın,» dedi. «Benim nişanlım olmak ister misin?»

«İsterim,» dedim ona. «Nişanlın olmaya evet, ama karın olmaya hayır. Eğer evlenirsek, her zaman dostların için akşam yemekleri hazırlamamı istersin.»

O akşam Marilu bize, kocasının her şeyi çok iyi paylaşmayı bildiğini kanıtlayan bir kürk içinde geldi. İspanyol babası, ticaret yapan türden büyük bir beyin oğluymuş. Ama aynı zamanda evin en küçük ve yoksul çocuğuymuş. Beş parası yokmuş, ama çok soylu bir insanmış. Sonunda bu soyluluğunu kızına bırakmış. Önce bu büyük sermayeye sahip kız, lütfederek Julian Amed ile evlenmiş. Julian Amed, Victoria pazarında kumaş satan Araplardan birisi. Sebze almaya gidenlere yapışıyor, hiç değilse bir metre pamuklu kumaş almaları için zorla ya da gönülle onları mecbur bırakıyor. Akşam dükkânı kapadıktan sonra, kâğıt oynamak için vatandaşlarını topluyor. Aradan bir süre geçiyor, biraz da para biriktirdikten sonra, bir gün oyunda kaybeden birisi parayı ödemek istemeyince onu öldürüyor. Adamın nesi var, nesi yok, hepsini alıyor, kendi iplik ve dokuma fabrikasını kuruyor. Bir izunza soyluluğunun çok güzel çocuklar vereceğini, örnek bir aile oluşturacağını düşünerek Marilu'yu çağırttığı zaman artık çok varlıklı bir durumdaymış. Marilu o zaman, kendisine dedesinden miras kalan yemek salonunun koca mobilyalarının arkasında açlığını gizlerken, üflesen uçacak yapıda bir sarışınmış. Biraz nazlandıktan sonra öneriyi kabul etmiş. Henüz evine iyice alışmadan, kendisinin soyluluğu, kocasının parasal düzeyine varmış ve dayanılmaz bir kadın olmuş. Ne

zaman bir fırsatını bulabilirse, şu anlamda bir değerlendirme yapıyordu:

«Bir politikacıyla yaşamaya sen tam lâyıksın. İnsanın ne düşündüğünü her zaman gizlemesi gerekir. İnsanın duygularını gizlemesi zor. Ben kendim gizleyemiyorum. Ne düşündüğümü söylediğim için Julian beni çok kınıyor, ama ben ona, 'Bunun sana ne zararı var,' diyorum. 'Sen işadamısın, herkesle iyi geçinmene gerek yok, neyin varsa senin malın, çünkü sen onları kendi çalışmanla kazandın. Sen politikacı değilsin ki? Üstelik biz Izunzalar açık sözlü insanlarız. Benimle evlendiğin zaman sen bunları biliyordun.'»

O akşam Marilu'ya dayanacak gücü kendimde bulamıyordum. Aşçımız Matilde, akşam yemekleri yapmaktan bunalmıştı, etin suyu az olmuş diye dikkatini çekince, öfkeden kudurmaya başladı. Checo odasında durmadan ağlıyordu, çünkü uyuyakalıncaya dek yanında beklememiştim. Andres öğleden sonrasını Heiss'e övgüler yağdırarak geçirdi ve Guera'nın saçlarını kırpması da her şeyin üstüne tuz biber ekti. Durum hiç de Marilu'yu dinlememe elvermiyordu. Ama o, sanki şömine sönmüş gibi tilki kürkü mantosunu sırtına almış, salonun ortasına oturmuştu. On yıllık hizmetçisini nasıl kovduğunu öteki kadınlara anlatıyordu. Onun gebe kaldığını anlamış, süpürge sapıyla çocuğunu düşürmeye çalışırken yakalamıştı.

«Ne korkunç şey doğrusu. Bütün bunlar beni dinlemediği için başına geldi. Çünkü ben ona fabrikanın işçilerinden uzak kalmasını söyledim. Onlar sorumluluk nedir bilmezler. Onların işi gücü insana kötü şakalar yapmaktır. Mesajları fabrikaya götürmek istediğini ve o sırada saçlarını özenle taradığını gördüğüm zaman ben ona söyledim. Dedim ki, 'Erkekleri düşünmesen daha iyi edersin. Hep benimle kalman çok daha iyi. Benim yanımda rahatsın, sana iyi davranıyorum. Benim çocuklarıma, tıpkı

senin çocuklarınmış gibi bakabilirsin. Seni yine eskiden olduğu gibi yoksul bırakacak, üzüntüden başka bir şey vermeyecek bir adamla niçin gitmek istiyorsun?' Ama beni dinlemedi, gitti çılgınlık yaptı. Çünkü bunların soyu böyle. Sonra da ağlıyorlar. Yok beni bağışla hanımefendi, yok bana bilmem neler söz verdiler. Olmaz canım. Ama ben ona açıkça söyledim. 'Dinle beni, sana iyi davranmak istiyorum, çünkü nice zamandır bizim evdesin. Bebeğini doğuruncaya dek seni besleyeyim. Sana para ödemem, çünkü işlerini doğru dürüst yapamayacaksın, yalnız çocuklarla ilgilen, yetişir. Ama doğum anı yaklaştığında köyüne gideceksin, çünkü benim sana yardım etmek için zamanım olmayacak, ayrıca çocuklarımın da olup bitenlerden haberlerinin olmasını istemiyorum.' Başka ne istiyordu? Ne isteyecek, karnındaki çocuktan kurtulmak! Nelere katlandığımı bilemezsiniz. İnsana güven veren birisine benziyordu, ben de çoğu zaman çocuklarımı ona bıraktım. Düşününüz bir kez, hangi ellere bırakmışım. Onları da öldürmek isteyebilirdi.»

«Çocuk derdi mi? Herkes kendi çocuklarıyla istediği gibi ilgilenir.»

«Ay Catalina, neler söylüyorsun sen! Bak, politikacı karısı olduğun nasıl da belli! Saçlarını niye kestirdin?» diye sordu kendi uzun saçlarını sağdan sola doğru savururken. «Baban ne dedi buna? Babanın ne düşündüğü senin için çok önemli, değil mi? Geçen gün bize yemeğe geldi ve senden başka bir şey konuşmadı.»

«Babam senin evine yemeğe mi geldi?» dedim dehşete kapılmış bir halde.

«Elbette. Sayın Vali'nin Julian ile yaptığı bazı işlerin temsilcisi. Yakında zengin birisi olacağını sana anlatmadı mı?»

Hangi konuda olursa olsun, babamın Marilu'nun ko-

casıyla iş yapması, ayrıca Andres'in de temsilcisi olarak yapması beni iğrendirmeye yetti.

«Benim haberim yoktu,» dedim bir aptal gibi davranarak.

«Sana sürpriz yapmak istiyorlardır herhalde. Bunları sana anlattığımı söylemeyesin,» deyip dedikodunun tadını çıkarmaya başlayan ötekilere doğru baktı.

«Sen üzülme,» dedim. «Saçlarının rengini niye açtırdın öyle?»

«Hayır, açtırmadım. Denize gittik. Güneşte rengi değişti.»

«Plaja gitmeyi ben sevmiyorum,» dedi Luisata Rives. «Herkesin önünde soyunmak ve yine herkesin girdiği kumlu ve tuzlu suda yüzmek gerekiyor. Denizden iğreniyorum.»

«Ah, hayır Luisata, bağışla beni ama, tanrısal bir hava var denizde,» dedi bir başka kadın. Konunun değişmesinden yararlanıp Andres'i aramaya gittim.

Erkeklerin ayaküstü konuşmak için oluşturduğu halkanın ortasında duruyordu. Ellerinde viski bardakları, sigara izmaritlerini istedikleri yere atıyorlardı. Andres puro içiyordu. Ben kendisine yaklaşırken, elindekini yakmak için ucunu koparıyordu.

«Bir saniye gelebilir misin?» dedim ona.

«Hemen mi?» diye sordu. Konuşuyordu ve sözü başkasına bırakmayı hiç sevmezdi.

«Evet, basit bir şey, ama şimdi.»

«Gidip hanımın şu basit işine bakalım,» dedi. «Özür dilerim baylar.»

Uzun bir yürüyüşe çıkıyormuşuz gibi koluna girdim, salonun dışına çıkardım. Yemek salonunu geçtik. O beni durdurduğunda ben daha yürümek istiyordum.

«Neyin var senin?»

«Babamı kendi işlerinin içine karıştırmanı istemiyorum. Bırak onu elindekiyle yetinsin. Açlıktan ölecek değil ya! Rahat bırak onu.»

«Beni bunun için mi rahatsız ettin? Yemeğin hazır olup olmadığıyla ilgilensen daha iyi edersin. Ne zamandan beri ördekler ellerine tüfek alıp ava çıkıyor?» dedi gülerek. «O güzel saçlarını niye kestirdin?»

Benim efendimmiş gibi davrandığı zaman ona diş biliyordum. Ama kendimi tuttum ve amacıma varmak için ses tonumu değiştirdim.

«Dünyada en çok sevdiğinin başı için Andres. Mapache'i alıp Heiss'e armağan etmene izin veriyorum, ama Amed ile olan işlerinin içine benim babamı karıştırma.»

«Mapache'yi Heiss'e vermek mi? Senin hayran olduğun atı mı? Gidip bakayım, elimden geleni yapacağım, sana söz veriyorum benim sulugözüm. Yeter artık, dur, yoksa gözlerinin boyası akacak. Haydi konuklarımızın yanına dönelim. Bizi köşelerde fısıldaşırken görmek için gelmediler.»

Kadınların bulunduğu yere döndüm. Erkeklerin konuşmasını dinlemek isterdim, ama burada uygunsuz sayılıyordu. Yemeklerde her zaman böyle iki kümeye ayrılıyordu. Bir yanda erkekler, öte yanda doğumdan, hizmetçilerden ve berberden konuşan kadınlar. Andres'in dediği gibi, kadınların harika dünyası.

Yemek masasında oturmasını seviyordum, çünkü orada ilginç şeyler konuşulabilirdi. Kimin nereye oturacağına ben karar veriyordum ve nasıl hoşuma giderse, onları masaya öyle oturtuyordum. Benim yanımı, güzel konuşan ve yakışıklı bir adam olan Sergio Cuenca'ya bıraktım. Andres'in az bulunur dostlarından biriydi, ben de onun yanında iyi vakit geçiriyordum. Başka konuklarla ilgisi ol-

masa bile, ben yine de onu akşam yemeklerimize çağırıyordum. Sözün başını çekmesini seviyordu ve benim herkese yüksek sesle söylemek istediklerimi, ona yavaşça fısıldamam yetiyordu.

«Alchichia'daki yerlilerin Heiss'i ve yöneticisi Perez'i palas pandıras kovduklarından haberiniz var mı?» diye sordu. «Şeker kamışı ekimi için yapmak istediklerini onlar hiç beğenmemişler.»

«Benim haberim var,» dedi Don Juan Machuca. Atlixco'daki fabrikasından hiç çıkmayan, ama çevrede neler olup bittiğini herkesten önce haber alan bir İspanyoldu. «Duyduğuma göre iki de at bakıcısı öldürmüşler. Heiss çok hızlı gitmek istiyor, bu nedenle olmalı. Sanıyorum ortak arazilerinden birini kiralamak isterken, onların elebaşlarından birinin cebini doldurmuş. Köylüler araziyi kiraya vermek istememişler, ama o, işin ayarlandığını onlara sessizce bildirmiş. Açıkçası, elebaşı bu işe çok bozulmuş, dalavereye karışmadığını kanıtlamak için, Heiss gittikten sonra kalkmış, peşine düşmüş. Don Miguel'in öğrenecek daha çok şeyi var.»

«Sonra, başka neler olmuş?» diye sordum.

«Hiçbir şey olmamış,» dedi Andres. «Don Mike işini iyi bilir, yalnız ne var, biliyor musunuz? Elebaşı onu oraya gemiyle götürmüş. Orada bir kadıncağız varmış. Velasco'nun Heiss'e sattığı toprakların kendi babasına ait olduğunu ileri sürüyormuş. Daha neler!»

«Ama General, bu topraklar Devrim'den çok önce Don Gabriel de Velasco'ya aitti,» dedi Dona Iulia Conde. Yeşil tüylü yelpazesini sallıyordu.

«Ah! Dona Julia, her zaman bu Devrim öncesi anılarınız sizin! O döneme özlem mi?» dedi Andres.

«Doğrusu evet, General. O başka bir dönemdi.»

«O zaman hanımefendi yirmi yaşındaydı, şimdi elli yaşında,» dedim kahkahayla güldürdüğüm Sergio Cuen-

ca'ya. «Üstelik topraklar Lola'nın malı.»

«Neye gülüyorsunuz,» diye sordu Andres.

«Eşinizin taşı gediğine koymasına, General, toprakların Lola Campos'un babasına ait olduğunu söylüyor.»

«Ona gülmekte çok haklısınız.»

«Birlikte gülüyoruz, General,» dedi Sergio. Sonra bardağını kaldırdı, yemeğin sonuna dek bize gülünç öyküler anlattı.

Sabahın ikisine doğru Marilu, tilki kürkü mantosuna büründü, kocası ve öteki konuklarla birlikte bize veda etti. Onlara kapıya kadar eşlik ettik. Dona Julia Conde usanmadan yelpazesiyle serinliyordu.

«Küçük hanım,» dedi Marilu'ya. «Çok merak ediyorum doğrusu, bu hayvanı sırtında nasıl taşıyabiliyorsun. Bu ülkede hava bütün yıl boyunca sıcak. Bizim yalancı bir kışımız var. Ben her zaman sıcaktan bunalıyorum.»

Omuzumdan tutmuş olan Andres'in kulağına fısıldayarak, «Şu kadının âdetten kesilme sorunu var,» dedim.

«Haklısınız, Don Julia,» diyen Andres söze karıştı. «Bizim kadınlarımız o eski zaman kadınları gibi dayanıklı değil. Çocuklarımız büyüyünceye dek yanımızda sağ kalabilmeleri için onları kürk içinde korumak gerekiyor. Sen ne dersin, Julian?»

«Bilmem, nasıl istersen öyle olsun!» dedi Marilu sözü burada bitirmiş olmak için.

«Alchichica'daki toprakların bu kadına ait olduğunu kim sana anlattı?» Kapıyı kapatır kapatmaz Andres bana soruyu patlattı.

«Kendisi,» diye yanıtladım. «Buraya gelip beni gördü. Bir ay kadar oluyor. Seninle konuşmamı istiyordu. O toprakları babasının da kendi babasından miras aldığını, Velasco ellerinden zorla alınıncaya değin uzun yıllar ekip biç-

tiklerini sana anlatmamı, senin inanmanı istiyordu. Eh, şimdi iflâs ettiğine göre, kendisine ait olmayan bir malı içi rahat ederek tutup Heiss'e satacak. Ve Heiss de, elinden geri alınma tehlikesini bahane ederek bunu ucuza kapatacak. Bu ne barbarlık, Andres!»

«Peki sen ona ne dedin?»

«Ne diyebilirdim ki? Senin beni dinlemediğini, sana bunu anlatamayacağımı, başka bir yol aramasını. Ona söylediklerimin ne önemi var ki? Nasıl olsa ona yardımcı olamayacaktım. Yerinden kalktığında, elimi sıkmadan gitmek için sırtını döndüğü zaman çok utandım.»

«Bunu bu gece bize bildirmek için mi bir aydan beridir susuyordun?»

«Çünkü biz böyleyiz. Ucu bize dokunmadıkça, hiç yerimizden kıpırdamıyoruz,» dedim.

«Catalina, her zaman olduğu gibi yine anlamamakta direniyorsun. Bu topraklar Lola'nın değil, Kızılderililerin her söylediklerine inanmak zorunda değilsin. Babanı kattığım iplik işine gelince, onun yapabileceği en zararsız bir şey bu.»

«Sana inanmıyorum,» dedim yaşamımda ilk kez ona. «Ne sana inanıyorum, ne yaptıklarına.»

«Peki, böyle kısacık, saçların benim hoşuma gideceğine mi inanıyorsun?» dedi.

Odamızın merdivenlerine doğru yürürken, avlunun ortasında beni öpmeye ve elini üzerimde dolaştırmaya başladı. Kocaman elleri vardı. Bu ellerden başkaları korktuğu kadar, ben seviyordum. Belki de yalnız iri oldukları için seviyordum. İyi bilmiyorum.

Bir yandan soyunuyor, bir yandan da kendi kendine konuşuyordu.

«Bu aptal, bu minnacık kadın, kendisini hiç ilgilendirmeyen şeylere burnunu sokuyor.»

Üstünü çıkardıktan sonra tabancasını yanına bıraktı.

Ben de giysimin altında bir tabanca taşıyabilseydim ne iyi olurdu diye düşündüm. Düğmelerimi yavaş yavaş çözüyordum. Arkası ayça biçiminde, önden boynuma dek çıkan uzun bir giysi vardı üzerimde. Tüm bu düğmeler yüzünden giymesi de, çıkarması da zor bir giysiydi.

«Elin ne de ağırmış Cati,» dedi. Sırtımı ona dönerek yatağa oturduğumda heyecanlanmaya başlamıştı bile.

«Bu yana yanaş,» diye buyurdu. Bense gözlerimi kapamak, bir deniz görmek istiyordum.

«Neden Lola'nın topraklarını geri vermiyorsun?» dedim.

«Ne aptal kadın! Benim elimde olan bir şey değil ki!» Yanıt verirken üstüme doğru eğildi.

«Hiç değilse babamı Amed'in çocuklarından ayrı tutabilirsin herhalde.»

«Bunu yapabilirim.»

Ertesi sabah arka avluya inen merdivenleri dişlerim birbirine çarparak, ikişer ikişer atlıyordum. Ben yardımcılarımızdan birisinin el vermesiyle al kısrağın eyeri üzerine binmeye hazırlanırken, o kendi Lison'unun üzerine binmişti bile.

«Mapache nerede?» diye sordum.

«Yerini buldu. Sizin vermek istediğiniz efendisinde,» dedi Andres. Bir elimin parmaklarını birleştirdim, öteki elimin avuç ortasına bastırdım.

«Demek anlaşma yapıldı,» dedim artık al kısrağa binmeye çalışarak.

«Anlaşma yapıldı,» yanıtını verdi. Dörtnala sürmek için atını mahmuzladı.

Ben de arkasından dolu dizgin sürmeye başladım ve onu geride bıraktım. Zehirli Ağaçları geçtim, Costes korusuna dek hiç durmadım. Sonra ne Checo'nun hastalığını, ne kahvaltıyı, ne de akşam bizde yemekte olan kadınların neler giyindiğini sabahleyin kendisine anlatmamı isteyen

Lilia'yı düşünerek Malinche'e kadar atı sürdüm.

Lilia ile bahçede oturup, elimden gelen eleştirileri yapar, onun dedikodularıma gülüşünü zevkle seyrederdim.

Şimdi Heiss'in üzerine bindiği Mapache'den başka hiçbir şey gözlerimin önüne gelmiyordu. Ben acı içinde bağırırken rüzgâr yüzüme çarpıyor, durmadan gözlerimden boşanan yaşları bir yandan kurutuyordu.

Saat on bire doğru eve döndüm. Andres gitmişti. Kızlar okuldaydı. Checo yalnız başına hastalığıyla becelleşip duruyordu.

«Ah yavrum, okula gitmemek için mi sızlanıp duruyorsun?» dedim yatağında yanına otururken. Sonra birinci uşak Ausencio'yu çağırdım ve Bayan Amed'in kapı dışarı ettiği hizmetçiyi arayıp bulmasını söyledim.

«Gelip burada çalışmasını istediğimi söyleyin ona. Bir şeyi dert edinmesin, sorunlarının ne olduğunu biliyorum.»

Ertesi sabah Luciana, giysileri karton bir kutu içinde, çıkıp geldi. Koyu renk gözlü ve yüzü çilli bir kadındı. Az konuşuyordu, ama kısa zamanda benim hiç bilmediğim masalları Checo'ya anlatmaya başladı. Verania'nın bebeklerine giysiler dikiyordu. Beni üzüntülü gördüğü zaman gelip sırtımı ovuyordu. Hepimizin bakıcısı oldu.

Beklediği çocuk bir sabah sessiz sedasız dünyaya geldi. Beş aylık bir dölüttü ve canlı değildi. Onun için bir gün boyunca ağladı. Onu kendi köyüne gömmesi için, Ausencio ve çocuklarla köyüne birlikte gittik. Dölütü içine koyduğu beyaz ağaçtan küçücük tabutu hep birlikte taşıdık. Duvarsız bir mezarlığın içine girdik, basit mezarları olan ve sınırı belirsiz bir yerdi burası. Uçta, bir ağacın altındaki çukur çocuğu bekliyordu. Ausencio küçücük tabutu oraya uzattı, Lucina hemen bir avuç toprak alıp üstüne attı.

«Böyle daha iyi oldu,» dedi.

Verania, **Ah Meryem, Anam Benim!**'i söylemek istedi, hep birlikte kendisine eşlik ettik.

Dönüşte arabanın içinde Luciana konuşuncaya değin sessizliği koruduk.

«Hiç üzülmeyin. Benim yavrum şimdi göklere uçtu. Küçük bir yıldız oldu. Öyle değil mi, efendim?»

«Evet öyle, Lucina,» dedim.

O günden sonra Marilu Amed bir dedikodu yaymaya başladı. Hizmetçilerini ayartmıştım, çocuğunu düşürmesi için zorlamıştım ve kendi çocuklarımın bir kölesi yapmıştım. Bu kızgınlığını hiçbir zaman sindiremedi.

Aradan birkaç gün geçmişti. Bir akşam yemeğinden sonra Checo'yu aldım, dolaşmaya çıktık. Akşam yıldızının doğuşunu görmek için Guadalupe'nin tepesine dek götürdüm onu.

«Söyler misin anneciğim,» dedi oraya vardığımızda. «Lucina'nın çocuğunun gökte bir yıldız olacağına sen de inanıyor musun?»

«Niye soruyorsun bunu bana?»

«Çünkü Veranla buna inanıyor, ama ben çok iyi biliyorum ki doğru değil. Lucina'nın çocuğu bir çukurun içinde.»

«Bir çukurun içinde mi?»

«Evet, bir çukurda. Şu Celestino gibi. Babam dün onun için bir çukur aradıklarını söylüyordu.»

«Kime söylüyordu?»

«Kendisini görmek için Matamoros'tan gelen adamlara.»

«Herhalde yanlış anladın. Böyle bir şeyi baban nasıl söyleyebilir?»

«Evet anneciğim, söyledi. Her zaman böyle şeyler söylüyor. Falanca için bir çukur arayınız. Yani o adamı öldürmeleri gerekiyor.»

«Ah, güzelim, neler geçiyor senin aklından!» dedim ona. «Adam öldürmenin bir oyun olduğunu mu sanıyorsun?»

«Hayır, öldürmek bir iştir, diyor babam.»

Midemde bir kaynama başladı. Pilav, et, tortilla, peynir, reçelli krep, midemde ne varsa çıkarırken, Checo ne yapacağını bilmeden bana bakıyor, arada bir, «İyisin ya, anneciğim,» diye soruyordu. Son olarak acı ve sarı renkte bir şey çıkardım, geriye hiçbir şey kalmadı.

«Kim önce yetişecek oyununu oynayalım mı?» dedim ona. Kendimi aşağılara fırlatmak istiyormuşum gibi koşmaya başladım.

«Sen delisin, anneciğim. Babam haklı. Deli bir keçisin sen!» Küçük oğlum arkamdan bağırıyordu.

Eve vardığımızda nerdeyse soluğumuz kesiliyordu. Verania kapıda bekliyordu. Lucina'nın elinden tutmuştu. Çok sevimli bir çocuktu. İri gözlü ve ince dudaklıydı. Yüzü benim gibi solgun, kızkardeşlerim gibi saftı.

«Niçin geç kaldınız?» dedi.

«Çünkü anne hastalandı,» dedi Checo.

«Nasıl hasta?» diye sordu Lucina.

«Karnı bozulmuş. Akşam tüm yediklerini kustu,» dedi beş yaşındaki küçük. Beş yıllık çılgınlık.

Bizim çocuklarımız bulutların üstünde yaşayamazdı. Birbirimize çok yakın yaşıyorduk. Evde kalmaya karar verdiğim zaman, bu kararım aynı zamanda onlar içindi. Ve onları cam bir fanusun altına koyma olanağı yoktu.

Büyük evde, onlar bir katta oturuyorlardı, biz bir katta. Ömür boyu birbirimizi hiç görmeden yaşayabilirdik. Kustuğum akşam, analık aşkı dönemini kapatmaya kesin olarak karar verdim. Onları Lucina'ya bıraktım. Banyo yapmalarını, giyinmelerini, sorularını dinlemeyi, bir şeylere inanmalarını, örneğin Bakire Meryem'e inanmalarını ona bıraktım. Birkaç gün sonra artık öğleden sonraları onlar-

la değildim. Beş çaylarını hazırlamıyordum ve onları dinleyerek vakit geçirmiyordum. İlk günler eksikliklerini hissettim. Yıllardır onların varlıklarıyla biraradaydım. Onlar benim tutkum, benim mutluluğumdu. Kendi oyun odalarına girer gibi benim odama birden dalıyorlardı. Gece geç saatte uyumuş olsam bile, beni sabah erkenden uyandırıyorlardı. Takılarımla, ayakkabılarımla oynuyorlar, mantomun içine giriyorlar, yaşamımın içinden ayrılmıyorlardı. O akşamdan sonra odamı kilitledim. Ertesi sabah geldiklerinde kapıya vurup durdular, açmadım. Babalarının aşağıdaki odaya gelip kendisini rahatsız etmelerini istemediğini o gün öğleden sonra onlara açıkladım.

Buna alıştılar. Ben de alıştım.

YEDİNCİ BÖLÜM

Bu duyduklarımdan sonra, Andres'in Atencingo'da neler çevirdiğini doğrudan doğruya kendim öğrenmeye karar verdim. İlk öğrendiklerime göre, Checo'nun adını duyduğu Celestino, Lola'nın kocasıydı ve onun ölümü bir dizi başka ölümlerin başlangıcı olmuştu. Sonra Heiss'in kızlarıyla dost oldum. Özellikle de Helen ile. İki tane çocuğu vardı ve bir **gringo**'dan ayrılmıştı. Ayrılma yürekliliğini göstermeden önce, kocası ona çok kötü davranıyormuş.

Helen Puebla'ya babasından yardım istemek için gelmişti. Çünkü adam ona metelik bile vermemişti. Gerçi beklenmedik bir şey değildi bu. Babası onu Atencingo'da çalıştırıyordu. Oradaki görevi, Gomez adındaki fabrika müdürünün paraları çalıp çalmadığını gözlemek ve onu ihbar etmekti. Bu nedenle buz gibi soğuk ve yarı yarıya boş bir evde oturuyordu. Banyo için buzul bir havuz ve akşamları da sivrisinek bulutundan başka bir şey olmayan bir evde.

Nerdeyse her akşam gidip onu görüyordum. Çocukları da birlikte götürüyordum. Ben onunla çene çalarken onlar da o berbat havuzda yüzüyorlardı.

«Burada insan bulmak zor,» diyordu. Köylülerle olan

son deneyimlerini bana anlatıyordu. Buradan birisiyle evlenmeye karar vermişti. Bense buralarda hiç kimsenin barınamayacağını çok iyi biliyordum. **Gringalar** bir an için iyiydi, ama kimse onlarla sürekli ilişki kuramazdı (*). Evlenmek, iki çatılı bir eve ve çini tabaklara sahip olmak istiyordu. İki ayrı eğimli çatıyı neden kafasına taktığını anlayamıyordum. Ne zaman kendi geleceğinden konuşacak olsa, bunu da araya katmadan edemiyordu.

Bir gün hazırlamayı ve içmeyi sevdiği **daiquiri**leri içip çocukların yüzmesini seyrediyorduk. Birden, bize yakın bir yerde ateş edildiğini duyduk. Üzerimdeki mayoyla fırlayıp çıktım. Evin çevresindeki dikenler ve taşlar ayaklarımı yaraladı. Yazlık ayakkabılarım elinde, Checo arkamdan koşuyordu.

«Sen eve dön,» dedim ona. Ayakkabılarımı giyip fabrikaya koştum. Müdür Gomez'in dediğine göre sarhoşlar kendi aralarında kavga etmişlerdi. Bir ölü.

Bir kadın yere oturmuş, için için, umutsuzca ağlıyordu. Sanki tüm yaşamı gitmişti.

Ölenin kim olduğunu sormak için ona yaklaştığım zaman başını kaldırdı.

«Kocamdı,» dedi. «Bana yardım edin. Eğer burada kalacak olursam beni de öldürürler. Sonra çocuklara kim bakar?»

Şoförümüz Juan peşimden gelmişti. Ölüyü kaldırmasını ona söyledim. Müdür Gomez'in yüzüne vallinin eşi havasıyla baktıktan sonra düşüncemi açıkladım.

«Onu götüreceğim.»

«Nasıl isterseniz, efendim. Kadın burada kalacak, de-

(*) Gringa, gringo'nun dişisi; Kuzey Amerikalı kadın.

ğil mi?» diye sordu onu omzundan tuttuğumu görünce.

«O da benimle gelecek,» dedim.

Helen'in evine değin yaya gittik. Benim eyalet yöneticisinin eşi olduğumu bilmeden konuşmaya başladı. Başım ellerimin arasında, ağzımı açmadan onu dinliyordum. Anlattıkları korkunç şeylerdi. Hiç kimse böyle şeyleri kafasından uyduruyor olamazdı.

Kadın konuşmasını bitirdiği zaman, Helen o aptal **gringa** aksanıyla konuşmak için bardağını elinden bıraktı.

«Bunların hepsi doğru, Cathy, bunlar çok aşağılık insanlar. Ne kötü bir çevremiz var bizim.»

«Heiss'in bana Mapache'yi geri vermesini istiyorum,» dedim Andres'e, odamıza girdiği zaman.

«Yapılmış bir anlaşmayı bozmak olmaz, Cati. Babanın artık Amed ile hiçbir ilişkisi kalmadı.»

«Ama Atnecingo'lu köylüleri öldürttünüz siz.»

«Ne?»

«Geride sağ kalan birisi bana anlattı. Bugün öğleden sonra kocasını fabrikada öldürdüler. Kendi gözlerimle gördüm, onu öldürdüler. Çünkü köylüler şu aşağılık **gringo'**nun Velasco'dan üç bin pesoya aldığı toprakları savunurken, senin ve Heiss'in adamlarının onları nasıl öldürdüklerini fabrikada işçilere anlatmaya gelmişti. Öldürülenlerin sayısının elliyi aşkın olduğunu söyledi. Aralarında çocuklar da var. Önce asker gönderip silahlarını ellerinden aldırmışsın, sonra da yüz kadar makinalı tüfekli adam gidip onlara ateş açmış. Atımı bana geri ver. Ölüler mi? Nasıl olsa artık kimse onları dirilitemez. Eğer bu işten herkes kendi payını alacaksa, ben de atımı geri istiyorum, yoksa tüm gerçeği gider **Avante**'de Don Juan'a anlatırım.

«Kapa şu çeneni. Eksiğim buydu! Yatağımda bir düş-

man! Valinin eşi gidecek, dürüst gazeteciye haber ulaştıracak. Sen kendini ne sanıyorsun?»

«Ben atımı geri istiyorum,» dedim ona. Salonda yatmak üzere odadan çıktım.

Daha önce kimi öğleden sonraları üzerinde dinlendiğim mavi koltuğa geçip otururdum. Sanki o zamanlar çok uzaklarda kaldı. Ne zaman Andres'in bir barbarlığı ortaya çıksa, tüm geçmişin çok uzaklarda kaldığını sanıyorum. Günlerce kendimden habersiz yaşadım. Her şeyi kafamın içinde evirip çeviriyor, uzaklara kaçmak istiyordum. Korku ve utanç içindeydim. Korku ve iğrenmenin beni hiç terketmeyeceğini, artık barış içinde bir gün göremeyeceğimi çok iyi biliyordum.

O geceyi daha önce hiç bilmediğim bir dehşet içinde geçirdim. Yatarken titriyordum. Gözlerimi kapatmak istemiyordum, çünkü fabrikada, yerde öldürülen genç adamla şalının altında ağlayan kadının yüzü gözlerimin önünden gitmiyordu.

Sonunda uyumuşum. Düşümde çocuklarımı gördüm. Yüzleri kan içindeydi. Kanları silmek istiyordum, ama elime aldığım mendillerden daha çok kan akıyordu. Lucina'nın kapıyı vurmasıyla uyandım. Ona kapıyı açtım, elinde çay fincanı, kaymak, şeker ve kızarmış ekmekle içeri girdi.

«General bir saat içinde aşağı inmenizi söylüyor.»

«Hava güzel mi?» diye sordum.

«Evet efendim.»

«Çocuklar okula gittiler mi?»

«Kahvaltı ediyorlar.»

«Zavallı çocuklar, değil mi Luci?»

«Niçin efendim? Onlar mutlular. Bugün ne yapacaksınız?»

Koşar adım aşağıya indim. Adını çağırarak ahıra gir-

dim. İki gözü arasındaki beyaz beneği ve zarif vücuduyla oradaydı.

«Mapache, Mapachito, sana nasıl davrandı şu aşağılık herif, gringo? Beni bağışlayacak mısın?»

Onu okşadım, yanağını, burnunu, boynunu öptüm. Sonra üstüne bindim ve Huexotitla değirmenine kadar dörtnala gittik. Hem gidiyor, hem de ölüleri kovmak için yüksek sesle şarkı söylüyordum. Giderken hâlâ onları görüyordum, ama dönüşte artık unuttum.

O günlerde Andres'le birlikte gazetecilerin de çağrılı olduğu bir öğle yemeğine gittim. İçlerinden biri **Avante'** de yazıyordu. Atencingo'daki ölümlerle ilgili sorular sordu.

«Orada geçen olaylar bana tümüyle iğrenç görünüyor,» dedi Andres. «Çok geniş bir araştırma yapılması için Yargıç Bey'i görevlendirdim. Adalet yerini bulacaktır, iciniz rahat etsin. Bununla birlikte, toprak üzerinde hakları olduğunu ileri süren ve köylü kılığına girmiş haydut sürülerinin, başkalarının dürüstçe ve alın teriyle kazandıklarını, zorla ele geçirmesine izin veremeyiz. Devrim yanlış işler yapmaz. Ondan esinlenen benim eylemlerim de. Sizi selamlarım baylar.»

Gazeteci kendisine yanıt vermek istiyordu, ama töreni hazırlayan beyefendi hemen mikrofonu kaptı.

«Bayanlar ve baylar, lütfen, Sayın Valimiz gidecekler, çıkış yolunu açmanızı sizden özellikle rica ediyoruz.»

İnsanlar yerlerinden kalktılar ve kapıya doğru yürümeye başladılar. Andres'in dört tane adamı doğrulup kendisine yol açmaya başladılar. Başka adamlar da aynı şekilde bana caddeye dek eşlik ettiler. Bizi iki ayrı arabaya bindirdiler. Biz biner binmez arabalar hızla hareket etti.

«Neler oluyor?» diye sordum benim bindiğim arabayı süren adama.

«Bir şey yok, efendim. Bir yere gidip gelirken sadece yeni yollar deniyoruz,» dedi.

Andres hükümet sarayındaki çalışma odasına gitti, ben de eve götürüldüm.

Evin oyun salonunda, Andres'in büyük çocukları birkaç arkadaşlarıyla oynuyorlardı.

Marta bana okul arkadaşlarından ve Patricia İbarra'nın kızı Cristina'yı eve çağıracaklarını söyledi. Cristina aynı zamanda eskiden benim nişanlım olan José İbarra'nın kızkardeşiydi.

Nişanlısı olduğumuzu söylüyorduk, çünkü gidip birlikte dondurma yiyorduk, parka değin elele tutarak yürüyorduk ve ayrılmadan önce birbirimizin yanaklarından öpüyorduk. Bir gün beni öperken bir terslik oldu. Karşıdan gelmekte olan kızkardeşi, bizi gördü. Benim yoksul bir ailenin kızı olmanın yanında, yerinde duramayan deli bir kız olduğumu söylemişler José'ye. Bunun üzerine babası ona bir Avrupa gezisine çıkmasını önermiş.

Bütün bunları bana sanki annesiymişim gibi, kendisine ceza vermeyeyim diye söyler gibi anlatmıştı.

«Benim nişanlım olmana artık izin vermiyorlar mı?» diye sormuştum ona.

«Benim ailemdeki insanları tanımıyorsun ki,» demişti.

«Ve tanımak da istemiyorum,» demiştim yerimden öfkeyle fırlayarak. Hemen parktan eve koşmuştum.

Annem, «Yine ne oldu, kızım?» diye sormuştu.

«Ne olacak, yine bir zengin enikliyle atışmıştır. Suratını görmüyor musun?» demişti babam.

«Sana ne yaptı?» Uğradığım hakareti annem tüm bedeninde duymuştu sanki.

«Ne olursa olsun, küçümsenmekten başka bir şeye lâyık değil o enik,» demişti babam. «Ağzının payını verseydin.»

«Gerekeni söyledim,» dedim.

Daha sonraları bu eniğin yeğeni, Marta'nın arkadaşı Maru Ponce ile evlenmişti. Pazar günleri kemeraltında dolaşan, aynı zamanda canı en çok sıkılan bir aile oluşturmuştu. Gerçi kız çok tatlıydı.

Akşam annesi onu bizden almaya geldiğinde Andres de içeri giriyordu. Ben de onları akşam yemeğine alıkoydum. Tüm yemek boyunca onların ruhunu okşadım, ailelerindeki erkeklerin hatırını sordum, boğa güreşleriyle politikacıların öykülerini anlattım.

Gidecekleri sırada Jose'nin kızkardeşi bana döndü.

«Sizi gördüğüme çok mutluyum, Cati. Siz her zaman seçkin bir insansınız,» dedi.

«Ama on yıl önce hiç de böyle düşünmüyordunuz,» diye yanıtladım.

«Ne demek istediğinizi pek anlayamadım doğrusu,» dedi. Gülümsemeye çalışıyordu. Giderken herhalde yüreğine bir taş oturmuştu. Çünkü Andres bana kızın şaşkınlıktan şapkayı başına ters giydiğini fısıldadı.

Aradan üç gün geçti geçmedi, Andres kızı aldı, çiftliğe götürdü. Sonra Cristina oradan, adına miras payı istediği bir bebekle ayrıldı. Hem bunu da iyi başardı. Atları, köpekleri, antika eşyaları arasında hiçbir işe yaramadan yaşadı. Hattâ kocası bile onun şansından yararlandı.

Ben bu işi hiç büyütmedim. Bunun utancını taşıyan İbarra ailesi olduğuna göre, niye büyütecektim ki? Bu olayın tadını bile çıkardım. Kendi kendime gülüyordum. General, kızı Marta'nın bir arkadaşını kaçırmıştı ve annesi de bu yüzden deliye dönmüştü. Bu softa kadının zamanını kilisede hiçbir işe yaramayan yakarışlarla geçirdiğini düşünmek beni daha da çok güldürüyordu. İşte yaşamında kendisine kimsenin saygı göstermediği bir tane daha, diyordum kendi kendime. Bir yandan da parktaki José'yi ve beni küçük düşüren öpücüğü düşünüyordum.

Gerçekten de Puebla'da her şey kemerler altında geçiyordu. Espinosa, kendisini sinema dünyasından ayıran hançer darbesini yediği zaman orada bulunuyordu. Başına o korkunç olay gelmeden önce, Magdalena Maynes yeni giysileri içinde orada geziniyordu. Çünkü babasının ödürülmesi onun yaşamını baştan aşağı değiştirmişti. Onu hâlâ görür gibiyim. Buruşuk bir kurdeleyle dolaştığı hiç görülmemişti. Hep manken gibi giyinirdi. Zengin değillerdi, ama para harcamasını severlerdi. Babası Andres ile iş yaptığından onları sık sık görürdük. Görünüşe göre herkes Andres ile iş yapıyordu.

Avukat baba, kızı Magdalena'yı çok severdi. Hafta sonları onu Cuernavaca'daki Orman Gazinosuna götürürdü. Bir keresinde onlarla orada karşılaşmıştık. Magda'nın üzerinde çiçekli ipek bir kumaş vardı. Saçlarına iki iğne takmıştı. Sanki cinsel bir zevkle içiyordu limonatasını.

Biz tüm aile, çoluk çocuk birlikte oraya vardığımızda, babayla kız bahçede, havuzun önünde bir masada oturuyorlardı. Avukat bizi görünce yerinden kalktı, Andres'le gidip ayrı bir yerde konuştular. Bizimle kalan, kız bize tıpkı babasının el hareketleriyle, o gün havanın ne denli çok sıcak olduğunu anlatırken babası hemen dönüp geldi ve derhal orayı terkettiler. Ona bir şey sormak istedim, ama o uçarı kız birden korkunç bir kavgacı kesilmişti. Bu değişme bana garip göründü. Ama o denli çok ve garip şeyler oluyordu ki, bunlara aldırış etmeden geçiyordum. Ancak arabada eve dönerken onların canını sıkan şeyin ne olduğunu Andres'e sordum, beni ilgilendirmediğini söyledi. Sonra ben de Maynesler'i unuttum.

Birkaç ay sonra avukat ortadan kayboldu. Bir akşam kemerler altından geçerken onu kaçırmışlardı.

Magda beni görmeye geldi. Alpaka eteği ve gri ipek gömleği içinde çok güzel görünüyordu.

«Üç gün önce babam sinemaya gitti ve bir daha da geri dönmedi,» dedi bana. Nerdeyse ona, «Herhalde bir sevgilisi vardır,» diyecektim, ama sesimi çıkarmadım, sanki suçlu benmişim gibi kendi ellerime baktım.

«Bize bir iyilikte bulunup onu kocanıza sorabilir misiniz?» dedi.

«Seve seve, ama bunun bir işe yarayacağını pek sanmıyorum. Eğer babanızı tutan o ise, bana bunu söylemez.»

«Onu dilediğiniz gibi yönettiğiniz söyleniyor.»

«Ama senin de babanla yattığın söyleniyor. Görüyorsun ya, insanlar nasıl aldanıyorlar.»

«Dilerim aldanıyorlardır, hanımefendi,» dedi, yerinden kalktı ve çıkıp gitti.

Üç gün sonra avukat parça parça kesilmiş ve bir sandığa konmuş olarak kapısının önünde bulundu.

Ben haberi öğleden önce berbere saçlarımı yaptırmak için gittiğimde duydum. Birtakım yaşlı kadınlar olayı anlatarak içeri girerken çok etkilenmiş görünüyorlardı. Sarışın Ofelia, benim için yapay bir saç örgüsü deniyordu. Onu nasıl bulduğumu sorduğunda, aynaya bakınca gözlerimden akan yaşları gördüm. O tokaları takmayı bitirirken ben yerimden kıpırdamadım. Salonda ses çıkmıyordu. Yaşlı kadınlar bana sanki ellerimin arasında bir bıçak varmış gibi bakıyorlardı. Maura'nın cilalamakta olduğu tırnaklarıma baktım. Tam bir baştan çıkarıcı ve çok zeki olduğu söylenen avukatı düşünürken gözlerimden yaş akmaması, bir tek damlanın bile düşmemesi için dudaklarımı ısırdım.

Maynesler'in evine gittim. Çok kalabalıktı. Dul kalan eşi, en genç çocuklarını iki yanına almış, yere bakarak oturuyor ve sanki kendisini de öldürmüşler gibi hiç kıpırdamıyordu.

Magdalena tabutun yanında yalnız başına duruyordu.

İçeri girerken beni gördü. Yanına gitmedim. Ona söyleyecek hiçbir şeyim yoktu, sadece Andres'in göndereceği çelengin kapıdan geçip geçmeyeceğini görmek istiyordum. Çünkü onun oynadığı oyunun içinde çiçek göndermek de vardı. Eğer öldürme kendisinin işi ise ya da ortadan kalkma kendisine yararlı görünüyorsa, ölü evinin kapısını tutacak kadar büyük çelenkler gönderiyordu.

Selam Meryem'i söylerken, bir yandan da dallar ve çiçekler üzerindeki gönderenlerin adlarını okuyordum. Hiçbirinin üzerinde General Ascencio ve ailesi yazmıyordu. Dua başladığı zaman, acaba dışarda mıdır diye bakmaya gittim. Ama daha kapıya varmadan önce, Andres için kentin merkezinde yapılan çelenklerden bir tanesini iki adamın getirdiğini gördüm. Kapıdan içeri geçirdiler.

Oradan çıktım. Ortalıktaki söylentilerden Guera'nın haberinin olacağını düşündüm. Bu sabah saçlarını yaptırmaya gelen kadınlardan biri ya da öteki mutlaka ona bir şeyler anlatmıştı. Onun yanına döndüm.

Beklediğimden fazlasını bilmiyordu. Onu Andres'in öldürdüğü söyleniyordu, çünkü başka türlü bir açıklama bulunamıyordu. Ama ortada kanıt da yoktu. Oysa ben Cuernavaca'da yapılan tartışmayı ve babasını benden isteyen Magdalena'nın gözlerini anımsıyordum.

Sonra eve geldim. Kendimi küçük salona kapadım ve önce tırnak boyalarımı, sonra tırnaklarımı yemeye başladım. Generalime karşı diş biliyordum. Ne yapacağımı iyi bilmiyordum. Geldiğini görüp sorguya mı çekmeliydim, yoksa içeri kapanıp onu bir daha asla görmemeli miydim?

Gülerek içeri girdi. Atından indi ve mahmuzlarını sürümeye başladı. Merdivenleri çıktığını ve koridorun sonuna dek yürüdüğünü duydum. Salonun kapısı önünde dur-

du ve itti. Kapının açılmadığını görünce bağırmaya başladı.

«Kimse benim suratıma kapıları kapatamaz, Catalina. Ben kendi evimdeyim ve istediğim yere girerim. Kapıyı aç ve beni kendi aptallıklarınla uğraştırma.»

Açtım elbette. Bir rezalet çıkarmasını istemiyordum.

«Oraya gittiğini biliyorum,» dedi. «Benim hiçbir ilgimin olmadığını görmüş olmalısın. Seni bir kargaya çeviren şu giysiyi çıkar üstünden. Aç da göğüslerini göreyim. Her yanını rahibe gibi düğmelemenden nefret ediyorum. Utangaçlığı bırak, sana hiç yakışmıyor.» Eteğimi kaldırınca bacaklarımı birbirine bitiştirdim. Vücudunun ağırlığı, çorap bağlarımın kopçalarını derime batırıyordu.

«Onu kim öldürdü?» diye sordum.

«Benim haberim yok. Temiz insanların düşmanı çoktur,» dedi. «Çıkar şu gereksiz şeyleri. Seninle yatmak, Puebla'da bakire bir kızla yatmaktan daha zor be! Çıkar şunları.» Vücudunu giysilerime sürtüyordu. Ama ben bacaklarımı kapalı tuttum, iyice bitiştirdim.

Bunu ilk kez yapıyordum.

SEKİZİNCİ BÖLÜM

Ferdinando Arizmendi'yi görür görmez onunla hemen yatağa girmeyi arzuladım. Onun konuşmasını dinlerken kulağını ısırmanın, diline dilimle dokunmanın, dizlerini arkadan görmenin ne denli hoşuma gideceğini düşünüyordum. Ateşli bir arzu içinde olduğumu gizleyemiyordum. Her zamankinden daha çok ve kimsenin yetişemeyeceği bir hızla konuşuyordum, sonunda toplantının odak noktası ben oldum. Andres işin farkına vardı ve geceye son verdi.

«Eşim kendini iyi hissetmiyor,» dedi.

«Aksine çok iyi görünüyor,» diye yanıt verdi birisi.

«İyi görünmesi Max Factor'den, oysa bir saattir başı ağrıyor. Eve götüreyim, sonra dönüp gelirim.»

«Ben kendimi çok iyi hissediyorum,» dedim.

«Kendini zorlamana gerek yok. Dostlar arasındayız, anlayış gösterirler.»

Kolumdan tuttu, beni arabaya götürdü, yerime oturttu, sürücüyü arkadaki arabaya gönderdi ve direksiyona geçip arabayı çalıştırdı. Bizi yolcu etmek için kapıya gelenleri eliyle selamladı, yavaş yavaş hızlandı. Ayrılırken yüzüne yaydığı o soğuk gülümsemeyi bir sokak ötesine değin korudu.

«Ne de açık oynuyorsun, Catalina! Cezayı hak ediyorsun.»

«Sanki sen gizli mi oynuyorsun?»

«Ben erkeğim, gizleyecek bir şeyim yok. Sen kadınsın. Kadınlar kızgın kedi gibi damda dolaşmaya başlayınca çevrelerine hemen erkekleri toplarlar, biz de onlara orospu deriz.»

Eve vardığımızda arabadan sakin sakin indi, beni kapıya götürdü ve hizmetçilerin gitmesini bekledi. Her zaman bizi arkamızdan izleyen ikinci arabadakilerin de bizi göremeyeceğinden kesin emin olunca, kıçıma bir tane vurdu ve beni içeri itti.

Koşarak içeri girdim, merdivenleri dörder dörder çıktım, daha önce de yaptığım gibi çocukların odasını durmadan geçtim ve doğrudan doğruya yatak çarşafımın altına girdim. Fernando'yu düşünerek o çingene kadını gibi bir yerlerime dokunmaya başladım. Sonra uyudum. Üç gün boyunca uyudum. Yalnız arada bir biraz salata, bir parça peynir ve iki rafadan yumurta yemek için uyanıyordum.

Lucina bana, «Acaba neyiniz var, efendim?» diye soruyordu.

«Generalin bende keşfettiği bir hastalık. Soğuk suyla bile bundan kurtulmak olası değil. Bir hafta uyudum mu, bir şey kalmaz, geçer.»

Bir haftanın sonunda yatağımı terketmek zorunda kaldım, çünkü biraz ateş için bu kadar zaman çok gelmeye başladı. Odamdan çıkıp kahvaltıya indiğim zaman birdenbire Andres bana ne dedi, biliyor musunuz?

Önümüzdeki salı günü Devlet Başkanı'nın özel sekreteri bize akşam yemeğine gelecekmiş. Peki kimmiş bu

özel sekreter? Fernando. Şu çizgileri düzgün, gülümseyen Arizmendi.

Birden heyecanlandım, tereyağı ve reçel sürülmüş ekmekleri yutmaya, fincan fincan sütlü koyu çayları içmeye başladım. Arizmendi'nin gelişini düşünen Andres mutluydu, çünkü bu olay Cumhurbaşkanı'nın gelişini bildiriyordu. Onun için görkemli bir karşılama töreni yapılacaktı. Uzun Reforma Caddesi'nde öğrenciler ellerinde küçük bayraklarını sallayacaklar, yola bakan tüm binalar süslenecekti. Tüm memurlar pencerelere çıkacak, konfeti atarak alkışlayacaklardı. Bense, ona caddenin ortasında koşarak bir demet çiçek veren bir kız çocuğu, bir de fotoğrafçılar için, elinde bir mektupla kolay bir şeyler isteyen yaşlı bir kadın bulmalıydım. En büyük flamaların çekilmesi için Espinosa ile Alarcon kendi sinemalarını sunmuşlardı bile. Puebla, Başkan'a şimdiye değin hiç görmediği sıcak ve parlak bir tören yapmalıydı. Zamanla sıradan şeyler sayılan ve en dümbelek eyalet başkanları için bile sunulan ne varsa, biz onların hepsini General Aguirre'nin gelişi sırasında icat etmiştik.

Ateşim beni daha çalışkan yaptı ve sanki bu iş için parayla tutulmuşum gibi çalışmaya koyuldum. Öyle küçük bir kızın çiçek vermesiyle yetinmeyecektik. Her kavşakta ve büyük meydanın girişinde üçer kız çiçekler vereceklerdi. Yerel giysiler içinde elli tane kız da atlara binmiş olarak karşılayacaklardı.

Ufak tefek yaşlı bir kadın bulabilmek için düşkünler evine gittim ve topuzlu saçları, sevecen Meryem gülüşüyle kart postallardakine benzeyen birisini buldum. Bir öykü yazıp mektubun içine koyduk. Kocası yoksul ve yaşlı bir askermiş. Aquiles Serdan'ın öldürülmesine katılmadığı için ortadan kaldırılmıştı. Kocası için gurur duyduğu kadar, kendisi de bundan gurur duyuyordu. Böyle bir özveri

karşılığında haklı olarak Başkan'dan bir dikiş makinesi istiyordu.

İlkokullardaki tüm kadın öğretmenleri seferber ettim. Birleşik Devletler'de seçimler sırasında yapıldığı gibi ben de onların öğrencilerine kâğıttan sorguç yaptırmayı düşündüm. Başkan'ın en sevdiği şarkının **Guaymas Kayığı** olduğunu daha önceden biliyordum. Söylemesi kolay bir şarkıydı. Çocuklar güçlük çekmeden sorguçlarını oynatır, ayaklarıyla tempo tutabilirlerdi. Tüm çiçekçiler, Reforma Caddesi'ni çiçeklerle donatmayı üstlerine aldılar. Ayrıca Büyük Meydan'da, Başkan'a doğru bir elini uzatmış Kızılderili bir kadının resmini yapacaklardı. Başkan geçtikten sonra arkasında kalan herkes flamaları ve çiçekleriyle peşinden meydana girecek, orası insanlarla dolup taşarken, Başkan ile Andres kendi yerlerini alacaklardı. Başkan balkonda konuşmasını yaptıktan sonra herkes **Puebla Ne Güzel** şarkısını ve ulusal marşı söyleyecekti. Puebla'da ve yöresinde ne kadar mızıka takımı varsa çağırdım. Üç yüz müzisyenli bir orkestra oluşturdum. Çalacakları müzik karşılığında biz de onlara üniforma yapmaları için Santa Ana pamuklu dokunmasından armağan ettik.

Başkan'ın özel sekreteri ile Andres bizim tasarılarımızı onaylarken büyük bir sevinç duyduklarını gizlemediler.

Yemeğin bahçede yenmesine karar verdim. Yemek listesi, iki hafta sonra Devlet Başkanı'na sunacağımızla aynı olmalıydı. Ama o gün öğle yemeğinde biz yalnız başımızaydık: Andres, Fernando ve ben.

Her şey kuralına uygun yapılıyordu. Yuvarlak bir masanın çevresinde Andres, Fernando'nun soluna oturdu, ben de sağına.

Masaya geçer geçmez Fernando benim yeteneklerimi

saymaya başladı. Zekiydim, kibardım, inceliklerim vardı, ülkenin sorunlarına ve politikaya ilgi duyuyordum. Övgüsünü tamamlamak için Puebla manastırının rahibeleri gibi yemek pişirdiğimi söyledi.

«Ayrıca Generalim, eğer izin verirseniz söyleyeyim, eşinizin çok tatlı bir gülüşü var. Artık kadınlar hiç böyle gülmüyorlar,» dedi Fernando.

«Onun gülüşünden hoşlanmanız bizi mutlu kılar, efendim. Siz burada kendi evinizdesiniz. Kendinizi burada iyi hissetmenizi isteriz,» diye onu yanıtladı Andres.

«Biz de bunu arzu ediyoruz,» dedim ve bir elimi bacağının üzerine koydum.

Ne geri çekildi, ne de duruşunu değiştirdi.

Andres, Jalisco'daki ayaklanmayı anlatmaya başladı. Orada bir assubayla bir erin ölümüne üzüldüğünü söyledi, ayaklanan köylülere karşı saldırı buyruğunu veren eyalet valisini övdü.

«Öyle olaylar çıkıyor ki, bunlara izin vermemek gerekir,» dedi Fernando.

O zamanlar ben hâlâ düşündüğünü söyleyebilen birisiydim. Söze karıştım.

«Onlara engel olmak için üzerlerine silahlı asker göndermekten ve on iki Kızılderiliyi öldürmekten başka bir yol yok muydu acaba? Öldürdüklerinin tam altı katını ödettiniz onlara. Bu yerlilerin niçin ayaklandıklarını da bilmiyoruz üstelik.»

«Yine kadınlığını gösterdi. Siz onun zekâsından söz ettiniz, çok geçmeden o da kendi duygusallığını ortaya koydu,» dedi Andres.

«Belki o haklı, Generalim. Başka bir çözüm yolu bulmalıyız,» diye yanıtladı Fernando. Elini de bacağımın üzerine koydu. İpek giysimin altında elinin varlığını duyunca on iki köylüyü unuttum. Sonra elini kaldırdı ve sanki son kez yiyormuş gibi yemeye başladı.

İkimiz dost olduk. Meksika'ya gittiğim zaman, Andres'in bir mesajını vermek için ona telefon ediyordum. Olmazsa başka bir bahane buluyordum. Tüm isteğim onun sesini duymak ya da mümkünse bir an için görmekti. Sonra da onun adını yineleyerek üç saatlik yolu katediyordum.

Sürücümüz müziğe yatkın biriydi. Benim için **Uzakta da Olsan Seninle** şarkısını söylemesini istiyordum ondan. Arka koltuğa uzanıyor, onu dinliyor ve düş kuruyordum. En basit sözlerinin bile iki ayrı yorumunu bulmaya çalışıyordum ve benim Generalime saygısı yüzünden duygularını gizlice açığa vurduğu kanısına varıyordum. Bana söylediği sözlerin hepsini kesin bir açıklıkla anımsıyor, «yakında birbirimizi göreceğimizi umut ediyorum,» sözlerinden, benim onu aradığım kadar, onun da beni aradığı sonucunu çıkarıyordum. Bir daha karşılaşacağımız zamanı düşünerek günleri saymakla geçirdiğine inanıyordum. Karşılaştığımızda ve ayrılırken elimi öptüğü zaman vücudumda dolaşan heyecanı ve onun ağzını düşünüyordum. Bir gün hiç karşı koyacak gücü bulamadım kendimde. Alışılmadık bir konuşmadan sonra bürosunun kapısına değin bana eşlik etti, çünkü o gün ne politikadan, ne Andres'ten, ne Puebla'dan, ne de vatan ve milletten konuşmuştuk. Konuştuğumuz şey, paylaşılmayan aşklar yüzünden çekilen acılardı. Bunu ayrıca gözlerinin içinde de okumuştum. Ayrılırken elimi öptüğünde, ben ona dudaklarımı verdim. Öpmedi ama beni uzun uzun kollarının arasında tuttu.

O akşam dönerken bizim zavallı sürücü, **Uzakta da Olsan Seninle** şarkısını öyle çok söyledi ki, sonunda uluslararası amatör şarkı yarışmasına katılmaya hak kazandı. Romantik aşkımın bir işe yaramış olmasına yine de sevindim, çünkü en yüksek noktasına vardığı gün uçup gitti.

Andres beni Hükümet Sarayı'nda bekliyordu. Ben onun,

Başkan geldiğinde giyeceği giysisini terziden almaya gitmiştim. Saraya geldiğimde vakit çok gecikmişti, ama Andres hâlâ oradaydı ve Atlixco'da yapılacak işçi grevini bir çözüme vardırmak istiyordu.

Kendisine yeni giysisini götüreceğim yerde, neşeli ve taşkın bir havayla odasına girdim, onu kendime çekerek dans etmeye başladım.

«Bu gün çok çekicisin, Catalina, neler yaptın?» dedi benim girdiğimi görür görmez.

«Kendime üç tane giysi aldım, Hierro Sarayı'na giderek makyajımı yaptırdım ve yolda gelirken arabada şarkı söyledim.»

«Ama benim işim için Fernando'ya uğramadıysan, boşuna taban tepmiş oldun.»

«Elbette, bütün işlerimi Fernando'yu gördükten sonra yaptım,» dedim.

«O biçimlerin esin kaynağı oldukları belli,» dedi Andres kendi özel sekreterine dönerek. «Kadınlar onlarla çene çalmaya bayılıyorlar. Kimbilir onları böyle çekici yapan ne? Bu herifle karşılaştığımız zaman, Catalina'yı ondan kıskandığımı ve eve kapattığımı sana söylemiştim. Şimdi oynaşmasına izin verdiğim tek kişi bu, üstelik bu oynaşma beni sevindiriyor.»

Ertesi gün mutsuzluğumu anlatmak için Pepa'yı görmeye gittim. Onu evde bulacağımdan emindim, çünkü hiç evden çıkmazdı. Ama evde olmadığını görünce şaşırdım. Kocasının kıskançlığı, çocukları olmayınca daha da artmış, adam onu eve kapatmıştı. Bir gün öğleden sonra iki saat evden ayrılınca sert bir cezaya çarptırılmıştı. Kocası onu önünde diz çöktürerek tövbe ettirmiş ve kendisini aldatmadığına dair ayrıca yemini bastırtmıştı.

Bunun üzerine evinde oyalanmayı yeğlemeye başladı.

Evini kendine altın bir kafes yaptı. En küçük şeylere bile özen gösteriyordu. Avluda güvercinler doluydu. Koltukların kolları, masaların ortası, büfeler ve dolaplar için durmadan nakışlar işliyordu. Mutfakta her şey zeytinyağıyla pişiriliyordu. Siyah fasulyeler bile! Kocasının tüm yemeklerini kendi eliyle hazırlıyordu. Sevda çeker gibi bir hali vardı. Eşyalarını antikacıda cilâlatmakla ve evdeki bitkileri sulamakla vaktini geçiriyordu. Sanki kendisi için dünyada bunlardan başka bir şey yoktu ve herkes de böyle olduğunu sanıyordu. Monica ona, artık yirminci yüzyılın otuzlarında yaşadığımızı ve kocasının çekilmez bir tip olduğunu, hiç değilse istediği zaman sokağa çıkmakta özgür olmak için onu terketmesi gerektiğini söylediğinde, elini usulca onun ağzına koydu ve fındıklı bisküvinin yanında bir fincan çay isteyip istemediğini sordu.

«Sen aklını kaçırmak üzeresin,» dedi Monica. «Öyle değil mi Catalina?»

«Benden daha çok değil,» diye yanıtladım.

Kocası hasta düştüğünden beri Monica çalışmak zorunda kalmıştı. Çocuk giysileri satan bir mağaza açmıştı ve şimdi de bir fabrikanın başında bulunuyordu.

«Haydi ordan! Kocası normal olan kim var aranızda? Yalnız ben!» dedi gülerek.

Jacaranda ağacının altında ve bahçenin mor çiçekleri arasında, demir bir bankın üzerine oturdum. Beyaz kepli ve önlüklü hizmetçi bana bir bardak limonata getirdi ve hanımının her zaman tam on iki otuzda geldiğini söyledi. Bundan hiçbir şey anlamadım, ama gelmesine on beş dakika kaldığına göre, ben de beklemeye karar verdim.

Ailenin eski duvar saati tam yarımı vurduğu zaman Pepa kapıyı açtı, avluyu geçti ve bahçede benim oturduğum yere geldi.

Görünüşte aynı kadındı. Süslenmemişti. Saçları arkaya toplayıp bağlanmıştı ve yine küçük bir kız gibi yürü-

yordu. Ama gözlerinin garip bir bakışı vardı. Değişik bir ifadeyle gülümsüyordu.

«Seni gören de bir sevgilisi var sanır,» dedim, kendi kendime bu değişikliğe güldüm.

«Bir tane var,» dedi yanıma otururken. Onda gördüğüm rahatlığı daha önce başka hiç kimsede görmemiştim.

Sabahları buluşuyorlarmış. Victoria pazarının üzerinde kiraladıkları küçük bir odada her gün saat on buçukla on iki otuz arası kalıyorlarmış. Kiminle? Kocasının iki kelimeden fazla konuşmaya izin verdiği tek erkekle. Çocuk aldırmak için gittiği doktorla. Üç kez çocuk aldırmış. Yakışıklı bir erkekti ve Puebla'nın en ünlü kadın-doğum doktoruydu. İki kadından birisi onunla ilişki kurmanın özlemi içindeydi. Kimi kadınlar ona muayeneye giderken süslerine gösterdikleri özeni baloya giderken göstermiyorlardı. O da içlerinden Pepa'yı seçmişti. En zor olanı!

«Tanrılar gibi sevişiyoruz,» dedi aydınlık bir yüz ve mutlu bir gülümsemeyle. Daha önce dua ederken nasıl yumuşak bir havası var idiyse, yine öyleydi. Çok tatlıydı. Onu bir gün böyle görebileceğimi aklımın ucundan bile geçiremezdim.

«Ya kocan?» diye sordum ona.

«Hiçbir şeyin farkında değil. O aşkla mutluluk arasındaki ilişkiyi anlayacak yetenekte birisi değil. Peki sen nasılsın?»

«Bir değişiklik yok,» dedim.

Ona ne anlatabilirdim? Arizmendi ile olan gülünesi romantik aşkım, yeri geldiğinde, evine kapatılmış zavallı bir kadını eğlendirebilirdi. Ama tanrıçaya dönüşmüş bir kadının cennetini, kendi bayağı öyküm le karartmak istemedim. Onu öptüm ve tanrısal kurtuluşunu kıskanarak oradan ayrıldım.

DOKUZUNCU BÖLÜM

Fito'nun Ulusal Savunma Bakanı olmasına bir türlü aklım ermiyordu. Daha önce nasıl devlet ikinci sekreteri olduğunu ve Andres onu nikahımıza tanık olarak çağırdığı zaman bilmem neredeki müdürlüğünü de anlayamamıştım.

Federal Bölge evlerinin duvarlarında General Juan de Torre'nin imzaladığı, Rodolfo Campos Fito'nun Cumhurbaşkanlığına aday gösterildiğiyle ilgili bildirileri Andres de gördüğü zaman şaşırmıştı.

Bana kalırsa kendisi de bunu duyduğu zaman şaşırmıştır, çünkü işin içinde kaba bir oyun olduğunu ve tüm yaşamını general Aguirre ile işbirliği yapmaya adadığını, ilerisi için bir beklentisi olmadığını hemen açıklamıştı.

İşte ben buna inandım. Karısının bile kendisine saygı duymadığı zavallı bir adamın, gelecek için ne beklentisi olabilirdi ki? Erdemli geçinen bu kadın, henüz evlendiğinin haftasında, aylığını Fito'dan alan alay doktoruyla birlikte olmamış mıydı? Bir sabah haber bile vermeden çekip gitmişti. Eğer dedikoducunun biri kocasına haberi ulaştırmasıydı, kimbilir adamcağız bunu ne zaman anlayabilirdi. Kendi alayında bulunan yaşlı bir adamın bana bu son gün-

lerde anlattığına göre, Rodolfo haberi alır almaz gidip Generalini bulmuş ve ağlayarak içini dökmüştü.

«Haydi komutan,» demişti General. «Bir manga asker almanız, onları yakalamanız ve lâyık oldukları gibi adaleti sağlamanız için size izin veriyorum.»

«Hayır Generalim,» demişti Fito. «Benim istediğim şey, onlara sadece sivil bir savcı göndermeniz. Gereken ihtarı versin ve onları geri getirsin.» General bir savcı göndermiş ve dönüp gelmişlerdi. Chofi attan indiği zaman Rodolfo ağlayarak onun ayaklarına kapanıyor ve kendisini terketmesi için ona ne kötülük yaptığını soruyordu. Herkesin önünde onun ayak bileklerini öpüp bağışlanmasını isterken, kadın elleri kemerinde, başını bile eğip bakmıyordu.

Sofia her zaman kendini beğenmiş biriydi. Gençliğinde güzel olduğu söyleniyordu, ama ben buna pek inanamıyorum. Bir şeyi açıkça biliyorum: kocası daha yukarılara doğru tırmandıkça, cinsel isteğinin yerini sofuluk alıyordu. Şu ya da bu papazla yattığını da kimse bilmiyordu. Hem yüzünde de okunmuyordu.

Başkan adayı olduğu günü de hiç unutmuyorum, çünkü bu olay Tyrone Power'in Meksika'ya geldiği güne rastlamıştı.

Monica'yı havaalanına kadar götürdüm. Çünkü Andres aynı gün Chofi'ye bir nezaket ziyareti yapmamı da istemişti. Monica, Tyrone Power'i uçağın merdivenlerinde beklemeyi düşlemişti, ama oraya vardığımız zaman, aynı şeyi bir sürü kadının da düşündüğünü gördük.

Kocası uzun zamandır hasta yattığından, kendisi de giysi dikimi ve ticaret işleriyle uğraştığından, sevişme isteğini yıllardır içinde biriktirmişti. Tyrone Power'ı görür görmez tüm istekleri birden patladı, vahşi bir hayvana dönüştü. Beni havaalanının önünde ayakta bıraktı, ayak ve dirsek vuruşları arasında kadın selinin içine atladı.

İki dakika içinde zavallı adama yapışmıştı.

«Tyrone, senin tüm filmlerini gördüm,» diye bağırıyordu. Herkesten önce ona ulaşmayı başardığı için onu öptü, adam ise bir kuklanın yapay gülümsemesiyle kendisine karşılık verdi. Bundan sonra artık gülümseme fırsatı bulamadı, çünkü itfaiyeciler ve polis onu havaalanının dışına çıkarmak zorunda kaldılar. Kadınlar ceketini sırtından almışlar, gömleğinin tüm düğmelerini sökmüşlerdi. İtfaiyeciler onu kolundan tutmuş çıkarırlarken gördüğümde, saçları başının üzerinde diken diken olmuştu ve ayakkabısının biri yoktu.

Monica'yı görmeye değerdi! Yüzü, karnı doymuş bir kedi yavrusuna benziyordu. Bu denli küçük bir şey için, bu denli büyük mutluluk duyan pek başka insan tanımamıştım.

Havaalanından sonra Chofi'nin evine gittik. Onu giyinmiş, kuşanmış olarak bulduk. Bu da bana tuhaf göründü, çünkü genellikle öğlenin birinde ev içi giysisi ve terlikleriyle dolaşırdı. Ama o gün saçları yapılmıştı. Alnına düşen lülelerle çok kişisel bir havada düzenlenmişti ayrıca. Üzerinde koyu renk bir giysi vardı. Ondan tam bir incelik beklenemezdi, ama Monica onun taktığı elmas iğnelerin, geceleyin iki memesi arasına yapıştırdığı broş kadar iri olduğunu söylediği zaman bence abartıyordu.

15. Louis tarzında döşenmiş salonunda bir koltuğa oturmuş, poz poz fotoğraf çektiriyordu.

Fotoğrafçılar ayrılırken gidip Chofi'yi tebrik etmek gerektiğini düşündüm, ama bunu nasıl bir gerekçeyle yapacağımı bilmiyordum. Önümüzden geçmekte olan son fotoğrafçıya sordum. Meğer kocası başkanlığa aday gösteriliyormuş. Tabasco Eyalet Valisi Martin Cienfuego, General Rodolfo Campos'un başkan adayı olması için ülkenin çeşitli siyasal partileriyle bir anlaşma imzalamış.

Chofi'nin havasına diyecek yoktu. Kocasının portre-

sinden, Kuzey Amerika'da bir fabrikanın üretip gönderdiği düğmeleri bize gösterdi.. Ülkenin her yerinde General Campos ile dayanışma kuracak komiteleri anlattı.

Sanıyorum Andres bütün bunları önceden biliyordu ve kendi çevresinin birinci kadını olan Chofi'ye gitmeyi reddetmeyeyim diye bir açıklama yapmadan beni gönderdi. Ona karşı kızgındım, ama Chofi'nin anlattığı öyküleri de hiç renk vermeden dinledim. Bitirir bitirmez, binbir sözle onu kutladım ve işleri yüzünden gelip kendini meslektaşının kolları arasına atamayan Andres'in de tebriklerini kabul etmesini istedim. Sonra gece eve geç dönmek istemediğimi bahane ederek izin istedim.

«Altı yıl boyunca bu can sıkıcı kadını başımızda mı göreceğiz,» dedi Monica kapıdan çıkarken. «Ne korkunç şey! Ben Kızılderilileri buna yeğlerim.»

Gidip akşam yemeğini Tampico'da yedik. Monica bize yakın masalarda oturan erkeklerin ilgisini çekmeye çalıştı. Öyle ki, yemeğin sonunda, biz ısmarlamadığımız halde garson bir şişe şampanyayla yanımıza geldi. Ayrıca iki güle iliştirilmiş bir kart vardı: «İçten duygularımızı kabul ediniz: Mateo Podan ve Francisco Balderas..»

Balderas'ı gözlerimle aradım. Kendisi Tarım Bakanıydı ve kaç kez evimize yemeğe gelmiştik. Çok uzakta oturmuyordu. İki kişilik bir masada, yanında kartal burunlu ve gözleri koyu renk bir adamla oturuyordu. Herhalde Mateo Podan o olmalıydı. Andres'in diş bilediği bir gazeteci.

«Şu sağda oturanın başkan olmak istediğini mi söylüyordun?» diye Monica bana sordu.

«Bağışla beni dostum. O mu başkan olacak? Tanrı bizi korusun!»

Sonunda masamıza damladılar. Mateo'nun konuşkan ve acımasız bir dili vardı. Sanki ben Dolores del Rio'muşum ya da Andres Ascencio'dan başka birisinin karısıymışım gibi, Campos'u anlatmaya başladı. Monica, Balde-

ras'ı büyülemişti. Sonunda kendisinden adres ve bir sürü başka şeyler istedi.

Saat yediye doğru lokantadan çıktık. Puebla'ya öyle geç dönmüştük ki, Monica'nın kocası felçli olduğunu unutmuş, onu dövmeye hazırlanmıştı. Benimki her şeyin haberini almıştı, Podan'ın uzun parmaklarından hoşlandığımı bile öğrenmişti.

Gece yarısına doğru odamıza şarkı söyleyerek girdiğimde, «Kim sana izin verdi gidip sokaklarda sürtünmen için?» diye sordu.

«Ben! Ben kendime izin verdim,» dedim büyük bir rahatlıkla. Öyle ki, bağırmaya başlamadan önce gülmesini tutmak zorunda kaldı. Geceliğimi giydikten sonra gereken yanıtı vererek bağırmalarını kısa kestim.

«Sinirlenmene gerek yok. Hem söylesene, şu şişmanın başkan olabileceğinden emin misin? Bütün yumurtaları bir sepete koymasan daha iyi edersin. Ayrıca şu özel koruyucuları da peşime takmaktan vazgeç. Onlara para ödediğine değmiyor. Sen de çok iyi biliyorsun ki ben de seninle aynı takımda oynuyorum.»

Önümüzdeki yılın başında, Rodolfo'nun başkan adaylığı kaçınılmaz oldu. Özellikle General Narvaez'in öldürülmesinden sonra. Çünkü Andres'e göre, aptallıkları ve yaptığı saçmalıklar yüzünden ölümü hak etmişti. Olacak şey miydi hükümete karşı silahlı ayaklanma!

Askerlerin tutuklulara iyi davranması için Savunma Bakanı olarak Rodolfo bir yönerge yayınladı ve hâlâ elinde silah bulunan birkaç askerin orduya geri dönmesini kabul etti. Daha sonra, bunları seçim amacıyla yapıyor denmesin diye görevinden ayrıldı.

«Ne deli keçi şu herif,» dedi Andres. «Göreceksin, orta yerde kalacak.»

O dönemde, meslektaşının başkan olmasının kendi işine gelmeyeceğini hesaplamıştı. Ben bunu daha önce Balderas ile görüştüğüm için bana minnettar olduğunu söyledi ve onu Monica ile yemeğe çağırmamızı istedi. Sonra Flores Pliego'yu, onun peşinden tüm kabine üyelerini sırayla yemeğe çağırdık. Bununla birlikte, Rodolfo olayı iyice ilerlemişti. Onu desteklemek için Veracruz'da yirmi dört tane eyalet valisi toplantı yapmış, Andres de oraya gitmek zorunda kalmıştı. Hani çiğ yumurta yemek denir ya, işte öyle. Ama yine de gitmişti. Döndüğü zaman, kendisine göre ondan daha aptal kimse yoktu. Toplum içinde de onun başarılarını kutlamıyordu. Bununla birlikte, artık hiç sevmediği birisi varsa, o da Cienfuego'ydu. Aday için onun kendisinden daha çok çalışmasına dayanamıyordu ve bu işin artık tamam olduğunu söylemek için sadece onunla konuşuyordu. Ama Rodolfo'nun, Cienfuego'yu kendine dost edinmesi ve ikide bir işlerini danıştığı Andres'i artık aramaması, hepsinin üstüne tüy dikmiş oldu.

Ama Ulusal Yeniden Kuruluş Devrimci Komitesi oluşturulup bu komite General Bravo'nun adaylığını destekleyince, Fito zeki bir meslektaşını anımsadı ve onunla konuşmak için ziyaretimize bile geldi.

O sıralarda Küba'da iktidarı yeni ele geçirmiş olan Yarbay Fulgencio Batista, Puebla'dan geçiyordu. Onunla Rodolfo bize öğle yemeğine geldiler.

Onlar gider gitmez Andres bana sordu, «Sen biliyor musun Küba'da demokrasi kahramanları ne zaman iktidardan vazgeçerler? Hiçbir zaman. Bu köpek var ya, eğer onu sopayla kovmazsanız, orada kırk yıl kalır.»

Aynı şeyi kendisinin de Meksika'da yapmak istediğini, şaka yollu yanıt verirken belirttim.

«Bu benim elbette hoşuma gider,» dedi. «Ama o za-

man ne şu aptal arkadaşım Fito, ne onun dostu Cienfuego, benden önce bir kartal gibi koltuğa konamaz. Ama dikenli bir altı yıl için canımı bu denli sıkacağıma, kendim için kalıcı bir iktidar yeğlerim ve o zaman kendini en horoz sanan başkanın önüne bile yem serperim.»

Böyle konuşurken meslektaşına katılan çığ gibi yandaşlardan şaşırmışa benziyordu. Bir akşam domino oynarken onu yine aptal yerine koydu ve başkan seçilemeyeceğine kesin gözle baktığını söyledi. Üç gün sonra eyalet valileri bir toplantı yaptılar ve hep birlikte Campos'un adaylığını desteklediklerini açıkladılar. Hepsinin katıldığı toplantıya Andres'in de gitmesi gerekirken, Balderas'ın basına verdiği öğle yemeğine gitti ve valilerin seçimlere hile katacaklarını, demokratik bir seçimin yapılamayacağını açıkladı.

Birkaç gün sonra Meksika İşçileri Konfederasyonu, Fito'yu desteklemeye karar verdi.

Puebla'ya geri döndük. Andres'in yine canı sıkkındı. Onunla konuşmaya çalışmadım. Yalnız bağırdığını ve sövüp saydığını duyuyordum. Bir sabah **Avante**'yi okuyunca keyfi yerine gelmişti. Islık çalarak evden çıktı. Çok merak ediyordum. Hemen gazeteyi açtım. Hoşuna gidecek ne vardı, anlayamamıştım, çünkü gazete kendisine ve meslektaşına karşı suçlamalarla doluydu. İkisi de bir kefeye konuyor ve halkın çok sevdiği bu başkan adayının Atencingo ve Atlixco kıyılarında valiyle suç ortağı olduğu, köylülerden zorla alınan topraklar üzerinde Heiss'in bir fabrika kurduğu ve yanında onun da bir evi bulunduğu yazılıydı. Ayrıca Heiss'in ülkeden para kaçırmasına Rodolfo ile Andres elaltından yardımcı oluyordu. Yalnız ikisinin, Amerikan bankalarında altı milyon peso karşılığı dolarları vardı. Birçok kıyımdan sorumlu bir yöneticiyle suç ortaklığı ya-

pan bir hırsızı aday göstermek yerine, devlet görevlileriyle ilgili yasanın uygulanması gerektiği, bu olay karşısında sessiz kalmanın ve korkmanın onları korumak olacağı söylenerek yazı bitiriliyordu.

Aradan kısa bir süre geçmişti ki, aynı **Avante,** başyazar Don Juan Soriano'nun ortadan kaybolduğunu bildirdi. Onun yeniden ortaya çıkması için kamunun birleşmesi ve hükümetin zorlanması isteniyordu. Ama birkaç gün sonra onun terkedilmiş ölüsü bulundu. Meksika'daki tüm gazeteler bu olayı protesto ettiler ve bu olaydan Vali Ascencio'nun sorumlu olduğunu açıkladılar. **Excélsior** gazetesinin özel olarak gönderdiği muhabirin yaptığı görüşmede, bir rastlantı sonucu ben de bulundum. Bu olaya el konmasını Cumhuriyet Senatosu'ndan daha önce istediğini Andres sabırsızlıkla açıklıyordu. Bunu yapan bulunup kendisine teslim edilmeli ve adalet yerini bulmalıydı.

Bir sonraki hafta sonu, Rodolfo da Puebla'daki evimize çıkıp geldi. Ben avluda, kapının karşısında oturuyordum. Onun sessiz adımlarla içeriye girdiğini gördüm.

«Benim güzelim nasıl?» dedi beni öperken sevecen bir sesle. «Ya kocan?»

Onu bahçenin sonuna doğru götürdüm. Andres oyun salonundaydı ve Octavio'ya karşı bir bilardo partisini kazanmak üzereydi. Herkesin Andres'e yenileceğini bildiği kardeşine sayı kazandırmak için Marcela çubukla topları istiyordu.

«Selam dost,» dedi Rodolfo henüz kapıdayken. Onda ilk kez gördüğüm bir güvenle konuşuyordu.

Andres de ona doğru giderken, «Selam dost,» dedi. Birbirleriyle kucaklaştılar.

* * *

«Peki, ya şimdi ne olacak?» diye sordum o akşam Rodolfo gittikten sonra.

«Şimdi mi? Artık başkanlık bizim,» diye yanıtladı Andres.

O yılın sonunda ve ertesi yıl nasıl bir heyecan kasırgasının içine düştüğümüzü hâlâ anımsıyorum. Andres beni kendisine temsilci olarak seçti. Zamanımı toplantılarda, resmî törenlerde ve benzeri can sıkıcı işlerde geçirdim.

Las Lomas'ta bir ev satın aldım. Kimi kez orada yalnız başıma kalıyordum. Octavio ile Marcela yalnız hafta sonları, sözde daha güzel vakit geçireyim diye geliyorlardı.

Bir gün Marcela bana sordu. «Cati, odamdaki iki yatağın yerine daha büyük bir tane koyabilir miyiz?»

Elbette kabul ettim. O günden beridir her ikisi de aynı yatakta yatıyorlar.

İlk günler babası Marcela'yı evlendirmek için çok uğraşıyordu. Octavio, onu istemeye gelenleri boş çevirmemi istiyordu her zaman. Ben de bunu o denli benimsedim ki, sonunda bir gün Andres bana sordu.

«Onların iyi bir çift oluşturduklarına sen de inanıyor musun?» Sonra bir kahkaha patlattı.

Sonunda parti kurultayı yapıldı, Fito resmen başkan adayı oldu ve gezilere başladı. İlk gittiğimiz yer Guadalajara oldu. Orada bir parkta Fito konuşma yaptı. Aile müessesesini savundu ve çocukların ana babalarına karşı göstermesi gereken saygıdan söz etti. Bir devlet adamı adayından çok, bir papaz gibi konuşuyordu. Biraz fazla attığı zaman Marcela, Octavio ve ben birbirimizi dirsekle dürtüyor ya da birbirimize göz kırpıyorduk. Onların benimle olmalarından çok mutluydum. Ayrıca bana eşlik etmeleri, Şişko'nun bana sıcak yaklaşmasına engel olmak için bir bahane oluyordu. Fito'yu şimdiden başkan gibi gören

devlet başkanlık karargâhının onun hizmetine verdiği askerlerden birisini göndererek gece yarısı ansızın beni çağırtıyordu. Fito'dan azıcık olsun hoşlanmıyordum ve ne yapacağımı da bilmiyordum. Onu dünyaya başkan yapsalardı bile, yine de ona dokunmak hoşuma gitmezdi.

Bir gün öğleden sonra beni çağırttı. Bravo'nun yandaşlarının nerdeyse tüm gazetelerde yayınlattığı Andres ile kendisinin yaşam öykülerini bana gösterdi. Yazıya, Fito'nun postacı olduğu anımsatılarak başlanıyor, sonra Ciudadela'daki yaşamı anlatılıyordu. Daha sonra Heiss'in kendi hükümetine gönderdiği mektupta Puebla'da Kuzey Amerika'nın çıkarlarının savunulması için «Ascencio and Campos Boys»a tümüyle güvenilebileceğini söylediği gündeme geliyordu. Bunların sonunda, aile kıyımlarını veren eksik bir liste yer alıyordu.

«Bunun için kaygılanmayın,» dedim ona. Seçim kampanyası sırasında Andres kendisi için yazılanlara aldırış etmiyordu. «Nasıl olsa kazanacaksınız, öyle mi, değil mi?»

«Geçit törenine benimle gelmeni istiyorum,» dedi başını yere eğerek. Ertesi gün beni evden arattı. Arabanın sürücüsü bana, üzerine kart iliştirilmiş bir demet çiçek getirdi. «Bu 1 Mayıs gününde bana uğur getirmesi için.»

Meksika İşçileri Konfederasyonu odalarının balkonundan Madero Meydanı'ndaki 1 Mayıs geçitine baktık. Fito'nun yanında ince, kibar yapısıyla Alvaro Cordera, her zamanki o hafif, ama tümüyle hinoğlu hin gülümsemesiyle, ayakta duruyordu. Demiryolu işçileri Bravo'yu alkışlayıncaya ve bizim balkona doğru çürümüş portakallar atıncaya değin her şey iyi gitmişti. Rodolfo'nun yüzünün asılacağını sanmıştım, ama tersine, o sevimsiz görkemliliğini biraz daha artırdı, yarı gülümsemesini yitirmeden Cordera'nın yanında, ayakta sımsıkı durdu.

Benim üzerimde açık renk ince bir muslin vardı. Birden bir portakal geldi, eteğime çarptı. Rodolfo'nun o yü-

ce sakinliğini yerinde bulup ben de yüzümdeki gülümsemeyi korudum. Geçit bittikten sonra Fito, Cordera'ya benim bir kraliçe gibi serinkanlı olup olmadığımı sordu; Cordera tüm sakinliğiyle evet dedi.

«Sofia olsaydı telaşa düşerdi. Doğru bir seçim yapmış Andres!» dedi Fito. Daha sonra arabayla eve dönerken, «Yetkin ve yürekli bir kadınsın sen,» dedi. Kapıya vardığımızda ellerimi ve lekeli eteğimi öperek benden izin alıp ayrıldı.

Yaptığı konuşmayı kendisi mi hazırlamıştı acaba, dedim kendi kendime odama çıkarken. Öyle iddialı bir adamdı ki, tüm yaşamını söylev yazmaya verebilirdi.

Akşam Andres beni teşekkür etmek için çağırdı. Konuşmasının diğer yarısını benim yeteneklerim üzerine yaptı.

«Sen eski tilkilerdensin. Bu işi iyi kıvırıyorsun. Artık politika için iyi yetişmiş sayılırsın. Şişko'yu bu durumda tutmaya çalış,» dedi.

Onu kâğıtlarla, kitaplarla dolu masasında otururken gözlerimin önüne getirmeye çalıştım. Bunları hiçbir zaman okuduğu olmamıştı. Mutluluktan gülen ağzını görür gibiydim. Onda hâlâ hoşuma giden bir yan vardı.

«Ne zaman döneceksin?» dedim.

«Sen yarın geleceksin. Ayın beşi. Başkan Aguirre'nin gelmesi gerekiyor,» dedi.

Geçit törenine gittim. Her şey çok güzel oldu. Yerel giysileri içinde binlerce çocuk, çeşitli renkleri dalgalandırarak parlak ve düzenli bir biçimde geçti. Başkan Aguirre, Andres'e teşekkür etti, Dona Lupe benimle düşkünler evine geldi, oradakilere altı aylık kahvaltı vereceğini söyledi. Daha sonra dağa çıkmak üzere arabalara bindik. Andres orada Başkana sorular soracak bir dizi köylü sıralamıştı. Geceyi onları dinlemekle geçirdik. Saat sekize doğru Dona Lupe'yi sütlü kahve ve peksimetle akşam ye-

meğine götürdüm. Gece on birde kocasını yerlileri dinlerken bulduk. Onun yanında Andres soğukkanlı ve memnun duruyor, purosunu içiyordu. Dona Lupe ile ben onları orada bırakıp yatmaya gittik. Birlikte kaldığımız odaya benim General girdiği zaman saat sabahın dördüydü.

«Yorulmak nedir bilmiyor bu keçi,» diye onu protesto ederek yatağa girdi, beni öptü. «Senin ne denli iyi olduğunu bile nerdeyse bana unutturuyordu.»

«Ama yine de bir sürü başka kadınlar var,» dedim ona karşı koymuş olmak için.

«Kutsal şeylere saygı göster, Cati. Cin gibi bir kadınsın sen. En iyisi hiç ağzını açma.»

«Cumhurbaşkanlıkları sona ererken acaba ne hissediyor bu adamlar?» dedim. «Zavallı General Aguirre.»

«Senin çok anlayışlı olduğunu söylediğim zaman haklı değil miydim?» diye yanıtladı.

ONUNCU BÖLÜM

Bibi benden biraz daha gençti. Ben onu tanıdığımda, ücret almaktan utanan bir doktorla evliydi. Borcumuz ne kadar diye ona sorulduğunda, saf Kızılderililer gibi yanıt veriyordu. «Siz bilirsiniz.» İyi bir doktordu. Çocukların sindirim güçlüğünü ve nezlesini, analarının endişelerini sağaltıyordu. Bir gün Verania bir bonbon yuttu, rengi morardı, hemen doktora koştum. Nerdeyse öleceğini sanıyordum. Ayrıca Generalin de, çocukları umursamayan ve onları öldüren bir anneyim diye bana bağıracağından korkuyordum.

Kendimi güven içinde hissetmem için doktorun odasına girmek yetmişti. Çocuğun yüzü mosmordu, ama doktor beni çok sakin karşıladı, sonra ona çok sıcak bir papatya suyu içirdi, boğazı tıkayan şeker eridi ve solunum yolunu açtı. Çocuk öksürmeye, mor rengi açılmaya başlayınca, gözlerimden yaşlar boşandı, kendimi doktorun üzerine attım ve onu öpmeye başladım. Bu sırada içeri giren Bibi bizi bu durumda gördü.

«Kızımı kurtardı,» dedim ona henüz kim olduğunu bilmeden. Kendimi temize çıkarmak istiyordum.

«Hep böyle olur,» diye yanıtladı üstünde durmadan.

«Hanımefendi General Ascencio'nun eşi,» diye Bibi'ye açıkladı doktor.

«Peki nasıl bir etki yapıyor?» diye sordu selam vermiş olmak için. Ben omuzlarımı silktim, ikimiz birden gülmeye başlayınca doktor bize şaşkınlık içinde bakakaldı.

O günden sonra onu pek görme fırsatım olmadı. Kimi kez caddede karşılaşıyor, birbirimize kocalarını soruyorduk. O benim kocamı övüyordu, ben onunkini. Çocuklarımızın sağlığından konuşuyorduk. O kendi çocuklarının çok çıtkırıldım olduğundan dert yanıyordu, ben de benim çocukların dehşetengiz oluşlarından. Ancak yanaklarımız birbirine değecek biçimde öpüşerek ayrılıyorduk.

Aradan yıllar geçtikten sonra, bu karşılaşmalarımızın kendisi için önemli bir yeri olduğunu söyledi bana.

Günün birinde, ölüm kocasına çekici geldi. Yaşadığı gibi sessizce ölmüş, yine yaşadığı gibi arkasında beş para bırakmamıştı. Çocuklarımın tüm ufak tefek hastalıklarını iyileştirmesinden duyduğum minnet borcunu ödemek için cenazesine gittim. Puebla'da vakit geçirmek için nasıl düğünlere, vaftizlere gidiliyorsa, cenazelere de öyle gidilirdi.

Bibi'nin yanında, elinden tutan oğlu duruyordu. Bir zarfın içine koyduğum parayı götürmüştüm. Onu öptükten sonra parayı verdim.

«Bu kocanıza olan borcum,» dedim her zaman hoşlandığım iyilikçi bir tavırla.

«Her zaman çok incesin, Catalina,» dedi bana.

Ağlamıyordu. Dul giysileri içinde çok güzel görünüyordu. Siyah gözleri parlıyor, her zamankinden daha genç gösteriyordu. Çok güzel bir kadındı. Öyle ki, yakında delikanlı olacak oğluna öğrenim yaptırmak için Puebla'da donanıp yaşlanmaya, gelecekte güzelliğini yitirmeye boyun eğmek istemiyordu. Burayı bırakıp Meksiko'ya, General

Gomez Soto'nun gazetesinde çalışan kardeşlerinin yanına gitti.

Onu bir daha Gomez Soto'nun yanında gördüm. Evi bizimki kadar büyük ve darmadağınıktı. Bibi bahçedeydi. Göğsü ve sırtı açık mavi bir giysi vardı üzerinde. Çok rahat gülümsüyordu.

«Çok güzelsin,» dedim ona.

«Daha az yoksulum,» diye yanıtladı.

«Seni kutlarım,» dedim. Başkalarının mutlu olduğunu gördüğünde annemin bu sözleri söylediğini anımsamıştım. Ama bunun nereden geldiğini öğrenmesem daha iyi ederim diye düşündüm.

İçinde gardenya çiçekleri dolu ve üzerinde yüzen mumlar bulunan havuzun önünde oturduk.

«Tanrısal bir şey, değil mi?» diye bana sordu.

«Tanrısal,» dedim ve tanrısal şeylerden konuşmaya başladık. Öteki Yaka'dan nasıl çorap getirtiyordu? Bağımsızlık Meleği'ni ne denli çok seviyordu? Evli bir erkekten çiçek almayı acaba doğru buluyor muydum? (*) Bunlar beni güldürmeye yetmişti. Ne saçma sapan sorunlar! Andres'ten bir armağan paketi içinde kapının önünde bekleyen arabanın anahtarını alan kadınlardan birisine göndermek isterdim onu.

«Evlenmeden önce bir erkekten bir çiçek bile almayın,» diyordu Nico teyze. «Bununla yetinmek doğru mu sence?» diye ona sordum.

Söz sözü açtı. General Gomez Soto'nun kendisine bu

(*) Öteki Yaka ya da Devletler, Meksikalıların günlük konuşmasında Kuzey Amerika; Bağımsızlık Meleği, New York'taki Bağımsızlık Anıtı için kullanılır. (Ç.N.)

evin metresi olmasını istediğini sonunda itiraf etti.

«Yalnız bu evin mi?» dedim.

«Diğerlerinde eşi ve çocukları yaşıyor. Henüz bu evde başka oturan yok,» dedi.

General Gomez'in eşi gerçekten de terkedilmiş bir kadındı. Nerdeyse her ikisi aynı yaştaydılar. Yani kırk beşinde. Ama kadın şimdiye dek nerdeyse bir asker gibi yaşamıştı. Dokuz tane çocuğu vardı. Kimi yetişkindi. İçlerinden evlenenleri bile vardı. Bu genç büyükanne, ne kendi yaşamından çok şey beklemişti, ne de kocasının sonradan varlıklı bir kimse olmasından. Ben generalleri tanıyordum, Bibi ile evlenmek için adam karısını resmen terketmeyecekti.

«Ona evet, de, ama evi de senin adına tapulansın,» diye akıl verdim.

«Ama bu olacak şey değil, Catalina. Bunu hiçbir zaman söyleyemem. Bana çok iyi davranıyor. Bana o denli çok şey... Birden durdu ve kızardı.

«Artanları sana veriyor,» dedim. «Kendilerinden geri kalanları sana veriyorlar. Onlara hiçbir zararı olmuyor. Yaşamını bir havuzla süslüyorlar, ama onu senin adına yapmıyorlar. Bu iş ciddi değil. Yedekte bekleyen bir kadın mı olmak istiyorsun?»

«İlk başlarda. Sonra onu avucumun içine alırım,» dedi çiçeği burnunda bir genç kız sesiyle.

Bu konuşmamızın üzerinden nerdeyse bir ay kadar bir süre geçtikten sonra, Puebla'daki evimizde beni görmeye geldi. Nerdeyse benimkilerden biri kadar büyük bir arabadan keyifle indi. Oğlu yanında değildi. Mart ayında olmamıza karşın sırtında bir kürk manto vardı. Ben yeniden General Gomez Soto'yu eleştirmeye başladım ve Soriano'nun ölümüyle ilişkisi olduğunu söyledim. Çünkü o-

nun ölümü yalnızca Andres'in işine gelmekle kalmamış, Gomez gazeteyi ondan sonra satın almıştı. Ama o beni dinlemek istemiyordu.

Terasta ayakta duruyorduk. Kent ayaklarımızın altındaydı ve bir sürü kilisenin kuleleri parlıyordu. Bu görünümü ben seviyordum. Puebla'nın sokakları çok iyi görünüyordu, insan seçmek istediği eve parmaklarıyla dokunabilirdi âdeta.

«Korunmasız yaşamaya dayanamıyorum, Catalina. Aynı zamanda dul ve yoksul olmak çok korkunç bir şey. Herkesin oyuncağı oluyorsun. Nerdeyse hiç kimse sana yardımcı olmuyor. General hiç değilse eli açık biri. Bana verdiği arabaya bir bak! Benim için tuttuğu hizmetçilere bir bak! Beni Avrupa'ya götürmeye, orada her istediğimi almaya söz verdi. Tiyatroya gideceğiz. Yalnız başıma göremeyeceğim bir şeyi birlikte göreceğiz. Oysa kendi köşemde kalırsam ya da **Studions America**'da bir yazı makinasının başına oturursam, her isteği yerine getirilen Maria Felix'in büyüleyici güzelliğine bakarak yaşlanacağım. Hayır, Catalina, bana akıl verme. Bu sana göre değil.»

«Bu konuda sen haklısın,» dedim. «Çünkü ben alınacak en kötü örneğim, ama sızlanmıyorum da. Peki sen... Sen neden yakınıyorsun? Ben bir karşılaştırma yapma fırsatı bile bulamadım. Bir seçme olanağım olmadı. Ay sonunu nasıl getireceğini bilemeyen sıradan bir koca tanımadım. Kimi kez düşünüyorum da, çocukların öksürüğünü iyileştiren bir doktorun karısı olsaydım ne iyi olurdu diyorum. Belki yine can sıkıcı bir evlilik olurdu, ama koruyucu gerekmezdi. Bir şey daha var. Kayınbiraderinin kardeşiyle niye evlenmiyorsun sen? Cana yakın birisi, üstelik yakışıklı.»

«Çünkü o evli. Ayrıca kadın peşinde koşanlardan biri,» dedi.

Dost olduk. Sonunda gitti, Gomez Soto ile yaşama-

ya başladı. Araba, havuzlu ve çiçekli ev sözü yerine geldi, ama henüz geziler yapılmadı. Giysi almak için bile evden çıkmasına izin yoktu. Her şey eve getiriliyordu. Giyecek, ayakkabılar, Paris'ten gelen şapkalar. Zavallı kadının, evinin içinde dolaşmak için bile sanki peçeli şapkaya gereksinimi vardı. Bahçenin arkasına Gomez tiyatro bile yaptırdı. Aktörler getirtti. Özel temsiller veriliyor, bir sürü insan gidiyordu. Bizim yarı rahibe Chofi bile takıp takıştırıp kocasıyla oraya gitmeye başladı sonunda. Seçim kampanyası için Gomez Soto'nun çıkardığı gazetelere gereksinim vardı ve Fito da ona kibar davranmaya hazırdı.

«Boşuna dert etmeyin,» diyordu Andres ona bizi Bibi'nin evine götüren arabanın içinde. «Gomez Soto yelin nereden eseceğini bilir. Öyle nankör biri de değil. Yeni makinalar alması için ona para verdim.»

«Devletin parasından mı?» diye sordu Rodolfo, sanki ortada olağanüstü bir durum varmış gibi.

«Niye olmasın kardeşim? Herkes gibi vatanın da bir adı ve bir soyadı var. Borç borçtur. Bu paranın karşılığını bize ödemesi gerektiğini iyi biliyor. Her neyse canım, yine de gidelim. İnsan oradaki şenlikte iyi eğleniyor, değil mi Cati?»

«Evet,» dedim her zamankinden daha saldırgan olan ve kızgınlığından ne yapacağını bilmeyen Chofi'ye doğru bakarak.

«Bilmem, ama onun kapatmasına katlanamıyorum bir türlü,» dedi Chofi.

«Katlanmak da niye? Çok tatlı bir kadın,» dedi Fito. Chofi'nin burnu biraz daha uzadı.

Bizi karşılayan Bibi'nin kendisi oldu. Üç aydır birbirimizi görmemiştik. Artık Puebla'ya gelmiyordu. Onu görünce bunun nedenini anladım. Şaşacak bir şey yoktu ortada, General onu gebe bırakmıştı.

Gebelik ona yaramıştı. Uzun ve geniş giysisi içinde

eski Yunan tanrıçalarına benziyordu. Kolları eskisi kadar ince değildi, ama yüzü daha genç gösteriyordu.

«Seni uyarmıştım. Çok gülmenin sonu ağlamaktır demezler mi?» dedim ona.

«Hiç söyleme, çok korkuyorum. Baksana burnuna, tıpkı babası, zavallı çocuk!»

«Sadece burnu ya da taşkınlıkları olsa! Merak ediyorum doğrusu, neye güvenerek dünyaya çocuk getiriyoruz acaba?»

«Çocukların babalarına benzemesi için ortada bir neden de yok ama,» dedi Bibi karnını okşarken. «Sen de biliyorsun ki, Beethoven'in babası da alkolik ve deli biriydi.»

«Bunu kim anlattı sana?»

«Kimin anlattığını anımsamıyorum, ama insanın moralini düzeltiyor, öyle değil mi?»

«Peki öteki oğlun? O nasıl?»

«İyi. Odi onu dış ülkede bir okula göndermek istedi bir süre için. Philadelphia'da çok güzel bir yatılı okulda.»

«Dokuz yaşında, yatılı okulda, ha?»

«O bundan memnun. Askeri okul sayılır, çok pahalı. Üç ayrı çeşit üniforması var. Hele top sahası ne desen değer. Başka çocukların arasında yaşamaya gereksinimi var. Eteklerimin altından ayrılmıyordu.

«Böyle düşünen kimdi? Sen mi, Gomez Soto mu?»

«Her ikimiz de.»

«Ne uyumlu bir çift! En önemli konularda anlaşıyorsunuz,» dedim onu öperken.

«Peki ama başka ne yapmamı istiyorsun?» diye sordu.

«Beni aptal yerine koyma yeter. Oğlunun mutluluk masalını sen git de Chofi'ye anlat. Bu konuda ayrıntılı bilgi istersen sana yardım bile edebilirim, ama benim yanımda ancak ağlayabilirsin. Öyle değil mi? Canın ağlamak istemiyor mu?»

«Hayır, istemiyor. Bunun için değil. Kimi kez ağlamak istiyorum, ama karnım yüzünden ve içerde kapalı kalmaktan.»

«Ne korkunç şu karnımızdan çektiğimiz, öyle değil mi?»

«Öyle. Merak ediyorum acaba kim uydurmuş gebe kadınların mutlu ve güzel olduğunu.»

«Hiç kuşku yok, erkekler. Gebe kaldığı için mutlu bir havaya bürünen kadınlar da yok değil şimdi.»

«Ama başka ne yapabilirler ki?»

«Söyleyeyim. En azından huysuzlanırlar. Ben her iki gebeliğimi de öfke içinde geçirdim. Yaşamın mucizesiymiş, sen gel de bunu benim külâhıma anlat. Verania karnımdayken bahçede ağaçlar meyveyle dolduğunda tırmanıp toplayamayınca, altı ay nasıl ağladığımı, şu karnıma nasıl kızdığımı görmeliydin. Evde meyve toplarken kimse beni geçemezdi. Kardeşlerimden en az üç sepet fazla toplardım. Bir gün yine âniden babamlara gittim, kardeşlerimin rakiplerinden uzak, sevinç içinde meyve topladıklarını gördüm. Babam bana, 'Görüyor musun, bizden ayrı olunca nelerden yoksun kaldığını?' dedi. Bunu duyunca ağlamaya başladım ve o günden beridir durmadan ağlıyorum.»

«Atıyorsun. Seni hiç ağlarken görmedim ki!»

«Gece yarısı evimizde olduğun var mı? Gündüz ağlayamam, çünkü ben devletin bir numaralı kadınıyım.»

Giriş kapısından başlayıp tüm bahçeyi geçtik. Fito, Andres ve Chofi önde yürüyorlardı. Evin kapısına vardıkları zaman General kollarını açarak onları karşıladı, sırtlarını sıvazladı. Erkeklerin keyfi yerindeydi. Ne öpüşme, ne sevecen konuşma, ne de doğuracakları bebeğin şişirdiği karınlarını okşama sorunları vardı. Gürültü ve şamata içinde birbirlerine kollarını uzatıyorlar ve kahkahayla gülüyorlardı. Bence bunun hiçbir eğlenceli yanı yok. Bu

durumda Chofi onlardan ayrılıp bizim yanımıza gelirken, biz de konuşmamızın yönünü değiştirmek zorunda kaldık.

«Gebelik size çok yaramış,» dedi Chofi. «Ne de güzelsiniz! Yüz çizgileriniz incelmiş.»

«Kilo aldığım için olacak,» dedi Bibi.

«Ah, evet, bunun önüne geçilmiyor. Hem çocuk bekleyip, hem de ince kalmak olası değil. Ama ne olursa olsun, yüce bir şey annelik. Gebe kaldığında çirkinleşmiş bir tek kadın görmedim ben.»

«Ben çok gördüm,» dedim, Chofi'nin ilk kez gebe kaldığında tüm vücudunun çarpıldığını anımsıyordum. Ölü müydü, diri miydi, belli değildi. Karnı davul gibi şişmişti. Göğüsler bir filinkine benziyordu. Zavallı kadın o zaman acınacak haldeydi. Ama başkan karısı olmayı beklerken bile, her bulduğunu gövdeye indirmekten geri kalmıyordu.

«Sen çok mu gördün? Çocuk beklerken çirkinleşen kimleri tanıyorsun?»

«Tanıdığım çok, Chofi. Adlarını da saymamı istemezsin herhalde.»

«Sen yok musun! Söz konusu ben olunca, hep karşı çıkıyorsun.»

«İstersen senin için tüm gebe kadınların çok şeker şeyler olduğunu söyleyeyim, ama ben buna inanmıyorum. Ben kendimi çok çirkinleşmiş bulmuştum.»

«Bana kalırsa çirkin değildin. Şimdi çok sıskasın. Peki siz hanımefendi, kendinizi nasıl hissediyordunuz?» diye Bibi'ye sordu.

«Çok iyi,» dedi Bibi. «Jimnastik yapıyordum. Çok iyi geldiğini söylüyorlar.»

«Ne korkunç şey. İyi geleceğini nereden çıkarıyorsunuz? Bebeği sarsıyorsunuz. Gebelik sırasında dinlenmek gerekir. Catalina'nın son çocuğunda başına geldiği gibi erken doğmasını istemiyorsunuz ya?»

«Jimnastik yüzünden erken doğmadı ki. Döl yatağım artık kabul etmiyordu,» dedim.

«Ne saçmalık! Ne zamandan beridir döl yatakları bebekleri kabul etmiyor? Ata biniyordun sen.»

«Doktor izin veriyordu.»

«Verir, çünkü şu Dosal kaçık biri. Her şeye izin veriyor. Checo'yu doğurduktan sonra kırk günlük lohusalık döneminde mısır ve tavuk suyu çorbasından vazgeçebileceğini sana söylediğini duyduğum zaman onun kaçık biri olduğunu anlamıştım. Deli ve sorumsuz. Çocukların yaşamıyla böyle oynanmaz. Ya da adam eşcinsel biri. Eşcinseller çocuklardan ve kadınlardan nefret ediyor. Herhalde eşcinseldir bu adam.»

«Havuzdaki çiçeklerimi nasıl buluyorsunuz, Dona Chofi?» Fırsat bulur bulmaz Bibi konuyu değiştirmişti.

«Ay, ne güzel şeyler! Hiç böylesini görmemiştim. Bu taraflarda mı yetiştiriliyor?»

«Odilon haftalarca uğraşıp onları Fortin'den getirtti.»

«Ne meraklı adam,» dedi Chofi. «Artık onun gibileri pek kalmadı günümüzde. Fortin buraya kaç saat ötede?»

«Yedi saat,» dedim. «Biz hepimiz deliyiz.»

«Niye böyle söylüyorsun, Catalin? Kıskanç olmasana.»

«Evet, benim başkalarını kıskanmamam gerekir. Ama tâ Fortin'den çiçek getirtmek de çılgınlık. Generalin aşktan deliye döndüğü gün gibi ortada,» dedim.

«Bakın, bu doğru,» dedi. Böyle romantik bir duyguya kapıldığı zaman birinin gelip kendisine sarılmasını bekliyormuş gibi göğüsleri kabarır, derin derin soluk alırdı Chofi.

Salona geçip oturduk. Bir Amerikan otelinin lobisindeki hava vardı burada. Çok büyüktü ve yerler kadife halıyla kaplanmıştı. Toplantılara bu yüzden çok insan çağırıyor olmalıydılar. Bir çocuğun kendini ormanda yalnız hissetmemesi için odaları doldurmak gerekiyordu.

Bibi ile Generalin verdiği kabulde çok sayıda insan vardı. Bir gazetenin çıkışının yıldönümü kutlanıyordu. Bu yüzden fotoğrafının gazetede görünmesini isteyen herkes orada boy gösteriyordu. Yemek içmek işiyle Bibi'nin kendisi uğraşmıyordu. Her şeyi Fransız oldukları söylenen ve çok pahalıya gelen kadınlara yaptırıyordu. Ama yine de yeterli olmuyordu. Şaraplar da dışarıdan getirtiliyordu. Bardağınız henüz yarıya inmişken garsonlar hemen doldu-ruyorlardı. Az yemek, çok içki. Şenlik herkesin kendini dağıtmasıyla son buldu. Erkeklerin önce rengi kızardı, gülmeleri tuttu, sonra çeneleri açıldı, en sonunda uyuşup kalarak ya da öfkeleri tutarak geceyi bitirdiler. İçkinin en çok çarptığı insan da General Gomez Soto oldu. Öyle az buz da içmiyordu. İlk başta insana nerdeyse sevimli geliyordu. Biraz tutarsızdı, o kadar. Ama zeki biri olduğu belliydi. Ne yazık ki bu çok sürmüyordu. Birden saldırgan kesiliyordu.

«Ya siz! Niçin bacaklarınız böyle çarpık sizin?» diye Albay Lopez Miranda'nın karısına sordu. «Acaba ne yapsaydınız da bacaklarınız düzgün kalsaydı? Şu Albay Miranda, ne kadar çok yapıyor karısını, bakın, ne hale getirmiş onu!»

Yaptığı şakaya en çok gülen yine kendisi oldu. Ama Lopez Miranda ile çarpık bacaklı eşinden başka kimse de orayı terketmedi. Bundan sonra babasını anmaya başladı. Dediğine bakılırsa, hiç kimse Meksika için onun kadar çalışmamış ve hiç kimse de o kadar nankörlükle karşılaşmamış.

«Evet, benim babam Porfirio Diaz için çalıştı. Başka ne yapmasını isterdiniz, aptal herifler? O dönemde başka ne yapılabilirdi ki? Ama babamın sayesinde demiryolları yapıldı ve demiryolları da Devrim'i getirdi. Doğru değil mi, benim aptal insanlarım?» diye bir masanın üzerine çıkmış bağırıyordu.

«Haftada kaç kez seninle oluyor bu adam?» Yanımda oturan ve ona tiksintiden çok korkuyla bakan Bibi'ye sordum. Kendisiyle ilgisi olmayan yabancı birine bakıyordu sanki.

«Bir ya da iki kez,» dedi yüzüme bakmadan. «Gidip onu masanın üzerinden indireyim. Bir de oradan düşüp başıma belâ olmasın. Hastalığı sarhoşluğundan daha kötü.»

«Olacak şey değil.»

«Nereden bileceksin. Bir nezle olmasın, can çekişmeye başlıyor. Yatağının başından ayrılamıyorum. Yaralı bir timsah gibi inliyor. Bacağını kırışını düşünmek bile istemiyorum.»

Gomez'in üstüne çıktığı masaya gitti. Yüzünün kireç gibi bembeyaz kesildiğini ve ona uzanan gergin elini hiç unutamayacağım.

«İn oradan küçük bey,» dedi ona. «Orada durmak tehlikeli. Sonra düşer, bir yerini incitirsin. Haydi in bakayım.»

«Benimle böyle konuşma,» diye bağırdı Gomez. «Aptal yerine mi koyuyorsun beni? Yoksa kendi oğlun mu sandın? Bakıyorum beni onun yerine koyuyorsun. Yoksa ona da benmişim gibi mi davranıyorsun? Çok iyi biliyorum, öyle davranıyorsun. Onu yatağa nasıl yatırdığını, nasıl okşadığını, neler söylediğini gördüm. Onunla mutlaka yatmışsındır. Benden daha çok hoşuna gitmiştir. Seni kart orospu,» dedi, masadan Bibi'nin üzerine fırladı. Elleriyle boğazını tuttu, sıkmaya başladı.

«Durma, bir şeyler yap,» dedim Andres'e.

«Ne yapmamı istiyorsun? Kendi karısı, öyle değil mi?» diye yanıtladı.

Chofi histeriye tutulmuş gibi çığlıklar atmaya başladı. General Rodolfo onu teselli etmek için kolları arasına aldı. Başka kimse yerinden kıpırdamadı.

Bibi inceliğinden bir şey yitirmeden, boğazına yapışıp

bırakmayan Generale karşı mücadele ediyordu.

Andres'in eiinden tutup terleyen ve burnundan soluyan Generalin yanına götürürken, «Ona yardım et!» dedim.

«Gomez, aşkını bu denli abartma,» dedi Andres. Elini Gomez'inkiyle Bibi'nin boynu arasına koydu. Gomez onu bırakır bırakmaz, ben hemen öptüm.

«Bir şey değil ki bu,» dedi. «Sadece bir oyun, öyle değil mi canım?» Gomez'in yuvalarından çılgınca fırlamış gözleri, bir anda kurnaz bir kedinin gözlerine dönüştü.

«Elbette Catita. Bu nefis kıza bir kötülük yapacağımı mı sanıyordun? Aksine, ona bayılıyorum! Kimi kez oyun biraz kaba kaçıyor, ama oyun her zaman oyundur. Eğer sizi korkuttuysam özür dilerim. Lütfen müzik, şef!»

Orkestra **Estrellita**'yı çalmaya başladı. Bibi üstünü başını düzeltti, bir elini Generalin sol omzuna koydu, o da dans etmek için bir elini Bibi'ye uzatırken başını büyük bir incelikle ona dayadı.

Herkes olayı anında unutmuş oldu, Bibi ile Odi yeniden örnek bir çift oluşturdular.

«Eşsiz bir yeteneğin var,» dedim ona ayrılırken.

«İyi eğlendin mi, kraliçem?» diye bana sordu. Sanki hiçbir şey olmamıştı.

ON BİRİNCİ BÖLÜM

Eyaletlerin çoğunda kadınlar oy bile kullanmıyorlardı. Bu hakkı ilk kez Puebla'da elde eden Carmen Serdan oldu. Biz de ilk kez ön sıralarda yer almaya başladık. Böylece 7 Temmuz sabahı her zamankinden çok daha şık giyindim ve resmî kadın koşullarında Andres'le sokağa yaya çıktım. Oy kullanım bürolarında öyle pek çok insan yoktu, ama gazetecilerle karşılaştık. Onlara bol bol gülümsedim. Andres hakkında hiçbir şey bilmiyormuşum ve göründüğüm kadar da aptalmışım gibi, onunla elele tutuşarak oy sandığına gittim.

Ben oyumu karşı partinin adayı Bravo'ya verdim. Onu çok beğendiğimden değil. Kaybedeceği de açıkça ortadaydı. Ama Fito'nun seçilmesinde hiçbir sorumluluk almak istemiyordum.

Puebla'da seçim günü olaysız geçti. Belki de burada birinci kadın durumunda olmam, başka türlü görmeme engel olmuştu. Ama Meksiko'da Başkan Aguirre oyunu kullanmaya gittiğinde, insanlar onu, «Yaşasın Bravo!» diye bağırmaya zorlamıştı. Meksika Devrimci Partisi'nin yandaşları, Fito'dan yana olmayan oy sandıklarını kaçırarak Devrim'i kurtarmışlardı. Bunun için bölge bölge örgütlen-

mişler, ellerinde tabancalarla arabalara binmişler ve kavga çıktığını bahane ederek seçim bürolarını vaktinden önce kapanmaya zorlamışlardı.

Yerinde bir kararla Bravo, Venezuela'ya kaçmaya karar vermişti. Onun silahlı ayaklanma planına, «Teslim Olma Planı» deniyordu. Bununla birlikte yandaşları yine de ayaklandılar ve böcekler gibi ezildiler. Ne olursa olsun, ben kendi adayımdan vazgeçmedim. Bir seçmen olarak çok kötü durumdaydım. Böylece yanlışımı kabul etmek ve Fito'nun başarısını alkışlamak bana daha doğru göründü. Eylül ayında Kongre, Fito'nun üç milyon dört yüz bin oy aldığını bildirirken, Bravo'nun sadece yüz elli bin oy aldığını açıklıyordu.

Benim gibi Kuzey Amerika da Şişko'nun seçilmesini tanıdı ve başarısını destekledi. Fito iktidarı alır almaz Dışişleri Bakanı Bryan'ı olağanüstü elçi olarak göndereceğini açıkladı.

Bir süre sonra Bravo ülkeye geri döndü. Döndüğü akşam benim eski adayın basına yaptığı açıklamayı okuyan Andres'in daha önce hiç rastlamadığım bir gülüşü vardı.

«Çok matrak şey şu aptal herif! Biraz dinle,» dedi bana. «'7 Temmuzda beni Cumhurbaşkanı seçmek isteyen yüce Meksika halkının önüne bu onurlu görevden vazgeçmiş olarak dönerken, bunu kişisel tutkumdan ya da boş gururumdan yapmıyorum.' Çok gülünç,» diyordu gülmekten katılırken. Özgür ve mutlu Meksika'ya tükenmez minnet duygularıyla, ateşli önerileriyle, derin özverileriyle ve güvenle dolu olarak dönmüş. Bir de yürek olsa, geriye bir şey kalmayacak.»

«Peki, ne yapmasını isterdin?» diye sordum. «Kendini onların eline ölüme mi terketsin?»

«Evet, öyle. Başka yapacak bir şeyi de kalmıyor. Ödlek herifin biri olduğu belli,» dedi ve öğleye dek buna güldü.

Sonra beni Dışişleri Bakanı Bryan'ın Amerikan Elçiliğinde vereceği resmi kabulde Bayan Bryan'a eşlik edecek olan Chofi'nin yanına göndermeye karar verdi.

Biz vardığımız anda, büyük bir kalabalık Washington'un anıtına taşlar fırlatıyordu. Elçiliğe arka kapıdan girdik ve girer girmez ateş edildiğini, bağırıp çağıranların seslerini duyduk. Bu sırada garsonlar bize havyarlı tostla şampanya getiriyordu. Bayan Bryan'ın rengi sapsarıydı, ama hiçbir şey olmuyormuş gibi rol yapıyordu. Herhalde içinden kendi kendine, kocasının bu vahşi ülkeye zamansız gönderildiğini söylüyordu. Ama arada bir gülümsüyor ve bana Puebla'da havanın nasıl olduğunu bile soruyordu.

«Biraz serin,» diye yanıtladım.

«Biraz serin, how nice,» diye yineledi.

Biz masadan kalkmak üzereydik ki, General Aguirre ile Campos'u öldürmeyi tasarlayan birtakım teröristi yakalamak isteyen Binbaşı Luna'nın öldürüldüğünü haber aldık.

«Zavallı Binbaşı Luna, vatanına hizmet ederken öldü,» dedi Chofi. Güvenliğimiz için orada bulunan ve bize bu üzücü haberi veren teğmene bakmaktaydı.

Çok geçmeden bu da her şeyi vatanla karıştırmaya başladı, dedim kendi kendime. Bu da onlar gibi, ama bu denli erken başlayacağını beklemiyordum. Ben kendi kendime mırıldanırken, o Binbaşı Luna'nın hizmet yeteneği ve derin görev duygusu üzerine söylev çekiyordu.

Puebla'ya dönerken bir yandan hâlâ bunu düşünüyor, öte yandan Monica ve Pepa ile, Fito'nun kendi mal varlığını açıklarken nasıl bir sirk soytarısı gibi davrandığını konuşuyorduk. «İki tane hacienda (*), Matamoros'ta bah-

(*) Sömürge döneminde İspanyollar ve diğer sömürgeciler, yerlileri

çeli bir ev, Lomas'ta 20.500 peso değerinde bir ev, yine tam onun yanında 27.000 peso değerinde başka bir ev. Hiçbir bankada hesabı yokmuş.»

«Ne numaracı adam!» dedi Monica. «Bağışla beni Cati, bunların dürüstlüğüne inanan var mı? Kalkmış bankada paralarının olmadığını bile söylüyorlar. Paraları Chofi yatağın altında saklıyor olmasın?»

«Meksika'da hiç hesabı yok,» dedi Pepa. «Sizin oile dostunuz hiç çekilir biri değil. Dindar ve antikomünist. Dünyada kocamdan başka böyle bir kimsenin artık kalmadığını sanıyordum,» dedi. Victoria Pazarından aldığı esinle coşuyordu.

Monica, «Rodolfo'ya neden **Income Tax** (gelir vergisi) adını taktıklarını biliyor musunuz?» diye sordu. «Aptalca bir vergi de ondan.»

Bu söze güldük. Puebla'nın en güvenilir vatandaşları olan dostlarım, su katılmamış sözlü muhalefet yapıyorlardı. Duymak istediğim ve başka bir yerde duymadığım ne varsa söylüyorlardı. Onları görmekten memnundum. Öyle ki, ertesi günü Rodolfo'nun iktidarı alacağını ve üzerime giyecek bir şeyimin olmadığını bile unuttum.

Giyecek konusunda karar vermekten beni babam kurtardı. Pepa'nın evinden çıktıktan sonra onu görmeye gittim. Onu kahvesini içip ince dilinmiş bayat ekmeğini peynirle yerken buldum.

---

topraklarından kovup onlara ancak üzerinde bir ev yapacak kadar yer (fundo legal) verirken, kendileri büyük toprakları paylaşıyorlardı. Hacienda, iki bin hektara varan tarım alanı. 1910'da yapılan bir sayıma göre Meksika'daki toprakları sadece 840 kişi paylaşıyordu. (Ç.N.)

«Savaş konusunda ne düşünüyorsun? Çorap alamadığımız günlerden daha kötüsü mü bizi bekliyor?» diye sordum ona.

«Bunu bilecek kadar çok yaşayacağımı sanmıyorum,» diye yanıtladı.

Onun çok iyi bilinen karamsarlığına takılıyordum. Andres Ascencio'nun eşi olma koşullarından sızlanmaya başladım. Ayrıca arkadaşı Rodolfo Campos'un geri zekâsıyla coşarak söylediği ve dinlemek zorunda olduğum söylevleri de yutmak istemiyordum.

«Benim zavallı kızım,» dedi başıma parmaklarıyla vurarak. «Nasıl olsa günün birinde ondan kurtulursun. Sonra bir başka nişanlı bulursun.»

«Benim nişanlım var, sen,» dedim ve burnumu oynatarak gidip onu öptüm.

Her zaman olduğu gibi delilikler yapmaya başladık. Pijamasını giymesine yardım ettim ve annemin gelip o alışık tavrıyla, «Evinin dışında sürtmek için vakit biraz geç,» demesine kadar yanına uzanıp kaldım. O hiçbir zaman akşam saat beşten sonra evinin dışında kalmazdı. Hele kocası yanında olmayınca, daha da erken dönerdi. Benim bu davranışım onun sinirine dokunuyordu. Doğruldum.

«Yarın ne giyeceğimi bilmiyorum,» dedim.

O anda odaya girmekte olan Barbara, «Siyah giy. Her zaman kibar düşer,» dedi.

«Bulabilirsem. Gidip bir bakayım. Nişanlıma göz kulak ol,» diye onu uyardım. Evet, siyah bir şeyler bulmak zorundaydım. O sabah babam ölmüştü.

Bu konuyu açmayı sevmiyorum. Sanıyorum bunu hepimiz bir ihanet gibi karşıladık. Onu gökte yeniden bulacağına inanan annem bile. Gömme töreniyle sonraki tüm işleri Barbara üzerine aldı. Valinin eşi olarak başkalarının

önünde hiçbir zaman ağlamamam gerekiyordu. Ama onun dışında başka ne yaptığımı anımsamıyorum. Andres'in son altı aylık valiliğinin de nasıl geçtiğini anımsamıyorum. Yeniden kendime geldiğim zaman, Meksiko'ya yerleşmiştik.

ON İKİNCİ BÖLÜM

Bir kimsenin varlığına gereksinim duyarak evin içinde tek başıma, uyurgezer gibi dolaşıyordum. Bir kimsenin yanımda olmasını o denli istiyordum ki, sonunda Andres'ten vazgeçemeyeceğimi anladım. Her zaman olduğu gibi yine birkaç günlüğüne uzaklaştığı zaman, artık ilk günler gibi ilgisiz görünmeye çalışmıyor, döndüğü zaman sızlanıyordum.

«Neyin var senin?» diye bana soruyordu. «Niçin surat asıyorsun böyle? Yoksa beni gördüğüne memnun değil misin?»

Can sıkıntılarımı, yatağımda uyandığım zaman onu yanımda bulamayınca uğradığım korkuları ve çocuk gibi ağladığımda öfkelerimi dile getirecek yeterince kınayıcı sözler bulamıyordum.

Kendimi bir şeye yaramayan, tuhaf biri gibi hissetmeye başladım. Gelmediği günlerden nefret ediyordum. Akşam olunca bir telefon etmediği ya da kendisi gelmediği zaman yemeklerle uğraşmaya çalışıyordum. Ya da sinir krizleri geçiriyordum. Eve gelmemesi olağan bir durumdu, ama yüreğimin neden böyle birdenbire sıkıldığını anlayamıyordum.

Dostlarımın da artık sokağın başında oturmaması, eskiden aynı zamanda sekreterim de olan kızkardeşim Barbara'nın Puebla'da yaşaması, mutsuzluğumun üzerine tuz biber ekiyordu. Pablo İtalya'daydı. Arizmendi'yi ancak düşümde görüyordum. Bundan böyle görüşebileceğim tek insan Andres'di, o da beni Las Lomas'taki evde bütün gün yalnız bırakıyordu. Ne zaman gelecek, diye kapının parmaklıklarına bakıyordum. Ya da acaba Fito ile mi, yoksa başka bir yerde mi, diye gazetelerden öğrenmeye çalışıyordum.

Sanki perde kalkacak ve oyun başlayacakmış gibi, evde manyakça bir düzen başladı. Bir zerre toza, eğik duran bir tabloya, yerinden oynamış bir kül tablasına, kalıbı içinde ya da örtüsü üzerinde olmayan bir çift ayakkabıya rastlanmıyordu. Her gün kaşlarımı düzeltiyor, gözlerimi boyuyor, yeni giysiler giyiyordum. Beden hareketleri yapıyordum. Bütün bunların onun daha çabuk gelmesini sağlayacağını ve varlığı için bir gerekçe oluşturacağını sanıyordum. Ama o, o denli çok gecikiyordu ki, akşam saat beş olunca pijamamı giymek, karnım iyice doluncaya ve kalçalarımda biraz rahatlama duyuncaya dek dondurma, bisküvi veya limonatayla kavrulmuş yerfıstığı ve biber ya da bunların hepsini birden yemek istiyordum.

Dört kilo daha ağır geldiğim, biraz daha az ağladığım, hattâ herhangi bir romanı tutkuyla okumaya başladığım bir öğleden sonra, Andres birlikte uyuyacağız havasıyla içeri girdi. Onu aşağılamak, evde zamanla benim olan, benimle ve benim arzularıma, benim düzensizliğime, benim zevkime göre yönetilen ne varsa, onlardan uzaklaştırmak istedim. Onun çenesi açılmıştı. Ya büyüyen kalçalarımla alay ediyor ya da tartıştığı ve nasıl ezeceğini bilmediği birini durmadan anlatıyordu.

«Bana biraz akıl ver,» diyordu. «Artık benim işlerimle ilgilenmiyorsun. Sanki uykuda dolaşıyorsun.»

«Sen beni terkettin,» dedim ona.

«Dinle, sen beni yormaya başladın. Seni terkediyormuşum gibi hep canımı sıkıyorsun. Seni gerçekten terkedeceğim. Benimle daha iyi ilgilenen ve beni neşeyle karşılayan bir yere gitmem gerektiğine inanıyorum. Çünkü sen artık dayanılmaz biri oldun. Bir şeylerle meşgul olman gerekli. En yakınını yitirdin, vali eşi olmanın arpalığı gitti ve birdenbire ortada kaldın. Her şeyin bir sonu var, buna alış. Burada kraliçe değilsin. Seni sokaklarda kimse tanımıyor. Artık kalabalık toplantılar yapamazsın, hayır kurumları adına konserler düzenleyemezsin ve benimle dağlara gelemezsin. Buradaki kadınların çoğu senin eleştirilerinden çekinmezler, onları modası geçmiş bile bulurlar. Zavallı sen! Niye General Gomez Soto'nun Bibi'siyle görüşmüyorsun? Ya da git Ulusal Ana Babalar Birliğine yazıl. Orada yapılacak çok şey var. Komünizme karşı bir kampanya başlattılar ve insan istiyorlar. Yarın seni birisiyle tanıştırayım.»

Meksika İşçileri Konfederasyonu lideri Cordera'ya karşı olmak için antikomünist çalışmalar yaptığını biliyordum. Eski başkanlardan, şimdi sanayici ve San Luis Potosi Valisiyle telefonda konuşurken neler söylediğini duydum. Yalnız çıkarcılar ve gözü yüksekte olanlar komünist oluyorlardı.

«Çok iyiydiniz. Cordera'ya haddini bildirdiniz,» diyordu. «Aranıyordu zaten. Eğer hep böyle gitmek istiyorsanız, bana güvenebilirsiniz. Önümüzdeki hafta Meksiko'dan geçerken bizde akşam yemeğine kalmaya ne dersiniz? Eşim sizi gördüğüne sevinecek.»

Telefonu kapadığı zaman ona, «Kimi gördüğüme sevineceğim?» diye sordum, ne zaman için ve nasıl bir yemek hazırlayacağımı öğrenmek istiyordum.

«General Basilio Suarez,» dedi bir kahkaha atarak.

«O eşeği gördüğüme mi sevineceğim? Yalancının bi-

risin sen. Ne zamandan beridir onu görünce seviniyorsun? Onun karşı-devrimci bok bir herifin teki olduğunu söyleyen sen değil miydin?»

«Düne kadar, küçük hanım. Düne kadar sen onu eşek yerine koyuyordun. Ama bugünden itibaren, o tüm aile için yararlı ve biraz da bilge biri. Cordera'nın aptallıklarını nasıl üstün bir zekâyla tanımladığını düşün bir kez. 'Egzotik öğretiler üzerine kurulmuş toplumsal denemeler.' Bunun bir buluş olduğunu yadsıyamazsın.»

«Ben Cordera'yı kendime yakın buluyorum.»

«Sen mi? Sen ne dediğini bilmiyorsun ki! Cordera gözü yükseklerde ve kışkırtıcı birisi. Aklı bir şeye erse, sınıf kavgasını ve işçi iktidarını savunur mu? General çok doğru söyledi, o demagogun biri. Ayrıca her zaman varlıklıydı o. Babası bize beygir kiralıyordu, ben ve kardeşlerim mısır taşıyorduk. Devrim'den önce çok geniş bir hacienda'ları vardı. Sana soruyorum, o açlığı, yoksulluğu nereden bilir? Bilmez. O bunlardan anlamaz, hem aldırış ettiği de yok. Ama konuşması hoşa gidiyor. Bizim yoksullarla yeterince alay etti, zenginlerle alay edemeyecek.»

«Ben onu kendime yakın buluyorum,» dedim yine.

«O gri giysisini sevdiğini mi söyleyeceksin bana? Ondan başka giysisi olmadığına sen de inanıyor musun? Aptallar! Aynı giysiden tam üç yüz takımı var. Hepsini kendisi kazanmış. N'olacak, işçilerin lideri! Bu namusuz herifi durduracağız. Yoksulların hakkını alma oyununa da son vereceğiz. Kongrede başına neler geleceğini göreceksin. Tüm bu yaptığı aptallıkları ona pahalıya ödeteceğim. Ayrıca onu kendine yakın bulduğunu da unutmadan!»

«Bilmem, ben ona yakınlık duyuyorum,» dedim. Andres'in canını sıkacak bir şey bulmaktan mutlu oluyordum. Gerçekte de, geçit yapıldığı gün Cordera'nın çıkık yanaklarını ve geniş alnını sevmiştim. Ama onunla doğru dürüst konuşma fırsatı bulamamıştım.

«Onun nesini beğeniyorsun, sümüklü böcek sen de? Onu ne zaman gördün ki? Sen ne dediğini bile bilmiyorsun,» dedi küplere binerek.

«Ben gördüğüm bir şeyi söylüyorum,» dedim.

«Kapa çeneni. Onun nesini gördün ki sen? Peki, ne gördüysen söyle.»

«Bundan kolay ne var?»

«Uydurma, Catalina. Beni kandıracağını mı sanıyorsun? Benim gördüğümden daha fazlasını görmedin ya!»

«Güldüğünde nasıl güzel bir adam olduğu senin de dikkatini çekmiştir, öyle değil mi?»

«Öyleyse git, kendini ona düzdür,» dedi. «Bir ay sonra da acaba öyle güzel gülecek mi?»

Ertesi gün beni Ulusal Ana Babalar Birliğine götürdü, oradakilerle tanıştırdı. Burası Santa Maria kolonisine ait büyük bir evdi. Bay Virreal diye birinin odasına gittik. Koyu renk bir masanın arkasına oturmuş olan bu adamcağız son derece zayıftı ve sanki doğuştan keldi. Daha sonra eşinin Mari Paz adında şişman bir kadın olduğunu öğrendim. Peşpeşe on bir çocuk yapmışlardı.

«İşte benim eşim bu, efendim,» dedi Andres. «Sizinle çalışmayı çok istiyor.» Sonra bana döndü. «Burada iyi çalışmaya bak,» dedi. «Bir saat sonra sana Juan'ı gönderirim.»

Andres bir kapıdan çıktı, öteki kapıdan inci gerdanlıklı, Carmen Bakiresi kolyeli, iyi giyimli bir kadın girdi. İkiyüzlü sofu gülüşüyle, daha ilk anda bile hiç hoşuma gitmedi.

«Benimle gelin,» dedi. «Size yerimizi tanıtayım ve birkaç arkadaşımızla tanıştırayım. Benim adım Alejandra. Bundan böyle sizin kılavuzunuz ve rahibe arkadaşınız olacağım için çok mutluyum.»

Peşinden giderken onun kibarlık taslayan bayağı biri olduğunu düşünüyordum. Burası eski ve karanlık bir evdi. Bir sürü, yanyana odalar vardı. Odalardan birbirlerine ara kapılarla da geçiliyordu. Masaları, sandalyeleri ve kara tahtalarıyla her şey sanki burada ders veriliyormuş gibi donanmıştı. Birçok kadının toplandığı odalardan birine girdik.

«Tutuklular bayramı için yiyecek torbalarını dolduruyoruz,» dedi benim rahibe kılavuzum. Masaların çevresine on beş kadar kadının neden sessiz sedasız oturduğunu bana anlatmak istemişti. Sadece birtakım sayılar mırıldandıkları duyuluyordu. Torbalara hatmili ve hindistan cevizli peksimet koyanlar üçe değin, bisküvi koyanlar yediye değin, avuçlarıyla anasonlu şeker koyanlar beşe değin, sigara paketi koyanlar iki iki sayıyorlardı.

«Hoşgeldiniz,» dediler bizi görür görmez hepsi bir ağızdan.

Biz selamlaştığımız ve tanıştığımız sırada, Mari Paz eteğine tutunmuş üç çocukla ve kollarında küçük bir sandıkla çıkageldi.

«Küçük ekmekleri getirdim,» dedi. «İyi bilmiyorum, her torbaya acaba bir ekmek mi koysak, yoksa iki ekmek mi? Ben iki yüz tane yaptırdım. Tutukluların hepsi kaç tane?»

«Yüz elli,» dedi bıyıkları çıkmış küçük, şişman bir kadın. Torbalara hatmili peksimet koymaya ara vermemişti. Daha sonra bisküvi dolduranın önüne peksimetleri yığıyor, sanki bıyıklarını borçlu olduğu bir yığın torba kendisini beklemiyormuş gibi durup çene çalıyordu.

«Bu durumda, elli tane fazla ya da yüz tane eksik,» dedi kendini zorlayarak yaptığı bir hesaptan sonra yeniden söze başlayan Mari Paz.

«Elli tane fazla kalsın. Gardiyanlara ve ziyarete gelen kadınlara dağıtırız,» dedi Alejandra.

«O zaman yetmez. Gardiyanların ve ziyaretçilerin sayısı her zaman içerdekilerden daha çok,» diye yanıt verdi bıyıklı kadın. Elindeki torbaları koyacak yer bulamayınca, sesini yükselterek sözünü sürdürdü. «Amalita, canınızı sıkmak istemem, ama eğer bisküvileri çabuk koymazsanız, siz de Ceci, anasonluları çabuk saymazsanız, sizi beklemek zorunda kalacağım.»

«Ay İrenita, bağışla bizi, geciktik, ama elimizi çabuk tutacağız, sakin olun. Ayrıca ilk bitirmesi gereken de biz olmalıyız. Evimizde her şey dağınık. Ev işimizi bile yapmadan erken geldik.»

«Herkes gelmiş bulunuyor,» dedi Alejandra. Böyle bir kaygısı olmadığı belliydi. Ellerine ve yüzüne bakılırsa, evde her zaman dört tane hizmetçisi vardı. Daha sonra öğrendiğime göre kocası, Palacio de Hierro'nun ve Coca Cola'nın hisse senetlerini almıştı, Sonora'da bir kâğıt fabrikasının ve Tlaxcala'da da bir iplik fabrikasının sahibiydi. Kendini dinsel işlere verirken evinin dağınık olduğuna kimse inanamazdı. Ama gerçek onun ağzından çıkıyormuş gibi herkes onu dinliyordu.

Diğer tüm kadınlar hemen hemen yoksul görünüşlüydüler. Alejandra'nın kocasının yanında çalışanların, küçük memurların ve işçilerin karıları da. Berikiler kilise çevresinden ve rahip Falito'dan söz etmeye başladılar. Orada tanıştıklarını ve şu rahip Folito'nun bunların hepsinin günah çıkartıcısı olduğunu anladım.

Oyunda elebaşı olan Alejandra ile Mari Paz'di. Küçük ekmek sandıklarını masanın üzerine koydular, beni önüne oturttular. Diğer kadınların önünde dolaşıp dolu olarak gelen torbalara birer tane koymamı söylediler. Sonra bana uzak olmayan arkamdaki köşeye çekilip yavaş bir sesle konuşmaya başladılar. Kulaklarımı kabarttım. Kolay duyuluyordu.

«Bu General Ascencio'nun karısı,» diyordu Alejandra.

Mari Paz, «Ona karşı dikkatli olmak gerekir. Rahip Falito bu insanlara güven olmaz, diyor,» diye onu yanıtladı.

«Falito abartıyor,» dedi Alejandra. «Bana iyi bir kadın gibi görünüyor. Ona bir şans tanıyıp yakınlık gösterelim. Ayrıca belli bir sınıfın kadınlarına gereksinimimiz var, Mari Paz. Çevreyi iyi bilen bir insan gerekli bize. Buradakiler tutuklular evi için iş görüyorlar, ama Cristobal Colon'un kadınlarıyla onları tanıştıramayız ki!»

«Belki haklısın, ama ben biraz kuşkuluyum,» dedi Mari Paz.

Ben sayı sayar gibi yapıyordum. Okula yeni başlamış bir çocuk gibi, «Bir, bir, bir,» diye sayıyordum.

Mari Paz, şişman bedeni ve üç tane sümüklü çocuğuyla yanıma yaklaştı.

«Güzel kokuyorlar mı? Başarabilmiş miyim acaba?» diye kırıtarak sordu.

«Çok güzel,» dedim. «Tutuklular memnun olacaklar herhalde.»

«Ben de öyle sanıyorum. Onlara sosisli fasulye veriyorlar. Bizim et göndermemizi istemiyorlar. Ama hiç değilse yılda bir kez olsun, hükümetin onlara verdiği o bulaşık suyunu yemekten kurtulsun zavallılar. Ay, bağışla! Senin kocan...»

«Evet, hükümetin adamı,» dedim.

«Ah, üzgünüm, bağışla. Her gün bu kadar insana yiyecek bulmak için yapılan işi düşünüyorum da! Bunun bir de pişirmesi var. Orada cezalanmak için bulunduklarını düşünürsek, verilenler çok bile, öyle değil mi?»

«Bilmiyorum,» dedim. «Üstelik bunun için neden kaygılandığınızı da anlamıyorum.»

«Onlar için üzüldüğümüze inanmıyor musun? Bunu düşünen Rahip Falito oldu. O çok iyi ve çok duygulu bir insan. Bir gün tutukevine gitti ve orada ölmekte olan bi-

rinin günahını çıkardı. Oradan döndüğünde çok üzgündü. İçerinin nasıl pis olduğunu ve ortak koğuşlarda kalan insanların üst üste yığılmalarına karşın nasıl yalnızlık çektiklerini bize anlattı. Bunu anımsadıkça ağlamaklı oluyor. Bunun üzerine onları ziyaret etme, onlarla birlikte yakarma ve onlara biraz yiyecek götürme izni istemeyi düşündü. Biz bunları yerinde buluyorduk. İstediğimiz izin verildi. Görüyorsunuz ya, şimdiki hükümet diğerleri gibi Hıristiyanlığa karşı değil. Bugün öğleden sonra da oraya gideceğiz. Onlara şekerleme, tespih, resim, yiyecek torbası ve on tane boyun muskası götüreceğiz. Bu sonuncuları Rahip Falito ad çekmeyle dağıtacak.»

«Nasıl? Muska piyangosu mu çekiliyor?»

«Hayır, bunları satıyoruz. İsteyen satın alıyor, sonra gidip rahibi buluyor ve boynuna takmasını istiyor. Yalnız bu on tanenin ad çekmeyle satılmasını istedi. Kim kazanırsa onun boynuna takacak.»

«Ya istemezlerse?» dedim. Juan'ı görmek umuduyla kapıya doğru bakıyordum.

«Nasıl?» diye sordu. «Elbette isterler. Hiç istemez olurlar mı? Bu bir onur onlar için. Kime çıkarsa, tanrı göndermiş gibi kabul ediyor. Tanrıya da hayır demelerini beklemezsin herhalde.»

«Haklısın,» dedim. «Onlar tanrıya hayır diyemezler.»

Juan göründü. Bıyıkaltından gülümseyerek kapıda bekliyordu. İşte onu gerçekten tanrı göndermişti.

«Ne var Juan? Yoksa yine beni mi bekliyorlar?» dedim. Bu sorunun her zaman nasıl yanıtlanması gerektiğini o iyi biliyordu.

«Evet efendim, çok acele,» dedi.

Hiç beklemiyormuşum gibi yaptım ve tam saat beşte tutukevinde olmaya söz vererek çarçabuk hoşçakalın, dedim.

Sokağa çıkınca kollarımı açtım, bacaklarımı gerdim.

İnsanı hafiften ısıtan Şubat güneşinin altındaydım. Ceketimi çıkardım. Evin içi dışardan soğuktu. Dışarda her şey birden gözüme güzel göründü. Sabahleyin esen hafif rüzgâr gökyüzünü açmıştı. Ağaçlara bakmak hoşuma gidiyordu.

«Beni Alameda'ya götür, Juan,» dedim.

Ne zaman kötü bir durumdan kurtulmak istesem, kendime bir dondurma alıyordum. Juan arabayı park etti, ben de inip dolaşmaya başladım. Köşk güneş altında parlıyordu. Banklarda her çeşit insan vardı. Ev kadınları, yaşlılar, hizmetçiler, çocuklar ve âşıklar.

Bir gazete aldım. Okumak için bir bankın üzerine oturdum. Bana eğlenceli geldi. Meksikalı İşçiler Konfederasyonu kongresini hazırlayan temsilciler, Don Basillio'yu Sinarquist'çilik ve Ulusal Eylem'cilik oynamakla, Rodolfo'ya karşı muhalefet bayrağını kaldırmakla suçluyorlardı (*). General Suarez'in yaptığı konuşmanın, eski Başkan Aguirre'ye karşı bir saldırı olduğunu bildiriyorlar, Fito'dan yükümlülüklerini yerine getirmesi ve Devrim'i sürdürmesi için ricada bulunuyorlardı.

Tam bir savaş başlıyor, dedim kendi kendime. Ve Andres de bunun içinde, hem nerede bulunacağını da iyi biliyorum.

Gazete okumayı bırakmış olduğuma üzüldüm. Olayları yeniden izlemek ve Andres'in beni ilgilendirmediğini iddia ettiği her şeye karışmak istiyordum. Meksiko'ya geldiğimizden beri, vali eşi olma işlevim bitmiş ve bana da, diğer

---

(*) 1937'de doğan ve daha çok kırsal kesimde örgütlenen Sinarquist Ulusal Birlik hareketi, açıkça faşist eğilimliydi. 1939'da kurulan Sağcı Ulusal Eylem Partisi, işadamları, tutucuları ve gelenekçileri çatısı altında topluyordu. (Ç.N.)

kadınlarına olduğu gibi davranmaya başlamıştı. Hiç ayırdına varmadan kendimi içeri kapanmaya bırakmıştım. Ama bundan böyle dışarı çıkmakta kararlıyım. Bir süre benim için bahane oluşturacak şu Ana Babalar Birliği denen rezalet şeye bile sevindim.

«Bana araba kullanmasını öğretsene, Juan,» dedim arabamızın sürücüsüne.

«Ama efendim, General beni öldürür,» diye yanıtladı.

«Sana söz veriyorum, nasıl öğrendiğimi hiçbir zaman bilemeyecek. Yeter ki sen öğret bana.»

«Pekâlâ, başlayalım,» dedi.

Juan aşağı yukarı yirmi yedi yaşında, basit, ama az bulunur iyi insanlardan biriydi. Arabanın önüne, onun yanına bindim. O hemen titremeye başladı.

«Eğer General bizi görürse beni öldürür.»

«Yeter, bırak bu lâfları da, nasıl kullanılacağını bana öğret,» dedim.

Kuramsal ders öğleye değin sürdü. Alameda'da en az elli kez döndük. Sonra beni eve götürdü, oradan Ulusal Saray'a Andres'i aramaya gitti.

«Juan'ı yine bana bırak,» dedim öğle yemeğinde Andres'e. «Birlik'te sık sık ona gereksinim oluyor.»

«Ne yapmak için?» dedi. «Seni götürsün, getirsin, yetişir. Ona gereksinimi olan benim.»

«Peki, ne zaman Meksiko'da olmayacaksın?»

«Şimdilik buradayım,» diye yanıtladı.

«Dinle bak, CTM'nin toplantısında temsilcilerin bildirisini okudum,» dedim ona. (*)

«Nerede okudun?»

«**Universal**'de. Çıktıktan sonra zamanımı değerlen-

(*) CTM: Confederacion de Trabajadores Mexicanos: Meksikalı İşçiler Konfederasyonu.

dirmek için gazete aldım. Beni eve kapatanın ne olduğunu bilmiyorum, ama şimdi caddeleri gördüğüme göre, kendimi değişmiş buluyorum. Eğer Juan'ı bana vermek istemiyorsan, başka bir sürücü ver ya da araba sürmesini öğret.»

«Ne içi içine sığmayan bir kadınsın sen! Altı aydan fazla rahat duramayacağını biliyordum zaten! Birlik'te neler yaptınız? Orada yararlı olacak mısın?»

Bir an için ağzımı açmadan durdum. Ona bir şey yuttırmak zordu. Görünmez bir casusa benziyordu. Ama her zaman kapının arkasındaydı ve her şeyi biliyordu.

«Yararlı olamayacağım apaçık ortada. Eğer böyle bir iş yapmak isteseydim rahibe olurdum. O zaman hiç değilse bu dünyada yerimin neresi olduğunu bilirdim. Ama bunamış kadınlarla çalışmak için benim de deli olmam gerekiyor. Hattâ onlardan çok! Benim gezecek ve görecek çok şeyim var. Rahip Falito'nun bana buz gibi bir eve kapanmamı ve ad çekmeyle muska alan tutuklular için şeker torbaları doldurmamı söylemesine gerek yok. Ayrıca komünistler benim için henüz hiçbir şey yapmadılar. Durup dururken başkalarının düşmanlığını kazanmak da benim hoşuma gitmiyor. Eğer insan hayır işleri yapacaksa, bunu ermiş Fransisko gibi doğru dürüst yapmalı. Yoksullara yardım etmeli, onlar için yakarmalı. Oysa ben, Rahip Falito'nun sürüsünde çocukların burnunu silen ve tutuklular için yakaran bir aptal gibiyim. Ölsem daha iyi.»

Andres bir kahkaha attı, ben kendimi rahatlamış hissettim.

«Neydi şu papazın adı? Falito mu? Yani küçük penis, olacak şey değil! Haklısın, şu açıkgözler bana boşuna yardım etmiyorlar Cordera'yı perişan edeyim diye. Bak, bu nokta önemli. Ama seni de bu işe katmak, benim başka bir tersliğim oldu. Oraya kızlardan birini götürmeliydim. Belki Marta'yı. O böyle işleri becerir, ayrıca çok iyi de

muhbir olabilir. Ah, ne kafa! Bu işe seni seçtim! Seni çok rahatsız etmiş olmalıyım! Gerçi iyi oldu!» Yeniden güldü. «Söylesene, Falito ile tanıştın mı? Adını inceleyecek kadınların sayısı çok mu orada? Seni nelere bulaştırdım? Bunun altından çıkmalıyım. Bundan böyle her yere benimle geleceksin. Artık eve kapanmak bitti.»

Böyle bir karar alındı, uygulamaya kondu. Çünkü o istiyordu. Çünkü onun kendisi böyleydi. Denizdeki gelgit olayı gibi bir yükselip bir iniyordu. O gün inmeyi uygun buldu.

«Saraya dönmem gerekiyor. Şişko yalnız başına hiçbir şey yapamaz,» dedi. «Benimle gel. Daha doğrusu kent merkezine in, üç saat içinde ne alış veriş edebilirsen et. Saat sekizde mağazalar kapanınca bana gel, akşam yemeğine Prendes'e gidelim. Nasıl, planımı beğendin mi?»

Gittim, mantomu giydim ve üç dakika içinde arabaya bindim. Fikrinden geri dönmesine fırsat vermemiş oldum. Şubat ayında az rastlanır bir soğuk vardı ve insan sokakta terlemeden kürk manto giyebiliyordu. Ben de tilki kürkü mantomu giydim. Sahip olduğum en güzel manto. Çünkü kürk giyenler, genellikle yeni zenginlerdi. Ama ben tilki kürkümü çizmeyle birlikte giyiyor, Hollywood yıldızlarına benziyordum.

Zocalo'ya dek gittik ve Ulusal Saray'a oradan döndük (*). Gözüpek birinin Fito'yu öldürmeye girişmesinden bu yana, sarayın girişine aşırı denetimler ve önlemler konmuştu. Faytonlara değin tüm arabalar aranıyordu. Şişko'nun arabası bile aranıyordu! Olur ya, bir köşeyi dönerken birisi arabaya binmiş olabilirdi. O günlerde askerler man-

---

(*) Zocalo: Meksiko'nun en büyük meydanı. Bir milyon kişiye değin orada toplanabiliyor ve ünlü Sagrario kilisesi orada bulunuyor. (Ç.N.)

tomun ceplerini bile arıyorlardı. Andres bu yönteme çok kızıyordu.

«Ne yavşak herif şu Rodolfo,» diyordu askerlerin önünde...

İçeri girmeyi başarınca Andres hemen arabadan indi, bana avuç dolusu para verdi ve ne istersem almamı söyledi. Ama o gün ben sadece bir dondurma almak ve kimse beni rahatsız etmeden yürürken yemek istiyordum.

ON ÜÇÜNCÜ BÖLÜM

Juan beni Sanborn üzerindeki Madero kapısında bıraktı, benim için vanilyalı dondurma almaya gittik. Burada kendimi güven içinde buluyordum, çünkü duvarları çiniyle kaplıydı. Garip bir duygu. Çini olan her yerde kendimi korunmuş hissediyordum, bu nedenle her evde ilk yaptığım şey, çini sofra takımı servisini getirtmekti. Sarı ve mavi renkten elli kişilik takım. Bugün bunların bir servet değerinde olduğu söyleniyor, oysa o zaman hiç de beğenilmiyordu. Herkeste Bavyera porseleni vardı. Kaba ve çabuk kırılan Puebla çinilerini sevmiyorlardı.

Bir süre Sanborn kapısında bir sokak orospusu gibi duvara yaslanıp durdum. Kendimi, **Liman Kadını**'ndaki Andrea Palma'ya benzetiyordum. Sonra caddenin karşısına, oradan Meksiko Bankası'nın önüne geçtim. Bankanın yöneticisi, adını her zaman unuttuğum kalın gözlüklü, aptal ve çirkin adamın tekiydi. Üstelik yetenekli ve cana yakın birinin yerini almıştı. Onu sevmiştim, çünkü benim Ulusal Marşı dinlerken ağladığımı Andres bir öğle yemeği sırasında açıkladığında, yalnız o bana gülmemişti.

Bellas Artes'e (Güzel Sanatlar) gitmek için o caddenin de karşısına geçtim. Hıristiyanlığa ilk giriş törenle-

rindeki pastalara benzeyen bu yapı benim hoşuma gidiyordu. İçeriye girdim. Tiyatro bölümünün kapısı kapalıydı. Ama uzun uzun yinelenen bir sızlanma gibi duyulan bu müzik sesinin nereden geldiğini öğrenmek için yukarıya çıktım.

Kapının birini itince açılıverdi. Dinleyicilerin yeri boştu, ama sahneyi bir orkestra doldurmuştu. Orkestranın karşısında duran adam, müziğin durmasını söyledi, ateşli bir biçimde açıklamalar yaparken, çubuğuyla işaret ettiği müzisyenin anlayıp anlamaması sanki onun yaşamıyla ilgiliymiş gibi hızlı hızlı ve tutkuyla konuşmaya başladı. Omuzları geniş ve kolları uzundu, ama kendisi iri yapılı değildi.

Sahneye doğru ilerledim ve konuşulanları duymaya çalıştım.

«Haydi, bir kez daha, yirmi dördüncüden itibaren, herkes birden. Haydi...» Ve melodiyi söylemeye başladı.

Müzik sesi yeniden duyuldu. Yine üzüntülü, garip ve sızlayan bir ses. Daha önce hiç böylesini duymamıştım. Gürültü yapmadan oturdum. Tavana ve boş koltuklara doğru baktım, sonra kendimi orkestra şefinin kollarından çıkıyormuş gibi gelen müziğe bıraktım.

Bu insanlar ne delice işlerle uğraşıyorlardı! Şef onları durdurdu, onlarla konuştu, yeniden kollarını açtı ve müzik bir kez daha başladı. Birden keskin bir hareketle durdu, üçüncü sırada oturan bir genç kemancıya baktı.

«Nerelerdesiniz Martinez? Beni izlemiyorsunuz. Ölçüyü kaçırıyorsunuz. Kafanızı taktığınız önemli bir şey mi var?»

Martinez'in gözleri bana takılı kaldı, ona yanıt vermedi. Bunun üzerine şef arkasına döndü, baktı, tiyatronun ön sırasında, elleri önden mantosunun üzerinde kenetli, hiç sesini çıkaramayacak durumda olan beni keşfetti.

«Buraya girmek için kim size izin verdi?» diye kızgınlıkla sordu.

Gazeteci rolü oynamaktan başka yapacak bir şeyim yoktu.

«Aman Tanrım, bu ne düzensizlik,» dedi. Beyaz tenliydi. İri kara gözleri vardı. «Arkada bekleyin. En arkada. Kıpırdamayın, dikkatimiz dağılıyor.»

Yerimden kalktım ve yavaşça arkaya doğru ilerlemeye başladım.

«Tamam mı?» Tâ sahneden bana soruyordu.

«Tamam,» dedim yere doğru bakarak. Müzik yeniden başladığında hiç ses çıkarmadan kalktım, parmaklarımın ucuna basarak kapıya doğru ilerledim. Kapıyı açtım, merdivenleri hızla indim. Bir saniye içinde caddedeydim, Alameda'da bir bankın üzerine oturdum, dinlediğim müziği söylemeye çalıştım, ama beceremedim. Buna karşılık, nedenini hiç bilmeden ağladım. Yaşlanmaya başladığımı ve annemdeki önsezi yeteneğinin bana geçtiğini düşündüm.

«Büyülü bir şey,» dedim.

Juan gelip beni bulduğunda vakit oldukça geçti.

«General sarayın önünde bizi bekliyor,» dedi. Birlikte onun yanına gittik.

«Yine nerelere kayboldun, aptal kadın?» Andres bunu sakin bir sesle sordu.

«Biraz dolaştım.»

«Tüm mağazaları dolaştın herhalde. Neler aldın kendine?»

«Hiçbir şey.»

«Hiçbir şey mi? Peki ne yaptın?»

«Müzik dinledim,» dedim.

«Yemin ederim ki sokakta marimba çalanlara rastladın. Peki niye öyle duygulu, yapmacık bir havan var, Catalina?»

«Güzel Sanatlar'a gittim. Senfonik müzik provası yapılıyordu.»

«Öyleyse Carlos Vives'i görmüş olmalısın, öyle değil mi?»

«Onu tanıyor musun?» dedim.

«Elbette tanıyorum. Ondan daha aptalına rastlamadım. Babası generaldi, ama o her zaman garip biriydi. Kendini müziğe verdi. Londra'dan yeni geldi, bu ülkedeki hödüklerin bir ulusal senfoni orkestrasına gereksinimi olduğunu düşünerek Fito'yu bu konuda ikna etti. Bu Şişko'nun aklına kim girmiyor ki?»

«Yemeğe gidelim mi?» derken sesim sanki bana ait değilmiş gibi geldi. Sanki bir başkası benim yerime konuşuyor, benim yerime hareket ediyordu.

Prendes'e gittik. Mantomu bir askıya astım, Andres de şapkasını astı, kendi evindeymiş gibi içeri girdi.

«Aynı masa mı olsun, Generalim?» diye sordu şef garson.

«Aynısı, şef,» dedi.

Böylesi berbat bir yeri Andres'in niye sevdiğini hiç anlayamadım. Manastır yemekhanesine benziyordu. Yemekler güzeldi, ama camı penceresi olmayan bir yerde insana bu yetmiyordu. Üstelik o her gün gelip yemeklerini burada yiyordu.

Benim istiridyelerimle onun mısır galetalı çorbası aynı zamanda geldi. O konuşurken ben hızlı hızlı atıştırıyordum.

«Rodolfo için çok güzel bir konuşma hazırladım. Öyle kolay kolay yanıtlayamayacak Cordera. O her zaman kendi karmaşık işleri için demokrasiye sığınıyor. Ben de demokrasiyi, özgürlük ve yasalar içinde yapılan sınıf kavgası gibi anlamak gerekir dedirttim Fito'ya. Eh, yasalar da kendimiz olduğuna göre, o gitsin kafasını taşa çarpsın. Bak, seninki geliyor.»

Son istiridyeyi yedim ve gözlerimi kaldırdım. Orkestra şefi, o görkemli gülüşü ve deniz mavisi giysisiyle bize doğru geliyordu. Yerin altına girmek istedim.

«Benimle konuşma yapacaksınız diye sizi bekledim, hanımefendi,» dedi selam olarak. Sonra Andres'in elini sıktı ve oturdu.

«Nasılsınız?» dedi Andres. «Catalina bugün öğleden sonra gelip sizi dinlediğini bana söyledi. Niye içeri bıraktınız onu?»

«Kapıyı zorlayıp girmiş.»

«Kendini size nasıl tanıttı?»

«Gazeteci olduğunu söyledi. Benimle bir konuşma yapmak istiyormuş.»

«Ne yalancı kız! Peki niçin, 'Canım istedi, içeri girdim,' demedin?» Sevecen bir baba gibi soruyordu.

«Çekindim,» diye itiraf ettim.

«Ondan mı çekindin? Daha dünkü çocuk o! En çok iki yaş büyüktür senden. Savaş sırasında on iki yaşındaydı. Annesiyle birlikte Morelia'daydı. Babası benim üstümdü. Arada bir, ateşkesten yararlanarak beni evlerine götürüyordu. Bu çocuğu her zaman kamış bir flüt çalarken görüyordum.»

«Çok iyi anımsıyorsunuz, Generalim.»

«Daha önceleri benimle böyle konuşmuyordunuz.»

«Daha önce bugünkü insan değildiniz.»

«Daha önceleri ne idiysem, şimdi de oyum. Ama böyle hızlı yaşamıyordum. Şurası açık ki, savaşta ve politikada insanın müzikte olduğundan daha çok düşmanı var. Niye sen aklını öyle müzikle bozdun? İyi bir politikacı olabilirdin. Baban iyi bir politikacıydı.»

«İnsan her zaman babasına benzemeyebilir.»

«Bunu gururlanarak mı söylüyorsun?»

«Hayır, aksine, Generalim. Ama herkesin savaşı ayrı.»

«Senin yaptığın da bir savaş mı? Ne garip bir çocuk!

Babanın hakkı varmış.»

Sonra geçmişten konuşmaya başladılar. Bugünkü orkestra şefinin Andres'ten mermi kovanları çaldığını, bir tencerenin içine koyup çalkaladığını ve çıkan sesleri dinlediğini anımsadılar. Başka bir gün de Andres ile babası onu asılmış insanları görmeye götürmüşlerdi. İdam sehpalarının önüne dikmişler, yüzleri morarmış ve dilleri sarkmış ölüleri göstermişlerdi.

«Korkmadın mı?» diye sordum ona.

«Çok korktum, ama birisi benim babam, öteki senin kocan olan bu düşüncesizlere korktuğumu göstermedim.»

Artık ne balık yiyecek durumdaydım, ne pasta. Bir konyak istedim ve iki yudumda bitirdim.

«Ne o, neyin var senin?» Andres bunu bana soruyordu. «Ne zamandan beridir böyle kafa çekiyorsun?»

«Gribe yakalanacağımı sanıyorum,» diye yanıtladım.

«Yarı deli bir karım var. Sana da öyle gelmiyor mu?»

«Ben onu güzel buluyorum,» dedi Vives.

Sonra kendi aralarında konuşmaya başladılar. Müzikle boğa güreşi arasında nasıl bir ayrım vardı, Carlos'un babası benim Generali nasıl seviyordu, asker olmaktan çok müzisyen olmayı kafasına koyan Carlos babasını nasıl düş-kırıklığına uğratmıştı...

«Baban haklıydı,» dedi sonunda Andres.

«Selam Generalim,» dedi Carlos da. Bana göz kırparak, «Selam, meraklı,» dedi, masanın üzerinde duran elime parmaklarıyla vurdu.

«Selam,» diye karşılık verdim, göz açıp kapayıncaya dek bir konyak daha bitirdim, sonra bütün gece hiç durmadan güldüm, durdum.

Dışarı çıktığımızda, yuvarlak ve sarı bir ay başımızın üzerinde parlıyordu. Bir evin kapısının önünde, sanki saat sabahın üçü değil de, akşamın beşiymiş gibi, kör bir adam oturmuş trompet çalıyordu.

ON DÖRDÜNCÜ BÖLÜM

Rahat yaşamak için her gün Andres ile birlikte olmam gerektiğine her zaman inanmıştım. Ama bir sonraki gün kente ineceği yerde evde kalmak istediğini ve çalışma masasını bizim kitaplığımıza yerleştireceğini söylediği zaman, onu ortadan kaldırmak istedim. Bana öyle geliyordu ki, evin tam ortasında eski bir dolap vardı ve ne zaman bir adım atsam karşıma çıkıyordu. Evin en uzak köşelerinde bile gürültüsü duyuluyordu. Bunlar da yetmiyormuş gibi, bir de aşırı bir sevecenliği tutmaz mı? Her sabah benimle sevişiyor ve ben olmadan hiçbir yere gitmek istemiyordu. Beni özel sekreterliğine atamak gibi bir şey uydurdu, CTM Başkanı Cordera'yı ortadan kaldırmak için düzenlediği tüm toplantılara, politikacılarla yaptığı tüm görüşmelere beni de götürdü. Nerdeyse çişini yapmaya giderken bile beni yanında görmek istiyordu.

Daha iki gün öncesi bunlar benim için bir mutluluk olabilirdi. Onun kızgın varlığına yeniden sahip olmakla kalmamıştım, ayrıca bana yasak olan her yere çağrılıyordum. Toplantılar, alınan ve Andres'in bana yinelettiği kararlar, yaptığı işlerin yarısını öğrenmeye dönük insanı bıktırıcı sorular. Bundan sonra her şeye katılabilirdim. Eğer söylemek istediğim bir şey varsa, artık söylememe izin vardı.

Ama gel gör ki, Bellas Artes'in merdivenlerini tırmanmıştım ve bir başkasına gönül vermiştim.

Carlos Vives'le ilişki kurmadan çok önce bile pek sadık bir kadın değildim. Tüm yaşamımı o doldurmuştu. Oysa Andres'i hiçbir zaman böyle sevmemiştim. Parmaklarının uzunluğunu gözlerimin önüne getirmek için saatlerimi geçirmemiştim ve onu görür görmez tüm bedenimle arzulamamıştım. Bir erkek karşısında böyle olmaktan, kendimi çok mutsuz hissetmekten ve yeniden bulduğum mutluluğun kendi elimde olmamasından utanıyordum. Artık dayanılmaz biri oldum. Ben çekilmez biri oldukça, Andres de beni daha çok şımartıyordu. Bu günlerde olduğum kadar hiç özgür olmamıştım. Her istediğimi yapıyordum, ama hep yararsız, aptalca ve zevksiz işler yapmama karşın, kendimi hiç bu denli güçlü bulmamıştım. Eğer tüm elde ettiğim ve istediklerim arasında sevdiğim bir şey vardıysa, o da öğleden hemen sonra Carlos Vives'i görmekti.

Bir gün kahvaltıda Andres saçlarımın uzamış olduğunu söyledi. Yıllardan beridir gözlerine bu denli parlak görünmemişti saçlarım. Ayaklarımı Japon kızlarınkinden daha güzel buluyordu. Dişlerim küçük kızlarınkine benziyordu. Ağzım tam bir artist ağzıydı. Buna karşılık ben kendi kalçalarımdan hiç bu denli nefret etmemiştim, kendimi hiç bu denli aptal, yalancı ve çirkin bulmamıştım. Ben çirkinliğimin ağırlığı altında ezilirken, kocamın **Yenilik** diye adlandırdığı ve kendisinin bulup ortaya çıkardığı birtakım milletvekili üzerine dedikodularını dinledim. Birbirlerini nasıl aldatıyorlardı ve nasıl dalga geçiyorlardı! Bense bir tek şeyi bekliyordum: Öğleden sonrayı.

Andres Ulusal Saray'a gitmeliydi. Normal olarak, ben de onunla çıktım.

Arabadan inerken bana sordu. «Bu kez alışveriş yapacak mısın?»

«Belki,» dedim.

Juan hareket ettiğinde beni Bellas Artes'e götürmesini söyledim. Varır varmaz arabadan atladım.

«Saat kaçta geleyim, efendim?»

«Hiç gelme.»

Duymamış gibi yeniden sordu.

«Saat sekiz uygun mu?»

Merdivenleri koşa koşa çıktım. Müzik sesi duyulmuyordu. Demek orada değildi.

Kapıyı ittim.

«Hep birlikte, on yediden itibaren bir kez daha,» diyordu onun sesi.

Müzik sesi yükselmeye başladı. Bir kedi sessizliğiyle içeri kaydım. Geçip en arkaya oturdum. Ellerimi bacaklarımın üzerine koydum. İleri geri hareket ederken eteğimi buruşturduğumun farkında bile değildim. Ona uzaktan bakıyordum. Yeniden kolları kalktı ve buyurucu sesi duyuldu.

«Sostenito, sostenito bu Martinez. Korkmanıza gerek yor, dikkat edin. İşte böyle duyulmalı. Hoşgeldiniz, hanımefendi. Sizi bir dinleyici olarak görmek ne zevk!» diye bağırdı. «Eğer ellerinizi eteğinize sürterek gürültü çıkarmazsanız bizim için daha iyi olur.»

Bir deliden kaçarken bir başkasına rastladım, dedim kendi kendime. Ama kalkıp dışarı çıkmadım. Ona uzaktan bakmak hoşuma gidiyordu.

İkinci kattaki balkona çıktım. Onun ellerini oynatma tarzını seviyordum. Ötekilerin kendilerine verilen buyruklara, doğru olup olmadığını düşünmeden boyun eğdiklerini görmek hoşuma gidiyordu. Ötekilerin yargısı sözkonusu olamazdı. Onun bir gücü vardı ve egemenliğinin sınırının nereye değin vardığı da açıkça görülüyordu. Tüm bedenimle balkonun kenarına eğilmiş olarak, başım ellerimin arasında, gözlerimle ellerini izlerken onun egemenliğinin

tüm salonu nasıl doldurduğunu ve nasıl ötekilere geçtiğini görüyordum.

Saat sekiz oldu. Ama alçalıp yükselen müzik durmuyordu. Şimdi Juan kapının önüne gelmiş, Andres de öfkesinden kuduruyor olmalıydı. Ama ben Carlos'un kolları inene dek oturduğum kırmızı kadife koltuktan kıpırdamadım.

«Böyle iyi, çok daha iyi, baylar. Yarın görüşmek üzere. Bugün için teşekkürler.»

Sahneden indi ve bir yan kapıdan girerek gözden kayboldu. Nereye gitmiş olabileceğini düşünürken, birden bana doğru geldiğini gördüm.

«Kim kiminle bir dondurma yemeğe gitmek istiyor?»

«Ben seninle,» dedim.

«Dondurma seven sen miydin? Ben viski yeğlerdim.»

«Dondurma sevdiğimi nereden biliyorsun?»

«Sinirliyken yemiyorsun ama, öyle değil mi?»

«Doğru, ama şimdi sinirli değilim. Hem kim söyledi bunu sana?»

«Benim casuslarım. Dün arabadan inip benim otelime gelmek istediğini de söylediler.»

«Yanlış. Beni kim sanıyorsun?»

«Kendinden 20 yaş büyük bir deliyle evli, genç kız yerine konan bir kadın.»

Merdivenleri indik.

Juan kapı girişindeydi. Yüzü limon gibi sararmıştı.

«Efendim, General bizi öldürecek,» dedi arabanın kapısını açarken.

«Bizim yaya geleceğimizi ve geç kalmayacağımızı ona söyle,» dedi Carlos.

«Olmaz,» dedi Juan. «Hanımefendi olmadan geri dönemem.»

Carlos kolumu tuttu, Madero yönünde yolun karşısına geçtik.

«Bu yapıyı çok seviyorum,» dedim Sanborn'un mavi çinileri önünden geçerken.

«Ben bunu sana satın alamam. Niye bunu Generalinden istemiyorsun?»

«Haydi oradan,» dedim.

«Arzularınız bizim için bir buyruk sayılır,» dedi, içeri girmek için Sanborn'un kapısını itti. Tam o anda Juan beni yakaladı ve tabancasını göğsüme dayadı.

«Çok üzgünüm, efendim, ama benim çoluk çocuğum var. Hemen Generalin yanına dönelim.»

«Pekâlâ, gidelim, Juan,» dedim, arabaya doğru koştuk. Andres sarayın kapısında birtakım adamlardan ayrılırken yanına vardık.

«Selam prenses, iyi eğlendin mi?» diye sordu.

Bu yeni konuşma tarzına alışamıyordum. Kendimi aptallaşmış buluyordum.

«Vives'i görmeye gittim,» dedim, sanki soyunuyordum.

«Çok güzel,» dedi. «Onu nerede bıraktın? Niçin bizimle akşam yemeğine gelmedi?»

«Onu başımdan savdım.»

«Neden? Sana ne yaptı ki?»

«Beni aptal yerine koydu. Eğer Sanborn binası hoşuma gidiyorsa, onu satın almak için sana sormamın yeterli olacağını söyledi.»

«Peki! Senin hoşuna gidiyor mu bu Sanborn?»

«Hoşuma giden çinileri,» dedim. Sonra birbirimizin koluna girerek akşam yemeğine gittik.

Ertesi günü, General Basilio Suarez bize öğle yemeğine geldi. Bile bile ona **mole poblano** yemeği yaptım, bundan iğrendiğini biliyordum.

Ama General Suarez için şap da birdi, şeker de. Onun için önemli olan para kazanmaktı ve bu nedenle Andres

ile ortaklık yapıyordu. Yol yapımlarını kendileri üstlenmek istiyordu. Ama iş onlara verilmiyordu. Jesus Garza adındaki Ulaştırma Bakanı, Aguirre yanlısıydı. Onlardan nefret ediyordu. Herhalde onlar da ondan nefret ediyordu. İkisi başbaşa verip bakanı gözden düşürmek için bir yol arıyorlardı. Kendinden çok şey beklenmemesi gereken Suarez düşüncesini açıkladı.

«Bana kalırsa, onu komünist olmakla suçlayalım. Hem yalan söylemiş de olmayız. Çünkü adam komünistin teki. Ayrıca biz **Devrim**'i Ruslar gelip elimizden alsın diye yapmadık.»

«Haklısınız, General. Cordera'ya karşı saldırılarını biraz artırmaları için Ana Babalar Birliğinde bu sabah bir konuşma bile yaptım. Daha küçüklere karşı da bir şeyler yapmalarını istedim. Onları kendi adlarıyla çağırmanın zamanı geldi. Yarın CMT'yi Cordera'nın elinden almakla başlarız. Onun yerine kafasız bir herif olan Alfonso Maldonado'yu atarız. Aguirre'den miras aldığımız bu iki herifin anasını bellemek için daha sonra gereken ortamı hazırlarız.»

Ben tam aksini söylemeye hazırlanırken içeri Vives girdi.

«Geç kaldın,» dedi Andres. «Biz politikadan konuşuyoruz. Senin için sıkıcı olmasın?»

«Benim için sıkıcı, ama ben nazik bir insanım. Bu evde politikadan başka bir şeyin konuşulmadığını bile bile, yine de yemeye gelmeyi kabul ettim.»

«Sana saat ikide dedik, şimdi saat üç buçuk oldu,» dedi Andres.

«Onu sen mi çağırdın?» diye Andres'e sordum.

«Sana sürpriz yapmak için haber vermedim,» diye yanıtladı Andres.

«Tam sürpriz,» diye karşılık verdim. «Lucina, beyefendi için bir tabak getir. Ev hanımı pozlarına bürünerek

Vives'e Suarez'in yanına oturmasını işaret ettim. Masanın başında Andres oturuyordu. Ben solunda, General de sağındaydı.

«Ben öbür tarafa oturmayı yeğlerim... eğer General bana kızmazsa,» dedi Suarez'e bakarak.

«General Vives'in oğluna niye kızayım ki,» dedi Suarez. «Benim gibi yaşlı ve eski bir başkanın yanına oturmaktansa, güzel bir kadının yanında oturmayı seçmesine hiç kızılır mı?»

«Yerine otur da, sözümüzü kesme artık,» dedi Andres.

«Bağışla Chinti, derhal sıkıdüzene uyacağım.»

«Adın neydi?» diye gülerek sordum.

«Söyleme, sonra çekilmez biri olur.»

«Elbette söylemeyeceğim, General. Üstelik eşinizle ben darginiz, konuşmuyoruz. Dün yol ortasında, sözümü bile bitirmeden beni bıraktı gitti.»

«Canını sıkmışsın,» dedi Andres. «O çok duyarlı bir kadındır.»

«Niye yemeğinizi bitirmiyorsunuz?» diye sordum, sonra Suarez'e döndüm.

«Size biraz daha fasulye vereyim mi, yoksa tatlı mı istersiniz? Vives'i beklememiz gerekecek, ama tatlı da hemen hazır değil.»

«Ben sadece tatlı yiyebilirim,» dedi Vives. «Mole'den vazgeçebilirim.»

«Sahip olduğun dostlara bak, Andres. Senin müzisyen sadece kaba bir adam değil, ayrıca güçlük de çıkarıyor.»

«Elimden ne gelir? Babası, saygı duyduğum tek insandı. Yemeğimizi beğenmiyor diye kalkıp onu asacak değilim ya?»

«İsterse açlıktan ölsün,» dedim. «Peki siz, General? Size ne getireyim?»

«Ben keçi peyniri ile elmalı pasta isterim,» dedi Carlos. «Yıllar var ki keçi peyniri tatmadım.»

«Vah zavallı,» dedi Andres. «Gönüllü gittiğin sürgünden döndüğünü unutuyoruz.»

«Bundan daha kötüleri var. Gittikleri sürgünden geri dönemiyorlar,» dedi Suarez.

«Başkan Jimenez'i söylemek istiyorsunuz.»

«Ondan başkası var mı?» diye sordu Suarez.

«Bana kalırsa, çok gecikmeden geri döner,» dedi Andres. «Hem tüm kötülükleri yüklemek için öylesi bir günah keçisine de gereksinim var.»

«Gelirse, evine kapanmak ve ağzını kapatmak için gelir,» dedi Carlos. Bir dilim ekmek üzerine peyniri sürüyordu.

«Öyle mi sanıyorsun?» Andres politikadan konuşurken, özellikle de kamp değiştirmiş birisiyle konuşurken sesinde pek rastlanmayan saygılı bir tonla soruyordu.

«Bence kesinkes öyle, Chinti,» dedi Carlos. «Benim sezgilerime güven.» Sonra peynirden, pastadan alırken, **Guaymas Kayığı**'nı mırıldanmaya başladı, bu da Andres'in kahkahalarla gülmesine yetti.

«Sağlığına, Vives! Seni yeniden görmenin şerefine,» dedi. «Sağlığınıza General Suarez. Burası sizin eviniz.»

Küçük ve kambur bir adam, elinde büyük bir defter ve bir yığın kâğıtla kapıda göründü.

«İzninizle General,» dedi Andres. Kapıdakini içeri aldı. «Sizi bekliyorduk. Gelin. Şuraya oturun. Hayır, şu hanımla şu beyin arasına otursanız daha iyi olur,» dedi, beni ve Vives'i gösterdi. «Okuyun lütfen.»

Adam aramıza oturdu, kayıt defterini açtı ve okumaya başladı. «Bir mart bin dokuz yüz kırk bir tarihinde, falan mülk...»

Sözün kısası, mavi çinili Sanborn'u Andres bana satın alıyordu.

«Burayı imzalamanız yetişir, efendim,» dedi ufak tefek adam. Bana bir kalem uzattı. Andres bize keyifle bakıyordu.

Carlos, «Ne yaptın da bu binayı sana sattılar?» diye sordu.

«Karıma sattılar. Satın alan o.»

«Senin karının bir çiklet alacak parası bile yok,» dedi Carlos.

«Benim neyim varsa hepsi onun,» diye yanıt verdi Andres.

«Öyleyse milyoner olmalı.»

«Yalnız hakettiği şeylere sahip o. At imzayı, Cati. Sanborn'unu nasıl istersen öyle kullan.»

«Artık oraya adımımı atmam, bir kahve içmek için bile,» dedi Carlos.

«İçinde düşmanlık duyguları besleme, Vives. Gerçek sahibinin kim olduğu seni ne ilgilendirir? Güzel bir yer orası.»

«Güzel bir yerdi. Ama şimdi, kaynağı şüpheli bir parayla satın alındı.»

«Benim param konusunda düşüncelerini söylemek sana düşmez. İngilizlerin sana ödedikleri bursun parasını nereden bulduklarını sanıyorsun? Bunun temiz bir para olduğunu mu söyleyeceksin? Para, her yerde paradır. Ben parayı nerede bulursam alıyorum. Eğer ben almazsam, başka işbilir biri alacak. Bu evi ben Catalina'ya armağan etmezsem, Espinosa onu Olguita'ya sunacak, ya da Penafiel, Lourdes'e. Ev beş kez rehine verilmiş, sahibi ayvayı yemiş. Ben almasaydım banka alacaktı. Ben de alıp karıma vermeyi yeğledim. Ama yedi yıldır yüzünde görmediğim o görkemli tatlı gülümsemeyi, sen çeneni tutamayıp soldurdun. Sen bir oyun bozansın.»

Andres'in böyle açıklamalar yapmasına, dürüstlüğünü tartışma konusu etmesine, hattâ parasının temiz olmadığını kabul etmesine şaştım doğrusu. Neden Carlos'a sesini yükseltmedi? Kim bilir? Aralarında neler geçtiğini hiç anlayamadım.

«Pekâlâ, daha ne bekliyorsunuz, imzalasanıza,» dedi Vives.

Kalemi aldım ve Andres ile evlendiğimden beri imza olarak kullandığım adımı yazdım.

«İşte kaprisiniz giderildi,» dedi Carlos. «Peki şimdi? Gidip çini duvarlar arasında mı uyuyacaksınız? Kendinizi mülk sahibi mi hissedeceksiniz? Böyle bir eve sahip olduğunu söyleyebilecek pek insan çıkmaz bu kentte, bilmenizi isterim. Mülk sahibi sıfatını taşıyabilirsiniz, ama oraya kahve içmek için herhangi bir kimse girebildiği sürece, çinili ev herkesindir.»

«Böyle olması benim daha çok hoşuma gider,» dedim.

«Elbette. İyilik yapan bir insan olmak için. O evi sevmek ve ona bakmak için. Sevilmek için seven bu kadın gibi,» dedi.

ON BEŞİNCİ BÖLÜM

Elbette sevilmek istiyordum. Tüm yaşamımı, sevilmeyi arzulayarak geçirmiştim. Ve en çok sevilmek istediğim an, konsere gittiğimiz gece oldu.

Biz vardığımızda Bellas Artes dolup taşıyordu. Önce Rodolfo ile Chofi içeri girdiler, peşlerinden biz girdik, Gazeteler de haberi böyle vermeliydiler. Başkanlık locasına çıktık. Loca tiyatronun tam ortasıydı. Tüm gözler bize doğru çevrildi.

Bitişik localara bakanlar aileleriyle birlikte gelip oturdular. Aşağıda resmi çağrılılar vardı. Tüm bu insanlara uzaktan bakıldığında mutlu oldukları sanılabilirdi.

Carlos'u ilk kez gördüğümde oturduğum yer aşağıdaydı. Yine aşağıda, ona yakın bir yerde oturmayı yeğlerdim. Oradan beni görebilirdi.

Akordu yapılan çalgıların gürültüleri duyuluyordu. Müzisyenler siyah giysiler giymişlerdi. Ayakkabılarının cilası parlıyordu. Saçları özenle taranmıştı. Prova günlerinde gördüğüm renk renk gömlekli, dağınık saçlı, eski ayakkabılı, pantolonlarının dizleri parlamış insanlara benzemiyorlardı. Böyle süslenince gerçek görünüşlerini yitirmişlerdi. Gerçekte çalgıları kadar kendileri de birbirlerinden ayrı

insanlar olmakla birlikte, şimdi hepsi birbirine benziyordu. Sonunda kuyruklu tören giysisi, kelebek kravatı ve elinde çubuğuyla Carlos göründü. Saçları özenle taranmıştı. O podyuma doğru ilerlerken dinleyiciler de onu alkışlıyordu. Oraya çıkınca bize doğru döndü ve eğilerek selam verdi.

«Ne soytarı şu Vives,» dedi Andres.

Ben heyecanlıydım. Yerlerimize oturduk. Carlos kollarını kaldırınca müzik başladı.

Birinci kısım bitince dinleyiciler karşılarında tanrı varmış gibi alkışlamaya başladılar. Ben hiç kıpırdamadım, orkestraya doğru baktım.

«Neyin var, Cati? Yoksa sevmedin mi?» dedi Andres. «Yüzünü gören seni çocuk doğuracak sanır.»

«Hayır, sevdim,» dedim ben de herkes gibi ayağa kalkarak. «Çok iyi yönetiyor şu Vives.»

«İyi olduğunu nereden bilebilirsin. Benim azıcık olsun bir bilgim yok. Böyle bir zımbırtıya ilk kez geliyoruz. Bence çok gösterişli bir şey. Ama belediye bandosu bundan daha neşeli, hem böyle insanın uykusunu da getirmiyor.»

Birer bardak bir şeyler içmek ve çene çalmak için locamızdan çıktık. Kocası buna olanak verdiği için Chofi çok gurur duyuyordu.

«Üstün yetenekli birisi,» diyordu çevresini civcivler gibi saran bakan karılarına. Uçları tilki başlarıyla biten şu korkunç kürklü boyun atkılarından biriyle bezenmişti. Geniş omuzlarından, kalın kollarından ve ileri doğru çıkmış karnından hiç haberi yoktu sanki. O Vives'e övgüler yağdırırken, iki tilki başı da memelerinin üzerinde iki iri meşe palamudu gibi çalkalanıp duruyordu.

Aşırı mutluluğundan olacak, sonunda Chofi'yi sıcak bastı. Bunun üzerine yelpazesini çıkardı ve kürkünün üzerinden yelpazelenmeye başladı. Onu çıkarmaktansa, böy-

lesi daha uygundu. Diğer kadınlar kendisini onaylıyor ve övgülerini artırıyorlardı.

«Çok güzel bir erkek,» dedi İçişleri Bakanı'nın karısı.

«Bu önemli noktada sanıyorum hepimiz aynı görüşteyiz,» diye karşılık verdi Maliye Bakanı'nın karısı bir kahkaha atarak. «Ama müziğin niteliğine gelince, ne de olsa insan ondan vazgeçebilir.»

Hep birlikte güldüler.

«Ayrıca büyük bir müzisyen bence,» dedi Dışişleri Bakanı'nın karısı gözlerini havaya doğru kaldırarak. Kendisi Porfirio Diaz zamanında büyük bir ailede yetişmişti. Babası büyükelçiydi ve tüm çocukluğunu Fransa'da geçirmişti. Devrim onu yıkmamıştı. Bizleri de evrensel bir kültüre varmış insanlar sayıyordu.

«Evet, büyük bir müzisyen,» dedi Chofi. İki tilki kafasını birbirine yaklaştırdı.

Bir şans eseri, müzik yeniden başlıyordu. Rodolfo'nun bakanları ne yapıyorlardı da aptallıktan başka hiçbir özelliği olmayan kadınlarla evleniyorlardı, bilmiyorum.

Konserin ikinci kısmı son derece iç karartıcı, son derece uzundu. İnsana hemen bitecekmiş gibi geliyordu. Bittiğini sandığınız anda, bir ilenme gibi yeniden başlıyordu. Onu ararken bana merdivenleri çıkartan bu müzikti. Aynı izlenimle kulaklarımda kalmıştı. Ama mırıldanarak söyleyemiyordum, çünkü beni korkutuyordu.

İlk yirmi dakika, Andres'in uyumamak için büyük bir çaba harcadığını gördüm. Sonra Fito ile çene çalmaya başladı.

Ben sadece Carlos'a bakıyordum. Sırtına, gidip gelen kollarına, bacaklarına bakıyordum. Sanki müziğin kendisi oydu, sanki benimle konuşan, benimle alay eden ve yemekte Andres ile şakalaşan o değildi. Bir başkasıydı.

Bizimle hiç ilgisi olmayan bir başka şeyin içinde erimişti. Başka yerden geliyordu ve bilmediğimiz başka bir yere gidiyordu.

«Şu Mahler efendi kadınlarla yeterince ilgilenmiyor olmalı,» dedi Andres boynumun üzerinden. (*)

Tambur sesinin bitişi belirttiğini sanan birçok insan alkışlamaya hazırlanıyor, ama müzik yeniden başlıyordu. İşitilmez oluncaya değin ses azalıyor, hepsi bir tek kemana indirgeniyor, sonra viyolonsele geçiyor, peşinden tüm çalgılar birden büyük bir gürültüyle başlıyordu. Bu nedenle olacak, müzik gerçekten bittiğinde ben daha önceden birkaç kez dinlemiş bir kimse olarak bitişi yalnız başıma bildim ve tek başıma alkışlamaya başladım.

Böylece Fito ile Andres'in konuşmalarını ve Chofi'nin uyuklamasını yarıda kesmiş oldum. Ayağa kalkıp alkışlamaya başladılar. Onlarla birlikte tüm dinleyiciler de alkışladı.

Kollarını indiren Carlos, kendi orkestrası karşısında hareketsiz duruyordu. Sonunda bize döndü, gözlerinin üstüne dökülen saçlarıyla yüzünü görebildim. Eğilerek selam verdi, podyumdan indi ve gözden kayboldu.

Alkışlar sürerken, «Kim kimle bir dondurma yemek istiyor?» sözlerini duymak isterdim. Yeniden ortaya çıktığında, podyuma doğru geleceği yerde, kollarıyla orkestrayı gösterdi ve bir kez daha başını dizlerine değin eğdi.

Şu aptal kadınların hakkı var, dedim kendi kendime. Çok güzel bir erkek Carlos. Üstelik onlar onunla konuşmadılar, Madero'da onunla gezmediler ve cadde ortasında yüzüne bağırmak istemediler.

Herkes gibi ben de alkışlamayı sürdürüyordum. An-

(*) Gustav Mahler (1860 - 1911): Romantik senfoni ve lied bestecisi, Avusturyalı müzisyen. (Ç.N.)

dres ise 15 Eylüldeki gibi hem alkışlıyor, hem bağırıyordu.

«Şu General Vives iyi bir şeyler yaratacağı belliydi. Bu çocukta politikacı yeteneği var. Politik yeteneği olmayan hiç kimse bu denli çok alkış toplayamaz. Baksanıza ona, sanki tüm yaşamının konuşmasını yapıyor. Sen iktidarı alırken bile böyle bir şeye tanık olmadık,» diyordu Fito'ya gülmekten kırılırken.

«Vives, Vives, Vives!» Dinleyiciler bağırırken, diğer müzisyenler de oturdukları yerden ya alkışlıyorlar ya da çalgılarının yaylarıyla sıralara vuruyorlardı.

Vives yan kapıdan bir daha göründü. Saçları yeni taranmıştı.

Ortaya geldiğinde alkışlar daha da arttı. Podyuma çıktı, müzisyenleri kaldırmak için kollarını açtı, bize döndü ve bir kez daha başını yere doğru eğdi.

«Bu ancak iyi bir politikacı olur,» diyordu Andres. «Çok iyi bir aktör, bir tiyatro adamı. Eğilerek selamlama ne yazık ki bizler için âdet olmamış, yoksa çok etkili olurdu. Niye sen bunu önermiyorsun, Şişko?» diyordu Fito'ya. «Bizim kadınlarımıza bir bakması yetişir. Onun için deli oluyorlar. Eğer kadınlara oy hakkı konusunda bana söz verirsen, ben de eğilerek selam vermeyi öğrenirim. Aguirre'ye hiçbir zaman onaylatılamayan bir yasa tasarısı var Mecliste. Onların oyu ve kendi selamımla, hiç kuşku yok gelecek sefer cumhurbaşkanı ben olurum, kimse de çıkıp senin arkadaşının işini bilmeyen birisi olduğunu söylemez. Başkanlığa atandığımın ertesi günü Vives'i partinin başına getiririm, ondan sonra haydi yürü, tüm ülkeyi orkestrayla dolaşırız. Sen ne düşünüyorsun, Cati?»

Beşinci kezdir Vives gidiyor, bir daha dönüyordu. Orkestra yerine oturup kalkıyor, ama kimse alkışlamayı kesmiyordu. Özellikle kadınlar. Bitişik localarda Chofi'nin tayfasından olan ne kadar kadın varsa, sanki Vives onlar-

la yatmış gibi, hepsi candan alkışlıyordu.

«Artık gidelim,» dedim Andres'e. «Akşam yemeğinde onu tebrik ederiz. Evet yetenekli biri, ama bunlar da çok abartıyorlar.»

«Sana katılıyorum,» dedi Andres. «Bu adam iyi bir boğa güreşçisi de olabilir. Ama canını tehlikeye atmadı ki bu denli çok alkışlansın!»

«Gitmeyin,» diye rica etti hiç buyruk verme yeteneğinde olmayan Rodolfo. «Ben böyle kaba davranamam ona.»

«Ama biz sen değiliz ki,» dedim.

«Aynı aile sayılırız,» dedi politik dostluğu çok ciddiye alan Chofi.

Bu sırada Vives nerdeyse koşar adımlarla sahneye bir daha döndü, podyuma çıktı, orkestra alkışlar arasında, onun başı ve koluyla, son kez çalmaya başladı. Sanki onlara, «Yirmi dörtten itibaren hep birlikte bir kez daha,» demişti. Bu müziği insan kendi başına çıkarıp söyleyebilirdi. Bu müziğin çalınmasını sanki babam istemişti. Bilmem kaç sabah, yatağından kalkar kalkmaz bu havayı söylediğini duymuştum. Kimi kez odamızın kapısına dikilir, başlarımızı çarşafın altından çıkarıncaya değin, uzun süre bu havayı ıslıkla çalardı. Biz de o sırada güneşe ve bize erkenci bir baba veren yazgıya kızıp duruyorduk.

Babam şimdi burada olmalıydı ve bütün bunları kendisine anlatmalıydım. Yaşamın yanlışları üzerine birlikte dertleşmek ve içimde büyüyen yersiz arzulara karşı ne yapabileceğimi sormak için niçin yanımda değil?

Tüm orkestra, sabahları ıslık çalan babam oluverdi içimde. Yine her zamanki gibi varolmayan biri oluvermişti. Kimi şeyler onun sözlerinin ve öpücüğünün artık yaşamadığını, bir anıdan, dinmeyen bir özlemden başka bir şey olmadığını bana bildiriyordu. Birden hıçkırarak, burnumu

çekerek ağlamaya başladım. Nerdeyse ben de orkestra kadar ses çıkarıyordum.

Koltuğumdan kalktım ve bir skandala yol açmamak için yere oturdum. Böyle bir durumda ne yapacağını bilemeyen Andres, elimi başımın üzerine koydu, beni kedisiymişim gibi okşamaya başladı. Sonuç çok kötüydü. Orkestra sustuğunda benim yüzüm akan boyalarla kirlenmiş, gözlerim şişmiş ve saçlarım darmadağınık olmuştu.

«Haydi kızım,» dedi Andres. «Babanın her zaman söylediği bu havadan başka bir müzik tanımadığını Vives'e belli etmekle bir yanlışlık yapmış oldum.»

Bu kez gerçekten bir arenada, boğa güreşindeydik Tüm dinleyiciler ayağa kalkmış, hep birlikte alkışlıyor, bağırıyor, bir daha alkışlıyor, bir daha bağırıyorlardı. Ben oturduğum yerde kaldım. Dinleyicileri son kez selamladıktan sonra başını kaldıran Carlos'un gülüşünü locanın parmaklıkları arasından görüyordum. Kimi kez babam da böyle gülüyordu. Gözlerimin yaşı durdu.

Dinleyicilerin alkışı durmuyordu, ama Vives bir daha görünmedi. Rodolfo ne zaman bir yere gitse ya da bir yerden gelecek olsa ulusal marş çalıyor ve bayrak selamlanıyordu. Ben de tuvaletimi yenilemek için bundan yararlandım ve marş başlamadan locadan çıkıverdim.

Akşam yemeği Los Pinos'taki başkanlık villasında veriliyordu. Tüm salon ağaç kaplamaydı. Tavanlardan kocaman avizeler sarkıyordu. Biz Rodolfo ve Chofi ile birlikte içeri girerken ulusal marş çalmaya başladı. Carlos bizden önce gelmişti.

«Benim eşsiz Vives'im,» dedi Fito el sıkışırken.

«Sevgili üstadım, size ne diyeceğimi bilemiyorum,» dedi Chofi. Boynuna asılı tilkileriyle oynuyordu.

Andres, «Vives, sende doğuştan gelen bir politikacı yeteneği var. Boşuna harcama bunu,» dedi.

«Teşekkürler,» dedim ben de.

«İkinize de teşekkürler,» dedi Carlos. Yüzündeki gülümseme daha da artmıştı.

Korkunç şeyler oluyordu bende. Titremeye başladım. Öyle sanıyorum ki herkes bende olanları anlıyordu.

Andres'in kolunu tuttum ve oradan çıkıp gitmek istediğimi söyledim.

«Olur mu ama? Henüz yeni geldik. Daha yemek bile yemedik. Ben açlıktan ölüyorum, ya sen? Aç değil misin? Dinle, hem Poncha Pena da burada. Onunla hemen konuşmam gerek,» dedi ve beni salonun ortasında, Vives'in bir metre ötesinde bıraktı. Çevresinde hayranları vardı. Onu çembere almışlardı. Cordera bile gitti, onu selamladı. Vives ona sarılırken omzunun üzerinden, kıpırdamadan kendisine bakan beni gördü. Onun kolundan tuttu ve bana geldi.

«Siz tanışıyor musunuz?» diye sordu bizim konuşmamıza fırsat vermeden.

«Bizim için bir zevk,» dedik ikimiz birlikte. Nereden atnıştığımızı unutmayı yeğliyorduk.

«Niçin bahçeye gitmiyoruz?» dedi Carlos. «Burası çok kalabalık.»

Elimden tuttu ve hızla kapıya doğru yürüdü. Cordera da bizimle geldi.

Carlos, Andres'in yanından geçerken, «Eşini hava almaya götürüyorum, burada havasızlıktan boğuluyoruz,» dedi.

«Böylece uyanmış olur. Baksana, hemen çıkıp gitmek istiyordu,» dedi Andres ona. Sonra Cordera'nın da bizimle olduğunu görünce, «Selam Alvaro,» dedi, beni kendine doğru çekti. «Nelet konuştuklarını iyi dinle,» dedi beni öpmeden önce. «Birazdan görüşmek üzere,» diye ekledi yüksek sesle, Carlos'a göz kırparak.

«Kongre'de durumnasıl?» Bahçeye çıkıp ağaçlar ara-

sında dolaşmaya başlar başlamaz Cordera'ya sormuştum.

Cordera bana doğru bakarak, «Çok iyi,» diye yanıtladı.

«Seni yeniden seçecekler mi?»

«Bu bana bağlı değil ki! Kongre meclisi karar verir.»

«İyi ama meclisi elinde tutan kim? Onların kendi istedikleri gibi karar verdiklerini söyleyecek değilsin ya!»

«Niçin olmasın? Öyle olması gerekmez mi?»

«Dalga geçme, dostum.»

«Ama sana ne söylememi istiyorsun?» dedi Cordera kollarını iki yana açarak. Bahçenin ortasına doğru yöneldik. Carlos beni belimden kavradı ve yanıt vermeden önce kendine doğru çekti.

«Kocasının bir milli felâket olduğunu bu kadının kendisi de biliyor. Kongreye karışmadan duramaz. Senin ortadan kalkmanı istiyor. Onun için bir engel olduğun gün gibi ortada. Eğer yeniden seçilirsen ve önceki cumhurbaşkanı döneminde olduğu gibi işçileri harekete geçirebilirsen, belki sen de başkan seçilebilirsin.

«Ascencio halen oyunun içine girmiş durumda. Meclisteki miletvekilleri aracılığıyla ona karşı bir savaş verdik. Ama şu var, bu sabah başkanın yaptığı konuşmayı kim kaleme aldı dersin? İleri doğru giden bir yol her yerde bir olmaz düşüncesi kimden geliyor olabilir sence? Bütün bunlar, onun kendi politikasını Aguirre'den uzaklaştırmadığı, bununla birlikte emekçi sınıfını da, kendi yöntemlerini bir özeleştiriyle yeniden gözden geçirmeye teşvik ettiği anlamına gelir. Yöntemleri düzeltmek, kişileri ve kişilerin yerlerini değiştirmek anlamına gelir. Onlar bizim canımıza okumak istiyorlar, dostum. Bizi susturmak istiyorlar. Bunlar zavallı uzlaşmacılar. Bunlar Suarez'in gemisine binmişler, parasal işlerini yürütmek için politikaya atılmışlar.»

«Ama kavgayı sürdürmek gerekir mi, gerekmez mi? Yoksa artık cesaretin mi kalmadı?»

«Hayır, öyle bildiğin gibi değil, dostum. Durum daha karmaşık. Yarın görüşüyor muyuz?» dedi bir kez daha bana kuşkuyla bakarak.

«Olmekten mi korkuyorsun? Hayır, bu sana göre değil,» dedi Carlos.

«Korkmuyorum, ama ölmek de istemiyorum. Ayrıca bunlar benim dışımdaki şeyler. Yarın görüşürüz. Hoşçakalın, hanımefendi, sırdaşlığınız için teşekkürler.»

«Benim sır saklayacağımı nereden biliyorsunuz?» diye sordum.

«Ben bilirim,» dedi karşı yöne doğru uzaklaşırken.

«Ne ülke!» dedi Carlos. «İnsanlar korkmasalar bile yürekleri sıkılıyor. Peki, sen korkuyor musun?»

«Benim içim kararıyor,» diye yanıtladım.

«Şimdi de mi?»

«Hayır, şimdi değil.»

«Ne yapmak istiyorsun?» diye sordu.

«Ne zaman?»

«Şu anda.»

«Ne istersen onu. Sen ne yapmak istiyorsun?»

«Ben mi? Aşk.»

«Benimle mi?» diye sordum.

«Hayır, Chofi ile.»

Uyandığımda Carlos yanımda uyuyordu. Ağzı somurtkan bir çocuğunki gibi eğilmişti.

Evde salonun yarısını piyano tutuyordu. Mutfak ancak bir dolap büyüklüğündeydi. Odanın duvarlarını fotoğraflar kaplamıştı. Büyük bir pencereden Bellas Artes görünüyordu. Bu evde kalmak istedim. Carlos gözlerini açtı ve gülümsedi.

«Nereye gidelim?» Sanki birileri bizi duyacakmış gibi kulağına eğilip sordum.

«Denize,» dedi. Henüz uykusu açılmamıştı.

«Haydi gidelim.»

«Saat kaç?» diye sordu esneyip kollarını iki yana gererek açarken.

«Bilmiyorum, ama ölmek için ne bekliyoruz?» dedim ona.

«Çünkü yapılacak daha çok işim var. Henüz Viyana'da orkestra yönetmedim.»

«Beni de Viyana'ya götürecek misin?»

«Beni çağırırlarsa götürürüm.»

«Seni hiç çağırmadılar mı?»

«Bunun için savaşın bitmesi ve benim de daha iyi çalışmam gerekli.»

«O zaman geldiğinde artık beni sevmezsin,» dedim ona.

«Seni şimdi seviyorum,» dedi ve beni öpmeye başladı. Sonra arkamda duran masadaki saatine yetişmek için kolunu üzerimden uzattı.

«Saat dört,» dedim. «Öyle sanıyorum ki bugün mutlaka ölürüz. Juan herhalde unutmuş olmalı.»

«Neyi unutmuş olmalı?»

«Andres Los Pinos'tan çıkmaya hazırlanırken bizi çağırması gerektiğini.»

«Ondan önce eve dönmen için mi?»

«Ama ben eve dönmek istemiyorum ki!»

«Dönmelisin. Burada kalman sözkonusu olamaz.»

«Ben aptalın tekiyim,» dedim tüm odaya dağılmış olan giysilerimi toplamak için yerimden kalkarken. Birden öfkem tepeme vurdu, giysimin fermuarını sıkıştırdım, sonra zorlayınca da kırdım. Ayakkabılarımı aradım. Giysimin açıklığını gizlemek için de mantomu giydim sonunda.

«Sen de iş yok, Alvaro'da da,» dedim.

«Pueblalı bir kadın olmana karşın güzel saçların var,» diye yanıtladı.

«Sen Pueblalıları nereden tanıyorsun ki?» diye bağırdım ona.

Kapı çaldı. Gelen Juan'dı.

«Efendim,» dedi. «General Los Pinos'tan ayrılmak istemiyor. Ona bahçede olacağınızı söylemişsiniz, orada kalmalıymışsınız ve oradan uzaklaşmanıza izin yokmuş.»

«Peki, kendisi kiminle? Şenlik daha bitmedi mi?» diye sordum.

«Kendisi Alfonso Pena ile,» dedi Juan.

«Hâlâ onunla mı? İnsan iyice sarhoş olmadan Pena ile bu denli uzun süre kalamaz ki!»

«Haydi gidelim, sevgilim,» dedi Carlos. Kapının önünde, giyinmiş ve hazırdı.

Los Pinos'a döndük. Juan arabayı Cordera ile konuştuğumuz yerin yakınına park etti, arabadan indik.

İçeri doğru yürüdük. Carlos elini belime sarmış, beni sürüklüyordu. Salona girdik. İçerde neredeyse hiç kimse kalmamıştı. Andres ile Pena en dipte oturuyordu. Her birinin yanında birer garson ve önlerinde de birer şişe konyak vardı. Onlara doğru yürüdük.

«Nasıl, hava aldınız mı?» diye sordu Andres. Sanki ağzının içinde yapışkan bir şey vardı.

«Biz çok geç kalmadık. Bu denli çok içecek zamanı nasıl buldun? Sen tam sarhoş olmuşsun, Andres, seni hiç böyle görmemiştim. Niçin acaba?» Şaşkınlıkla soruyordum. Onun saatlerce, hiç durmadan içtiğini görmeye alışıktım. Ama hiç sarhoş olmazdı.

«Çünkü bu ülkede yaşamak için ya deli olmak gerekir, ya da o biçim. Ben her zaman deliyimdir, ama bugün nerdeyse aklı başında bir insan oluyordum, buna izin vermedim. Öyle değil mi, dostum?» Kendisinden daha sar-

hoş olan ve yere doğru şaşı şaşı bakan Pena'ya sordu.

«Seni uyarmak isterim, bunlar bir sürü tehlikeli komünistler,» dedi sözlerini çiğneyerek. «Karının onlarla gitmesine izin vermemeliydin.»

«Tamam, kafasının içinde cinler konuşmaya başladı,» dedi Andres. «Vives'in komünist olduğunu sanıyor. Geriye mor renkli bir fille çırılçıplak Greta Garbo kaldı görmediği. Onu evine götür, Juan. Biz burada kalıp çene çalalım.»

«Hep birlikte eve gidelim, daha iyi,» dedim. «Burası rahat bir yer değil.»

«Ah, evet, şuna bakın, rahatlıktan başını kaldıramıyor,» dedi Andres yerinden kalkarken. «Sana katılıyorum, eve gidelim. Ama Juan gitsin, Ciros'tan birkaç şarkıcı getirsin.»

«Bu saatte Ciros kapanmıştır artık,» dedim.

«Yok canım, daha saat sabahın üçü değil, onlara yetişebilir. Juan, bize **Temor**'u bilen bir üçlü al, gel...»

«Ama daha önce bizi eve götürsün,» dedim.

«Başka araba yok mu? Ya seninki Vives?» diye sordu Andres.

Birden yüreğim sıkıştı. Vives'in arabası kendi evinde kalmıştı.

«Ben arabamı Cordera'ya verdim. Evine nasıl döneceğini bilmiyordu da...» Vives çok sakin yanıtlamıştı.

«Sersem Cordera, benim dostlarımın arabasını bile alıp gidiyor. Demek sen de yoksul Alvaro'nun tuzağına düştün. Kendi arabası yürümezse, senin arabanı istiyor, sen de veriyorsun. Bu da bize zaman kaybettiriyor. Eğer şimdi şarkıcılar gelmezse onu öldürürüm. Politikada ödün vermek yok. Gecemizi berbat ettiği için ölecek, bu vesileyle ülkeye de hizmet etmiş olacağım.»

Eve vardık.

«Juan bizi bahçe kapısında bıraksın, eve kadar yürüyerek gideriz,» dedi Andres. «Ben salonda oturmaya hazır olduğum zaman sizi müzisyenlerle birlikte dönmüş olarak bekliyorum, Juan. Temor'u bilenler gelsin.»

Ben hemen arabadan indim ve Juan ile konuşmak için önden bir yarı dönüş yaptım.

«Onun saati durmuş,» dedim. «Ciros'ta artık kimse kalmamıştır. Maestro Lara'nın evine gitseniz daha iyi olur. Onların eğlencesi henüz bitmemiştir herhalde. Tona'ya söyleyin, hemen gelsinler.»

ON ALTINCI BÖLÜM

Ben Tona Peregrino ile tanıştığımda Andres eyalet valisiydi. Lara ile Tona birlikte Puebla'ya gelmişlerdi. O zamanlar hayır işleriyle uğraşmayı seviyordum ve bu amaçla onları Guerrero sinemasına, şarkı söyletmeye çağırmıştım. İki gün için gelmişlerdi, dma beş gün kaldılar. Onları evimizde dostlar için ayrılan odalara yerleştirmiştim. Atlixco'da çiftliğimizde de gezmeye götürmüştüm. Ayrıca bir sürü turistik geziler yapmıştık. Çok memnun olmuşlardı, ama ben onlardan daha çok memnun olmuştum. Akşamları Augistin piyanonun başına geçiyor, Tona da şarkı söylerken sanki oynuyordu.

Aramızda bir dostluk başladı. Onu kendi üstün yetenekli terzime götürdüm. İki gün içinde ona uzun ve beden çıkıntılarını gizleyen üç tane giysi dikiverdi. Tona ağzını açınca tanrısal bir ses duyuluyordu, ama giysiler ona, sahneye çıktığında Ninon Sevilla'yı aratmayacak biçimde yardımcı olmuştu. Oysa ben her ikisini de kıskanıyordum. Benim terzim Lupe'yi tanıdıktan sonra Tona yalnız onun diktiklerıyle sahneye çıkmaya başladı. Meksiko'ya yerleşmesi için Lupe'yi kandırmaya çalıştı, ama başaramadı. Buna karşılık kendisi sık sık Puebla'ya gelmeye başladı. Gel-

diğinde bizde kalıyordu. Nedense başına olmadık şeyler gelirdi. Bir keresinde adamın biri odasına elinde bıçakla girip bağırmıştı. «Andres Ascencio'ya ölüm!» O dönemde Andres iki gece üstüste aynı odada kalmazdı. Bir benim odamda kalırdı, bir Checo'nunkinde ya da başka bir odada. Tona'nın kaldığı odada bir gece önce Andres yatmıştı. Adam gece elinde bıçakla Tona'nın üzerine saldırınca, aklına ilk gelen şey, gücünün yettiği kadar yüksek sesle şarkı söylemek olmuştu. **«Zümrüt yeşili var gözlerinin içinde.»**

Adam koşarak odadan çıkmış, ama kendisi o zaman bize hiçbir şey anlatmamıştı. Aradan yıllar geçtikten sonra bana söyledi.

«Ama birdenbire şarkı söylemek nerden geldi aklına?» dedim ona.

«Başka ne gelebilirdi ki? Tüm gece boyunca sen bana denizden yansıyan yeşil ışınları, kurumuş kan rengi mercan ağızlarının şarkılarını söyletip durmuştun. Ben de dalgaların mı, yoksa kadınların mı daha sarhoş olduğunu bilemeden, bu şarkıları yineleye yineleye gece uyuyakaldım.»

Birbirimizi böyle çok sevdiğimize göre, Juan ona hemen gelmesini söylediğinde, geceliğiyle de olsa, hemen geleceğini iyi biliyordum.

Viski bardaklarına henüz buzları koymuştum ki, kapının önünde arabanın durduğunu duydum. Kapıyı açtım. Kolsuz, parlak mavi bir giysi içinde Tona, bir armağan gibi içeri girdi. Beni öptü.

«İyi akşamlar, iyi akşamlar,» dedi o tanrıça sesiyle. «Bana öyle geliyor ki, havayı tatlılaştırmak isteyen biri var burada.»

«Tona,» dedi Andres. «Bana **Temor'u** söyle.» (*)

«Seve seve, Generalim, ama daha önce bana bu beyleri tanıştır,» dedi. Vives'e bakarken onu bir yerlerde gördüğünü anımsamaya çalışıyordu. «Evet, tanıdım sizi,» dedi ona. «Siz senfoni orkestrasının şefisiniz. Fotoğrafınızı görmüştüm. Gördüğüm bir yüzü hiç unutmuyorum, değil mi kardeş?» diye bana döndü.

«Bu da milletvekili Alfonso Pena. Gördüğünüz gibi bizim yanımızda canı sıkılıyor,» dedim, koltuklardan biri üzerinde uyumakta olan Poncho'yu gösterdim.

«Sizi gördüğüme sevindim,» dedi Tona. Elini sıkmasıyla bikarıp düşürmesi bir oldu. «**Temor'u** mu söyleyeyim, Generalim? Yalnız piyanisti birlikte getiremedim. Bilmiyorum böyle nasıl olur.»

«Tonita'nın sesi için ne farkeder ki?» dedi Andres.

«Piyanist mi istiyorsunuz?» Piyanonun önüne oturmuş olan Carlos soruyordu.

«Bu tür müziği de tanıdığınızı söyleyebilir misiniz bize?» dedi Tona.

Carlos piyanonun tuşlarına basarak **Temor'un** melodisini çalmaya başladı.

«Evet, tamam. Ne tuhaf, baksanıza şuna,» dedi Tona.

«Nasıl? Doğru mu?» diye sordu Carlos.

Tona şarkının piyanoda çalındığı yerden başlayarak yanıt verdi.

«Hayır, baştan başla, Tona,» dedi Andres. «**Senin yanında mutlu olmaktan korkuyorum...**» diye kendisi söylemeye başladı.

«Şarkıyı berbat etme,» dedim ona. Bir koltuğa oturup gömüldüm. Büyülenmiş gibi dinliyordum.

«Haydi General,» dedi Vives. Yeni baştan başlayıp

(*) Temor: Korku.

söylediler. Sanki aylarca birlikte prova yapmışlar gibi, Carlos da Tona'ye eşlik ediyordu.

Onu piyanoda izlemekle kalmıyor, şarkı bitince bir başkasına geçiyor, Tona da doğal olarak söylemeye başlıyordu. Bu anlar arasında bir oyundu. Birbirlerini müzikle anlıyorlardı.

«Başımızın üstünde sınırsız gökyüzü
Elimizin altında aşkımızın denizi
Engellerin ötesinde
Bekliyorlar ikimizi»

«Gönlümü sana verdim, aklımı sele verdim.» Yerimde duramadım ve ben de bozuk sesimle söylemeye başladım.

Bir baş işaretiyle Tona beni onayladığını belirtti ve eliyle yaklaşmamı istedi.

Carlos'un yanındaki piyano taburesine oturdum. O, **Son Gece** adlı, benim için yazdığını düşündüğüm bir şarkıya geçti.

«O ne geceydi, son gece... Her şey birden oldu, delice... Artık aşk kapımı çalmaz diyordum... Evimdeki barış gitmez diyordum...» Tüm sesimle ben de şarkıya katıldım, Carlos'a doğru yaslandım. O da bir an için elini klavyeden kaldırdı ve bacağımı okşadı.

«Peki şimdi kim şarkıyı berbat ediyor? Sen, Catalina,» dedi Andres. «Sen sus, bırak büyükler söylesin.»

Ona hiç aldırış etmedim. Şarkıyı kesmedim.

«Sen bana neler yaptın?... Güzel aşkı tattırdın.»

Benim sesim Tona'nınkinin yanında mırıltı gibi çıkıyordu, ama yine de devam ettim.

«Yaşamak, sana kavuşmakmış...» dedik ve başımı piyanonun üzerine bıraktım. **Son Gece**'nin bitişi yerine «bum» diye bir ses duyuldu.

«Catalina, zevzekliik etmeyi bırak,» dedi Andres. «Sarhoş olan benim, sen değil. Vives, **Küller**'i lütfen,» diye ekledi.

«Evet, **Küller**,» dedim.

«Cati, sen sus,» dedi.

«Olur, sevgilim,» dedim.

«Unutulun ben, nice acılardan sonra,» diye Tona şarkıya başladı.

«Yaralı yüreğim sana her şeyini verdikten sonra.» Arkamda durup ellerini omuzlarımın üzerine koyan Tona ile birlikte ben de yeniden söylemeye katıldım.

«Catalina, sen havayı bozuyorsun.» Andres bir kez daha beni uyardı.

«Şarkıyı yarıda kesip havayı bozan sensin,» dedim ona. Yeniden Tona'ya yetiştim.

«Senin bana verdiğin aşk gibi acı.»

«Tatata, tatata,» dedim, aynı ritmi çıkarmak için yerimden kalkıp piyanonun üzerine vurdum.

«Artık ne bağışlayabilirim seni

Ne aldıklarımı geri verebilirim,» diye sürdürdük.

«Bil ki, artık yaşamayan bir sevgi...» Derken Andres parmağıyla ortaya bir işaret yaparak, **«Kim nedir bilmez,»** diye oturduğu yerden kendi şarkısını estirdi.

«Ve eğer geçmişi kurcalarsan

Sen kendi ellerinle geride bıraktığın

Unutulmuş bir aşkın küllerini bulursun yalnız,» deyip bitirdik.

«Seni sarhoş, seni,» dedi Andres.

«Şarkı söyle, eğer unutmak istersen.» Carlos'un müziğine uyan Tona yeniden başladı.

«Şarkı söyle, eğer acılarını unutmak istersen. Tüm canlılığıyla tuşlara vuran Carlos, Tona'ya katıldı.

«Şarkı söyle, bugün bir aşk ölse bile

Şarkı söyle, yarın yeni bir aşk doğar.»

«Tatata, tatata,» diyerek piyanoyu terkettim ve salonun ortasına geçip dans etmeye başladım.

Vives gülüyordu, Andres uyuyup kalmıştı.

«Al yüreğimi, senin olsun,» dedim ona. Bir odadan diğerine yalnız başıma dans ettim.

«Sana kendimi veriyorum, eğer acıların kanıyorsa...»

Dönüp Carlos'un yanına oturarak ona eşlik ettim. Andres'in hakkı vardı, onların sesini bozuyordum, ama bu an hiçbir şey umurumda değildi.

«Artık beni göremezsin. Çünkü gözlerini bana verdin,» derken Carlos'un omzuna yaslandım. Şarkı, Tona'nın **gözlerini** sözünü uzatmasıyla ve Carlos'un üç fazla piyano vuruşuyla son buldu.

«Çok güzel, Tona, kutlarım.»

«Peki, ya siz ikiniz?» diye sordu Tona. «Birbirinizi önceden mi seviyordunuz, yoksa yeni mi sevmeye başladınız?»

Andres'i yerinde uyurken bıraktık, biz bahçeye, güneşin doğuşunu seyretmeye çıktık.

«Efendim, milletvekilini götürüp evine bırakayım mı?» Salonun kapısında ayakta bekleyen Juan sordu.

«Evet, Juan, lütfen. Ve Generali de kendi yatağına götür. Sen benim koruyucu meleğimsin.»

«Sonra da gelip beni götürün,» dedi Tona. «Kahvaltıya kalmak istemiyorum.»

Ağaçlar arasından portakal rengi bir güneşin görünmesinden bir saat kadar sonra, üstünde pijaması ve çıplak ayaklarıyla Checo bahçenin arka ucundan bize doğru gelmeye başladı.

«Niçin dünkü gibi giyinmişsin, anneciğim?» diye sordu. «Pantolonunu giysene. Bu sabah ata binmeyecek misin?»

«Biz gidelim, şef,» dedi Tona. Gözlerinin çevresindeki mor halkalarla çok güzel olan Carlos'un omzuna vurdu.

«Hoşçakal, kardeş,» dedi bana da. «Güzel güzel atına bin. Sana iyi gelir. Açılırsın.»

Carlos ellerini omuzlarıma koyarak beni yanağımdan öptü.

«Yarın görüşüyor muyuz?» diye sordu.

«Görüşüyoruz,» diye yanıtladım, orada ayrıldık.

Tona ile o arabaya doğru giderken, ben de Checo ile eve doğru yöneldim.

«Bana baksana,» diye tâ bahçe kapısından Carlos bağırdı. «Yarın oldu bile.»

Atla gezintiden döndüğümüzde kendimi pek iyi hissetmiyordum. Ayaklarımı yere basar basmaz bir portakal suyu istedim. Lucina içeceğimi bahçenin kapısına getirdi. Orada oturmuş, hem bacaklarımı ovuyor, hem de Checo ile şundan bundan konuşuyorduk.

«General döner dönmez, çıkıp kendisini görmenizi istedi,» dedi Lucina.

Çizmelerimin çamuruyla merdivenleri kirleterek, koşar adım yukarı çıktım, Andres'in odasına girdim. Sonra dağınık yatağın üzerine oturdum ve çizmelerimi çıkarmaya başladım.

«Perdeleri açabilir miyim? İçerde hiçbir şey görünmüyor,» dedim.

«Ağzımın çok kurumuş olmasına bağışla. Seni onun için çağırdım,» diye yanıtladı, belimden kavramak için yatağının üzerinde döndü. «Anlat bana, dün Cordera ile Vives neler konuştular,» dedi sırtımı okşayarak.

«Konser üzerine.»

«Başka neler?»

«Vives, Cordera'ya kongreyle ilgili sorular sordu, ama o hiç önemli bir açıklama yapmadı.»

«Ne kadar konuştular? Cordera ona ne yanıtlar verdi? Anlatsana.»

«Yalnız ona her şeyin yolunda gittiğini söyledi. Liderin seçilişine taban karar verecekmiş.»

«Masal anlatma bana. Ne gibi önemli şeyler söyledi?»

«Hiç yavrum. Zaten beş dakikadan fazla kalmadı ki!»

«Öyleyse bu uzun süre içinde sen Vives'le neler yaptın? Bana masal anlatma. Vives ile Cordera uzun süre konuştular. En az iki saat sonra geri döndüğünüze göre...»

«Gezindik,» dedim. «Ne güzel bir bahçesi var Los Pinos'un!»

«Bahçeyi dün ilk kez görmüş gibi anlatıyorsun. Oraya yerleşmek ister misin? Neyse, Vives ile Cordera başka neler konuştular, anlat bana.»

«General, eğer bir gün onların konuşmalarına tanık olursam gelir sana anlatırım. Söz veriyorum. Ama dün çok az şey konuştular.»

«O şeylerin neler olduğunu söyle. Ne konuştuklarını tam olarak anımsamaya çalış, çünkü onlar şifreli bir dille konuşurlar.»

«Sen ya hâlâ sarhoşsun ya da uykun açılmadı. Hangi şifreli dilden söz ediyorsun?»

«Bir daha görüşecekler mi?» diye sordu.

«Bu günlerde görüşecekler.»

«Perşembe günü demektir,» dedi.

«Sen kaçıksın,» dedim ayağımdan bir türlü çıkaramadığım çizmelerle uğraşırken.

«Hiç uyumadın mı sen?» diye sordu.

«Çok az.»

«Peki bu zindeliğin nerden geliyor? Bir akşam çıksak

üç gün uyuyorsun, yine de sana yetmiyor. Ata nasıl binebildin?»

«Checo istedi.»

«O her gün istiyor.»

«Bugün benim de canım çekti,» dedim, sonunda çizmelerimi çıkarabilmiştim.

«Çok tuhaf bir havan var.»

«Ben dün çok güzel eğlendim. Ya sen?»

«Anımsamıyorum. Sen şarkı mı söyledin yoksa ben düş mü gördüm?»

Al yüreğimi, al beni, şarkısını söylemek istedi canım. Hemen orada şarkıya başladım.

«Sus. Sesin kulağıma beş kez hızlanmış gibi geliyor.»

«Uyusana. Niçin kalkıyorsun? Bugün pazar.»

«Pazar olduğu için uyumuyorum. Garza'nın boğa güreşi var.»

«Saat dörde daha çok var. Uyu. Ben seni saat ikide uyandırırım,» dedim.

«Uyuyacak vaktim yok. Saat birde yemeğe birkaç kişi çağırdım. Öğleden sonra sen de gelir misin?»

«Şimdiye dek sen beni hiç çağırmadın ki!»

«Öyleyse çağırıyorum.»

«Ama ben boğa güreşini sevmiyorum.»

«Bahane arama! Gel.»

«Nasıl istersen,» dedim, başını öptüm ve kefene sarar gibi yatak çarşafıyla onu örttüm. Sonra parmaklarımın ucuna basarak kapıya gittim ve onu uyumaya terkettim.

Las Lomas'taki banyo salonu odamdan üç kez daha büyüktü. Duvarları aynalıydı. Büyük camdan içeri giren öğle güneşi bahçedeki aydınlığı aratmazdı. Banyonun havuzuna beş kişi birden girebilirdi. İçinde bir sürü yeşil bitkiler vardı. Benim en sevdiğim yer banyo salonuydu. Yalnız kalmak istediğimde oraya sığınıyordum.

O sabah koşar adım oraya gittim. Hemen muslukları

açtım ve giysilerimi yere atarak soyundum. Sıcak suda, yeşil bitkiler arasında sırtüstü yüzerken, saçlarımın ıslaklığını, başımı havaya doğru kaldırışımı ve camlardan görünen bulutların geçişini hâlâ anımsıyorum.

Peki şimdi ne yapacağım, dedim kendi kendime. Sanki banyoda benimle birlikte yıkanan bir sırdaşım varmış gibi. Koşa koşa çıkıp evden gidebilirdim. Generali çocuklarıyla baş başa bırakabilirdim. Banyoyu, menekşeleri ve bankada hiç tükenmeyen hesabımı terkedebilirdim. Ben Carlos ile birlikte olmak istiyorum, dedim kendi kendime. Başımı sabunladım. Şimdi hemen gidiyorum. Yere batsın Lorenzo Garza'sı! Ne kan görmek istiyorum, ne küfür işitmek. Evi bugün değiştiriyorum. Başka bir yatakta uyuyacağım ve adımı da değiştireceğim. Ya beni kabul etmezse? Yok canım, eder. Bana sordu ya... yarın görüşüyor muyuz? dedi. Sonra ekledi: Yarın oldu bile. Ama beni deniz kıyısına götürmek istemedi. Gerisin geri eve getirdi. Benimle birlikte kalmak için hiç gönüllü görünmüyordu. Beni sevmiyor. Hoşuna gidiyorum, onu eğlendiriyorum, ama beni sevmiyor. Kapıyı çaldığımda ya açmazsa? Ya İngiltere'den başka bir sevgilisi gelmişse? Şeytan alsın hepsini.

Banyodan çıktım, saçlarıma bir havlu sardım, aynaya gittim ve bakarak gülümsedim.

ON YEDİNCİ BÖLÜM

Andres'in bir kimseyi öldürdüğünü ben hiçbir zaman görmedim. Onun ölümden söz eden konuşmalarını çoğu zaman kapının ardından duyuyordum. Hiç duraksamadan öldürdüğünü biliyordum, ama bunu kendi eliyle ve kendi tabancasıyla yapmıyordu. Toplumda iyi bir yer elde etmek isteyen ve işe böyle başlayan insanlar vardı elinin altında.

Vives'le ilişki kuruncaya değin ondan korkmak hiç aklıma gelmemişti. Tehlikeli olmaya başlayınca durdurabileceğim oyunlarla ona meydan okuyordum sadece. Ama Carlos ile olan ilişkimi durdurmuyordum. Bu nedenle tabancası beni korkutuyordu.

Kimi geceleri korkudan titreyerek ve tere batmış olarak uyanıyordum. Eğer aynı yatakta uyuyorsak, ben hiç uykuya dalamıyordum. Ağzı açıkta uyuyan Andres'e bakıyordum. Oysa o yanında evlendiği aptal kadının, aptalca bir mutluluk içinde, biraz daha genç ve daha uysal, ama aynı insan olarak uyuduğunu sanıyordu. Alay edebildiğl, kendine suç ortağı yaptığı, kendi düşüncelerini okuyabilen bu aynı Catalina, kocasının hiçbir işine karışmak istemiyordu. Evlendiğimizden beri tanık olduğum her şey,

bugünlerde içimde öyle bir birikmişti ki, bir akşam boğazıma bir düğümün tıkandığını hissettim. Boğazımdan tâ sırtıma değin uzanan, kocaman ve ağrılı, sinir gibi bir yumak vardı.

Bunu Bibi'ye açtığımda, jimnastik yapmamı ve masaj yaptırmamı öğütledi. Ayrıca kalçalarımın erimesine de yardımcı olacaktı. Masajcı kadın onun evine geliyordu. Size gülünç gelecek, ama Gomez Soto onun kendi evinin dışında, bir kadının yanında da olsa, soyunmasını istemezdi. Bununla birlikte, ben Cuauhtemoc jimnastik salonuna gitmeyi yeğledim. Çünkü orayı, her zaman güzel bacakları üzerinde dikili duran, güleryüzlü bir kadın yönetiyordu. Hem masaj dersi vardı, hem jimnastik.

Orada Andrea Palma ile dostluk geliştirdim. İnce, esprili bir kadındı. Kalçalarının olmayışından sızlanıyordu zavallı. Ne zaman ikimizi yanyana uzatıp masaj yapsalar, sözü sonunda kalçalarımızın büyüklüğüne getiriyorduk. İkimizin ortalamasının ideal bir ölçü olacağı sonucuna varıyorduk.

«Yalnız ne var ki, sen bu denli kıskanç olmasan ve Tanrı da bize bu konuda yardımcı olsa!» dedi bir gün.

«Bu konuda Tanrının kendisinin mi sana yardımcı olmasını istiyorsun, Andrea? Sana verdiği bu denli çok çocukla niye yetinmiyorsun?»

«Sen kıskanç bir kadınsın. Nedeni de çok basit. Çünkü özgürlükten yoksunsun. Söylesene, nasıl bir duygu bu kocaya bağlı kalmak?»

«Çok kötü.»

«Ama serbest olmak da öyle.»

«Daha az.»

«Gördün mü, kızardın!» diye bağırdı. «Kulaklarına dek kızardın. Neler çeviriyorsun? Kocana her şeyi anlatırsam dilimi koparmakla beni tehdit edecek de değilsin ya!»

«Senin göğüslerini kıskanıyorum,» dedim söylediklerini duymazlıktan gelerek.

«İşi aptallığa vurma, Catalina, anlat bana.»

«Ne anlatayım sana? Anlatacak hiçbir şey yok. Sen olsan General Andres Ascensio'yu aldatmayı göze alabilir misin?»

«Ben yapamam, ama sen yapabilirsin... Onunla yatmayı göze aldığına göre. Peki niçin başka bir çılgınlık yapmıyorsun?»

«Böyle bir çılgınlık yaparsam beni öldürür.»

«Morelos'ta öldürdüğü şu zavallı kadın gibi,» diye masajcı Raquel de konuşmaya katıldı.

Andrea sordu. «Morelos'ta kimi öldürmüş?»

«Sevgilisi olan bir kızı. Bir gün evine gittiğinde, aralarındaki ilişkinin artık bittiğini söylemiş kendisine,» dedi Raquel.

«Bu yalan. Benim kocamın kendisine karşı direnen kadınları öldürme âdeti yok,» dedim.

«Bilmem, bana böyle anlattılar,» dedi Raquel.

«Öyleyse siz de her anlatılana inanmayın,» dedim, kendimi onun ellerinden kurtarmak için masaj masasından kalktım.

«Catina, aptallık etme,» dedi Andrea. «Ben seni daha olgun bir kadın biliyordum.»

«Daha olgun, daha olgun! Benim olgun bir kadın olmamı nasıl beklersin? On iki yıldan beridir karın deşen Jack'la yaşadığım söyleniyor, sen de kalkmış benim buraya uzanıp yatmamı, Mona Lisa gibi gülümsememi istiyorsun. Başka ne yapabilirim ki?»

«Düşünebilirsin.»

«Neyi düşüneyim, neyi düşüneyim?» diye bağırmaya başladım.

Özel konuşmamız herkese yayıldı. Masaj masalarına uzanan diğer kadınlar ve masajcılar donakalmış, ayakta

çıplak duran, gözleri yaşlı, yüzü kızarmış ve Andrea'ya bağırmakta olan bana bakıyorlardı.

«Önce sus,» dedi bana yavaşça. «Yatağının üstüne çık, uzan, bana gülümse, masajın bitsin ve buradan çıktıktan sonra Andres Ascencio'nun kim olduğunu öğrenmeye çalış.»

Sözünü dinledim. Kesin konuşması ve gözlerinin koyu rengi beni yatıştırmıştı. Yüzüstü uzanıp bir an için hiç sesimi çıkarmadım ve Raquel'in parmaklarının kalçalarımı her zamankinden daha çok sıktığını hissettim.

«Örneğin neyi öğrenmeye çalışayım?» dedim.

«Raquel'in anlattıklarının doğru olup olmadığını, örneğin.»

«Ama bu nasıl gerçek olabilir, Andrea? Bu düpedüz aptallık. Benim kocam iş için adam öldürüyor. Bir kadın kendisiyle yatmadı diye öyle şurda burda onları öldürmüyor.»

«Bak gördün mü, şimdi daha akıllıca konuşuyorsun. Peki ama erkekleri öldüren kadınları niye öldürmesin?»

«Çünkü bu yapılmaz.»

«Doğru, çünkü bu yapılmaz. Çünkü sen istemiyorsun. Öyleyse olmaz, hepsi bu kadar.»

«Öyleyse olur, öyleyse olmaz, hepsi bu kadar,» dedim.

«Nasıl istersen öyle olsun,» diye yanıtladı o yarı kurnaz gülümsemesiyle. «Rejim yapmayı bırakmadın, değil mi?»

«Konuyu değiştirme. Beni aptalın biri mi sanıyorsun?»

«Konuyu kapatan sen oldun. Sen kendi korkularının sorumluluğunu benim üzerime yükleme,» dedi, kendisini saunaya çağıran Marta'yı izlemek için yerinden kalktı.

«Siz de saunaya gidecek misiniz?» Raquel bana soruyordu.

«Siz nerede duydunuz şu Morelos'ta öldürülen kadın olayını?» diye sordum.

«Şurada burda konuşulurken duydum, efendim. Ama siz haklısınız, yalan olmalı.»

Raquel saçlarını kızıl sarı bir renge boyatıyordu. Gözleri küçük, ama çok canlıydı. Dudakları inceydi. Küçük, ama güçlü elleriyle masaj yapıyordu. Çok az konuşuyordu. Sanki susmak ve dinlemek için yaratılmıştı. Andrea ile olan konuşmaya katıldığında, bu nedenle çok şaşırmıştım.

Ya gerçekten onu öldürdüyse? Saunada terlerken durmadan bu soruyu kendi kendime soruyordum.

Tuğla hücremden başımı çıkarıp karşımda bulunan Andrea'ya, «Ölmek istemiyorum,» dedim. Omuzlarımızın üstüne örtülen kauçuklarla, tere batmış durumda, korkunç yaratıklara benziyorduk.

«Şimdi daha güzelleştiğine göre daha az korkuyor olmalısın,» diye yanıtladı.

«Bu bir oyun değil, Andrea, ölmek istemiyorum.»

«Ölmek istemiyorsan, dostum, aklını başına topla. Sen kendi kocanı bizlerden çok daha iyi tanıyor olmalısın. Eğer o sana göre korkunç biri değilse, öyleyse ondan korkacak ne var? Onu aldatsan bile, seni öldürmeyeceğine göre, geriye korkacak ne kalıyor ki?»

«Hiçbir neden kalmıyor. O öyle sıradan bir adam kıyıcı değil.»

«Tamam, beni inandırdın güzelim. Şimdi senin beni bu inandırdıklarına dayanarak benim de seni inandırmamı mı istiyorsun? Peki, ölmek istemediğini söyleyip niye ağlıyorsun öyleyse?»

Giderek birbirimize yaklaşıp konuşuyorduk. Saunadan çıktık. Karşı karşıya durup kurulanırken kimi kez ağızlarımız ve yüzlerimiz birbirine değiyordu. Andrea çok tatlı bir kadındı. Benim başımdan geçenleri dinlemeye can atıyor ve ben anlattıkça da korkularımı paylaşıyordu.

Bellas Artes'in merdivenlerini çıkışım, Prendes'te akşam yemeği, onun evini tanıyışım ve kendisini sevgili edinişim. Dahası, Zocalo'da gezintiler, birlikte içilen çaylar, öğleden sonraları sinema, akşamları konser ve sabaha doğru kendi evime koşup gelişim, korku içinde, ama mutlu olarak kendimi yatağıma atışım.

«Acaba ne yapsam, Andrea?»

«Şimdilik jimnastik yap,» dedi beni öperek.

ON SEKİZİNCİ BÖLÜM

Bu kez 2 Kasım günü bir çarşambaya rastlamıştı. Ermişler Günü'yle orada kalan hafta sonunu hesaplayan Andres, tatili Puebla'da geçirmeye karar verdi. Birkaç tane de dost ve ahbap çağıracaktı. Ben her şeyi hazırlayacaktım. O günleri Carlos'tan uzak ve Andres'in konuklarıyla uğraşarak geçirmek düşüncesi beni son derece kızdırdı. Bari görüşülebilir insanlar çağırsaydı! Neyse! Her zaman moda evinde poz verecekmiş gibi giyinen o aptal karısıyla Tarım Bakanını ve iki sözü birarada söyleyemeyen yeni moda politikacılardan Maliye Bakanı'nı çağırıyordu. Çünkü politikacılar da modaya uyuyordu ve içlerinden birinin adı sık sık geçmeye başlayınca, hafta sonunu bizimle geçirmesi için Andres onu çağırıyordu. Evin kralı, konuşmanın merkezi o oluyor, en öne o çıkıyordu. Karısının da tüm isteklerini yerine getirmemi istiyordu.

On beş tane konukla geçirilen bu tür tatilleri çok iyi biliyordum. Günde üç kez yemek, üstüne aperatif, sonra her saat başı kahve ve bisküvi. Zamanımı mutfakta yemekleri denetlemekle ve Matilda'nın huysuzluğuna katlanmakla geçiriyordum.

Tüm perşembeyi söylenerek geçirdim. Çünkü cuma

günü gideceğimizi ve çarşamba öğleden sonra döneceğimizi bildirmişti Andres.

«Sen bu denli çok uzaklaşırsan, Fito ülkenin dizginlerini elinden kaçırmasın? Akıl hocası ve yardımcısı yanında olmadan ne yapar o?» diye sorarken, Carlos'suz bir dünyanın benim için dayanılmaz ve ölümcül olacağını düşünüyordum.

Perşembe öğleden sonra vaktimi onunla geçirdim. Zocalo'da ve Jarez bulvarında dolaştık.

Yemeği Palace'de, meydana bakan yerde yedik. Ben küçük yılan balıklarından yedim, o istiridye. Sonra ben dondurmalı pasta söyledim, o bir İtalyan kahvesi.

«Burada aşağıda bir odam var,» dedi.

«Saat bire kadar kalabilirim,» diye yanıtladım, meydana bakan balkonlu eve gitmek için hemen lokantayı terkettik. Taze havayı içime çekmek, Sarayı ve Katedrali görebilmek için pencereyi açtım.

«Sevişmek için her zaman böyle gizlenmemiz gerekecek,» dedim.

«Niçin on altı yaşındayken Başkanın arkadaşı bir Generalle evlendin?»

«On altı yaşındayken neyi niçin yaptığımı biliyor muydum acaba? Şimdi otuzumdayım. Onu terketmek ve seninle yaşamak istiyorum. Senin orkestra yönetişini görüp iştahı kabaran kadınların, seni gerçekten mutlu edecek kadının ben olduğumu bilmelerini istiyorum. Beni New York'a götürmeni ve dostlarınla tanıştırmanı istiyorum. İçinde bulunduğum delikten beni çıkarmanı istiyorum. Her şeyi ve her şeyi General Ascencio'ya anlatmak istiyorum.»

«Ama şimdilik, elimizde bulunan dünya nimetlerinden yararlanmak istiyorsun, değil mi?»

«İstiyorum,» dedim ve tartışmayı unuttum.

Birbirimizden ayrılacağımız zaman kocamla, çocuklarımla ve hizmetçilerimle Puebla'ya gideceğimi, o yarı hapis, yarı manastır olan koridorlarla, çiçek saksılarıyla, çeşmelerle dolu evde dört gün kapanıp kalacağımı nerdeyse zevk duyarak ona söylediğimi anımsıyorum.

«Ne sıkıcı bir şey,» dedi sakin bir sesle.

«Senin umurunda mı? Senin hiç aldırış ettiğin yok!» diye bağırdım. «N'olacak, sen burada rahatına bakıyorsun, beni onunla gönderiyorsun. Pezevenk,» dedim arabanın kapısını kapatırken. Juan'a hareket etmesini buyurdum.

Cuma öğleye değin cinler tepemde dolaştım. Lilia hemen anlamıştı.

«Puebla'ya gitmek istemiyor musun? Daha önce hep oraya dönmek isterdin,» dedi. «Güzel bir yer Puebla.»

«Babanın sana bulduğu nişanlın hakkında ne düşündüğünü söyleyecek misin bana?» dedim ona.

«Dürüst bir adam,» dedi.

Lilia on altı yaşındaydı. Tüm vücut yapısı güzel, gözleri canlıydı. İnsana güven veren bir gülüşü vardı.

«Pis herifin teki,» dedim. «Yedi yıl boyunca Georgina Letona'yı aldattı durdu, şimdi de seninle nişanlanmak için onu bıraktı. Gencecik, güzel bir kızla. Andres Ascencio'nun kızı olması da ayrı bir rastlantı. Onun gözünde sadece bir mal olduğunu anlamıyor musun?»

«Olaylara bakış açın çok karmaşık, anneciğim. Şimdi böyle düşünüyorsun, çünkü dört gün Carlos'tan uzaklaşmak istemiyorsun.»

«Carlos benim için o denli önemli mi?» dedim.

«Görünüşe bakılırsa, hiç de değil! Atla gezinti yapmaya geliyor musun?»

«Gelemem. Yemek için henüz hiçbir şey hazırlamadım, ayrıca kaç kişi olacağımızı da bilmiyorum.»

«Senin işlerin ne de karışık,» dedi, çizmelerini sürüyerek uzaklaştı.

On beş yıl önce ben de Lilia'ya benziyordum. Başkalarına yemek hazırlamak ne zaman ata binmekten daha önemli olmaya başladı benim için, bilmiyorum.

Aşçımız Matilde ile konuşmak için Puebla'ya telefon ettim. Akşam yemeğine biberli bir domuz kebabı yapmasını söyledim.

«Akşam yemeği için bu biraz ağır olmaz mı, efendim?» diye sordu. Yine her zamanki gibi yanlışımı çıkarmaktan zevk duyuyordu. Hemen her zaman ona hak verir, bu gibi işleri ona bırakırdım. Ama bu sabah kebap için inat ettim.

«Terbiyeli bir tavuk daha uygun olmaz mı? General bu yemeği çok seviyor.»

«Ne diyorsam onu yap, Matilde.»

«Nasıl isterseniz, efendim,» diye yanıtladı.

Nerdeyse Andres'e âşıktı. Bir tek çocuğu vardı, onu da San Pedro'ya, annesinin yanına göndermişti. Yaşından çok fazla gösteriyordu. İki dişi eksikti. Ne yemek rejimi izlemiş, ne jimnastik yapmış, ne de pahalı güzellik kremleri almıştı. Benden yirmi yıl daha yaşlı gösteriyordu. Beni sevmezdi. Hakkı da vardı. Bu beş gün içinde onunla çatışacağımı sanıyordum.

Ben hâlâ telefon sehpasının başında oturuyordum. Gözlerim ayakkabımın ucuna takılmış, bakıyordu. O sırada içeri, elinde bir kutuyla Carlos girdi.

«Hareket saatiniz on iki mi?» diye sordu.

Ona yanıt vermedim. Koşarak başımdaki bigudileri çıkardım. Ayağıma pantolonumu geçirdim, kokular süründüm ve dudaklarımı boyadım. Salona geri döndüğümde orada yoktu.

Lucina, «Oyun salonunun barına gittiler,» diye bir açıklama yaptı.

«Nasıl, hazır mısın?» diye sordum. «Ya çocuklar?»

«Herkes hazır.»

* * *

Oyun salonu bahçenin sonundaydı. Bir köşesinden diğerine arabayla gidilebilirdi. Bahçeyi geçtim, oyun salonuna girdim. Andres ile Carlos bilardo oynuyorlardı.

«Bakalım hanımefendi ne zaman hazır olacak,» dedi Andres. «Sana bir saat süre veriyorum.»

«Ben hazırım. Lili henüz at gezisinden dönmedi. Başka kimler var çağırdığın?»

«Yalnız milletvekili Puente ile eşi geliyor. Oradaki insanlarla görüşmek ve biraz da dinlenmek istiyorum,» dedi Andres topa nişan alırken. Vurdu, ama deliğe düşüremedi. «Ne kötü oynuyorum! Ne dikilip durdun burada? Çocukları alıp gitsene. Bize üç araba gerekli. Juan ile Benito da gelmeli. Başka kimin arabası var?»

«Ben kendi arabamla gelebilirim,» dedi Carlos.

«Çok güzel,» dedi Andres. «Sen onunla git, yanına Lilia'yı, çocukları ve hizmetçi kadını al. Hizmetçilerle ilgili konuşmaların kulağıma gelmesini istemiyorum. Carlos bunlarla ilgilenebilir, çünkü o bekâr bir adam. Diğer kızlar ve Octavio, Bentio ile gitsinler. Her neyse, herkes saat ikiden önce yola çıkmış olsun. Hep birlikte. Arabalar peşpeşe gidecek. Lilia yanına yalnız mayo ve pantolon almasın, doğru dürüst bir elbişe alsın, çünkü Alatriste'ler onu bir akşam evlerine çağıracaklar.»

«Sen buna karar verdin, bitti mi?» diye sordum.

«Evet, karar verdim. Hem sen bunu bana sesini yükselterek sorma. O benim kızım ve onun geleceğini düşünmek de benim işim. Sen bu işe karışma.»

«İşine geldiği zaman senin kızın, işine gelmediği zaman, bizim kızımız. On yıl önce onu bana bırakırken annelik yapmam gerektiğini söylemiştin. Şimdi yalnız senin kızın oldu.»

«Çünkü şimdi onun da geleceğini güven altına alacak birine gereksinimi var. Burnunu silecek ve ev ödevlerini yapacak biri artık yetmiyor ona.»

«Onu zorla evlendirmene izin vermeyeceğim.»

«Endişelenme, kendi gönlüne göre evlenecek.»

«Daha önce büyükler var, niye onlardan birisini evlendirmiyorsun?»

«Çünkü şans daha güzel olanın yüzüne güldü.»

«Emilito da güzel biri olsaydı bari! Ama Marta ile de evlenebilir pekâlâ.»

«Çünkü sen onu daha az seviyorsun.»

«Öyle olsun, onu daha az seviyorum, ama o daha büyük. Lili henüz dünyadan habersiz bir çocuk.»

«Evlendiğimiz zaman sen de onun şimdiki yaşındaydın,» dedi Andres.

«Ama Alcriste'nin oğlunun hiçbir yeteneği yok. Evlendiğimiz zaman baban sana hazır bir yaşam sunmamıştı.»

«Babam bana hazır bir yaşam veremezdi, çünkü ben onu hiçbir zaman tanımadım. Zavallı annem ne yapacağını bilmiyordu, şimdi durup dururken bu olayları anımsatma bana. Ne mutlu Milito'ya ki geleceği güven altında. Benim Lili için de çok iyi bu. Oynamaya karar verdin mi, Vives?»

«Tartışmanızı bitiresiniz diye bekliyorum.»

«Bekleme, şapşal herif, sen de! Oyna. Konuşuyorum, çünkü senin oynamanı bekliyorum. Seni beklemesem bu inatçı keçiyle vakit kaybetmeyeceğim. Avukat olması gerekirmiş. 'Benim bal damlam!' Babası onu öyle çağırıyordu. Düşünebiliyor musun, kardeşim? Şu zavallı Don Marcos kızının kim olduğunu hiç bilmiyormuş!»

«Damadından daha iyi tanıyordu,» dedim.

«Tamam, oynadım.» Carlos bir vuruş yaptı.

Andres bilardo istakasının ucunu tebeşirlerken ben Carlos'a göz kırptım, sonra çıkıp gittim.

* * *

Saat beşte yola çıktık. Andres'in yüzü kıpkırmızıydı. Söylenene bakılırsa, öfkesindenmiş. Ama doğrusu konyak içmektendi. Daha sonra gidip milletvekili Puente'yi aradık. Arabalar peşpeşe gidiyordu. En önde, içinde bizim bulunduğumuz Carlos'un arabası vardı. Sonra Lucina'nın, iki büyük kızın ve iki de onların arkadaşının bulunduğu, Benito'nun kullandığı araba, en arkada da Juan'ın kullandiği Andres'inki.

Hoş bir yolculuk oldu. Verania ile Checo okulda öğrendikleri şarkıları söylemeye başladılar. Sonra bir masal kitabı yüzünden tartıştılar ve peşinden uyuyakaldılar. Lilia da arkada onlarlaydı. Bizimle biraz çene çaldı.

«Loli'ye bir mektup yazdım,» dedi.

«Kim oluyor bu?»

«Bilmiyor musun? **Maruca** dergisinde öğütler veren kadın.»

«Ne sordun ona?»

«Ne olduğunu sen iyi bilirsin.»

«O sana ne yazmış?»

«Okuyayım mı? İmzamı Carmina de Puebla diye atmıştım. İşte verdiği yanıt: 'Basit bir sevgi sizi aşka götürebilir. Tüm sorun, düşlerinizi süsleyen Prens'in istediğiniz nitelikte bir insan olup olmamasında. Ama çoğu zaman görüldüğü gibi, düşle gerçek arasında büyük bir ayrım varsa, aşk gerçekleşmez. Bundan kuşkunuz olmasın.'»

«Milito'yu seviyor musun?» Bunu soran Carlos oldu.

«Azıcık,» dedi Lilia.

«Ama senin düşlerinin prensiyle onun hiçbir ilişkisi yok,» dedim.

«Evet, pek yok.»

«Öyleyse sen aradığın aşkı bulamayacaksın,» diye bir yargıya vardım. «Senin yapman gereken tek şey, ya-

rından tezi yok, onu başından savmak. Kaba davranmana gerek yok. Kibarca başından sav, gitsin. Henüz kendine pek güvenin olmadığını, annenin seni çok genç bulduğunu ve başka gençleri tanımak istediğini söyle. Şimdilik iki dost olarak kalın, daha öteye gitmek yok...»

«Babama ne söyleyeyim?»

«Onu bana bırak, ben konuşurum,» dedim.

«Bana söz veriyor musun? Bunun benim için daha uygun olduğunu söylüyor babam. Senin elinden gelen bir şey yok ki!»

«Senin için neyin daha uygun olduğunu baban nereden biliyor? Kendisinin işine öyle geliyor. Senin sayende Don Emilio ile olan işlerini daha da geliştirecek.»

«Tamam, babamla sen konuş, anneciğim,» dedi ve o da diğer çocuklar gibi hemen uyudu.

Hava açıktı. Yanardağlar hemen yanımızda ve çok kocaman görünüyorlardı. Rio Frio'da Andres öne geçerken bize dur işareti verdi. Arabaları köyün büfe-bakkalının önünde park ettik. Hava kararmaya başlamıştı. Geride bıraktığımız ağaçlar hayaletlere benziyordu. Çocuklar arabalardan şamatayla indiler.

«Bir şey içmek isteyenler söylesin, çişini yapmak isteyenler, o yana. Bu fırsattan yararlanın, çünkü Puebla'ya değin durmayacağız,» dedi Andres.

Saat dokuza doğru kente vardık. Carlos bana evin uzaktan görünmediğini söyledi. Gölgede kalmıştı. Oysa evin terasından şimdi uyumaya hazırlanan kent görülebilirdi. Buranın insanları evlerine erken döner, kocaman kapılarını kapatırlar ve akşam sekizden sonra pek dışarı çıkmazlardı.

Andres konukları kendi odalarına götürürken ben de gidip yemeklerin durumuna baktım.

«Masayı sadece on kişi için hazırla,» dedim Lucina'

ya. Yemeğe şöyle bir parmağımla dokundum. «Yirmi dakika sonra yemeğe oturacağız. Tortilla hazır. Bana sıcak sıcak getir.»

Hangi odanın Carlos'a verildiğini görmek için yukarı çıktım. Büyük bir eğreltiotu saksısı bulmasını, getirip odaya koymasını söyledim Juan'a. Sonra üstümü değiştirmeye gittim. Puebla'daki dolaplarımda her zaman hazır giysi bulunduruyordum. Bir evden diğerine giderken hiçbir zaman eşyalarımı da birlikte götürmüyordum.

Vali hanımı olduğum günlerden kalma giysilerden birini üstüme geçirdim. Göğüslerimi iyice saran kırmızı ipek bir bluz ve uzun, kıvrımlı bir etek.

Salona giren Carlos yaklaşıp kulağıma fısıldadı. «Seni kaçırmama izin verir misin?»

Gece yarısı üçüncü kata nasıl çaktırmadan çıkabilirim diye planlar yapmaya başladım.

Yemek biter bitmez yatmaya çekilen Andres benim manevralarımı kolaylaştırmış oldu.

Milletvekili Puente ile eşinin uykuları yoktu. Kızlarla arkadaşlarının da öyle. Bu durumda hep birlikte ocağın başına oturup söyleştik.

Carlos'un odasında dört gece geçirdim. Ya Checo'nun gribini ya da gece başkaları yokken Lili ile konuşacağımızı bahane ederek, Andres uykuya dalınca hemen sıvışıyordum.

Andres her sabah fronton oynuyordu. (*) İlk partiler Carlos kaybediyor, sonra benimle ve çocuklarla yüzmeye geliyordu. Pazar günü Atlixco'daki Zocalo'da dondurma yemeye gittik. Orada beni CTM'nin lideri ve Cordera'nın çok yakın bir dostu olan Medina ile tanıştırdı.

(*) Fronton, duvara vurularak oynanan top oyunu.

«Beni bağışlayın hanımefendi, Carlos size güvenebileceğimizi söyledi. Eh, dinleyin, Andres Ascencio karanlık herifin biri. Burada her zaman onun komuta ettiğini Alvaro'ya göstermek yetişir. CROM'un yöneticilerini Başkan satın aldı. Onun oyunlarına âlet oluyorlar. Hem bu yeni de değil. Sözlerime güvenebilirsiniz. Tabancaların patlamasıyla biten grevden sonra Guadeloupe'ye adamları getirten de o.»

Carlos, «Neler olduğunu bize tam olarak söyleyebilir misin?» diye sordu.

«Burada herkesin haberi olmakla birlikte, yine de hanımefendinin önünde anlatmak istemiyorum.»

«Benim haberim yok, anlatın,» dedim. «Neler oldu?»

Yavaşça ve sanki istemeyerek, Medina anlatmaya başladı.

«Guadalupe'de grev bir aydır sürüyordu. İşçiler ücretlerinin artırılmasını ve borçlarının bir süre ertelenmesini istiyorlardı. İyimserdiler, çünkü o zaman Başkan General Aguirre'ydi ve hemen hemen her yerde biraz grev vardı. Ama Puebla'da valinin General Andres Ascencio olduğu unutulmuştu. Bayraklarını bir ay süresince fabrikanın üzerinde dalgalandırdılar. Vali gelinceye değin bu böyle sürdü.

«Makinaları çalıştır, dedi bir işçiye. İşçi reddetti. Çalıştırmıyor musun, öyleyse yandın! Tabancasını çıkardı ve ona ateş etti. Sonra bir başka işçiye döndü. Sen çalıştır bakayım şu makinaları, dedi. O da reddedince, öyleyse yandın dedi, ona da ateş etti. Aptalca davranmayı sürdürecek misiniz, diye ağızlarını açmadan kendisine bakan yüz kadar işçiye sordu. Peki sen? Bir genç işçiye seslendi. Yoksa hepiniz mi ölmek istiyorsunuz? Yerinize başkalarını bulmak hiç de zor bir şey değil! Hem de yarın.

«Genç işçi makinayı çalıştırdı. Ondan sonra hepsi kendi makinalarına doğru gittiler. Fabrika ekip ekip ve dinme-

yen bir gürültüyle çalışmaya başladı. Hiçbiri bir kuruş bile zam alamadılar.

«Aynı şeyi Candelaria'daki grevde de yaptı. Sonuç: yirmi ölü. Gazeteler kazara yaralanan birinden söz ettiler.»

Medina'nın anlatacak çok şeyi vardı. Önce hepsini dinlemek istiyordum, ama onu Carlos'la başbaşa bıraktım ve çocukları Zocalo'ya, oynamaya götürdüm. Yeniden dondurma yemek için ter içinde geri döndüğümüzde, Medina yerinden kalktı ve elimi sıktı. Kimseye bir şey söylemeyeceğim için bana önceden teşekkür ediyordu. Anlattıklarının yalnızca yarısına inandığımı kendisine söylemedim. Andres'in kendi eliyle böyle peşpeşe adam öldürmesi olayı da bana abartılmış göründü. Bunu Carlos'a da söylemedim. Kırlardan söz etmeyi yeğledim ve çocuklarla birlikte Rosita Alvirez'in ezgilerini söyledim. Puebla'ya çok geç döndük. Andres yemekleri hazırlatmış, masanın başına geçmeye hazırlanıyordu.

«Bu kadar çamuru nereden topladınız?» diye sordu.

«Alixco'ya dondurma yemeye gittik,» dedi ona hayran olan Verania.

Pazartesi günü evden çıkmadım. Yıllardır çocuklarla birarada kalıp oynamamıştım. Onları çok akıllı buldum. Carlos yine Medina'nın ziyaretine giderken, kendime onların oyunlarından ve şakalarından daha iyi bir arkadaş bulamayacağımı biliyordum.

Sabahı kovalamaca, hırsız-polis oynayarak geçirdik. Öğleden sonra saat ikiye dek durmadan çocuklar gibi güldüm ve kavga ettim.

Salı sabahı saat ona kadar tüm işleri yoluna koydum. Artık Carlos ile herhangi bir yere gitmekten başka yapacak bir şeyim kalmamıştı. Koca Chrysler'in içine oturunca, sokakları gizliliklerle dolu kentin dışına çıkıncaya de-

ğin kimse beni farketmiyordu. Sonrası artık kırsal kesimdi ve oralarda başkalarının işine kimse burnunu sokmazdı.

Kasımpatılarla örtülü Cholula yolundan Tonanzintla'ya gitmek için onu ikna ettim. Tüm kırları yeşiller ve portakal rengi kaplamıştı. Kasım ayında ne kadar bol karanfil ve yonca vardı! Gözleri korkudan açılmış küçük melek resimleriyle dolu kiliseye girdik.

«Sanki gelin oluyorum,» dedim ona. «Seninle evlenmek için düğün marşıyla mihraba yürüyorum sanki. Düğün marşını senin orkestran çalıyor.»

«Ama ben aynı zamanda hem orkestrayı yönetip hem evlenemem.»

«Yapabilirsin, sanıyorum,» dedim ve adım adım, görkemli bir biçimde içeri girerek... tata-tan, tata-tan... mihrabın önünde duran Carlos'a doğru yürüdüm.

«Ne kaçıksın, Catina,» dedi, ama orkestra yönetiyormuş gibi kollarını koro yerine doğru kaldırdı. Adım adım ona doğru ilerledim ve kollarını tuttum.

«Nişanlını karşılamalısın. Gel, burada diz çökelim. İnsanlar bize bakıyor. Tüm yaşamın boyunca, sağlıkta hastalıkta, mutlu mutsuz günlerde beni seveceğine söz ver. Ben de seni koca olarak kabul ediyorum. Tüm yaşamım boyunca, sağlıkta hastalıkta, mutlu mutsuz günlerde sana bağlı kalacağım ve tüm yaşamım boyunca sana saygı göstereceğim.»

«Bu işleri çok iyi biliyorsun. Bin kez kendi kendine yinelemiş olmalısın. Ama niye ağlıyorsun? Ağlama, Catalina. Kocan olayım, olmayayım, iyi günlerde de, kötü günlerde de sana bağlı kalacağım, yaşadığım her gün o güzel kalçalarını seveceğim, onlara saygı göstereceğim.»

Dua iskemlelerinin üzerine oturup, Bakire Meryem'in önünde, altın kaplama tavanın ve duvarların arasında bir kez daha öpüştük. Yüzü kırışıklıklar ve çiçek bozuğu dolu, şalına sarılmış, ufak tefek yaşlı bir kadın gelip önü-

müzde dikilinceye değin öpüştük. Öyle küçük yapılıydı ki, ancak gözlerimizin hizasına geliyordu boyu.

«Sizin Tanrıya hiç saygınız yok mu?» dedi. «Eğer böyle domuzluklar yapmak istiyorsanız gidip bir ahırda yapın. Bakire'nin evini kirletmeyin.»

«Burada yeni evlendik,» dedim ona. «Aşk Tanrının hoşuna gider.»

«Kalkmış aşktan söz ediyorlar! Aşk değil, sizi ateş sarmış. Haydi dışarı,» dedi, eteğinin bir ucunu kaldırıp gözlerine dek yüzünü kapattı. Biz ona şaşkın şaşkın bakarken o birdenbire yakarmaya başladı, sonra bir şişe okunmuş su çıkardı ve bir şeyler mırıldanarak üzerimize serpti.

«Dediğiniz ahır nerede?» Ayağa kalkan ve beni bir kolumdan çekip götürmek isteyen Carlos ona sordu.

«Ey ruhları arıtan! Tanrı ruhlarınızı korusun, çünkü siz herhalde cehennemde yanacaksınız,» dedi.

Kırlarda gözden ırak bir yer aradık. Portakal rengi çiçekler üzerine uzandık, soyunurken yerlerde yuvarlandık. Bir gökyüzünü görüyordum, bir çiçekleri. Hiç bu denli çok bağırmamıştım. Keçi olmak istiyordum. Keçi oldum. Babamı, çocuklarımı, evimi ve kocamı anımsamadan, denizi bile görmek istemeden, sadece kendim oldum.

Çok gülüyorduk. Ne evi, ne geleceği, ne de yapacak bir işi olan iki aptal gibi gülüyorduk. Bu denli çok gülmek için bir neden de bulamıyordum. Sanıyorum gülmeyi arzuladığımız için gülüyorduk.

«Tüm üstün kasımpatı çiçeklerine bulandı,» dedi Carlos. «Ermişler Günü'nde bir mezarın böyle kokması ve bu çiçeklerle bezenmesi çok hoş bir şey olmalı. Öleceğim zaman beni buraya gömmeni isteyeceğim senden.»

«Sen New York'ta ölürsün. Geçen ay yaptığın gibi bir yolculukta. Ya da Paris'te. Sen uluslararası bir insansın. Böyle yakın bir yerde ölemezsin. Ayrıca öldüğün-

de çok yaşlı olacaksın ve mezarında kokan çiçeklere aldırış etmeyeceksin.»

«Ne zaman öleceğim hiç önemli değil. Tek istediğim şey, mezarımın şu andaki bedeninin gibi kokması. Haydi gidelim, saat iki. Yemek masasının başında olmazsan kocan bizi öldürür.»

«Canı cehenneme kocamın. Her gün şu ya da bu nedenle bizi öldürüyor. Bırak gerçekten öldürsün, buraya gömülelim, sevişmek için kimsenin bizi rahatsız etmeyeceği burada, toprağın altına girelim.»

«Fena bir fikir değil. Ama bizi öldürmesini beklerken de gidelim,» dedi Carlos.

Yerimizden kalktık ve arabaya bindik. Yolda gelirken çiçek topladım, eve vardığımızda onları toprak bir testiye yerleştirdim ve masanın üzerine koydum.

«Şu korkunç şeyi masanın ortasına kim koydu?» diye Andres daha otururken sordu.

«Ben.»

«Gün geçtikçe deliliğin artıyor. Burası mezar değil. Uğursuzluk getirir bu çiçek. Ayrıca çok kötü kokuyor. Karımın kusuruna bakmayın,» dedi konuklara dönüp. «Kimi kez çok romantikleşiyor.» Sonra konukları masaya yerleştirdi.

«Sen nereye oturmak istiyorsun, Carlangas?» Geriye yalnız benim yanımda bir tek yer kalmışken Carlos'a sordu. (*) «Karımın yanına oturur musun?»

«Seve seve,» dedi Carlos.

«Söylemeye gerek yok,» diye yanıtladı. «Bu ne çorbası, Catalina?»

«Kabak çiçekli mantar çorbası.»

(*) Carlanga: Paçavra.

«Ya... Sen kafanı çiçeklere taktın. Bununla birlikte güzel olmuş, hoşuma gitti. Size salık veririm, sayın milletvekilim,» dedi Puente'ye.

Carlos, «Dün gece geç mi uyudunuz?» diye sordu.

«Her zamankinden geç değil,» dedi Andres. «Birbirimize söyleyecek çok şeyimiz vardı, öyle değil mi, sayın milletvekilim?»

«Üstelik birbirimize söyleyeceklerimiz de bitmedi,» dedi CROM'un milletvekili.

«Ama hayır, şimdi sırası değil,» diye rica etti karısı. «Sonra odalarınıza geç çıkıyorsunuz. İnsan yatakta yalnız başına üşüyor.»

Ufak tefek yapılı bir kadındı. Gözleri iri ve kirpikleri kapkaraydı. Göğüsleri küçük ve iyice yuvarlaktı. Beline her zaman ya bir kemer bağlıyordu ya da bir bel bağı. Kocasını seviyordu. Nedenini anlamak kolay değildi. İğrenç herifin tekiydi. Ama kadın her fırsatta onu okşuyor, adam ne zaman bir hikmet yumurtlasa, kadın bunu olağanüstü bir hava içinde dinliyor ve başını bütün vücuduyla birlikte sallayarak onaylıyordu. Belki bu nedenle olacak, adam en parlak konuşmalarının sonunu ona soru sorarak getiriyordu. «Öyle değil mi, Suzy?» Bunun üzerine kadın, «Tamamen öyle, canım,» diyerek yanıtlıyor ve son bir kez başını sallıyordu. İkisi bir ekip oluşturuyordu. Ben hiçbir zaman böyle birlikte hareket edemedim. Yeterince coşkulu değildim.

«Oyununuz nasıl geçti?» diye sordum.

«İyi geçti,» dedi Andres. «Ama ben sizin neler yaptığınızı sormuyorum, çünkü tahmin edebiliyorum. Kırları neden sevdiğinizi de anlamıyorum. Hiçbir zaman tarlalarda çalışmadınız. Arkadaşın Medina'yı görmeye gittin mi?» Carlos'a soruyordu.

«Gidecek zamanım olmadı. Tonanzintla'da kaldık. Kilisesi çok güzel. Orada bir konser vermek istiyorum.»

«Hiç beklemeden! Medina'yı görmek için zaman kaybedeceğine, yarın bunun hazırlığını yapalım.»

«Medina benim dostum, birtakım sorunları var onun.»

«Hepsi de bir sürü aptallık. Onun bir tek sorunu var, kendini Cordera'nın ellerine bırakmış ve Atlixco'da CTM' nin başında kalmak için inat ediyor. Çünkü Atlixco'da CTM'nin işi kötü. Medina da onunla birlikte gidecek. Bunu kendi adım gibi iyi biliyorum.»

«Sen bu işe niye karışıyorsun, Chinti? Bırak işçiler kimi isterlerse onu seçsinler,» dedi Carlos. Generalin sinirlerine dokunan bir ağabey havasındaydı.

«Bu işe karışmaması gereken birisi varsa o da sensin. Sen kendini müziğe ver, kültürel işlere ver, anlaşılması zor kadınlara ver. Ama politikaya karışma, çünkü bu işten anlamak gerekir. Ben orkestra yönetmeye kalkışmıyorum. İnan bana, bir çalgıcı sürüsünün önüne geçmek kolları kaldırıp indirmek, korkakları ve aptalları yönetmekten daha kolay.»

«Cordera ile Medina benim dostlarım.»

«Peki ben kimim? Senin dostun değil miyim? Görüyor musunuz, sayın milletvekili Puente? Dostluğun karşılığı bu mu?» Bana baktı ve sözlerini sürdürdü. «Sen de benim gibi düşünmüyor musun, Catalina? Sanatçı seni birleşmiş bir solun hiçbir zaman yenilmeyeceğine mi inandırdı? Bir felâket şu kadınlar! Ömrümüzü onları eğitmekle, onlara her şeyi açıklamakla geçiriyoruz, ama sonunda papağan gibi, onlara ne söylense inanıyorlar. Bakın şu kadına, sayın milletvekili. Alvaro Cordera'yı, canını bu topraklar üzerinde yaşayan yoksullara vermeye hazır bir ermiş sanıyor. Onu ancak üç kez gördü, ama yine de ona inanıyor. Kocasına karşı olmak için. Çünkü bu yeni moda. On altı yaşındayken onu tanıyacaktınız! O zaman ne tatlıydı! Ona ne deseniz, sünger gibi emiyordu. Hiç kocasına karşı olmaz ve sabahın üçünde yatağından başka yerde bulun-

mazdı. Ah, şu kadınlar! Artık eskisi gibi olmadıkları belli. Onları yoldan çıkaran bir şeyler oldu. Dilerim sizinki şimdi nasılsa hep öyle kalır, sayın milletvekilim. Artık böyleleri kalmıyor. Bugün en uysal olanlar bile size karşı çıkıyorlar. Benimkini görmek yetişir.»

Beni çok iyi tanıyan Andres, moleden almadan önce bana gülümsedi, sonra ağzı dolu konuşmaya başladı.

«Benimki dediğim zaman, sizi kastediyorum, bayan Ascencio. Gerisi küçük sorunlar. Onlar da gerekli, ama kaçınılmaz değil.»

«Siz her zaman açık konuşuyorsunuz, Generalim,» dedi milletvekili Puente.

Carlos masanın altından bir elini bacağımın üzerine koydu.

Yemek bir türlü bitmek bilmiyordu. Santa Clara pastalarıyla yanında kahve geldiğinde kendimi rahatlamış hissettim. Birazdan herkes öğle uykusunu almaya gidecekti. Bu sıralarda Andres benim adımın duyulmasını istemiyordu. İkinci ya da üçüncü bardak konyaktan sonra kalktı, mutfağa gitti, aşçı kadınları tebrik etti. Konuklar kim olursa olsun, onlara şöyle diyordu:

«Beni bağışlamanızı rica ediyorum. Hemen bitirmem gereken kişisel bir işim var.» Sonra en dipte, öğleden sonraları içeriye hiç ışık sızdırmayacak şekilde kapatılan odasına çıkıyordu. Orada tam bir buçuk saat uyuyordu. Sonra zinde ve domino oynamaya hazır, uyanıyordu. Bu oyun partilerine de ben katılmıyorum. Yeterince kahve, bol bol konyak ve bir tabak dolusu çikolata bulundurmaktı benim görevim. Artık akşam yemeğine değin rahatça ortadan çekilebilirdim.

«Zocalo'ya gidiyor muyuz?» diye Carlos'a sordum.

«Hangi odada bu Zocalo?» oldu yanıtı.

Andres mutfaktaki gönül okşayıcı konuşmalarından

dönerken biz gülüyorduk. Arkamda durdu, ellerini omuzlarıma koydu ve sıktı.

«Bizi bağışlayın. İvedi bir işimiz var,» dedi.

«Çocukları Zocalo'ya götüreceğimi, onlara balon alacağımı söyledim. Parkta ağaçlara da tırmanacaklar.»

«Sen örnek bir annesin. Domino oyunu başlar başlamaz götüreceğini söyle çocuklara.»

«Ah, anneciğim, bizi bekletme,» dedi Verania.

«Onlara söz verdim, Andres,» dedim.

«İyi ettin. İnsan söz vermek için para ödemez. Benim neler söz verdiğimi görmüyor musun? Saat altıda gideceğinizi söyle onlara. Şimdi gidemezsin.»

«Sizi burada bekliyoruz, hanımefendi,» dedi Carlos.

«Bize kendi babanızı anlatacak mısınız?» Checo ona soruyordu.

«Ne isterseniz onu anlatacağım,» dedi.

«Çabuk gel, anne...»

«Olur canım.»

Andres kendi odamıza girdi ve kapıyı kapadı. Yatağın ucuna oturdu, bana da yanına oturmamı söyledi.

«Neredeydiniz?» sordu.

«Nerede olduğumuzu iyi biliyorsun. Peşimize adam taktın, sonra da kalkmış soruyorsun,» dedim ona.

«Evet, şu aptal Benito'yu gönderdim. Kiliseden çıktıktan sonra izinizi yitirmiş. Şal örtünmüş yaşlı kadın size ne mesaj getirdi?»

Bir kahkaha attım.

«Canımızı şeytanın alacağını söyledi ve üzerimize kutsal sudan serpti.»

«Ve size Medina'nın bir mesajını getirdi.»

«Ne Medina'dan mesaj getirdi, ne de onun sözü edildi.»

«Benito'nun dediğine göre bir ahırdan söz etmiş size.»

«Ben duymadım.»

«Şu ruhların arıtılması sözlerini de duymadın mı?»

«Evet, onu duydum. Yakardığında böyle bir şey geçti.»

«Neler diyordu yakarırken?»

«Pek anımsamıyorum, Andres. Bana kalırsa kaçık biriydi. Aptalca bir şeyler söyledi bize. Sonunda Bakire'nin evinden bizi kovmaya kalkıştı.»

«Pekâlâ, neler söylediğini anımsamaya çalış.»

«Hiçbir şey anımsamıyorum. Gidebilir miyim artık? Bu öğleden sonra bizi kim götürecek?»

«Bu öğleden sonra, bu yatakta kocanla birlikte kalacaksın. Çünkü kötü bir casus ve iyi bir dost olarak bu senin hoşuna gidecek.»

Ayakkabılarımı çıkardım. Ayaklarımı yatağın üzerine koydum, başımı dizlerimin arasına alıp bir halka oldum. Derin bir iç çektim.

«Niçin kalmamı istiyorsun? Bir kibarlıkta mı bulunacaksın bana? Aylar oluyor ki benimle ilgilendiğin yok.»

«Uzaklaşmak sana yarıyor. Çok güzelleşmişsin.»

«Peki, ya Conchita?» diye sordum.

«Tatsız sorular sorma, Catalina.»

«Kibarlığımdan soruyorum. Yattığın kadınların sağlığı beni ilgilendiriyor.»

«Ne denli bayağılaştın,» diye karşılık verdi.

«Ne zamandan beridir ince insanlar olduk? Jose İbarra'nın yeğeninden sana geçmiş garip bir alışkanlık olmalı bu. Çok seçkin insanlardan. Hâlâ Martinez de la Torre'nin evinde mi oturuyor? Ona hep sen mi bakıyorsun? Kendini Kızılderililer arasında kaybolmuş hissetmemek için pencerelerine kırmızı kadifeler astığını, eve 15. Louis koltuklarından aldığını biliyorum. Nasıl vakit geçiriyor sen orada yokken? Canı sıkılmıyor mu? İnce nakış işleri yapıyordur herhalde. Zavallı kız. Peçeli bir şapkayla ineklerin ve boğaların arasında dolaşıyordur.»

«Bir kızı var.»

«Beni ona götürecek misin?»

«Görüşmek istemiyor.»

«Diğerleri de görüşmek istemiyordu.»

«Ama diğerleri iyi birer anne değildi, oysa o iyi bir anne. Çocuğu seviyor. Hem daha az yalnız kalmak için çocuğu kendi yanında alıkoydu.»

«İyi. Ben de onda kalmasını yeğlerim. Evde zaten çocuktan geçilmiyor. Büyükler de cabası.»

«Sızlanma, benim Lilia yakında gidecek.»

«Senin Lilia mı? Bakıyorum şimdi de sevgi dolu bir sesle ona benim Lilia diyorsun. Sizi tanıdığımdan beri birbirinize hep bağırıp çağırıyorsunuz. Oysa o beni, bir gelinin kaynanasına göre daha çok seviyor.»

«Eğer o seninle kavga etmiyorsa, bu seni sevdiği anlamına gelmez,» dedi Andres.

«Ne de olsa bunun bir anlamı var. Onu bana getirdiğinde, on yaşındaydı. Yakında on altısına basacak.»

«O da senin bir ürünün değil mi?»

«Hayır, ben insan üretmiyorum. Ben onları besliyorum, onları dinliyorum, geri kalan kendi işleri. Burada herkes istediği gibi büyüyor. İster senin çocukların, ister bizim çocuklarımız. Checo'nun eğitimiyle ilgilendiğimi biliyorsundur herhalde!»

«Onu iyi yetiştirmiyorsun. Neyse, felsefe yapmayı bırak, giysini çıkar, yanıma uzan,» dedi beni kendine çekerek. «Belin incelmiş senin, ne yaptın böyle?»

«Seviştim,» diye yanıtladım.

«Saçmalama. Beni kızdıracağını sanıyorsun. Toy bir kısrak gibi sadık olduğunu biliyorum. Gel şöyle yanıma. Ne zamandan beridir seninle ilgilenmedim? Eylülden beri mi?»

«Bilmem, anımsamıyorum.»

«Daha önceleri günleri sayıyordun.»

Esnedim, bacaklarımı açtım, onun yanına yanaştım.

Üzerimde kadife bir pantolon vardı. Bıraktım, onu okşadı.

«Hep formunu iyi koruyorsun. İnanılır gibi değil. Carlos'u istediğin gibi elinde oynatmanda şaşılacak bir yan yok.»

«Carlos benim arkadaşım.»

«Ben de öyle. Conchita, Pilar ve Victorina ile arkadaşlık ediyorum.»

«Ve aynı zamanda onlar senin çocuklarının annesi.»

«Çünkü kadınların yapısı böyle. Çocuk yapmadan aşk yapamıyorlar. Sen Carlos'tan bir çocuğun olmasını istemiyor musun?»

«Senden olan iki tane bana çok bile. Hem ben Carlos ile yatmıyorum ki!»

«Şöyle iyice yaklaş yanıma, lânet şey,» dedi yüzünü yüzüme dokundurarak. Gözlerinin içine bakayım diye çenemden tuttu.

«Ben Carlos ile yatmıyorum,» dedim bakışına karşılık vererek.

«Bunun böyle olduğunu öğrenmek güzel,» diye yanıtladı ve beni öpmeye başladı. «Soyunsana. Soyunmak sana zor mu geliyor,» dedi, pantolonumu çıkarmaya çalıştı. Ben de bıraktım. Papa'nın bana söylediklerini anımsadım. «Evlilikte bir an vardır, o an gözlerini kapamalı ve Selam Meryem duasını okumalısın.» Ben de gözlerimi kapadım ve çiçekli kırları düşündüm.

«Demek Carlos ile yatmıyorsun? Peki ne yaptın da tüm vücudun böyle renk renk boyandı?»

«Çiçeklerin üzerinde yuvarlandım.»

«Başka bir şey?»

«Başka hiçbir şey yapmadım,» dedim gözlerimi açmadan. İstediğini yapmaya başladı. Onun altında hep gözlerim kapalı yatarken plajı gözlerimin önüne getirdim, buz-

dolabında kalanları ve ertesi günü ne yemek hazırlayacağımı düşündüm.

«Sen benim karımsın. Bunu hiçbir zaman unutma,» dedi, sonra yanıma uzanıp karnımı okşadı. Ben ise sırtüstü yatmış, terkedilmiş bedenime bakıyordum.

«Artık korkmuyorum,» dedim ona.

«Kimden korkmuyorsun?»

«Senden. Kimi kez beni korkutuyorsun. Aklından neler geçtiğini bilmiyorum. Yüzüme bakıyor, ağzını açıp bir şey söylemiyorsun. Sabahleyin kırbacınla ve tabancanla giderken beni hiçbir yere çağırmıyorsun. Diğerleri gibi beni de öldüreceğini düşünmeye başladım ben de.»

«Seni öldürmek mi? Nasıl düşünebiliyorsun böyle şeyleri? Ben sevdiklerimi öldürmüyorum ki!»

«Peki öyleyse, niçin her gün tabancayla dolaşıyorsun?»

«Beni öldürmek isteyenlere karşı. Ama ben öldürmüyorum. Benim adam öldürme yaşım geçti.»

«Öldürmezsen öldürtüyorsun.»

«Bu ölene bağlı.»

«Nesine bağlı?»

«Birçok şeyine. Anlamadığın konular üzerine soru sorma. Seni öldürtmeyeceğim. Kimse seni öldüremez.»

«Ya Carlos'u?»

«Niçin Carlos'u öldüreceklermiş? Seninle yatmıyor, Medina'yı görmeye gitmiyor, benim dostum, nerdeyse küçük kardeşim. Eğer birisi Carlos'u öldürürse beni karşısında bulur. Çok sevdiğim çocuğum Checo'nun başı üzerine yemin ederim sana,» dedi.

Sonra elleri karnının üzerinde, ağzı yarı açık, uyuyakaldı. Pantolonunu çıkarmış, gömleğinin düğmelerini çözmüş, ayakkabılarından birini çıkarmış, ötekini çıkarmamıştı. Bir süre yanında kaldım, uyumasına baktım. Kaba ve hoyrat biriydi. Diğer kadınları gözlerimin önüne getir-

dim. Bu adamın nesini seviyorlardı? Ilginç buldukları için mi? Ben onunla karşılaşmış, onu sevmiştim? Ondan daha yakışıklı, daha kafalı, daha cana yakın ve daha gözüpek birinin bulunmayacağını sanmıştım. O yanımda olmadan uyuyamadığım günler olmuştu. Aylarca gelmese, yalnız onu düşünürdüm. Kaç gece, onu nerede bulabilirim diye aramıştım. Ama artık aramıyordum. Yalnız Carlos ile New York'a ya da Juarez caddesine gitmek istiyorum. Artık iki çocuklu, kocasını çocuklarından, kendini de onlardan daha az seven aptal bir kadından başka bir şey değildim, Zocalo'ya gidip gezmekten başka da yapacak bir işim yoktu.

Bir sıçrayışta yerimden doğruldum ve birkaç saniye içinde giyindim. Carlos dışardaydı. Bense içerde, aptalca durmuş, uyuyan ayıya bakıyordum!

«Hoşçakal,» dedim yavaş bir sesle. Belimden bir hançer çıkarıp onun vücuduna saplar gibi yaptım çıkmadan önce.

Avluya inip bağırdım.

«Çocuklar, Carlos, haydi gidiyoruz, ben hazırım.»

Hava kararmaya başlamıştı. Avluda kimse yoktu. Arka bahçeye gittim. Onlara seslenirken merdivenleri çıktım. Kimseyi bulamadım. Odalarında ışık yanmıyordu. Lilia'nın kapısını vurdum. Yalnız onun odasında ışık yanıyordu.

«Neyin var, anneciğim? Sanki gök tepene düşüyormuş gibi bağırıyorsun.»

Gözlerime güzel göründü. Geceliğinin belini sıkıca bağlamıştı. Saf ve çocuksu bir yüzü vardı. Başından bigudilerini çıkarıyordu. Onları çabuk çabuk alıyor, kıvırcık saçları kulaklarının altına düşüyordu.

«Nereye gidiyorsun?» diye sordum.

«Emilio ile akşam yemeğine.» Babası da **büroya gidiyorum** dediğinde aynı tonu kullanıyordu.

«Kendini harcıyorsun, güzelim. On altı yaşındaki bu

güzel vücut, daha çok şey öğrenmeye gereksinimi olan bu kafa, şu parlayan gözler... bunların hepsi Emilito'nun yatağına gitmeye mi hazırlanıyor? Şu aptal Milito, şu çıkarcı Milito, şu sümüklü Milito! Senin baban gibi haydutken soyluluk taslayan bir babadan başka bir şeyi ve niteliği olmayan Milito. Çok yazık ediyorsun kendine, güzelim. Sonunda pişman olacaksın.»

«Abartıyorsun, anneciğim. Emilio çok güzel tenis oynuyor. Cana yakın biri değil, ama çirkin de değil. Çok kibar ayrıca. Güzel giyiniyor.. Onunla evlenmem üstelik babamın da işine geliyor.»

«Evet, orası gün gibi belli,» dedim.

«Müzikten hoşlanıyor. Bizi Carlos'un konserlerine götürüyor.»

«Çünkü konsere gitmek şimdi moda. Ayrıca çaktırmadan iki saat boyunca hiç düşünmeksizin oturmak için de iyi bir fırsat,» dedim.

Odaların önünde, üstünü çiçeklerin kapladığı bir veranda bulunuyordu.

«Hava soğumaya başladı. İçeri girip konuşsak mı?» dedi kendisi içeri girerek. Ben de peşinden girdim. Saçlarını taramak için aynanın önünde durdu.

«Nereye gittiler?» diye sordum. «Niçin ben olmadan gittiler?»

«Çünkü seni sevmiyorlar,» dedi çocuksu bir gülümsemeyle. «Bir haber de bırakmamışlar mı?» diye sordu. «Oysa ben Carlos'un odasına giden çiçek saksısını anımsıyorum.»

«Hep böyle güzel kal, canım. Ben çamaşırhaneye gidiyorum. Gel beni gör,» dedim ve koşarak eğreltiotu saksısına gittim. Yaprakların arasını karıştırdım, onun yazısıyla bir not buldum.

«Sevgilim benim: Çabucak gelmeni umut ediyorum, giyinik de olsan. Gitmek zorunda kaldım, çünkü Medina

beni saat altıda San Francisco'nun kapısında görmek için haber göndermiş. Çocukları birlikte götürüyorum ve yuvarlak kalçalarını unutmuyorum. Dudaklarından öpmekle yetiniyorum. Ben.»

Merdivenleri hızla indim. Avluyu geçerken asık yüzüyle uykusundan henüz iyi uyanamamış Andres'e rastladım.

«Domino oynamaya kim hazır?» diye bana sordu.

«Bilmiyorum,» dedim. «Carlos çocukları alıp San Francisco'ya gitmiş. Onları aramaya gidiyorum. Oyun salonuna bakmadım, ama herhalde orada seni bekleyen müşterilerin vardır. Lucina'nın sana kahve ve çikolata getirmesini söyledim.» Bunları çabuk çabuk söyledim ona.

«Carlos çocukları mı götürdü? Kimden izin aldı?» diye bağırdı Andres.

«Onları her zaman götürüyor.» Garajın merdivenlerini inerken ben de bağırıyordum. Kapıya yakın yerde bulduğum, spor bir arabaydı. Ona bindim ve San Francisco kapısına doğru hızla sürdüm. Parka varınca yavaşladım, çünkü Carlos'un Medina ile yapacağı konuşma kilise kapısında olamazdı. Onlar konuşurken çocuklar da burada oynarlardı. Ağaçların altında kimse yoktu. Çeşmelerin başında da dolaşmıyorlardı. Çini kurbağaların ağzından gelen sudan içen de yoktu. Salıncaklarda değillerdi, kızakta kaymıyorlardı, her zaman oynadıkları yerlerde yoklardı. Carlos'u da bir bankın üzerine oturmuşken ya da bir çardağın altında kahvesini içerken göremiyordum. İçimde ona karşı bir kızgınlık başladı. Ne diye politikaya karışıyordu? Niye sadece orkestra yönetmiyor, o garip müziklerden bestelemiyor, şair dostlarıyla çene çalmıyor ve benimle sevişmiyordu? Şu aptalca politika isteği de nereden geliyordu? Niçin Alvaro ile dostluk ediyor da, daha kendi halinde birisiyle dostluk kurmuyordu? Nereye

gitmiş olabilirlerdi? Hava soğumaya başladı. Kazaklarını almadan çıkmışlardır, diye düşündüm. Her üçü de gribe yakalanacaklar, ben de bu üstü açık, spor arabada dolaştığım için ciğerlerimi üşüteceğim. Neredeydiler acaba? Zocalo'ya gitmiş olabilirler miydi?

Arabayı kilisenin avlusuna park ettim, indim ve acaba hâlâ kilisenin kapısındalar mı diye bakmaya gittim. Belki de hâlâ orada beni bekliyorlardı.

Kilisenin avlusu çok genişti. Çevresinde korkuluklar yoktu. Çinili cephe duvarı ve ince kuleleriyle kilise karşımda duruyordu. Evet, orada, karşıda, kapı kapanmıştı. Çocuklar yerde oturuyorlardı.

«Ne oldu çocuklar?» dedim onları sessiz sedasız ve yalnız başlarına, garip bir hava içinde otururken görünce.

«Carlos amca arkadaşlarıyla gitti ve bizim de kendisini burada beklememizi söyledi.» Beni yanıtlayan Checo'ydu.

«Çok mu oldu? Peki kimdi o aptal arkadaşları, Verania?»

«Bilmiyorum,» dedi Verania.

«Medina olmasın? Anımsıyor musunuz, Atlixco'daki meydanda kendisiyle birlikte dondurma yediğimiz bir bay?»

«Hayır, o bey değil anneciğim,» dedi on yaşındaki Verania.

«İyi biliyor musun?»

«Evet, Checo onların Carlos'un dostları olduğunu söyledi, çünkü kendisini kolundan çeken birisi, 'Haydi yürü, dostum', diyordu. Ama kendisi onlarla gitmek istemiyordu. Onlarla gitti, çünkü onların tabancaları vardı. Bu nedenle burada beklememizi söyledi. Kendisi hemen dönmezse senin gelip bizi arayacağını söyledi.»

«Peki, papazlara niye haber vermediniz? Papazlar nerede?» diye sordum.

«Az önce kapıyı kapattılar,» dedi Verania.

«Papazlar! İşe yaramaz papazlar!» Kilisenin kapısına yumrukla vurarak bağırdım.

Rahibin biri kapıyı açtı.

«Size yardımcı olabilir miyim, bacım?» dedi.

«Bir saat önce burada çocuklarımla birlikte bulunan bir beyi kaçırmışlar. Onu zorla götürmüşler. Silahlı adamlar alıp götürmüş ve siz henüz akşam altıda kapıyı kapatıyorsunuz! Kapıyı kapalı tutuyorsunuz ve öyle kolay kolay da açmıyorsunuz. Kapatmanızı kim söyledi size?» dedim kendimi rahibin üzerine fırlatarak.

«Anlamıyorum, siz neler anlatıyorsunuz, bacım. Sakin olun. Kapağı kapattık, çünkü hava erken kararır.»

«İşinize gelmediği zaman anlamıyorsunuz sizler! Haydi çocuklar, hemen arabaya.»

ON DOKUZUNCU BÖLÜM

Bağıra çağıra eve girdim. Çocuklar çantama yapışmış, ağızlarını açıp bir şey söyleyemiyorlardı. Oyun salonuna giden beş katın merdivenlerini uçarak çıktım. Panik içindeydim. Çocuklar hâlâ beni bırakmıyorlardı.

«Ne oldu sana?» diye kapıyı açan Andres sordu. Ağzında bir puro, bir elinde konyak bardağı, öteki elinde bir domino taşı vardı.

«Birileri Carlos'u kaçırmış. Çocuklar kilisenin kapısında yalnız başlarına kalmışlardı.» Bağırmadan, yavaşça söyledim bunları. Daha önceden bilinen bir şeyi anlatıyordum sanki.

«Kim kaçırabilir onu? Kendisini uyardığım halde, burnunu sokmaması gereken işlere karışmıştır. Çocukları yalnız başlarına mı bırakmış? Sorumsuz adam.»

«Çocukların söylediğine göre onu zorla götürmüşler,» dedim yine sakin olmaya çalışarak.

«Çocukların uydurduğuna bakma. Onları doyur, sonra yataklarına gitsinler. Dinlenmeye gereksinimleri var.»

«Peki bu durumda sen ne yapacaksın?» diye sordum.

«Yeniden oyuna başlayacağım. Altı sayıyla önde gidiyorum,» diye yanıt verdi bana.

«Ya dostun? O ne olacak?»

«Döner gelir. Yoksa Benitez'e haber veririm, onu polise aratır. Sen git, çocukların pijamalarını giydir.»

«Olur, çocukların pijamalarını giydireyim,» dedim. Sanki benim yerime bir başkası tepki gösteriyordu ve benim ağzıma kilit takılmıştı. Ellerimi çocukların omuzlarına koydum, alt kata indik.

Lilia odasından çıktı. Kırmızı motifli siyah bir giysi giymişti. Ayakkabılarının ökçesi çok yüksek, çorapları koyu renkti. Saçlarını büyük gümüş taraklarla tutturmuş, dudaklarını kırmızıya boyamıştı. Böyle giyinince, bana «anne» demiyordu.

«Cati, bu akşam için bana astragan mantonu verebilir misin? Dün benimkinin üzerine dondurma döktüm. Carlos'u buldun mu?»

«Hayır,» diye yanıtladım alt dudağımı ısırarak.

«Zavallı anneciğim,» dedi ve beni öptü.

Bağırmak, sokağa çıkıp onu aramak, saçlarımı yolmak istiyordum. Delirmek istiyordum.

«Ah, yazık canım,» dedi Lilia.

Başımı okşadı.

Koku sürünmüş vücudundan kendimi yavaşça ayırdım.

«Çok güzelsin,» dedim ona. «Demek gidiyorsun? Biraz ilerle de çoraplarının dikişini göreyim. Her zaman çoraplarını ters giyiyorsun.»

Onu koridorda yürüttüm.

«Gel, soldakini düzelteyim,» dedim. «Git odamdan istediğin mantoyu al ve Emilio'nun seni öpmesine izin verme. Yaşın gelmeden önce seni harcamaya kalkmasın.»

Beni bir kez daha öptü ve hızla merdivenleri inerek uzaklaştı.

Çocukları odalarına götürdüm. Uyuduklarını görünce ışığı kapattım ve ben de Verania'nın yanına uzandım. Ellerim göğsümün altında, yüzüstü uzandım, ağlamaya başladım. Gözlerimden yaşlar hızla boşanıyordu.

Yeter ki acı çekmesin, dedim kendi kendime. Onu yavaş yavaş öldürmesinler, canını acıtmasınlar, yüzüne dokunmasınlar, ellerini koparmasınlar. Bir tek ateş ederek öldürsünler onu.

«Hanımefendi,» dedi Lucina odaya girerek. «Kocanız sizi masaya bekliyor.»

«Siz gidip servisi yapın, lütfen,» dedim boğuk bir sesle.

«Sizin inmenizi bekliyor. Valinin burada olduğunu size söylememi istedi.»

«Ya Bay Carlos?»

«Hayır, efendim, o burada değil,» dedi yatağa yaklaşarak. Yatağın ucuna oturdu. «Çok üzgünüm, efendim, sizi çok sevdiğimi biliyorsunuz. Sizi mutlu görmek beni de sevindiriyordu. Ama biliyorsunuz...»

«Onu öldürdüler mi? Juan sana bir şey söyledi mi?»

«Bilmiyorum, efendim. Juan'ı çağırdıklarında kendini iyi hissetmiyordu. Arabayı Benito kullandı. Size haber vermek istedik, ama nasıl yapabilirdik ki? Siz Generalle birlikte, odanızdaydınız.»

Bir kez daha yüzümü ellerimle kapattım. Artık gözyaşlarım gelmiyordu.

«Ya Benito?» diye sordum.

«Henüz dönmedi.»

Doğruldum.

«Gecikmeden ineceğimi söyleyin Generale. Juan'ı da bana gönderin.»

Siyah bir gİysi giydim. Kulaklarıma küpe taktım. Carlos'un bana verdiği madalyonu boynuma geçirdim. Ma-

dalyon mavi çiçekliydi. Bir yüzünde **mamma**, öteki yüzünde 13 Şubat yazılıydı.

Ben salona girdiğimde Andres konuklara masada yer gösteriyordu.

«Size saygılarımı sunarım, hanımefendi,» dedi Benitez.

«O buna lâyık değil. Vali Bey. Baksanıza geç kaldı,» dedi Andres.

«Beni bağışlayınız, çocukların yanında uyuyakalmışım,» dedim. «Doğrusu konuk beklemiyorduk.»

Andres, «Cumhuriyet savcısını tanıyor musun?» diye sordu.

«Elbette, sizi gördüğüme sevindim,» dedim ona elimi uzatmadan.

«Peki, polis şefini?»

«Çok sevindim,» dedim tanımazlıktan gelip canını sıkmak için.

«Dostumuz Carlos Vives'in ortadan kaybolduğunu bildirince, Sayın Vali onları da birlikte getirmek lütfunda bulunmuş,» dedi Andres.

«Onu aramaya koyulsalardı daha iyi olmaz mıydı?» diye sordum.

«Olayla ilgili ayrıntılı bilgi edinmeye çalışıyorlar,» dedi milletvekili Puente.

«Çocuklarınız sokakta yalnız başlarına mı kalmışlar?» Bunu bana soran, milletvekilinin karısı Susi Diaz'dı. «Bana sorarsanız, Don Carlos'u hayranı bir kadın kaçırtmıştır.»

«Öyle olmasını dilerim,» dedim.

«Olay ciddi, hanımlar,» dedi Andres. «Carlos, Medina'nın dostuydu ve Medina bu sabah öldürüldü. Siz Medina olayının nasıl geçtiğini biliyor musunuz, Vali bey?»

«Az çok biliyorum. Öyle anlaşılıyor ki onu kendi yandaşları öldürmüşler. CTM'nin içinde çok sayıda aşırılar

vardı. Medina da kitle halinde CROM'a geçilmesi gerektiğine inanmıştı. İhanet saydıkları bu eylemi önlemek için kaçık biri bu yola başvurmuş ve bunu da Medina'ya ödetmiştir.»

«Ben Medina'nın CROM'a geçmek istemesine inanmıyorum,» dedim.

«Niçin inanmıyorsun?» Andres bana soruyordu.

«Çünkü Medina'yı tanıyordum. Carlos ona sevgi ve saygı duyuyordu.»

«Savunmasına burnunu sokacak kadar çok sevmemesini dilerdim,» dedi Andres. «Her zaman sorumsuz birisiydi. Daha bugün öğlende ona kendini yalnızca müziğe vermesini ve tehlikeli işlere karışmamasını söyledim. Ama o kışkırtıcı birisi.»

«Bana iyi bir tip gibi görünüyor,» dedi savcı. «Ayrıca çok iyi bir müzisyen.»

«Umut edelim ki başına bir şey gelmiş olmasın,» dedi polis şefi. Andres valiyken o ikinci müdür ve korkunç bir tıpti. Cildi bozuk olduğundan ona domuz kavurması denirdi. Tüm olayları en ince ayrıntılarına dek öğrenirdi.

Yemek başladı. İyi bir ev kadını olduğumu Andres övgülerle süsleyerek anlatıyordu. Peşinden başlayan konuşmanın başı ve sonu belli değildi. Lucina yemekleri getiriyordu.

«Daha fasulye ister misiniz, efendim?» dedi yanımda durarak. Sonra kulağıma eğilai, işiteceğim kadar yavaş bir sesle konuştu. «Juan'ın dediğine göre onu 90. caddedeki evde tutuyorlarmış.»

«Teşekkür ederim, biraz,» diye yanıtladım.

«Gerçekten, hepsi de nefis, hanımefendi,» dedi Benitez.

«Teşekkür ederim,» dedim ona bakmak için gözlerimi

kaldırırken. Ama bu arada gözlerim savcı Tirso'ya ilişti. Hiçbir zaman Andres için çalışmak istemeyen, saygıdeğer birisiydi.

Hiç sanmam ki Benitez için de çalışmak istesin. Bana baktığında, benimle ilgileniyor duygusuna kapılıyordum.

«Endişelisiniz, değil mi?» diye sordu bana.

«Carlos'u düşünüyorum,» dedim.

«Onu bulmak için elimden gelen her şeyi yapacağıma söz veriyorum,» dedi.

«Yapacağınız her şey için size şimdiden teşekkür ederim,» dedim. «Kahveyi salonda mı içelim?»

«Öyleyse geçelim,» dedi kocam yerinden kalkarak. Hepsi onu birer kukla gibi izlediler. Salona geçince, orada Tirso Santillana'ya yaklaşmaya çalıştım.

«Kendi valinize güveniniz var, öyle değil mi?»

«Elbette hanımefendi,» dedi. Havadan sudan konuşuyormuşuz gibi gülümsedim.

«Carlos'u 90. caddedeki evde tutuyorlar. Onu kurtarın,» dedim.

«O da ne eviymiş öyle?»

«Siyasal düşmanlarını bu eve kapatıyorlar. Kocam vali olduğundan beri bu ev hizmetlerinde. Carlos şimdi orada.»

«Nereden biliyorsunuz?» diye sordu.

«Nereden bildiğim önemli değil. Şimdi oraya gidecek misiniz? Yerini sokakta öğrendiğinizi söylersiniz. Oraya gidin, peşinizden ben yardımcılarınıza haber gönderirim. Yalvarırım elinizi çabuk tutun,» dedim, yeniden gülmeye başladım. O da gülerek oyuna katıldı.

«Vali bey, ben gidiyorum. Gidip bir bakayım, benim serviste olaydan haber alanlar var mı?» dedi.

Andres, «Şu Santillana hep işinin başındadır. Onu her zaman kendi yanıma çekmeye çalıştım, ama hiçbir zaman başaramadım. Sen nasıl başardın, Felipe?» dedi.

«Ben şanslı çıktım,» dedi Benitez, «Peki, gidin Sayın Savcı.»

Polis şefi Pellico'nun keyfi kaçtı. Savcı gidince o da gitmek zorundaydı. Ama istekli olmadığı belliydi. Koltukta oturup viski içmekten mutluydu.

«Siz kalıyorsunuz, değil mi Pellico?» diye ona sordum.

«Eğer siz istiyorsanız, kalırım hanımefendi,» dedi, koltuğa biraz daha gömüldü ve naneli çikolatadan yutmaya başladı.

«Sizi yolcu edeyim, Sayın Santillana,» dedim. Savcının koluna girerek aşağı kapıya indim. Andres kapıyı armalar ve savaş dövizleriyle kaplamıştı, Juan köşede duruyordu.

«Söylesene, neler oldu, Juan?» diye sordum.

«Benito onları 90. caddedeki eve bırakmış. Daha sonrasını bilmiyor.»

«Beni oraya götürün,» dedi Tirso.

«Ben de sizinle geliyorum,» dedim.

«İşleri çıkmaza mı sokmak istiyorsunuz?» diye sordu.

Onlar gittiler. Ben salona döndüğümde titriyordum.

«Niye kendi kendine konuşuyorsun, Catalina?» diye sordu Andres.

«Checo'nun yanında aptal durumuna düşmemek için çarpım cetvelini ezberliyorum,» dedim.

«Şu var ya, şu kadın! Eğer erkek olsaydı çok başarılı bir politikacı olurdu. Burada hepimizden daha kaçık o.»

«Eşiniz çok iyi niteliklere sahip bir kadın, Generalim,» dedi Benitez.

«Hava çok soğudu,» diye mırıldandım. «Gidip söyleyeyim de ocağa biraz odun atsınlar.»

* * *

O akşam Charro Blanco adında, gitar çalıp şarkı söyleyen bir şarkıcıyı çağırmıştı Andres. Doğuştan beyaz saçlı birisiydi. Hep hüzünlü şarkılar söylerdi. Kendisinden hüzünlü şarkılar istensin, istenmesin, dinlesinler ya da dinlemesinler, gürültü içinde, yine de o şarkıları söylerdi.

Benim yanıma, ocağa da uzak olmayan bir yere oturdu ve şarkılarını söylemeye başladı: **Uzaklarda, dağ başlarında, bir atlı gidiyor, yalnız dolaşıyor dünyada, ölümün peşinden gidiyor.**

«Charro, bu iniltiyi bırak da bize **Şimşek**'i söyle. Endişeli olduğumuzu görmüyor musun?» dedi Andres.

Charro rahatlıkla başka bir şarkıya geçti.

Onu çok sevdiğim için korkuyorum ve görmek istemiyorum. Şimşek, aydınlat gökyüzünü, götür ateşli arzularımı...

Andres de şarkıya eşlik etmeye başladı. Andres şarkı söylemeye başlayınca kimse konuşmayı göze alamazdı. İlgi alanı yalnız şarkı olurdu.

«Sen de söyle, Catalina,» dedi bana. «Ocağın önünde büzülüp kalma, hastalanacaksın. **'Uzaklarda da olsan, seninle**'yi söyle.»

«Haydi Catita ile birlikte söyleyelim,» dedi Charro. Ama yalnız başına söyledi. Tirso içeri girdiğinde şarkı da bitiyordu.

«Vives'i buldum,» dedi. «Ama artık yaşamıyor.»

Andres bağırdı. «Onu nerede buldunuz? Adaletin yerine getirilmesini istiyorum, Sayın Vali!»

«Olay nasıl geçmiş, Tirso?» Benitez soruyordu.

«Sizinle başbaşa konuşmak istiyorum, efendim. Ama hemen şimdi görevimden çekilebilirim. Onu gizli bir tutukevinde buldum. Orada bulunanlar, komutan Pellico'dan buyruk aldıklarını söylüyorlar.»

Ortalık birden karıştı. Pellico, Andres'e baktı.

Andres, «Ondan görevini bırakmasını isteyin,» diye Benitez'e bağırdı. «Bu gizli ev de ne oluyor? Carlos nerede? Kim onu oraya götürdü?»

«Tirso, suçlamanızın gerekçesini gösteriniz,» dedi Vali.

Pellico homurdandı. «Siz neler anlatıyorsunuz, benim haberim yok bunlardan.»

Puente'nin karısı bayginlik geçirdi. Puente, Meclis üzerine bir konuşma yapmaya başladı. Ben çıkıp gittim.

Tirso'nun arabasının yanında, Juan kollarıyla Lucina'ya destek olmuş, duruyorlardı.

«Nerede o?» diye sordum.

Juan beni uyardı. «Orada, arabanın içinde. Ama ona bakmayın.»

Arabanın kapısını açtım. Önce yüzünü gördüm. Saçlarını okşadım. Kana bulanmıştı. Gözlerini kapadım. Boğazında ve giysisinde de kan vardı. Boynunda bir delik açılmıştı.

«Bana yardım edin, onu yukarıya götürelim,» dedim.

Ben, Juan, Lucina ve Tirso'nun şoförü, hep birlikte onu eğreltiotu saksısının bulunduğu odaya taşıdık, yatağın üzerine uzattık. Onlara beni yalnız bırakmalarını söyledim. Bilmiyorum ne kadar zaman yere diz çökmüş, durumda, ona baktım, durdum. Andres ile Benitez içeri girinceye değin yanından ayrılmadım.

«Ben sana söylemiştim. Niçin beni dinlemedin?» dedi Andres, Carlos'a yaklaşırken.

«Onu Tonanzintla'ya gömelim,» dedim. Yatağın kenarından uzaklaşıp kapıya yürüdüm.

Odadan çıktım. Koridor karanlıktı. Çarpmadan yürüyecek kadar az bir ışık geliyordu aşağıdan. Konuk odaları üçüncü katta, havuza yakın bir yerde bulunuyordu. Bu-

ralar aydınlanmış olmalıydı, ama ben görünmeden geçebileyim diye, iki gece öncesinden Carlos ile birlikte bir elektrik arızasına yol açmıştık. Çocuklar ikinci katta uyuyorlardı. Birinci katta ise yalnız ben ve Andres uyuyorduk. Bizim odamızdan eğreltiotlu odaya merdivenlerden ve koridorlardan geçerek gitmek beş dakika sürüyordu. Önceki gecelerin deneyimiyle karanlıkta yürüyerek bahçeye gittim. Oradan da odama geçtim. Saçlarımı yeniden taradım, siyah bir manto giydim, mutfakta Juan'ı aramaya gittim. Beni cenaze servisine götürmesini söyledim.

«Telefon etseniz daha iyi olurdu,» dedi uykulu gözlerle. İyi görünmeye çalışıyordu.

«Ağaç bir tabut istiyorum,» dedim. «Üzerinde demir, cila, kara süsler ve haç olmayacak.»

Tabut saat dokuza doğru geldi. Saat onda Tonanzintla'daydık. Havada kızgın bir güneş vardı. Çok sayıda insan gelmişti. Benitez öğretmenleri, konservatuvar öğrencilerini ve partinin yandaşlarını getirtmişti. Cordera Meksiko'dan gelmiş, tabutun arkasında ve benim yanımda yürüyordu.

Tonanzintla mezarlığı açık bir alanda ve bir tepenin eteğindeydi. Yanında bir kilise vardı. Günlerden 2 Kasım. Mezarın başına çok insan birikmişti. Üzerini çiçeklerle, içinde mole yemeği bulunan tencerelerle, ekmeklerle ve pastalarla örtmüşlerdi. Bir gün önce gittiğimiz tarlanın tüm çiçeklerini toplattım. Yüzlerce demet yaptık. Onları Benitez'in çağırdıklarına ve Cordera'ya eşlik eden işçilere dağıttık. Böylece herkesin Carlos'un mezarına koyacak çiçeği oldu.

Mezarcılar tabutu alıp kazdıkları çukurun yanına bıraktılar. Andres yanına geçip konuşmaya başladı.

«İşçi arkadaşlar, dostlarım! Carlos Vives'i, toplumumuzun barış ve uyum içinde ilerlemesini istemeyenler öl-

dürdü. Kendileri için tehlikeli gördükleri bu yaşama kimin son verdiğini bilmiyoruz, ama bu suçun bedelini onlara ödeteceğimizden kimsenin kuşkusu olmasın. Carlos Vives gibi bir insanı yitirmek, yalnızca onu seven ve onunla dost olma ayrıcalığına sahip benim ve ailemin üzüntüsü değildir. Aynı zamanda ve her şeyden önce, onulmaz bir toplumsal kayıptır. Onun niteliklerini, yapıtlarıyla vatana verdiği hizmetleri, devrimimizi zenginleştiren çalışmalarını burada saymayı arzu ederdim, ama yapamıyorum, acım buna engel oluyor...»

Ondan sonra söz alan Cordera oldu. Bir film seyrediyormuşum gibi geldi bana. Hiçbir şey hissetmiyordum.

«Carlos,» dedi. «Senin dürüstlüğün, senin yeteneklerin ve senin yürekli bir insan oluşun her zaman bize yardımcı olacak. Kalkıp adalet isteyecek değiliz, adalet için harekete geçmiş bulunuyoruz bile. Sen bize yardım ederken yaşamını yitirdin. Seni öldürenin kim olduğunu biliyoruz. İktidarı elinde tutanlar, silahları ve tutukevleri olanlar senin canına kıydı. Yoksullar, işçiler, öğrenciler ve aydınlar değil. Seni babalar, despotlar, zalimler ve bizleri sömüren herkes.....»

Konuşma bitince mezarcılar tabutu alıp çukurun dibine bıraktılar. Ben hemen çiçek demetimi fırlattım.

«Al sana çiçekli bir mezar, aptal,» dedim ve gözlerimden yaşlar gelmeden önce hemen döndüm, hızla arabaya doğru yürüdüm.

Bildiriler ve açıklamalar bir hafta sürdü. Bunlar arasında öyle serseme döndüm ki, Parti'nin, Sendika'nın, Vali'nin, Cumhurbaşkanı'nın, Cordera'nın ya da Andres'in sözlerini ayırt edemeden dinliyordum. Hepsi de Carlos'un büyük bir adam olduğunu, kıyıcıları bulmak, onun öcünü almak, vatanı hainlerden ve şiddet tehlikesinden kurtar-

mak gerektiğini söylüyorlardı. Dostları gazetenin birinde, adaletin yerine getirilmesini isteyen, Vives'in erdemlerini ve sanatın uğradığı büyük kaybı anlatan bir mektup yayınladılar. Bu listede, telefonda konuştuğunda ya da Efrain ve Renato ile birlikte olduğumuzda adı geçenleri anımsıyordum. Ama onları tanımıyordum. Bu işlere karışmamın doğru olmayacağını, kimsenin beni anlamayacağını, Efrain ile Renato'dan başka hiç kimsenin bana güvenmeyeceğini ve bu ikisinin de kendisinin içli dışlı arkadaşları olduğunu, özel yaşamlarında ve kendi aralarında çılgınlıklar yaptıklarını bana söylemişti. Gazetelerde onunla ilgili ne çıktıysa, hepsini gümüş bir kutuya koyup kilitli dolabımın en altına sakladım. Başka bir kutuda da bana yazdığı pusulalar, konserleri üzerine çıkmış yazılar ve Alameda'da birlikte çekilmiş bir fotoğrafımız vardı. Duyuruları ve kötü eleştirileri bile sakladım. Saçları alnına dökülmüş, elleri havada, orkestra yönetirken bir başka fotoğrafı daha vardı. Alıp onu okşadım.

Tirso, 90. caddedeki evin varlığını resmen açıkladı. Vali, Pellico'nun görevine son verdi, üzüntülerini ve bunun kendisi için beklenmedik bir olay olduğunu bildirdi. Andres ile konuşmak için Pellico evimize geldi. Ben ikinci katın parmaklıklarına dayanmış dururken o Andres'in çalışma odasına girdi.

İki üç gün sonra gazeteler büyük bir gürültüyle skandalı yazdılar. Benitez devlet içindeki çürümeyi açıklıyordu. Andres adalete ve kurumlara olan güvenini bir kez daha açıkladı. Pellico'nun tutuklandığını duyduk.

Birkaç ay sonra, San Juan tutukevinden bir kısım tutuklular kaçtı. Onlar arasında Pellico da vardı. Çok geçmeden Los Angeles'ten bize yeni yıl için tebrik kartı gönderdi.

YİRMİNCİ BÖLÜM

Ben Puebla'da kaldım. Meksiko'ya dönmek beni korkutuyordu. Tepenin eteğindeki evin duvarları ve orada sahip olduğum anılar bana öyle yakındı ki, onların beni korudukları duygusu içindeydim. Artık ne bir tehlikeyle ne de bir sürprizle karşılaşmak istiyordum. Yaşlı bir kadın gibi başkalarının aşklarıyla ilgilenmek, bahçenin bir köşesine ya da ocak başına oturmak, Tonanzintla'da aldığım, mezarlığa bakan küçük evi halıyla döşemek, canım bağırmak ya da saklanmak istediğinde oraya gitmek bana daha iyi geliyordu. Tuğladan yapılmış basit bir evdi burası. İçinde bir beşik, bir masa, fotoğraf ve gazete kesintileriyle dolu kutular vardı. İçeri güneş girmiyordu, çünkü avluda büyük bir ağaç vardı ve ağacı saran bir bugenvilla çatıya geçiyor, oradan pencerelerin önüne iniyordu. İşte bu evde, yerde uyuyup kalıncaya değin inleyerek, bağırarak, kendi kendime konuşuyor, sonra gözlerim şişmiş olarak uyanıyor, yeni bir dinginlik dönemi için Puebla'ya dönüyordum.

Carlos'un ölümünden sonra Lilia babasına başkaldırmaya başladı. Ona olan güvensizliğini gizlemiyor, her zaman benim yanımda olmak istiyordu. Victoria'daki mey-

ve pazarına birlikte gidiyorduk. Kendisini Puerto de Veracruz'a götürmemi, her iki günde bir aldığı giysileri ve ayakkabıları birlikte seçmemizi istiyordu. Sarkıtmalı altın bilezik takma modasına uydu. Çıngırak takmış bir inek gibi dolaşıyordu.

Ben Puerto'da alış veriş yapmasını sevmiyordum, çünkü Andres'in diğer kadınları oradan giyiniyorlardı. Müdürün tuttuğu bir hesap vardı. Kızları kadar, en son yattığı kadınlar da bu hesaptan yararlanıyordu. Ama ben bu krediyi kullanmıyordum. Sadece Lilia istediği için, oraya gitmeye birdenbire karar verdim. Lilia meraklı biriydi, her şeye karışıyordu benim gibi. Bu nedenle hoşlanıyordum ondan. Her şeye hazırdı. Andres'in diğer kızları böyle değildi.

Aradan bir süre geçtikten sonra yeniden babasını dinlemeye, ne zaman Alatriste'ler onu yemeğe çağırsa oraya gitmeye başladı, bu arada Uriarte adında genç bir çocuğa âşık oldu. Çocuğun India marka bir motosikleti vardı. Ona gizlice gidiyor, Veracruz yolunda birlikte sürat denemesi yapıyorlardı. Ben Lilia'yı koruyordum. Çocukla dost bile oldum. Çünkü bana canayakın biri gibi gelmişti. Alatriste'lerle de akrabalık kurmaktan kurtarıyordu beni.

Emilito tüm numaralarını bağışlayan ve sekiz yıllık bir nişanlılık dönemine dayanan Georgina Letona ile yeniden barışmıştı. Çok güzel bir kızdı ve onu delice seviyordu. Onun kadar güzel gözlü başka birini görmemiştim. Kaşları da, kirpikleri de gür ve siyahtı. Omuzlarının üzerine dökülen saçları bal rengiydi. Kahkahayla güldüğünü hiç duymadım. Sadece gülümsüyordu. Yarı açık dudakları arasından küçük ve düzgün dişleri görünüyordu.

Lilia ile ben onları Reforma caddesinde elele tutmuş yürürken gördük. Onunla olduğunda, benim anımsadığım o aptal görünüşte değildi.

«Düşünebiliyor musun, onunla evlenseydim ne gülünç

duruma düşecektim! Düğünden önce alnımda boynuzlar bitecekti,» dedi Lilia bu karşılaşmadan sonra.

Bir elimi omzuna koydum, haklı olduğunu söyledim. Onu bu gülünç durumdan kurtarmak için Uriarte'nin ortaya çıktığına şükrettim.

Reforma'da karşılaşmamızdan dört gün sonra Emilito tüm sokağı tutan piyanosuyla Lilia'ya bir serenat yaptı. Piyano çok bir şey sayılmazdı. Onu çalan Agustin Lara, şarkıcı ise Perdo Vargas'tı. Radyonun tüm FM servisi Puebla'daki evimizin önüne taşınmıştı.

Lilia üstündeki pembe gömleği ve çıplak ayaklarıyla kendi odasından bizim odaya koşarak indi.

«Acaba ne yapsam, anneciğim?»

Babası yerinden doğrulup pencereden dışarı çaktırmadan baktı.

«Lambanı yak, sümüklü böcek! Acaba ne yapsam da ne demek?» diye yanıtladı onu.

«Eğer yakarsam, sanır ki...»

Andres, «Işığı aç!» diye bağırdı.

«Eğer istemiyorsa yakmasın,» dedim. «Onu bir kere kabul ettikten sonra, bu kendini beğenmiş çocuğa hep katlanmak gerekecek.»

«Ben ona katlanacağım. Kayınpederi bile olacağım,» dedi Andres.

Ben, «Peki ama, ya Lilia istemiyorsa,» derken, dışarıda **Farolito** çalıyor, Lilia perde aralığından onlara bakıyordu.

«Çok çirkinleşmiş,» dedi. «Sanki acı çekiyor.»

«Elbette acı çekiyor,» dedi Andres. «Şu aptal motosikletli için onu terkettin.»

«Onun üzüntüsü bu değil ki! Georgia Letona'ya âşık olduğunu sen daha iyi biliyorsun.»

«Sesini kes sen, Catalina. Kızcağızın kafasına kötü şeyler sokma. Sen de ışığı aç, Lilia.»

«Ne olursa olsun, bu olayı onaylamadığımı bilmenizi isterim,» dedim yataktan çıkarken.

«Sen buraya gel, kızım,» dedi Andres. «Ona aldırış etme. Huysuzun teki o.»

Benim yatakta boş bıraktığım yere Lilia girdi. Onlar ışığı açmış, müzik dinlerken ben Juan'ı uyandırmak için odasına doğru gidiyordum. Ona arka kapıdan çıkmasını ve şu serenat olayını Uriarte'ye iletmesini söyledim.

Beklediğim gibi, çocuk on beş dakika sonra, on tane arkadaşı, bir gitar ve dolu bir tüfekle oradaydı.

Konser çığırtkanlığa dönüştü.

«Lilia! Başını uzat da gerçekten kimi sevdiğini bu muhallebi çocuğuna söyle!» Javier Priarte bağırırken dostları piyanoya saldırıyor, Agustin Lara'yı bir arabanın içine sokuyor, yanına da Pedro Vargas'ı sürüklüyorlardı. İri yarı birisi kollarını açmış Emilito'yu koruyor, Javier ona yumruklarıyla saldırıyordu. Dostları havaya ateş ediyor ve bağırıyorlardı.

«Dürüst olalım! Dürüst olalım! Bırakın kendisi konuşsun!»

Emilito özel koruyucusundan kurtuldu ve Uriarte ile karşı karşıya geldi. Bir anda yumruk yumruğa giriştiler.

Andres daha önceden yaptığı seçimi unutmuş, sanki bir horoz dövüşü seyrediyordu. Emilito kendini savunuyordu, ama kavga etme yeteneği yoktu. Lilia da babasının yanında, pencereye dirseklerini dayamış seyrediyor, tırnaklarını yiyordu.

«Ne o, ağlıyor musun... Sevinmelisin,» dedi Andres.

Ama o kendini tutamıyordu. Pencereden ayrıldı, üstüne rasgele bir şey giydi, birden kapıya çıktı ve çocuklara doğru yürüdü. Hiç duraksamadan aralarına girdi.

Emilito kravatıyla burnunu siliyordu. Uriarte, Lilia'yı yakalayıp öptü. Bir saniye sonra Andres kapıda göründü ve kızını içeri çağırdı.

Lilia, Javier'in kollarından ayrılarak eve döndü. Babasının yanından geçti ve benim sokağı seyrettiğim balkona geldi.

«Onu öldürecek,» dedi sakin bir sesle. «Senin Carlos'u öldürdükleri gibi, o da onu öldürecek.»

Onun odasına gittik. Orada birbirimize sarıldık. Diğer kızkardeşleri ve küçükler oraya toplanmışlar, pencereden bakıyorlardı.

Onu alkışlarla karşıladılar. Dışarı baktığımızda, Andres, Emilito'nun omzuna şöyle hafifçe vuruyordu. Javier ile arkadaşları, cüceler çeşmesine doğru uzaklaştılar. Birkaç dakika sonra sokak yeniden eski sessizliğini buldu.

Bir hafta sonra Uriarte, Lilia'ya telefon etti. Verdiği yanıt olumlu değildi Lilia'nın!

«Gelemem. Babam Meksiko'dan döndü.»

Göz açıp kapamaya vakit bulamadan bir motor sesi duyuldu. Lilia ona bir söz söyleyinceye kadar Javier evin çevresinde klakson çalarak dönmeye başladı. Ceketiyle gömleği arasından görünen kâğıtta, «seni seviyorum,» yazılıydı.

Lilia altı aydan beridir Emilito'ya bir tek sözle de olsa yanıt vermeyi reddediyordu. Bu altı aylık, aşkla aydınlanmış yaşamı, Javier'in güzel motosikletiyle bir hendeğe yuvarlanmasıyla son buldu. Nasıl ve niçin düştüğünü kimse bilemedi, ama o da oradan sağ çıkmadı.

Ailesi ölüsünü oradan çıkardı ve Fransız mezarlığına gömdü. Kimse bu olayı bir skandala dönüştürmedi. Gömme törenine ben de zavallı Lilia ile katıldım. Bıraktım, bol bol ağladı. Nedense ondan beni bağışlamasını istedim.

Aradan çok geçmeden Emilito, General Ascencio'nun kendisini kabul etmesini istedi.

Andres onu kendi çalışma odasına aldı. Uzun bir koridora benzeyen, bir yanında at eyerleri, öteki yanında Meksika ve Endülüs süvari giysileri asılı ilginç bir yerdi.

En dipte, çalışma masasının üzeri purolarla ve çakmaklarla doluydu. Her çeşitten, nerdeyse dört yüz kadar çakmak vardı. İnsanlar kendi işlerinden söz ederken, o da vakit geçirmek için peşpeşe onları yakıyordu.

Konuşmalarının sonunda beni çağırdı ve şöyle dedi:

«Lili, birkaç ay içinde Emilito Alatriste ile evlenecek. Ona söyle ve sen de her şeyle ilgilen.»

Gülümsedim ve Emilito'yu kolundan tuttum. Lilia'yı görmek için bahçeye gittik.

YİRMİ BİRİNCİ BÖLÜM

Aynı yıl içinde, Atlixco'daki çiftliğimizde evlendiler. Tüm Meksiko oraya gelmişti. Devlet başkanı ve vaftiz babası, bakanlar, bölge askerî komutanı, on beş tane eyalet valisi ve Puebla'nın tüm varlıklı insanları oradaydı. Sonunda Lucina ile Juan dans pistinin ortasında öpüştüler, kimse de buna diyecek bir şey bulamadı.

Lilia'nın babasına yaslanıp onun koruyuculuğunda mutluluğunu arıyormuş gibi dans edişini, belini onun ellerine bırakıp tüm bahçeyi dolaşmalarını hiç unutmayacağım. Yüzyıllık ağaçlar arasında akan suda, General Ascencio'nun kızının düğününü şenlendirmek için sabahleyin Matamoros'ta atılan çiçekler, öğleden sonra saat üçte bulunabiliyordu.

Lilia'nın düğün giysisiyle ben ilgilendim. İpek giysileri içinde insanda hayranlık uyandıracak kadar güzel görünüyordu. Babasıyla dans ederken başını arkaya doğru deviriyor, paso doble'nin hızlı temposuna kolayca ayak uyduruyordu.

Sonra orkestra **Dalgalar Üzerinde**'yi çalmaya başladı, Andres onu «kendi şarkıları»nı dinlemeleri için Emilito'nun kollarına bıraktı. Bilmiyorum ne zamandan beridir

bu onların şarkıları olmuştu! Ama Lilia'nın buna pek aldırış ettiği yoktu. O kendisine verilmiş rolü oynayan çok iyi bir aktrist pozlarındaydı.

Onlar pistte dolanırken, insanlar da onları alkışlıyordu.

«Bir öpücük, bir öpücük, bir öpücük!» Bir an birbirlerine baktıktan sonra kısa bir süre ağızlarını yaklaştırdılar ve hiçbir şey demeden yeniden dans etmeye başladılar.

Çocuğun ailesiyle birlikte oturduğumuz masaya Andres de geldi. Bir konyak istedi, bir puro yaktı.

«Sevgili kayınpeder,» dedi. «Radyo bizim düğünü yayınlıyor mu?»

«Elbette, yayınlamaz olur mu, kayınpeder?» Don Emilio yüzünde geniş bir gülümsemeyle onu yanıtladı.

«Her şey çok iyi düzenlenmiş, Catalina, sizi kutlarım,» dedi Emilito'nun annesi.

«Çok naziksiniz, Dona Concha,» diye onu yanıtlarken, Bibi ile General Gomez Soto'nun masasına oturmuş, çok güzel yüzlü bir adam gözüme çarptı.

«Ben hiç de öyle birisi değilim,» dedi Dona Concha. «Kızınız olmadığı halde yine de kendinizi çok yordunuz. Lilia'nın annesi kim?»

«Onun annesi benim. Benim için önemli olan da bu,» dedim.

Kendilerine doğru dikkatlice baktığımı anlayan Bibi, beni kayınvalidenin elinden kurtarmak için yaklaştı, Clark Gable gibi, son derece kibar adamın yanına götürdü. Adam ayağa kalktı elini bana uzattı.

«Quijano, hizmetinizdeyim,» dedi.

«Teşekkürler,» diye yanıtladım.

«Quijano'yu tanımıyor musun, Catalina?» General Gomez Soto bana soruyordu. «Kendisi Pueblalıdır ve ünlü bir film yapımcısıdır.»

Filmler ve oyuncular üzerine konuşmaya başladık. İlk filmi **Kamelyalı Kadın**'ın galasına beni çağırdı, ben de kabul ettim. Bu romanı annemin ne denli çok sevdiğini ve tüm ailemiz için ne anlam taşıdığını anlattım. Hep birlikte güldük. «Gerçekten de bu bizim kutsal kitabımızdı. Bizim evde hiç kimse öteki yaşama kaçınılmaz olan geçişi gözlerinin önüne getirmeden öksüremezdi. Annem evin her odasında iyotlu yaban turpu suyu bulundururdu. Birisi öksürür öksürmez, küçük kaşığını çıkarır, bizi Marguerit Gautier'nin korkunç ölümünden kurtarırdı.»

Dans etmeye başladık. Bu yetkin adamın kollarında dans ederken Andres'in anlamlı bakışlarının önünden geçtim. Kocam bundan rahatsız olmuşa benziyordu. Ama ben burada Carlos ile dans etmek isterdim.

«Değişelim mi?» dedi Lilia, biz kendisiyle Emilito'nun yanından geçerken.

Quijano'yu bıraktım ve Emilito'nun zıplamalarına ayak uydurmaya çalıştım. Javier Uriarte'yi düşündüm. Şimdi burada olsaydı ne güzel eğlenirdik! İçimde bir öfke kabardı. Lilia geri geldi. «Değişelim mi?» dedi. Erkekler pistin ortasında dikilmiş dururken biz ikimiz dans etmeye başladık.

«Çok güzel birisi. Nerede buldun onu?»

«Lilia çılgın kız,» dedim, «Seni çok seviyorum.»

«Öyle söyleme,» diye yanıtladı.

Onu öpüp bıraktım, yeniden kendi eşlerimizle dans etmeye başladık. Quijano pistte bana iyi eşlik ediyordu ve iyi bir uyum kurduğumuz için mutluydum. Hep birlikte dans etmişiz gibi hiç ritmimizi bozmuyorduk. Havanın taze serinliği yüzümüze çarpıyordu. Lilia bana doğru geldi.

«Biz gidiyoruz. Emilio akşam yemeğine kalmak istemiyor. Üstümü değiştirmek için gelip bana yardım ediyor musun?» dedi.

Quijano, pistin ucuna kadar bana eşlik ederek, «Sizi bekliyorum,» dedi.

Ona teşekkür ettim ve Lilia ile birlikte çiftlik evine gittim.

Odasında yarısı dolu, yarısı bir daha hiç toplanmayacak gibi ortalığa dağılmış dört tane bavul vardı. Yüzündeki ince tülü açtım ve saçlarını dağıttım. Tokaların alındığını hissedince başını salladı, çiçekler havaya uçtu. Belinin ortasına değin gelen saç örgüsünü çözdü ve sanki saatlerdir hiç soluk almıyormuş gibi bir oh çekti. Yüksek ökçeli ayakkabılarını çıkarıp yere bastı, giysisini çıkarmak için ikibüklüm oldu. Ona yardım etmek istedim ama o odanın ortasında kombinezonuyla duruyordu bile. İnce çoraplar içinde güneşte yanmış uzun bacakları belli oluyordu. Kalçasının üzerinde eski moda bir jartiyer vardı. Anneannem zamanındaki âdete göre, jartiyerin açılıp yere bırakıldığını ve başka bir kadının da onu yere düşürmeden ayağıyla yakaladığını anlattım. Bu oyun evli kadına, kendi şansını başkasıyla paylaşma, ötekine ise nişanlı bulma ve evlenme olanağı veriyordu.

«Gel, sana kendi jartiyerimi vereyim,» dedi, donu ve sutyeniyle zıpladı.

«Ama ben evliyim,» dedim.

«Bir daha evlenmen için,» dedi.

Jartiyerini açtı, ben de onu ayakkabımın burnuyla havada yakaladım. Bir an için dantelin lastiği ayaklarımızı birleştirmiş oldu, sonra o sıçrayarak kendi ayağını çekti. Eteğimi kaldırarak jartiyeri kendi bacağıma bağladım.

«Her zaman senin bacaklarını sevdim,» dedi Lilia. Kendisine çok iyi yakışan tergal eteğini giyiyordu. Kırmızı ipek bir gömlek, onun üstüne de eteğiyle aynı, deniz mavisi renginde bir ceket giydi. Ayakkabılarından birinin tekini yitirmişti. Onu bavullardan birinin altında bulduk.

«Yine çoraplarının arka çizgisini ortalayamamışsın,» dedim.

«Sen de çorabımın çizgilerine taktın. Onları her zaman ters görüyorsun,» dedi, başka günlerde olduğu gibi yine onları düzelteyim diye önüme geçti. Yanında yere çöktüm.

«Peki şimdi? Yere uzanıyorum... hepsi bu kadar mı?» diye sordu.

«Nereye uzanıyorsun?» dedim.

«Onun altına.»

«Onun altına... Melekler sizi korusun,» dedim ve onu öptüm.

«Benim için dua etsene. Çocukluğumda sen yolculuğa çıkarken yaptığın gibi,» dedi. Emilito'nun kendisini çağıran sesi duyuluyordu.

Bu kız başkalarına benzemiyordu, üstelik babası gibi de otoriterdi. Tıpkı babası gibi keyfî davranan bir zorba.

Parmaklarımın ucunu alnına bastırdım, aşağı, göğsüne doğru indirdim, sonra sağ ve sol omuzlarına götürdüm. Heyecanlıydı. Gözleri yaşarmış, yanakları kızarmıştı. Ama gülmemek için de kendini tutuyordu.

Bir hizmetçi gelip bavulları aşağı indirmek istediğini söyleyinceye dek yerde oturup kaldım. Bunun üzerine ben de yerimden kalktım, Lilia'nın bıraktığı dağınıklığı topladım ve onun bavullarıyla birlikte odadan ayrıldım.

Aşağıda, bahçede, Andres'in kızına armağan ettiği Ferrari arabayla gidecek olan nişanlıları herkes büyük bir gürültüyle yolcu ediyordu. Arabanın üzerinde büyük harflerle «yeni evliler» yazılıydı, tamponuna da konserve kutuları bağlanmıştı. Lilia arabaya bindi, bir sinema yıldızı gibi herkesi selamladı. Kardeşleri öpüşmek için yanına gittiler. Aralarında fazla gelen bir kişi vardıysa, o

da bahçenin dibinde bir şeyler bekler gibi duran Emilito' ydu.

«Allahaısmarladık,» dedi Lilia. Şamata içinde ayrılışına elebaşılık eden babasına doğru dudaklarını uzattı. Emilio arkaya park etmiş bir siyah Plymouth'u işaret etti.

«Onunla gideceğiz, sevgilim. Bavullar onun içinde.»

Anne-baba Alatriste vedalaşmak için yaklaştılar, oğullarını öptüler. Dona Concha ağlamaya başladı. Lilia, Ferrari'den ayrılmadı.

«Gel, Lilia,» dedi Emilito.

«Ben bununla gitmek istiyorum,» oldu yanıtı.

«Hayır, ötekiyle gideceğiz.»

«Eğer böyle hareket edeceksen, en iyisi herkes kendi arabasıyla gitsin,» dedi Lilia. Direksiyona geçti, arabayı hareket ettirdi. Konserve kutuları büyük bir gürültü çıkardı ve araba o gürültüyle dış kapıdan uzaklaştı.

«Bu da bir dişi, bir eksik etek,» dedi Andres. Öteki arabayla onun peşinden gitmeye hazırlanan Emilito'nun kızgınlığını artırmak istiyordu. Sonra kolunu bana verdi, nerede kaldığımı sordu, gidip dans ettik. Evlilerin masasına döndüğümüzde, Dona Concha ile kocası gitmişlerdi.

«Haydi, gidip konuklara teşekkür edelim,» dedi Andres. Bir şişe şampanya ve iki büyük bardak aldı. Masadan masaya giderek bardak tokuşturduk. Hem konukların kişiliklerine, hem de getirdikleri armağanlara göre ayrı ayrı teşekkür ediyorduk. Bu konuda Andres bir dehaydı.

Görkemli bir biçimde öptüğü Rodolfo, Meksiko'ya dönmesi gerektiğini söyledi. Martin Cienfuegos da yanındaydı. Birlikte gideceklerdi. Bunu Andres'e söylediler, o da Maliye Bakanına karşı daha bir yakınlık gösterdi ve onunla bardak tokuşturdu. Birbirlerinden nefret ediyorlardı. Başkanlık yolunda her biri diğerinin en kötü rakibi olduğunu biliyordu. Hele şu son zamanlarda Andres onu

enikonu geride bırakıyordu. Bahçe kapısına kadar onlara eşlik ettik.

«Şu yaltakçı Martin, Şişko'nun hoşuna gitmeye çalışıyor,» dedi Andres. «Gerçi Şişko'nun buna pek gereksinimi yok, sadece kendisine armağan edilen ev karşılığında ona başkanlığı sunmaya hazır. Üstelik kıçını da birlikte. Hem de gülümseyerek.» Eve giderken bunları kızarak, ayrıca ilk kez keyifsizce söylüyordu.

Bibi'nin masasında Gomez Soto son derece sarhoştu. Anlaşılmaz şakacı laflar ediyordu. Bizi gören Quijano ayağa kalktı.

«O küçük kız gitti mi?» diye sordu.

«Evet, gitti,» diye yanıtladım.

«Ne güzel dans ediyorlar bunun ikisi,» dedi Gomez. Bizi benim Generale işaret ediyordu. «Benle sen, böyle dans etmek için artık çok yaşlandık.»

«Sen olabilirsin,» dedi Andres. «Ama ben tüm görevlerimi yerine getiriyorum. Öyle değil mi, Catalina?»

Kibarca gülmeye çalıştım.

«Öyle değil mi, Catalina?» diye bir kez daha sordu.

«Elbette,» diye yanıtladım, şampanyamı sade soda gibi yudumladım.

Quijano elimi öpmeden önce bana sordu. «Buradan Meksiko'ya mı gideceksiniz?»

«Yakında gideceğim,» dedim. Bu sırada Andres ile Gomez Soto, kimin daha genç, kimin daha çok çocuk sahibi olduğunu tartışıyordu.

Bibi bana bakarken, «onunla birlikte olmalı,» der gibiydi. Bense, herkes General kadar sarhoş olmadan önce şu geleneksel yemek pozole'yi ısıtmaya karar verdim. (*).

(*) Pozole: Arpa suyunda pişirilen fasulye ve et. (Ç.N.)

Pozole ile birlikte havai fişekler ve yeni bir orkestra geldi. Yemek kursuna gittiğim zamanlarda beni görmek istemeyen Natalia ile Maria, kocalarıyla birlikte gelip kendilerini çağırdığım için teşekkür ettiklerinde, saat sabahın beşiydi.

Gülümseyerek ve meraklı bakışlarla onları yolcu ederken, yıllarca acı çektikten sonra bir kraliçe gibi bu acılara egemen olmasını öğrenmiştim. Bundan daha iyi bir öç alma olamazdı. Hiç değilse içinde bulunduğum koşullarda.

Sabah kahvaltısına mısır çorbası, sucuk, kahve ve süt hazırlatmak için eve gittim. Mutfakta kırk kadar kadın tortilla hazırlıyor, fırının önünde dönüp duruyordu. Büyük tencere içinde mısırlı sos kaynatan kadına yaklaştım.

«Çok acılı olmasın,» dedim yüzüne bile bakmaya zaman ayırmadan.

«Evet, belki biraz acılı oldu,» dedi. «Nasıl, beni anımsamadınız mı, efendim?»

Yüzüne baktım. Daha önce görmüşüm gibi, evet dedim, ama doğrusu nerede ve ne zaman olduğunu anımsamıyordum bile.

«Fidel Velazquez'in dul eşiyim. Hani şu Atencingo'da öldürülen adamın. Aynı akşam beni evinize götürdüğünüzü anımsıyor musunuz? O zaman Lucina ile tanışmıştım ve bugün gelip çalışmamı istedi. Arasıra onu görüyorum. Sizden haber veriyor bana.»

«Peki, çocuklarınız nasıl?» diye sordum biraz anımsadığımı göstermek için.

«Büyüdüler. Yakında yalnızca üç tanesi için çalışıyor olacağım. Burada, Atlixco'da bir iplik fabrikasında çalışıyorum. Şurda burda çalışarak biraz para biriktirdim. Bugün buraya geldim. Önümüzdeki hafta da incir reçeli yapıp Puebla'da satacağım.»

«Onları ben alırım. Eve gel, ne kadar varsa getir,» dedim. Sonra domates salçasının tadına baktım ve Lucina'ya

baş ağrıma karşı sıcak bir içecekle bir aspirin getirmesini söyledim.

Onları almak için salona girdiğimde, içerisi üşümeye başlamış insanlarla dolmuştu. Herkese konyak verilmesini söyledim. Ben de bir bardak alıp hemen birkaç yudumda içtim. Sonra birisi gelip konukların kahvaltı etmek istediklerini söyleyinceye dek bir koltuğun üzerinde uyuyakaldım.

Andres, «Küçük bir uyku çekelim mi?» diye sordu. Bir açmayı kahvesine batırıp yiyordu.

«Birlikte olalım,» dedim ve Carlos'un ölümünden bu yana ilk kez gidip yanına uzanarak uyudum.

YİRMİ İKİNCİ BÖLÜM

En son ayrıldığım ve unutması bana en zor gelen Lilia'nın dışında, tüm geçmişimi unutmak istiyordum. Puebla'dan Tonanzintla'ya, Carlos'un mezarından kendi bahçeme gidiyor, tırnaklarımı kemirmekten başka daha iyi bir şey yapamıyordum. Dostlarımın bana karşı yumuşak ve anlayışlı davranmalarına teşekkür ediyordum. Verania ile Checo okuldan geldiklerinde, öğleden sonralarımı onlarla geçiriyordum.

Çocuklarla anlaşmak için onlarla iyi geçinmek ve mutlu görünmek yetiyordu. Onları atlıkarıncaya götürüyordum, tepelere tırmanıyorduk ya da bize çok uzak olmayan gölde salamandra avlamaya gidiyorduk. Bütün bunlar, başımı kaldırıp her şeyin oyun olmadığını anlamama yarayan, doyurulması kolay isteklerdi. Kimi kez onlara karşı tam sevecen davranıyor, gürültülerine karışıyor, böylece hoşlarına gitmeye çalışıyordum. Ama çocuklarım artık bensiz yaşamaya alışmışlardı ve kimin kime yaslandığı pek iyi bilinmiyordu.

Bahçede oturup başımı dizlerimin arasına gömülecek kadar eğerek otları çiğnemeye başlayınca, çocuklar yanıma yaklaşmayı göze alamıyorlardı. Beni yalnız bırakıp u-

zaklaşıyorlar, uzaktan çağırmak için bir bahane buluyorlardı.

Bir keresinde de bu fırsatı Atencingo'dan gelen kadın onlara verdi. Bir gün öğleden sonra koşarak geldiler, incir satan bir kadının beni sorduğunu, hepsini alacağımı söylemiş olduğumu bildirdiler.

Büyük sepetiyle birlikte kadını bahçenin karşı köşesine getirdiler. Saat öğleden sonra aşağı yukarı beşti ve hava iyice güneşliydi. Kadını sepeti kolunda, yüzü yeni yıkanmış ve güzel dişleriyle ayakta gülümserken fark ettim. Sevinç ve güven saçıyordu.

Sepetini yere bıraktı ve yanıma oturdu. Sanki eski iki dostmuşuz da kendisini bekliyormuşum gibi konuşmaya başladı. Birdenbire çıkıp geldiği için özür dilemiyor, rahatsız edip etmediğini sormuyor, acaba dinlemek istiyor muyum diye yüzüme bile bakmıyordu.

Adı Carmela'ymış. Eğer kendisini unutmuşsam, şu şu yaşlarda bulunan çocuklarını sayarak bana anımsatıyordu. Daha önce de dediği gibi, kocası Atencingo'da, fabrikada öldürülmüş. Para biriktirip mezarına mermer bir haç diktirmiş, ziyaretine gidiyor, fabrikada ve tarlada işlerin nasıl gittiğini ona anlatıyormuş. Gerçi ben ilgilenmiyormuşum, ama kendisiyle Fidel her zaman adalet için savaşım vermişler, yine bu nedenle Lola'yı izlemişler ve Atlixco'daki fabrikada sendikaya yazılmışlar. Medina ile Carlos öldürüldükten sonra içinde nefret birikmeye başlamış. Hâlâ General Ascencio ile nasıl yaşadığımı anlamıyormuş. Çünkü benim Generalimin kim olduğunu kendisi biliyormuş. Herhalde ben de biliyordum, herkes de biliyordu. İstemiş olayım ya da olmayayım, baş ve diğer ağrılarım için bana kara limon yaprakları getirmiş. Bu yaprakların kaynatılmış suyu insana güç veriyor, ama alışkanlık da yaratıyormuş. Bu yüzden dikkat etmek gerekiyormuş, çünkü her gün alınacak olursa, insanı bir yandan iyileştirir-

ken, uzun sürede öldürüyormuş. Köylerinde bir kadın varmış. Bir ay boyunca bu yaprakların suyunu içtiği için ölmüş. Ama doktorlar buna hiç inanmamışlar. Kalbi durduğu için ölmüş ve neden durduğunu da bilememişler. Ama kendisi, kadının bu yapraklar yüzünden öldüğünü biliyorlarmış. Yapraklar böyleymiş. Hem yararlı, hem hain. Düğün sırasında başımın ağrıdığını duymuş ve bana da getirmiş. Acaba başka bir şeye de gereksinimim var mıymış? İncirleri bana bırakıyormuş. Acaba beğenecek miymişim? Şimdi artık gidiyormuş, çünkü vakit geçiyormuş. Dönüş arabasını kaçırabilirmiş.

Konuşmalarını yanıt vermeden dinledim, arada bir başımla onayladım, Carlos'u tanıdığı birisi gibi anlattığında, gözlerimin yaşını tutmadım. Bana otlarını salık verirken, ben birkaç incir yedim. Benim söylediklerimden etkilenmişe benzemiyordu. Konuşmasını kesti, kalktı ve gitti.

Lucina çocuklarla oynuyordu. Carmela'nın sözleri arasında onların bağırışmaları duyuluyordu. Ama o gidinceye dek bizden uzak durdular. Sonra incir yemeye geldiler ve bana sorular sordular. Hiç duraksamadan hepsini yanıtladım. Böyle çabuk çabuk konuşurken birdenbire tuhaf bir rahatlık duydum. Sonra çimenler üzerinde yuvarlanarak oynadık ve günümüzü yataklar üzerinde yastık kavgası yaparak bitirdik. Kendimi tanıyamıyordum.

Andres'in diğer kızları bizim böyle oynadığımızı duyunca şaşırdılar. Puebla'daki evde yaşayan ikisi, günlük yaşamda bize yabancı kalmışlardı. Marta yirmi yaşındaydı, bir nişanlısı vardı. O yüzden yatak ve masa örtüsü işleyerek çeyiz hazırlıyordu. Nişanlısı öğrenimini bitirir bitirmez evleneceklerdi. Böylece de yaşamak için Andres'ten ne yardım isteyeceklerdi, ne de duasını bekleyeceklerdi. İkisi de akşamları derse gidiyordu. Nişanlısı mühendis o-

lacaktı. Kendisini ise şimdilik belli bir iş beklemiyordu. Marta ile ben hiçbir zaman tartışmadık, ama birbirimize söyleyecek çok şeyimiz de olmadı. Eve geldiğinde, saçını atkuyruğu yapayım diye bana gereksinimi yoktu. Yaşarken ne kendisi gürültü yapıyordu, ne de başkaları onun yanında gürültü yapabiliyordu. Ama artık onu gördüğüm yok. Kendisine miras kalan evde oturuyor. Kocası mühendisliği bıraktı, tarımla uğraşıyor. Nerdeyse evlerinden dışarı hiç çıkmıyorlar.

Lilia'nın ikizi Andriana ile de birbirimize söyleyecek çok şeyimiz yoktu. Kızkardeşiyle hiçbir zaman anlaşamamıştı. Onu kendini beğenmiş ve kafasız biri sayıyordu. Beni ise daha beter biri. Babasından gizli Katolik Eylem'e katıldı. Onun bir tek gözüpek hareketini görmüştüm. Bir gün akşam yemeğinde, genelevde çalıştığını söyler gibi, bunu herkesin önünde anlatmıştı. Oysa herkes kiliseden yanaydı. Onun bu yandaşlığını yine de kimse ciddiye almıyordu. Yalnız Andres, kiliseyle ilişki kurmak gerektiğinde, bundan yararlanabileceğini söylemişti. Kiliseye gitmesine ve bir rahibe gibi giyinmesine pek ses çıkarmadık.

Marta ile Adriana benimle arkadaşlık edecek gibi değildi. Ben de Checo ile Verania'ya eşlik edemiyordum. Böylece Meksiko'ya döndüm.

Las Lomas'taki evde Andres kalıyordu. Hiç değilse görünüşte öyleydi. Onun yanında da Octavio ile tatlı Marcela. Benim oraya gidişim onları rahatsız etmemişti. Beni hiçbir zaman göremeyecekleri düğünlerinin sağdıcı yerine koyuyorlardı.

Bibi'yi görmeye gittim. İki yıl önce General Soto'nun karısı ölmek cömertliğinde bulunmuş, böylece o da bir kapatma olmaktan çıkıp ev kadınlığı sırasına yükselmişti. Evlendikleri gün General tüm mülklerini onun adına geçirmiş ve yazdığı vasiyetnamede onu evrensel mirasçısı yapmıştı.

Yeni yaşamları içinde her şey tozpembe renge bürünmüştü. Genç evliler New York'a, oradan da Venedik'e gittiler, böylece Bibi, kendi evinin bahçesi dışında güneş yüzü görmüş oldu. Generalin gazetelerini denetlemek için aldığı trenle tüm Meksika'yı gezdiler. Bibi uzun zaman dört duvar arasında ürettiği bu ayrıcalığıyla şimdi her yeri dolaşıyordu.

Bir gün çok erkenden eve geldi. Sabahlığımla bahçede oturuyordum. Ayaklarımı bir leğenin içinde pedikürcüme bırakmıştım, makyajımı bile yapmamıştım.

Bibi koşarak içeriye girdi. Düz ayakkabılar, pantolon, kareli bir gömlek giymişti. Nerdeyse her şeyi erkeksiydi. Güzeldi, ama bir garipti. Bana günaydın dediğini bile anımsamıyorum. Sanıyorum ilk yaptığı şey hemen bir soru sormak oldu.

«Catalina, bir erkeği sevip, ötekiyle yaşamak için ne yapıyorsun sen?»

«Bilmem, anımsamıyorum artık böyle şeyleri.»

«Canım, aradan yirmi yıl geçmedi ya,» dedi.

«Bana çok daha uzun bir süreymiş gibi geliyor. Neyin var senin? Bir gariplik var üstünde,» dedim.

«Birisini seviyorum,» dedi. «Seviyorum! Seviyorum!» Kendi başına konuşuyormuş gibi her sözcüğü ayrı ses tonuyla yineledi. «Bir başkasını seviyorum ve birlikte olduğum o yaşlı, iç bulandırıcı adama dayanamıyorum. İç bulandırıcı, pis, gürültücü ve aptal. Düşünsene bir kez, işlerini tuvalete götürüyor, orada yapıyor. İnsanları trenin tuvaletine götürüyor ve orada birtakım öyküler anlatıyor. Onunla evli olduğuma göre, ne yapabilirim acaba? Onu öldüreceğim, Catl. Çünkü onunla artık bir tek gece bile uyuyamam.»

Onu tanıyamaz oldum. Ayakkabılarını çıkardı, otların üzerine oturdu ve ayak tabanlarını birbirine kavuşturdu. Bir konuşuyor, bir ellerini kalçalarına vuruyordu.

«Kimi seviyorsun?» dedim.

«Kolombiyalı bir boğa güreşçisini. Yarın buraya geliyor. Beni görmeye geliyor ve bundan yararlanıp bir turne yapıyor. Madrid'de tanıştık. Odilon, General Franco'nun bakanlarından birini görmeye gittiği akşam. Ben bir kahvede bekliyordum. Öteden geldi, oturabilir miyim dedi. Artık ötesini sen kestirebilirsin. İki kez seviştik.»

«Ve iki kez sevişmekle âşık oldun?»

«Tanrısal bir vücudu var. Delikanlı gibi.»

«Kaç yaşında?»

«Yirmi beş.»

«Sen ondan on yaş büyüksün.»

«Yedi.»

«Aynı şey.»

«Cati, annem gibi konuşuyorsun. Ben kalkıp gideyim.»

«Bağışla beni. Kalçaları nasıl?»

«Her yanı güzel.»

«Daha fazlasını anlatma bana. Sen kendi generalini bir penisin ucuyla mı değiştirmek istiyorsun? Havuzunu çiçeklerle doldurmak için yeterince parası var mı?»

«Elbette yok, ama usandım şu havuzlardan da. Çok güçlü birisi. Yakında ünlü bir boğa güreşçisi olur.»

«Yirmi beş yaşına dek ünlü birisi olmadı da, bundan sonra mı olacak?»

«Ailesi yüzünden geç başlamış. Boğa güreşinde çıraklık döneminden geçmeden önce hukuk öğrenimi yapmış. Ve Kolombiya'yı terketmiş. Sanıyorum Kolombiya da bizim Puebla'ya benziyor.»

«Kocanın kim olduğunu biliyor mu?»

«Gazete çıkardığını biliyor.»

«Peki bu durumda Odilon ile ne yapacaksın?» dedim.

«Bilmiyorum. Kendimi sokakta bulmadan onu nasıl başımdan savacağımı bilemiyorum. Ama dün Odi birbirleriyle yarıştıkları o şenliklerden birine yine gitti. Ne ol-

duğunu anlatayım. Oraya orospu getirtiyorlar, çırılçıplak soyunuyorlar, sonra da kiminki daha iyi ve daha büyük diye bakıyoriar. Bunu bana masajcım anlattı, ona da bir başka müşterisi anlatmış. Ben de oraya bir orospu gibi gittim ve nasıl gülünç duruma düştüğünü gördüm. Başka ne yapabilir ki? Kendisi gibi iki yaşlı daha vardı. Yoksa genç-lerle mi ölçüştüğünü sanıyorsun? Zavallılar acınacak haldeydiler.»

«Oraya nasıl girdin?»

«Beni oraya evin sahibi götürdü. O da Raquel'in müşterilerinden biri.»

«Bibi, senin bu yanını tanıyorum. içine düştüğün aptallıklardan bir daha kurtulamayacağını sanmıştım.»

«Şimdi ne yapmam gerekir? Senin aklından geçenler ne?»

«Onu küçük düşür. Tüm gücünle ağla.»

«Beni kendin sanıyorsun. Ben artistlik yapmasını beceremem.»

«Ayrılmak için bir mektup yaz, bilinen nedenleri anlat, onun gururunu yarala.»

«Sen bana yazar mısın?»

«Evet, eğer Trini'nin tırnaklarımı kesmesini beklersen. Bitirsin, sonra. Vahşi biri büyük parmağımın altında bir deri parçası buluyor ve doktor gibi oraya makasıyla saldırıyor.»

«Bugünlük bu kadar, efendim. Dona Chofi ile ilgili son şakaları daha sonra anlatırım,» dedi Trini. Çünkü Chofi'nin de evine gidiyor, ona da sırdaşlık yapıyordu.

«Onun hoş bir yanı olduğunu söyleme. Zavallı arkadaşım giderek can sıkıcı oluyor. Bizi bir kez güldürsün diye on beş yıldır bekliyoruz, ama her zaman ya şoförüyle ya da aşçısıyla olay çıkardığına denk geliyoruz.»

«Ama kimi kez Don Rodolfo ile iyi geçiniyor, olay çıkarmıyorlar,» dedi Trini.

«Yok canım, ikisi birarada olunca hiç çekilmiyorlar. Chofi tabloyu Fito'nun istediği yere asmadığı için kavga ediyorlar ya da bir törende kendisine verilen bir armağanı ortalıkta bıraktığı için olay çıkarıyorlar. Ne aptalca şeyler!»

«Sözümü kesmekle iyi etmediniz. Bu armağanlardan birinin şoförün evinde bulunduğunu anlatacaktım size. Sorguya çekildiğinde, hanımefendisine özel bir iyilikte bulunduğu için bunun kendisine verildiğini söylemiş. Ama sır saklayan biriymiş ve bu iyiliğin ne olduğunu söylememiş.»

«Hayır, hayır, sana inanmıyorum, Trinita.»

«Tıpkı size anlattığım gibi. Don Rodolfo birden kızmış. Onu tabancayla vuracağını söylemiş.»

«Ama tabanca çekmemiş.»

«Tabancasını çıkaracakmış, ama şoför her şeyi itiraf edeceğini söylemiş.»

«Bakın hele şu şişko Chofi'ye. Kaşınıyor demek.»

«Onu görecektiniz. Dişi bir kaplan kesildi. Ellerini kemerinin iki yanına koydu, doğru Don Rodolfo'nun üstüne yürüdü, tabancasını belinden aldı ve ona şöyle dedi: 'Eğer birisinin bunu sana söylemesi gerekiyorsa, ben söylerim. Senin sürtünen köpekler berbere götürülür demene karşın, René, Zodiaco'yu berbere götürdü ve yıkattı. Bana yaptığı iyilik bu.»

«İşte gerçek aile dramı bu, Bibi,» dedim. «Hiç de seninkine benzemiyor. Sen sadece bir boğa güreşçisine âşık olup kocana meydan okuyorsun. Gel, mektup yazman için sana yardım edeyim.»

«Önce bir taslak mektup,» dedi Bibi. «Çünkü İsviçre'de aldığım kâğıda yazıp göndermek istiyorum. Ama sadece bir kâğıtla bir zarf kaldı.»

«Kâğıdın bu işle ilgisi ne?»

«Ben adamımı tanıyorum. Yazdıklarım işine gelmeyin-

ce, mektubu benim gönderdiğimin aynısı olan bir zarf içine koyuyor, damgasıyla, tarihiyle, sanki hiç açmamış gibi bana geri gönderiyor.

«'Yazılar, Bibi, yazılar,' diyor bana. 'Her gün o denli çok okuyorum ki! İstediklerini bana sesli söyle. Buyur sevgilim, hizmetindeyim.'. Böylece kendisine yazdığım kınamaları okumamış gibi davranıyor. Bu zarfla göndermek istememin nedeni bu. Bende bir tane kaldı, Meksika'da da bulunmuyor. Bir açarsa ki, herhalde açar, artık bilmezlikten gelemez.»

«Mektuba ne yazıyoruz?» diye Bibi'ye sordum.

«En iyisi gördüğüm rezaleti anlatmak.»

«Öyleyse neler gördüğünü anlat. Aralarına nasıl katıldın?»

«Raquel bana yardımcı oldu. İspanya'dan çok şişmanlamış olarak döndüm. Buraya varır varmaz ilk işim onu telefonla aramak oldu. İçim içime sığmadığı için de hemen Tirsillio'yu ona anlattım. Yalnız Odi'den değil, her şeyden ayrılmak istediğimi söyledim. Bu evlerden birini yöneten kadınlardan birine Raquel masaj yapıyormuş. Kocam da, Vali Benitez'in kardeşinin bekârlığa veda etmesi için ondan ev kiralamış. Sen tanıyor musun onu?»

«Elbette tanıyorum. Onun da her şeyini gördün mü?»

«Hepsinin her şeyini gördüm. Evet, ev sahibi çok kıyak bir kadındı. Başından kaza geçmiş bir orospu gibi beni değiştirdi. Bütün vücudumun yandığını uydurdu ve beni bacaklarımdan başıma değin sardı. Bir mumyaya benzetti. Evin ortasına oturttu. Sonuna dek öyle kalmak zorundaydım. Bilsen, soluk bile alamıyordum.»

«Uyduruyorsun.»

«Yemin ederim. Hep birlikte geldiler. Bu onların bayramıymış. Kadınlar da vardı, ama kimse onlara aldırış etmiyordu. Şişeler ve bardaklar nasıl orada duruyorsa, onlar da öyle duruyordu. En çok ilgi çeken ben oldum, 'Za-

vallı küçük orospu, bundan sonra geçimini nasıl sağlayacaksın, acaba?' diyorlardı bana. Bense hiç ağzımı açmıyor, yere bakmakla yetiniyordum. Odilon bana pek dikkat etmedi. Orada bulunduğum için rahatsızdı.

«'Götürün şu zavallıyı, keyfimizi kaçırmaktan başka bir işe yaramıyor,' dedi sonunda. Bir kızın kıçına vurdu. 'Haydi, nişanlın bize âletini göstersin,'» diye ekledi.

«'Sana göstersin,' dedi bir başka sarışını tutup çocuğu önüne getirerek.»

«Haydi sevgilim, göster bana,' dedi sarışın kız.

«Ve nişanlı hemen orada pantolonunu indirdi. Herkes bu hareketi alkışladı.

«Yatanı kaldırsın, yatanı kaldırsın!» diye bağırdılar.

«Ve o genç sarışın kız, krem çalar gibi nişanlısını okşamaya başladı.

«'Çok güzel. Amansız kılıç. Kayınbirader,' dedi nişanlı kızın kardeşi Victoriano.

«'A-man-sız a-man-sız,» diye bağırıyorlardı ötekiler. Bir okul bahçesindeki çocuklara benziyorlardı.»

«Peki, herkes soyundu mu?»

«Herkes soyundu. Benim kocam bile. Görsen ne acınacak bir durumdaydı.»

«Ve sen de onlara bakıyordun? Ne bulunmaz şey!»

«Öyle sanma. Çok penis vardı. Bir tane, evet, heyecan veriyor. Ama bir sürü soyunmuş erkeğinki ilginç değil. Bana gülünç geldi. Birbirlerini elliyorlardı. Kiminki daha uzun diye bakmak için kalçalarını yanyana bitiştiriyorlardı. Bence hepsi de çok aptalca şeylerdi. Nasıl bittiğini de göremedim, çünkü Odilon benim varlığımın rahatsız edici olduğunu söylüyor, durmadan beni oradan çıkartmak için kadını zorluyordu.»

«Seni çıkardılar mı? Peki başka neler gördün? Birbirlerinin önünde kadınlarla şey yapıyorlar mıydı?»

«Ben orada olduğum sürece hayır. Birbirlerine cesa-

ret vermek için getirmişlerdi onları. Her şey kendi aralarında geçiyordu. Kendi kendilerine oynamak için yapıyor, birbirlerinkine bakıyorlardı. Başkaları onların eşcinsel ilişkiler içinde olduklarını düşünmesin diye aralarına kadın da katıyorlardı. Kadının bana açıkladıkları böyle. Şimdi artık yaz mektubumu.»

«Olur. Neler koparmak istiyorsun Gomez'den?»

«Ev, hizmetçiler, şoför ve para. Hem de çok para,» dedi Bibi. Şarkıyı söyleyip dans etmeye başladı! **Onu görür görmez, dedim bana göre bir erkek.**

«Bence pek akıllıca değil. Kısa ve kesin konuşmalısın. 'Odilon, geçen gün sargılar içindeki küçük orospu bendim. İstediğim şey ayrılmak ve çok para. Bibi.'»

«Hayır, onu heyecanlandırmalıyım, üzgün görünmeliyim. Bununla birlikte, üzüntümü bildirecek hiçbir şey bulamadığım için de çok mutluyum. Bu nedenle gelip seni buldum. Sen dram konusunda bir uzmansın. Benim gibi basit yazdığını kalkıp bana söyleme.»

«Bence en iyisi böyle. Bir kez olsun basit yazalım, Bibi. Sözcükleri boşuna harcamak niye?»

«Al bakalım! Şimdi de basit biri mi, oldun?»

«O zaman öyle gerekiyordu.»

«Carlos'un dirilmesini istediğini yine söylemeye kalkışma. Böyle bir şey olamaz, Cati, bunu böyle kabul et.»

«Kabul ediyorum,» dedim, birden yüzüm değişti.

«Yalvarırım, ağlamaya başlama. Benim işim acele.»

Sabahı taslak yazmakla geçirdik. «Odi, yüreğim parça parça.» «Odi, gördüklerim beni o denli çok üzdü ki, şimdi sana karşı kin mi, yoksa acıma mı duyduğumu bilemiyorum.» «Odi, sen nasıl başka yerde mutluluk ararsın ve sana hiç yakışmayan bir davranışla benim ruhumu yaralarsın?» v.b.

Öğleden sonra saat ikide, acı ama öz bir mektup ya-

zıp bitirdik. Sonra onu Bibi kendi elyazısıyla yeniden yazdı ve sevinç içinde gitti.

Üç gün süreyle onu hiç görmedim. Dördüncü gün yeniden Gomez Soto'nun karısı olarak çıkageldi. Yüzünü tülle örten bir şapka, gri bir giysi, koyu renk çoraplar ve yüksek ökçeli ayakkabılarla içeri girdi.

Giydikleriyle uyum içinde olmak için salona geçip oturduk. Yüzündeki gölgeliği açtı, bacak bacak üzerine attı, bir sigara yaktı ve rahat rahat konuşmaya başladı.

«Nerdeyse aptalca bir şey yapacaktım.»

Bir kahkaha attım. O da bir kahkaha attı. Sonra olanları anlatmaya başladı.

Mektubu kocasına gönderdiği gün öğleden sonra boğa güreşçisi de gelmiş. Gitmiş onu havaalanında karşılamış ve Hotel Del Prado'ya yerleştirmiş, Yanında emprezaryosu olduğunu söylediği çingene yüzlü kadını getirmesi hoşuna gitmemiş, ama hemen sevişmek istediği için onlara ayrı ayrı oda ayırtmış ve matadoru odalardan birine sokmuş.

Bundan çok mutlu olan Bibi, ona minnettarlığını bildirmiş ve geleceklerinden konuşmaya başlamış. İlk fırsatta kocasından boşanmak için çevirdiği manevraları anlatmış. Yalnız başına ve neşeli bir sevgili peşindeki bizim dünya kadını, onun yaptığı hizmetlere karşılık teşekkür etmek için kocasının spor gazetelerinde yazılar çıkarabilirmiş. Ya evlenmeyi ya da şehit olmayı göze alan, aşktan çılgına dönen genç bir kız kesilivermiş.

Generalle bozuşmak mı? Kocasının gazetelerinin desteği olmadan Meksika arenalarında boğa güreşi yapılamayacağını şu saf Bibi nasıl düşünebilirdi? Üstelik kendisi boşanmak istiyor, ama ya öteki evlenmek istemiyorsa? Ya emprezaryo onun karısı ise?

Geriye kalan tüm saygınlığını toparlayabilen Bibi yeniden giyiniyor ve oteli terkediyor. Acele etmesine karşın, boğa güreşçisine gerektiğinde harcaması için açtığı krediyi de iptal ettirecek zamanı buluyor.

Eve dönüyor ve mektubu kocasına götüren hizmetçiyi umutsuzca arıyor. Şansızlık bu ya, hizmetçi işinde titiz bir kadınmış ve duraklamadan mektubu götürmüş, kendi eliyle Generale vermiş.

Sorumsuzluğun getirdiği bitmez tükenmez anlaşmazlıklardan ve o gün kendisini otele götüren cinsel kızgınlıktan kendi kendine dert yanmak için odasına kapanmış. Onu uyarmadığım ve intiharına suç ortaklığı yaptığım için benden nefret etmiş. Ne yapacağını bilmiyormuş. Ağlamıyormuş bile. Çünkü trajedisinin gözyaşları gibi avunduru cu ve fotojenik bir yararı yokmuş.

Ertesi gün kocasının alışık olduğu saatte o da kahvaltı yapmak için aşağıya inmiş.

Yumurtalı sucuğunu atıştırıp portakal suyu içen sevimli ve aceleci bir Generalle karşılaşmış. Adam yerinden kalkmış, onun oturmasına yardımcı olurken, bir kerecik olsun rejimini ve rafadan yumurtasını unutmasını ona önermiş. Ve Bibi sabahleyin sucuk yemeyi kabul etmiş. Zaten ne olsa kabul edermiş. İyi bilmiyormuş, acaba hiçbir şey olmamış gibi davranan Generale teşekkür mü etseymiş, yoksa onun kurnazca hazırladığı planları düşünerek titrese miymiş?

Ona teşekkür etme yolunu seçmiş. Her zamankinden daha yumuşak, çekici ve ayartıcı kesilmiş. Kahvaltı bittiğinde, General o sabah bürosunda yapacağı çok önemli bir toplantıyı iptal ettirmiş ve bizim çift yataklarına dönmüş.

Akşam yemeğini ABD Elçiliğinde yemişler. Eve dönüşte Bibi açılmamış mektubunu masasının üzerinde bulmuş. Kocası yazdıklarını okumamış mı? Aynı zarftan Meksika'

da yoksa, bunu nereden buldu peki? Üzerinde adının başharfleri bulunan mühürlü mektubu almış ve uyumuş.

Ertesi sabah bahçede, havuzun kenarında romantik bir kahvaltı hazırlamak için erken uyanmış. General aşağıya indiğinde, onu beyaz organza bir önlükle, yaşamında kendisine çok hizmet etmiş ve hiç ayrılmak istemeyen meleksi ev kadını gülüşüyle bulmuş. Kahvaltıyı hazırlamış ve masaya getirmiş. Soyunurken olduğu gibi, büyük bir utangaçlıktan sonra önlüğünü çıkarmış, geçip mutlu Generalinin yanına oturmuş.

Kahveleri bittiğinde, kocasının peşinden ayrılmayan, ona görüşmelerini anımsatan, söylediklerini not eden cılız ve sinirli sekreter ortaya çıkmış. General evden çıkmadan önce tuvalete giderken, Bibi de sekretere bir kahve içmek isteyip istemediğini sormuş. Zaten önceden aralarında bir dostluk kurulmuş ve kimi kez Generalin saplantıları üzerine şakalar yapıyorlarmış.

«Uykusuz kalmışa benziyorsun,» demiş ona Bibi.

«Yaptığım kısa yolculuğun yorgunluğu. İsviçre'ye gittim. Gidiş dönüş otuz saat. Sadece zarf almak için, düşünebiliyor musun?»

«Sana geçimini sağlayanla nasıl yaşayacağını öğren,» dedim ona öyküsünü anlatıp bitirdiğinde.

«Tüm bu olanlardan sonra, yine de denemeye değer,» dedi. «Eğer biraz oynamak istiyorsan, salı günü Alonso Quijano filminin galasını yapıyor. Seni çağırmamı benden istedi.»

Bunu Palmita'ya danıştım. Çünkü o her zaman bana sağduyulu birisi olarak görünürdü. Sonunda birlikte gittik. Film çok kötüydü. Ama Quijano, geçen sefer olduğu gibi

yine hoşuma gitti. Öyle ki, önce kokteyle gittim, sonra evine, oradan da odasına çıktım. Andres'i düşünecek zamanım bile olmadı. Sabaha doğru uyandığımda beni biraz korku almıştı. Bir kâğıdın üzerine, «Beni kabul ettiğin için teşekkürler,» diye yazdım ve çıkıp gittim.

Eve döndüğümde güneş henüz ağaçların tepesine vuruyordu. Her şey tıpkı Carlos ile birlikte uyandığım sabahta olduğu gibiydi.

Çok uzaklarda kalmıştı, ama her şeyi aynı gündeymişim gibi anımsıyordum. Andres'ten korkmak mı? O da neymiş?

Gürültü yaparak odamıza girdim. Geciktiğimi anlamasını istiyordum. Ama o... o da henüz gelmemişti.

YİRMİ ÜÇÜNCÜ BÖLÜM

Bir gün değişiverdim. Verilmiş bir kararla değil, kendiliğinden oldu. Andres'ten Lilia'nınki gibi bir Ferrari araba istedim. Bana satın aldı. Çocukların işleri ve evin harcamaları için yeterince parayı benim adıma bankaya yatırmasını söyledim. Bizim odamızla bitişiğindeki oda arasında bir kapı açtırdım, daha çok yere gereksinimim olduğunu bahane ederek oraya taşındım. Canım istediğinde kapımı kilitleyerek uyuyordum. Andres hiçbir zaman bana aç demiyordu. Açık olduğunda, o gelip benim yatağımda uyuyordu. Zamanla iki arkadaş gibi olduk. Ona bir yabancıya bakar gibi bakmasını öğrendim. Konuşma, işlerini yapma ve sorunları çözme tarzını inceledim. Bunun üzerine, ne yapacağı önceden bilinmeyen, keyfî bir adam olmaktan çıktı benim için. Hangi işte ne karar vereceğini, hangi ticarî işini kime yaptıracağını, hangi bakana nasıl yanıt vereceğini ve falanca tarihte yapacağı konuşmada neler söyleyeceğini aşağı yukarı önceden kestirebiliyordum.

Çoğu zaman Quijano ile yatıyordum. İki girişi, iki cephesi ve teraslı iki bahçesi olan bir eve taşındı. Bunlardan birisi caddeye, öteki arkaya bakıyordu. Bir kapıdan ben

içeri giriyordum, ötekinden kendisi. İçi güneş ve yeşil bitkiler dolu odaya ikimiz de aynı zamanda varıyorduk. Quijano görkemli bir erkekti. İlişkimize «aşkımız» diyor ve onu betimlemeye çalışıyordu. Bir sonraki filmine senaryo taslağı hazırlıyormuş gibi konuşmalar yapıyordu. Benim dinginliğimden, önkoşulsuz davranışlarımdan ve çekiciliğimden söz ediyordu. Onu dinlerken rahatça uykuya dalıyordum ya da saatlerce yarı uykulu oturup dinleniyordum.

Andres Acapulco'da bir ev satın aldı. Ama oraya hiç gitmiyordu. Çünkü ona göre denize gitmek, zaman yitirmekten başka bir şey değildi. Orayı kendime mal ettim. Kimi hafta sonları oraya gidiyorduk. İkimizin yalnız başına oraya gitmesi göze çarpmasın diye başka dostları da çağırıyor, çocukları götürüyordum. Lilia, Emilio'dan uzak kalmak istediğinde oraya geliyordu. Söylemeye gerek yok, Marcela ile Octavio da her zaman oradaydı. Quijano ile ilişkimi hemen hemen herkes açıkça biliyordu. Verania bile anlamıştı. Gerçi babasına bir şey demiyordu, ama tüm gücüyle Alonso'nun bacağına tekmeyle saldırıyor, ilk fırsatta Checo ile fiskos yapıyordu.

Ev Caleta ile Caletilla arasında bulunuyordu. Üç yanını deniz sarıyor, günler bir düşteki gibi geçiyordu. Gözlerimi sonsuzluğa dikerek, anılarına gömülmüş yaşlı bir kadın gibi, tüm gün orada terasta oturabilirdim. Carlos Vives ile birlikte ıssız bir plaja üç günlük bir kaçamak yaptığımızdan bu yana, artık deniz benim için O'ydu. Bir şeylerimi geri almak ister gibi denize bakıyordum. En iyi ne olabilirdi? Niçin ölüm olmasın, diye kendi kendime sordum. Çünkü burada deniz kıyısında bile, ölümle oynamaktan kaçınamamıştık.

Bir gün öğleden sonra, ayaklarımız kıyıdaki ılık su-

yun içinde yürürken, «Yakında aşktan öleceğim,» dedim.

Çoğu zaman ağlayarak Carlos'u düşünüyor, kendimi çılgınlığa kaptırıp Andres'i öldürmek istiyordum. O ölmüyordu.

Alonso'nun eli kalçamda, ben Vives'i düşünüyor, saatlerce denize bakıyordum, «Kimse aşktan ölmüyor, Catalina,» dedi. «Biz de ölmek istemiyoruz.»

Bu eve sahip olmak için Andres'in meslekteki rakibine karşı yazdığı hırlamaları, iki günde bir başarısızlığa uğradığı başkan olma planlarını, haftada iki kez Puebla'da kendisinden istenen vatan kahramanı söylevlerini Meksiko'da dinlemek zorunda olmasaydım, tüm zamanımı burada geçirirdim.

Ayrıca, olmadık yerlere birlikte gitmek için Fito durmadan bana telefon ediyordu. Bir gün, yapılacak **Ana** anıtına ilk taşı ben koyayım diye oraya onunla gitmek zorunda kaldım. Anne olmanın sınırsız sevinci ve yine aynı havada başka söylevlerini dişlerimi sıkarak dinledim. Oradan beni Los Pinos'a yemeğe çağırdı.

Güneş altında beklemekten ve açılıştaki itiş kakıştan kaçmak için bir baş ağrısını bahane eden Chofi, Fito'nun konuşmasını nasıl bulduğumu bana sordu. Çok beğendiğimi söyleyip susmak yerine, anneliğin dayanılmaz yanları, hizmetleri ve zorunlulukları üzerine canını sıkıcı şeyler söyledim. Cadaloz bir kadın gibi tepki gösterdim. Andres'in çocuklarına olan sevgimin asılsız olduğunu demeye getirdim. Dünyaya çocuk getirmekten gurur duymadığıma göre, onları sevdiğimi nasıl ileri sürebilirdim? Ne özür dileme gereğini duydum, ne de bir açıklama yaptım. İsterlerse beni bir cadı sansınlardı, hiç umurumda değildi. Öyle zaman oluyordu ki, kendi çocuklarımla Andres'in eve getirdiklerinin annesi olmaktan nefret ediyordum; bunu söylemek de hakkımdı.

Kahve içer içmez izin alıp çıktım. Uzun bir süre ne beni çağırdılar, ne de haberleştiler. Yalnız Porfirio Diaz'ın eşi Dona Carmelita öldüğünde Chofi beni aradı ve gömme törenine gidip gitmeyeceğimi sordu. Kocası kendisinin gitmesini yasaklamıştı.

Ona göre zavallı Carmelita hep kocasının kurbanı olmuştu. O gün ilk kez onunla aynı görüşü paylaştım.

«Haklısın. Zavallı kadın. Ama Carmelita o denli çok haksızlığa uğramasaydı, şimdi senle ben nerede olurduk?» dedim. Kocasının ona cenazeye gitmesini yasaklamakla çok yerinde hareket ettiğini bildiren bir kesinlikle telefonu kapattım.

Buna karşılık, Alonso gömme törenine katıldı. Birbirini tutmayan garip şeyler yapıyordu. Kafasından neler geçtiğini hiçbir zaman anlayamadım. Dona Carmelita'nın gömülme törenine katıldığı gibi, bütün bir gece Paris'in kurtuluşu şenliklerinde de eğleniyor ya da Meksiko'nun merkezinde toltek yontular bulan antropologlarla haftalarca birlikte olabiliyordu. Bunların hepsinin bir filmde yeri olduğunu ileri sürüyordu.

Bu sıralarda Andres bir sürü can sıkıcı işlerin altında ezildi. Gazetecinin biri, dostu İktisat Bakanının karaborsacılarla işbirliği yaptığını, halk yoksulluk içinde kıvranırken kendilerinin zenginleştiğini açıkladı. Bu gazeteci Fito'nun bir dostuydu. Andres bu makalenin kaynağının kendi meslektaşı olduğunu ve saldırının salt kendisine yönelik olduğunu düşünüyordu. Ben de bu varsayımın biraz karmaşık olduğuna onu inandırmaya çalıştım. Ama o bundan o denli emindi ki, beni dinlemiyordu bile.

Çok geçmeden Meksikalı İşçiler Konfederasyonu seksen bin kişiyle bir yürüyüş yaptı. Fiyat artışlarını protesto ederken, Andres'in dostunu da suçladı. Üstüne üstlük öte

yandan sermaye kesimi, İktisat Bakanlığının fiyatları denetlemesine karşı çıkıyor, bu hakkın kaldırılmasını istiyordu. Andres'e göre Fito dostunun görevden çekilmesini hazırlıyordu. Bu kez kendisine karşı çıkmadım, çünkü Fito bir genelge yayınlayarak çimento üretiminin, beton kalıplarının ve bilmem daha neyin denetim hakkını bakanlıktan aldı. Benim Generalin beğenilmeyen dostu sonunda görevden çekildi.

Andres günlerini Fito'ya, sola ve Cordera'yı elemek için onun yerine getirdiği lider Maldonado'ya sövüp saymakla geçiriyordu. Öyle kızgındı ki, Eylülün 1'inde Başkanlık raporuna bile katılmak istemiyordu. O sabah giyinmesine ben yardımcı oldum ve eğer Rodolfo'yu kınayacak bir şeyi varsa, gidip yüzyüze konuşmasını söyledim.

Meslektaşının o bıktırıcı konuşmalarından birini daha dinlemeye gittik ve hiç ummadığımız bir biçimde çok eğlendik, çünkü Başkanlığın raporunu yanıtlayan milletvekili, hükümetin Tanrı önündeki sorumluluğundan dem vuruyordu. Vatanı kurtarmak, seçimlerin yapılış biçimini eleştirmek... oradan Devrim'in değerini bilmeyen sağı suçlamaya geçti, sonra döndü, anarşinin tohumlarını eken solu suçladı. Öyle ki, sonunda herkesin kızgınlığını üzerine çekti. Fito Meclisten çıkınca, milletvekilleri herifin üzerine yürüdüler ve alaşağı ettiler. Bu komedi karşısında Andres gülmekten katılıyordu. Fito'nun bazı sorunlarla karşılaşacağını, bu nedenle kendisine başvuracağını önceden kestirmekten zevk alıyordu. Ama bu kez Fito onu aramak gereğini duymadı.

Saraydaki kutlamalardan sonra, tüm bakanların katıldığı bir yemek verildi. Andres hiç beklemediği bir durumla karşılaştı. Bu kez Başkanın solunda oturmuyordu. Adının yazılı olduğu kart masanın en sonunda ve bakanların arkasındaydı. Oysa o her zaman bakanlardan önce yer alırdı. Fito'nun sağında, yaşlı Genel Savunma Bakanı, so-

lunda Martin Cienfuegos oturmaktaydı.

Andres hiçbir zaman ona bu denli çok diş bilememişti. O düzmece bir avukatken ona destek olduğu için hiç bu denli pişman olmamıştı. Onu görür görmez oğlu gibi seven ve yakınlık gösteren annesine karşı da böylesine kızmamıştı.

Martin Cienfuegos'un kendisinin bağdaşığı ve astı olmaktan ne zaman çıktığını, kendi öz kanatlarıyla uçmayı ne zaman göze aldığını anımsamıyordu. Belki yıllar önce onu bir sabah Rodolfo'yla tanıştırdığı an, belki de Tabasco eyalet valisi olduğunda.

Andres tüm yemek boyunca Rodolfo'nun solunda oturan, hiçbir zaman bu denli çok gülümsemeyen ve saçlarını böylesine özenle taramamış olan Cienfuegos'u görüyordu sadece. Küfürler savurarak eve döndü. Martin Cienfuegos gibi orospu çocuğu bir soytarıya başkanlık bırakacak kadar aptal biriydi demek meslektaşı. İşte böyle biriydi meslektaşı. Kendini başkalarının etkisine kaptırıyordu. Kibar insanlar onu daha çok etkiliyordu. İyi askerler daha az. İnsanlar ne denli kibar olurlarsa, onu o denli çok etkiliyorlardı.

Eve girince içmeye başladı ve Fito'nun yine de kendisini çağırmasını umut ederek durmadan ileri geri konuştu. Ama Fito onu çağırmıyordu. Birkaç gün sonra, meclis başkanı önceki kararı kaldırdı ve kendi yetkisine dayanarak, Başkanlık raporuna yanıt verenin hazırladığı kararı onun yerine koydu.

Andres dayanamadı ve Fito'yu görmeye gitti. Los Pinos'tan döndüğünde yeşil yeşil kustu. Başı ağrıyor, ulurcasına bağırıyordu. Işıktan bile rahatsız oluyordu. Odasına kapandı ve Cienfuegos ile olan çatışmada Şişko'nun araya girmesini sağlayayım diye durmadan bana övgüler yağdırdı. Onu en kudurtan, arkadaşının kendisini rahatsız etmemek için bir şey danışmak istemediğini söyleme-

siydi. Kendisinin yardımı ve öğütleri olmadan Fito'nun yine de yaşayabileceğine inanmak istemiyordu. Gün geçtikçe olayların daha bir aydınlığa kavuştuğuna, işlerin giderek yoluna girdiğine, görüşlerine başvurmak için kimsenin kendisini çağırmamış olabileceğine de ayrıca inanmak istemiyordu. Rodolfo kendisinden sonra yerine kimin geçeceğine tek başına karar verebileceğe benziyordu ve meslektaşının ona engel olduğu açıkça görülüyordu.

Andres son kez Los Pinos'a gittikten sonra yakalandığı baş ağrısından hiç kurtulacağa benzemiyordu. Bir gün ona Carmela'nın getirdiği ottan kaynattım. Köylülerin boş inançlarına karşı homurdanarak aldı, içti. Ağrı geçip yerini Rodolfo ile karşılaşmanın anısına bırakınca, boş fincana bakıp mırıldandı.

«Eminim ki sadece bir rastlantı. Ama olsun, içmenin ne zararı olabilir ki?»

«Hiçbir zararı olmaz,» dedim kendim de bir fincan içerek.

Rengi koyuydu. Naneyle kazayağı arası bir tadı vardı. Akşam yemeğini Alonso ile yedim, sabah gün ağarmaya başlayıncaya dek onun yanında kaldım. Bol bol güldüm ve hiç uykum gelmedi. Carmela'nın getirdiği otu kaynatıp içmek bana da iyi geliyordu. Ama ertesi gün artık içmedim. O sabah Andres yine ottan istedi ve ondan sonra da her kahvaltıda istedi. Sabahleyin uyanır uyanmaz, dost saydığı meslektaşına ve her zaman hoşuna gitmeye çalıştığı Şişko Rodolfo'ya küfürler saçıyor, yatağında yan gelip yatarak durmadan son yenilgisini kafasında evirip çeviriyor, ben yeşil yaprakları kaynatıp içine şeker koyuncaya dek Martin Cienfuegos'a karşı yeni planlar hazırlıyordu.

Bir gün kahvaltıdan sonra sekreterine gazeteleri kendisine getirmesini söyledi. Dediğine göre içine bir şeyler doğmuştu. Gerçekte olayları daha önceden duymuş olmalıydı. Ama gazetelerin attığı başlığı görünce şaşırmış gibi

yaptı. Cumhuriyet savcısı ve Cienfuegos'un güvenilir adamı Rocha, Puebla'da kaybolan ve ölü bulunan hukukçu Maynez'i gömüldüğü yerden çıkarmıştı. Gazetelere göre bunu kızının isteği üzerine yapmıştı ve cinayeti işleyenin de o sıra Puebla'da vali olan Andres Ascencio olduğundan kuşkusu yoktu.

Yıllardır fiskos yapmakla yetinen tüm tanıklar, sinemanın önünde avukatı kaçıran arabayı tanımlamak için tek tek ortaya çıkıyor, arabanın camından nasıl imdat diye bağırdığını yineliyor ve valiye karşı kazandığı duruşmaları tek tek sayıyorlardı. Kızı Magdalena, Cuernavaca'da karşılaştığımız sabahı anlatıyor, babasının Andres Ascencio ile tartıştığını ileri sürüyor ve tartışmanın konusunun ne olduğunu babasına sorduğunu söylüyordu. Babası ona, valinin otelin arsasıyla ve kaplıcayla ilgili çıkarlarını anlatmıştı. Oraları satmak istemeyen mülk sahiplerini savunmayı vali kendisine yasaklamıştı. Magdalena'nın anlattıklarına göre, avukat babası konulan yasağı aşmakla kalmamış, duruşmayı valinin lehine çevirmesi için kendisine önerilen yüzde otuz araziyi de reddetmişti. Bunun üzerine babası ölümle tehdit edilmişti.

Andres inleyerek yerinden kalktı. Sekreteri savcının celp yazısını getirdiğinde gazeteler hâlâ benim kucağımdaydı.

«Bu insanlar sanıldığından da aptallar,» dedi Andres. «Beni teslim alacaklarını sanıyorlar.»

Bitki suyundan bir fincan daha içti ve ıslık çalarak banyoya doğru gitti. Oradan rahatlamış ve rengi pancar gibi kızarmış olarak döndü. Elbette savcıya değil, Fito'yu bulabileceği bir yere gidiyordu.

Devlet Başkanıyla ne konuştuklarını kimse bilemedi, ama sonunda cumhuriyet savcısıyla yapılan bir konuşmayı gazeteler yayınladı. Andres tüm suçlamalardan temize çıkıyor ve kendisinden Başkanın saygıdeğer danışmanı diye birkaç kez söz ediliyordu.

Artık kendisine hiçbir şey sorulmayan Magdalena'nın dışında, tüm tanıklar yanıldıklarını açıkladılar ve çok geçmeden suçlular ortaya çıktı. Kiralık katillerdi. Artık onlara karşı da bir şey yapılamazdı, çünkü polisle çatışmada hepsi de ölmüştü.

Andres bu olaydan yara alarak çıktı ve artık Şişko'yla görüşmedi. Ama görevinden de çekilmedi. Bir puro fabrikası satın aldı ve onu Meksika'nın en önemli fabrikası yapmaya karar verdi. Gerçek iktidarın zenginlere ait olduğunu demeye getiriyordu. Kartal yuvasına, yani Başkanlık koltuğuna oturabilecek tüm ciğeri peş para etmez insanların gelip elinden ekmek yemesi için bankacı olacağını söylüyordu.

Onun yavaş yavaş gücünü yitirdiğini görüyor, ama aldırış etmiyordum. Alonso ile ikimiz genç âşıklara benziyorduk. Nerdeyse her akşam Ciros'ta yemek yiyorduk. Galalara birlikte gidiyor ve film setlerinde saatlerce onun yanında oluyordum. Bir gece, onunla birlikte bir şişe şarabı bitirdikten sonra onu herkesin içinde öptüm.

Eve sabaha doğru dönüyordum. Haftalarca kapımı kimseye açmadım. Yalnız sabahları, dedemin ziyaretine gider gibi, Andres ile kaynattığım otun suyunu içmekle yetiniyordum.

Tüm Aralık ayını, hem de içim rahat ederek, Acapulco'da geçirdim. Çocukların okul tatili vardı. Babaları da Noel'in aptallar için uydurulduğunu söylüyordu. Birlikte olmaya ne gerek vardı?

Yalnız yeni yıldan birkaç gün önce, iş olsun diye ona telefon ettim ve bizimle birlikte olmasını söyledim. Ayın son günü sabahleyin çıkıp gelmesi benim için şaşırtıcı olmadı. En azından on kilo zayıflamış ve on yıl yaşlanmıştı. Ama kuyruğu dik tutmaya çalışıyordu. Kendisine güç veren o alaycı gülümsemesini yine yüzünden eksik etmiyordu. Terasta bulunan Verania onun adını haykırdı ve gidip

öpmek için koşar adım merdivenleri indi. Marta ile Adriana ve nişanlıları da onunla gelmişlerdi. Lilia ile o can sıkıcı kocası, Octavio ile Marcela daha önceden gelmişlerdi. Generalin tüm ailesi oradaydı.

Alonso'nun benim yanımda olduğunu söylemeye gerek yok. Monica ile çocuklarını da çağırmıştım. Akşam için de Bibi ile Gomez Soto'yu ve Helen Heiss ile çocuklarını bekliyorduk. Lilia da kocasının eski nişanlısı Georgina Letona'yı çağırmıştı. Onu kardeşim Marcos ile evlendirmeye çalışıyorduk. Georgina'nın her zaman Milito ile seviştiğini belki Lilia bilmiyordu. Belki de biliyor, bilmezlikten geliyordu.

Toplam olarak yemekte elli kişiden fazla insan vardı. Bu denli çok insan arasında Alonso'nun varlığının göze çarpmayacağını düşünüyor, Andres'e de elimden geldiğince sevecen davranıyordum. O bir aile toplantısı beklerken evi çok doldurduğum için kendisinden özür bile diledim. Tüm öğleden sonrayı terasta limonlu cin içerek geçirdik.

Andres uzun süre sessiz kaldı, sonunda ağzını açtı.

«Armilita'nın canını San Luis Potosi'de bir boğa aldı. Briones'inkini de El Toreo'da. Benim canımı nerede alacaklar?»

Sesi öyle üzüntülü çıkıyordu ki, nerdeyse ona acıdım. Anlattığına göre bir falcı bu yılın on beş günü içinde iki boğa güreşçisinin öleceğini söylemiş ve kendisinin ölümü de uzak olmayabilirmiş.

«Eh, sen kendi canını kurtardın,» dedim ona gülerek. «Eğer bu gece de ölmezsen, yine on beş gün içinde iki boğa güreşçisi daha ölür ve sen hepimizi gömersin.»

«Sen her zamanki gibi yine benim güneş ışığımsın,» dedi kulağıma yabancı gelen bir sesle.

Alay mı ediyordu, yoksa cin onu her zamankine göre daha çabuk mu etkiliyordu, bilmiyorum. Ne olursa olsun, bu lâf benim sinirime dokundu ve onu öptüm.

YİRMİ DÖRDÜNCÜ BÖLÜM

Yeni yıl Alonso için iyi başlamadı. Andres'in Acapulco'da bulunuşu ona dayanılmaz gelmişti. Bu da olağandı. Güzel bir erkek olmasına ve her zaman modaya uygun giyinmesine karşın, Andres ondan daha çok dikkat çekiyordu. Bir odaya girmesi ya da kümelenmiş konuşmakta olan insanlara yaklaşması, tüm başların kendisine çevrilmesine yetiyordu. Her şeyden önce çocuklarının kahramanıydı. Sonra konukların ilgi merkezi ve evin efendisi, hepsinden de öte, benim kocamdı.

Bir gün öğleden sonra, Pie de la Cuesta'ya gitmek ve orada güneşin batışını seyretmek geldi aklıma. Quijano bizimle gelmek istemedi. Döndüğümüzde, çevirdiği filmle ilgili acele bir işinin çıktığını ve hemen gittiğini Lucina bize söyledi. Yazıp bıraktığı kısa bir pusulayı Lucina elime teslim etti. «Ben gidiyorum. Nedenini anladığını sanıyorum. Ne olursa olsun seni seviyorum. Alonso.»

O gün akşam yemeğinde, bizi ailece başbaşa bırakıp gitmek iyilliğinde bulunan «süslü» üzerine Andres durmadan şakalar yaptı. Çocuklar hepsine güldüler, bense birkaçına güldüm.

Alonso yüzünden ilk gece kendimi suçluluk duygusu

içinde buldum, ikinci gece Andres'in odasına taşındım. Tam bir uyum içinde ve nişanlıların dikkatini çekecek kadar, herkesin içinde öpüştük. Daha önce çocuklar hiç böyle bir sürprizle karşılaşmamışlardı.

Meksiko'ya döndüğümüzde Ocak ayından epeyce gün almıştık. Bir daha görüşmek için Quijano'yu aramadım. Andres'in kabarıp inen öfkesi beni eğlendirmeye yetiyordu. Şişko'yu eleştirmesi ve Cienfuegos'un çok yakın olan başkan adaylığına karşı sabırlı olması için ona yardım ediyordum.

Şubat başında Puebla'ya gittik. Çünkü orada Andres'in desteklediği aday valilik görevine başlıyordu. Orada her zaman Andres'in yetkisi geçerliydi ve politik bir lider gibi anımsanmaktan da hoşlanıyordu. Orada kendini öylesine rahat ve güven içinde buluyordu ki, Başkanlık danışmanı olduğunu bile unuttu. Ayrıca ben de Meksiko'ya dönmek istemiyordum. Lucina çocukları okula götürünce, boş kalan saray örneği evi onunla paylaşıyordum.

Andres artık yaşlanıyordu. Bir gün ayağı ağrıyordu, bir gün dizi. Sabahları öğleye değin kaynatılmış kara limon suyu içiyor, öğle yemeğinde içkiye başlıyor, sonra bunu bütün gece sürdürüyordu. Bahçe ve eğreltiotlu oda Carlos'un anısını hep canlı tuttuğu için ona acımıyordum.

Lilia her gün ziyaretime geliyor, en son dedikoduları aktarıyor ve beni güldürüyordu. Arasıra eski dostları görüyordum, Monica öyle bir canla başla çalışıyordu ki, ancak bizi öpecek ve hemen uzaklaşacak kadar zamanı oluyordu. Buna karşılık Pepa, tüm öğleden sonralarını bahçeyle uğraşmakla geçiriyordu. Benim koruyucu meleğim olan kızkardeşim Barbara'yı da yeniden buldum. Bir melekten daha iyiydi, çünkü beni yargı-

lamıyordu. Ya katıla katıla gülüyor ya da ağlıyordu. Hiçbir çaba göstermeden beni de ya güldürüyor ya da ağlatıyordu. Andres'in kendini hiç iyi hissetmeyip eve döndüğü gün de yanımdaydı. Andres kendisine saygı ve bağlılık gösterilen Tehuacan'dan dönüyordu. Yüksek memurların çevresini sardıkları, onu bir önder yerine koyup yaptıkları işlerin hesabını verdikleri, saygı gösterdikleri biriydi. O gün kendisine Puebla vali ve belediye başkanıyla, yine halkın kendi çocuğu gibi sevdiği Tehuacan valisi eşlik etmişti.

Kapının önünde duran araba gürültülerini işittiğimizde, saat aşağı yukarı beşti.

«Ne can sıkıcı şey, Barbara,» dedim. «Erken döndü bu adam. Kazandığı başarıları dinletmek için yine beni çağıracak.»

Sabah kahvaltısında anlattığına göre, kendisi vali olduğunda işçiler kendi aralarında kavga ediyormuş. Onun döneminde karayolları çoğalmış, yeni okullar açılmış ve yakınmalar azalmış.

«Onlara diyeceğim ki...» diye başlayıp, yapacağı konuşmayı önce bana dinletmişti. «Ben buraya hükümetin bir görevlisi olarak gelmiyorum, benim bu görevim sona erdi, Puebla'nın bir çocuğu, sade bir vatandaşı ve canıyla ruhunu bu memlekete vermesini bilen bir insan olarak geliyorum.

«Nasıl buluyorsun, Catalina? Ne düşündüğünü bana söylemiyorsun. Ne işe yarıyor burada bulunman senin?»

Son aylarda yaptığı çılgınlıklardan biri de beni yeniden kendine sekreter seçmesiydi. Ben de oyalanmak için böyle bir oyunu oynamayı kabul ettim. Yapacağı konuşmayı bir kâğıt üzerine yazdım ve ona uzattım, rastgele bir paragrafı ona gösterdim. Onu yüksek sesle okudu.

«İster burada yanınızda olayım, ister uzakta, ister görevli olayım, ister sıradan bir vatandaş, her zaman yanınızda olacağım. Aranızdaki kavgaları birer kardeş gibi unutmanızı, güçlükleri aşmanızı ve coşkuyla çalışmanızı istiyorum. Yurdu savunmak için ve belli bir toplumsal amaçla Devrim yapan insanlar gibi çalışmanızı istiyorum. Bu savunma için gerekirse sizinle birlikte silaha sarılırım. Hem de hiçbir politik tutkum olmadan. Çünkü ben bir vali olarak kendi görevimi yerine getirdim. Ama sevgili devletimizin huzurunu ve ilerlemesini savunmak için yeniden zevkle silahlara sarılabilirim.»

Okumayı bitirdi ve bana döndü.

«Senin hakkında yanılmamışım. Kafalı bir kadınsın. Sanki bir erkeksin. Yaptığın çapkınlıkları bu yüzden bağışlıyorum. Beni istediğin gibi avucunun içine aldın. Sen benim en iyi hem kadın, hem erkek arkadaşımsın, afacan şey.»

Gitmeden önce yine kendi kaynatılmış otundan istedi ve bana da bir fincan sundu. Ben yavaş yavaş içtim, verdiği garip keyfin de etkisini yavaş yavaş göstermesini bekledim.

Matilda yanımızda bekledi ve Andres'e şöyle dedi:

«Beni ilgilendirmeyen bir şey söyleyeceğim için bağışlayınız, Generalim, ama bu suyu çok sık içiyorsunuz ve size iyi gelmiyor.»

«İyi geliyor ya da gelmiyor. Eğer bunu içmeseydim şimdi ölmüştüm bile. Yorgunluğumu gideren tek şey bu.»

«Ama uzun zaman içilince zararlı oluyor. Giderek zayıfladığınızı görüyorum.»

«Otların yüzünden değil, Matilde. Hâlâ böyle şeylere inandığını mı söylüyorsun bana?» dedi Andres. Son yudumu da içti. «Hanımına baksana, sağlığı nasıl da yerinde! O da içiyor.»

YİRMİ BEŞİNCİ BÖLÜM

Puebla belediye başkanı, eğreltiotunun bulunduğu odaya koşarak geldi.

«Hanımefendi, sanıyorum Generalin kalbi kötü çarpıyor,» dedi. «Çabuk gelin, durumu iyi değil.»

Daha önce birlikte olduğumuz odaya indim. Andres kendini yatağın üstüne atmıştı. Rengi diğer günlere göre daha çok sararmıştı. Güçlükle soluk alıyordu.

«Neyin var? Yolculuğun iyi geçmedi mi? Yemeğe niye kalmadın?» diye ona sordum.

«Çok bitkindim, sokak ortasında düşüp ölmek istemedim. Bana Esperza ile Tellez'i çağır.»

«Bu denli büyütme,» dedim. «Herkes yorgun düşebilir. Aylardır bir dereye koşuyorsun, bir tepeye. Acapulco'ya daha sık gidip dinlenmelisin.»

«Acapulco. O korkunç yeri sen sevebilirsin. Buradan uzaklaşmak için oraya gidiyorsun. Beni terketmek için denizin sana iyi geldiğini bahane ediyorsun. Sana iyi gelen bir şey varsa, o da beni terketmek.»

«Yalancı.»

«İşi aptallığa vurma. Acapulco'daki evin ne işe yaradığını her ikimiz de iyi biliyoruz.»

«Ama sen oranın ne işe yaradığını bilmiyormuş gibisin. Hiç gittiğin yok.»

«Benim öyle sulara batıp çıkacak zamanım yok. Hem orada dinlenmiyorum da. Deniz beni rahatsız ediyor. Hiç sustuğu yok. Sanki bir kadın. Ben Zacatlan'a gitmek istiyorum. Dağlık yerde insan daha iyi dinleniyor. Üstelik orada günler herkese yetecek kadar uzun.»

«Bununla birlikte, orada yapacak hiçbir şey yok. Orada zamanını neyle geçiriyorsun?» dedim.

«Benim doğduğum toprakları eleştirmeden duramıyorsun, köksüz arkadaşım benim,» derken ayağının birini çizmesinden çıkarmaya çalışıyordu.

«Gidip Tulio'yu çağırayım da sana yardım etsin. Kendini yorma. Sen gerçekten yorgunsun.»

«Ben sana Tellez'i çağır dedim, ama sen benim böyle yardımsız, tek başıma ölmemi istiyorsun.»

«Ama sen de ne zaman hapşırsan Tellez'i çağırıyorsun. Sıkılmaya başladım artık.»

«Sıkılmak mı? O senin en son yaptığın şey. Çağır onu bana. Şimdi sana gerçekten bir iyilik yapacağım ve öleceğim. Beni zehirlemediğini görüp tanık olsunlar.»

Yatağının yanına oturdum ve bacağına dokundum. Onda çok az, çok ender gördüğüm bir yumuşaklıkla konuşmaya başladı. Bana olağan gelmiyordu.

«Yaşamını harcadım, öyle değil mi?» dedi. «Diğerlerinin istedikleri olacak. Ama sen... sen ne istiyorsun? Ne istediğini hiçbir zaman öğrenemedim. Bunu kendime soracak zamanı da pek bulamadım. Ama yine de çok kötü olduğuma inanma. İçinde, bir değil, birkaç kadın birden taşıdığını biliyorum. Ben bunlardan ancak birkaçını tanıyabildim.»

Çok yaşlanmıştı. Son haftalarda yavaş yavaş zayıfladığını ve çöktüğünü görüyordum. Ama o akşam insanın gözleri önünde yaşlanıyordu. Giysisi üzerine birden-

bire büyük gelmeye başladı. Omuzları çökmüş, yüzü süzülmüştü. Çenesi asker gömleğinin kolalı yakası içinde kayboluyordu. Rütbe şeritleri birer katı maddeye dönüşmüştü.

«Haydi sana yardım edeyim de bunu çıkar,» dedim.

İnsanın eline hiç de yumuşak gelmeyen bu giysiyi çıkarmaya, her zaman iliklerinden daha büyük olan düğmelerini çözmeye başladım. Kollarından birini çektim, çıkardım, ötekini de çıkarmak için arkasına geçtim ve boynunu öptüm.

«Sen gerçekten mi ölmek istiyorsun?»

«Niçin ölmek isteyeyim ki? Hayır, ölmek istemiyorum. Ama görüyorsun, geberiyorum.»

Andres'in arasıra yakalandığı ishal ve soğukalgınlığını, iki günde bir uydurduğu ciddi hastalıklarını iyileştiren bu bölgenin en ünlü iki doktoru, Esperza ile Tellez, o her zamanki ağırbaşlılıklarıyla içeri girdiler. Generale verecekleri yalnızca rengi değişmiş aspirinlerle, bu kez yine işin içinden sıyrılacaklarını sanıyorlardı. Oyunu biliyorlardı nasıl olsa. Kocamın ne zaman yapacak bir işi ya da konuşacak kimsesi olmazsa, onları çağırıyorduk. En küçük buluşlarını bile hayranlıkla dinleyecek insanlara gereksinimi vardı çevresinde. Meksiko'ya giderken, sürekli dinleyicilerinin bir kısmını birlikte götürüyorduk. Puebla'da olduğumuzda, ya Esperza geliyordu, ya Tellez ya da ikisi birlikte. Bir de yargıç Cabanas. Konuşmalar kızışıyor ve hasta muayenesi yerini poker partilerine bırakıyordu.

«Bugün bize hangi ölümünüzü anlatacaksınız, General?» diye soran Tellez, Esperza ile o her zamanki alışkanlığını sürdürdü. İki doktor hastalarının kalbini dinledi, nabzına baktı, yavaş yavaş soluk aldırdı. Tek değişen şey Anders'in yorumuydu. Ne zaman onu muayene etseler, ufak tefek, ama birbirini tutmayan bir sürü şeyden yakınırdı.

Şurası burası ağrırdı. Doktor, «Şurası ağrıyor mu?» diye sorunca, «Evet, tam orası» ağrırdı. Oysa bu akşam bir kez olsun yakınmadı.

«Siz yine her zamanki gibi beni ciddiye almayın, aptallar,» dedi. «Ellerinizin arasında ölmeme çok kalmadı. Umut ederim benim için bir dakikalığına ağlarsınız. Hiç değilse benden kopardığınız şeylerin anısına. Umut ederim siz benim için ağlarsınız, çünkü karım olduğu söylenen bu kadın benden sonra bayram yapacak. Ona bir bakmanız yetişir. Kendisini ilk isteyenle gitmeye hazır. Hem isteyeni de çok olur, çünkü hâlâ taze. Nice yıllar önce evlendiğimden daha da iyi. Kaç yıl oldu Catalina? Küçük bir kızdın. Nasıl sert kalçaların vardı! Ya kafan? Kafan da çok çok sertti. Ama o hiç yumuşamadı. Kalçaların biraz yumuşadı, ama kafan, hayır, yumuşamıyor. Neyse, benden sonra onu gözleyecek olan Rodolfo var. İşte bu iyi. Şu meslektaşım, zavallı aptal Rodolfo.»

«Dinlenmeye gereksinimi var,» dedi Tellez. «Uyarıcı ilaç aldı mı? Belki de törenin verdiği heyecandır. Dinleniniz, Generalim. Size yatıştırıcı ilaçlar vereceğiz. Yorgunluktan başka bir şey değil bu. Yarın bambaşka bir insan olacaksınız.»

«Yarın başka bir insan olacağımdan kuşkum yok. Daha katı, daha soğuk bir insan. Daha iyi dinlenmiş, elbette. Ölmemi herkes istiyor. Benim ne denli gerekli olduğumu, bana nasıl gereksinimleri olduğunu bilmiyorlar. Fito'nun ve onun yerini alacak o dar kafalı adayın eline düştüğünüz zaman göreceksiniz. Ben mi yorgunum? Yorgun olan Şişko. Düşünmekten yoruluyor. Cienfuegos gibi birini yerine aday seçtiği için!»

«Cienfuegos mu? İyi biliyor musun? Sana kim söyledi?» diye sordum.

«Kimse söylemedi, ben biliyorum. Çok şey biliyorum ve meslektaşımı tanıyorum. İlk isteyene kendini veriyor.

Martin onunla her dilden konuştu ve her istediğini ona yutturdu. Kafalı bir insan olduğuna bile inandırdı onu. Şu zavallı Şişko'yu.»

Andres'in en korktuğu düşman Martin Cienfuegos'tu, çünkü ona kimse dokunamazdı. Bu ne Andres onu koruduğu içindi, ne de Fito'nun gözde bakanı olduğu için. Çünkü bir gecede Dona Herminia'nın kalbini çalan profesyonel bir baştan çıkarıcıydı. Dona Herminia'nın Andres'ten başka bir oğlu olmadığı için de, ona her zaman kardeşler arama gibi bir deliliği vardı. Çocukluğunda Fito'yu ona kardeş yapmış, bir süre onların evine göndermişti. Daha sonra, bir kıyı kentinden gelen Martin Cienfuegos'un gülümsemesine ve iltifatlarına kendini kaptırmıştı.

«Bu çocuk benim ikinci oğlum olacak. Yitirdiğim oğlumun yerini alacak. Ve senin için de bir kardeş olacak. Beni duyuyor musun, Andres Ascencio?» demişti Dona Herminia.

Bunun üzerine Andres, Cienfuegos'un çekiciliğinden kuşkulanmaya başlamış ve onu kendine kaçınılmaz bir rakip olarak görmüştü. Bu önsezi sonunda kendini doğrulamıştı.

«Sana başka bir kardeş veriyorum,» demişti yaşlı kadın. «Onunla iyi geçineceksin, Andres Ascencio, çünkü o bana babanı anımsatıyor. İkinci oğlum olmayı kabul ediyor musun?» diye sormuştu, kendisini dikkatle dinleyen Martin'e.

«Bundan gurur duyacağım, efendim,» demişti Martin. Onu kolları arasına almış, alnından öpmüş, yanaklarını okşamış ve ellerini öperek önünde diz çökmüştü.

Evlât aşkının bundan daha iyi oynandığı başka bir film anımsamıyorum. Duyduğu gönül borcuna karşılık gözyaşları bile dökmüştü Martin. Annesine tapan Andres bile bu denli kendini gösteremezdi. Zacatlan'dan döndü-

günde çok kızgındı. Yol boyunca ona orospu çocuğu komedyen deyip durmuştu. Sözde şakacıktan diyordu, ama yine de diyordu.

«Malın gözü benim annem,» dedi yatağın üstüne oturarak. «Ne kardeşler buluyor bana. Al birini, vur ötekine. Önce Şişko Campos'u görünce gevşemişti, şimdi de şu orospu çocuğu komedyen Martin'i buldu. Aptal ve bigisiz bir kadın benim annem. Birisi biraz gülümseyip kendisini öpünce, ana yüreğini bile teslim ediyor. Neyse ki aptallıkları bana geçmedi. Ama Campos onu kabullendi ve mirasa bile kondu. Suratına bir bakmak yetişir. Her şeyi yutuyor, aptal! Bunun için biraz kibar ve yasalara saygılı olmak yetişiyor. Sanki soytarılıkla ve yasalarla her şey elde edilirmiş gibi. Her şeyi yasalarla yürütmeye çalışıyor. Okuma yazma bilen her Meksikalı, bilmeyene okuma yazma öğretsin diye bir yasa çıkarmadı mı? Ve ona göre sorun çözüldü. Bir dakikalık bir iş böyle bir yasa çıkarmak. Kendi adını, ülkesinin adını ve hiç kuşku yok, bir de şu görkemli Başkanın adını yazamayan bir tek yerli kalmadı. Bir dâhi şu Şişko. Kafasını bir görmek yetişir. Sonra «kardeşi» Martin. Kendi adayı. Ülkede geri kalan ne varsa hepsini silip süpürecek. Ülkenin umudunu bile açık artırmayla satar bu keçi. Üç bin tane işsizin umudunu bir anda konserve kutularına koyuyor ve gringolar istediğinde, onlara satıyor. Bu adam Bağımsızlık Meleği'ni de satar. Eğer dikkat etmezseniz, Guadalupe ilini de satar. Bütün bunlar çok modern ve çok nays (ince). Köylülerin, hödüklerin, alıkların ve yabanî insanların yapamadığı şeyler. Ne yazık ki öleceğim, çünkü ben sağ olduğum sürece, Başkanlığın kartallı koltuğuna tabancalar konuşmadan oturamaz. Ben onu ve çevresindeki tüm süs köpeklerini sağ bırakmazdım. Sevgili annemin de bunun için beni bağışlaması gerekirdi. Bu orospu çocuğu komedyenin işini bitirirdim. Bu iki analı oğulun! Orospunun biri onu

doğurdu, öteki de, aptalca bir düşünceyle onu evlât edindi.

«Sen iyice kafanı taktın şu ölmeye. Yeter artık,» dedim ona. «Niçin Doktor Tellez'i dinleyip ilaçlarını almıyorsun ve yatmadan önce bir poker partisi yapmıyorsun?»

«Uzanmış yatıyorum ya! Yalnız biraz kötü uzanmışım. Tavana bakıyorum ve üzerimde hiç kimse yok.»

«Eh, artık biz gidelim,» dedi Esperza.

«Vakit geldi, benim aptal keçilerim,» diye yanıtladı Andres.

«Dinlenin Generalim. Kahve içmeyiniz. Konyak da, uyarıcı ilaç da almayınız. Yarın sabah bir parti oyun oynamak için geleceğim.»

Beni onunla başbaşa bırakıp gittiler. Yatağının ucuna oturdum.

«O kaynatılmış ottan yine ister misin?» dedim ve kendi elimle verdim.

İçmek için doğrulup oturdu ve beni yeniden sorguya cekmeye başladı.

«Sen ne istiyorsun? Catalina? Bundan sonra Cienfuegos ile mi kıristıracaksın? Kim bu Efrain Huerta? Bir memenden diğerine sevgi gözyaşları döktüğünü nereden biliyor?»

«Nerede buldun onun şiirlerini?» diye hemen sordum.

«Benim evimde hiçbir yer kilitli kalamaz.»

«Yani senden hiçbir şey saklanamaz mı?»

«Vives'in arkadaşıydı, öyle değil mi? O seni iyi tanımıyor. Senin ne memelerinin arasında gözyaşı kaldı, ne başka bir yerinde. Sen iş olsun diye bile ağlayamazsın. Sevecenlik ve Catalina! Ne saflık! Öyle boşuna komünist partisine üye olmamış.»

Pencerenin yanına gittim. O durmadan konuşurken,

ben de içimden, artık öl, dedim. Uykuya dalıncaya değin konuştu. Gittim, yanına uzandım.

Birden uyandı, elini bacaklarımın üzerine koydu ve beni okşamaya başladı. Gözlerimi açtım, ona göz kırptım, burnunu okşadım.

«Kalkıp Cabanas'a telefon etsene,» dedi. «Benim bacaklarım ağrıyor.»

«Tellez'i arasam olmaz mı?»

«Cabanas'ı ara, Catalina. Yitirecek zamanım yok.»

Cabanas geldiğinde, Andres'in iki bacağı da uyuşmuştu. Güçlükle konuşuyordu.

«İkisini de getirdin mi, Cabanas?» dedi kendini zorlayarak.

«Evet, Generalim, hepsini getirdim.»

«O iki taneyi bana ver.»

«Nedir o iki tane?» diye sordum.

Bana yanıt vermedi. Her zamanki yeşil, mürekkepli dolma kalemiyle imzaladı.

Ve biraz sonra öldü.

YİRMİ ALTINCI BÖLÜM

Çocuklarını çağırdım. Birisi Rodolfo'ya haber vermişti. Gece saat on bire doğru geldi. Göbeği, ağır hareketleri ve maiyetiyle birlikte içeri girdi, her şeyi yönetmeye karar verdi.

«Zacatlan'a götürelim onu,» dedi.

«Nasıl istersen,» diye yanıtladım.

«Kendisi öyle istemişti.»

«Size inanıyorum, Sayın Başkan. Onu Zacatlan'a götürelim.»

«Yardımcı olduğun için teşekkür ederim. Vasiyetnameden benim haberim var.»

«Bana teşekkür etmene gerek yok. İşleri iyi yürütmeye bak, yetişir.»

«Bir sorunun olursa, bana güvenebilirsin,» dedi.

«Bana bir sorun çıkarmayasın diye sana güveniyorum,» dedim.

«Seni anlamıyorum. O benim bir kardeşim gibiydi. Sen onun eşisin. Ne yapmamı istiyorsun?»

«Sen bu işlere karışma. Bana yardım etme. Diğer dullarla görüşme. Herkes kendine düşen payı alacak. Bunun için buraya, evime gelmeleri gerekir.»

«Diğer dullar da kim?»

«Dinle, karşında senin karın yok. Diğer dulların kimler olduğunu ben çok iyi biliyorum. Çocukları da cabası. Kime hangi çiftliğin kaldığını, kime hangi evin kaldığını ben biliyorum. Ayrıca hangi işin, hangi paranın, hattâ hangi saatin ve kol düğmelerinin kimlere kaldığını da biliyorum.»

Sustu, başıyla onayladığını gösteren bir işaret yaptı, sonra gitti, gri renkteki tabutun yanında ayakta durdu. Yüzüne üzüntülü bir hava vermeye çalıştı, ama her yandan kendisine doğru koşan asık suratlar bu havayı bozdu.

Bir sürü insan evi doldurdu. Birbirlerini iterek Rodolfo'nun yanına varmaya çalışıyorlardı. Erkekler kollarını açıp ona sarılıyorlar, sırtına vuruyorlar, kadınlar elini sıkıyorlardı.

Ben tabutun öteki başında ayakta duruyordum. Oturmak da istemedim. Bütün geceyi el sıkışarak ve yanaktan öpülerek geçirdim. Ağlamadım. Buna karşılık durmadan konuştum. Nerede tanıştığımızı ve en son nerede karşılaştığımızı anımsayarak herkesle O'nu konuştum.

Sabah saat ikiye doğru Rodolfo uyumaya gitti. Lucina bana bir fincan çay getirdi. Çayı içmek için birazcık oturdum. Yanımdaki sandalyede Checo'nun oturduğunu keşfettim. Onu çok küçük buldum.

«Nasılsın, anneciğim?»

«İyiyim, çocuğum, sen nasılsın?»

«Ben de iyiyim,» dedi ve sustuk.

Verania uyumaya erkenden gitmişti. Kendini iyi hissetmeyen Marta ile doktor ilgilenmek zorunda kalmıştı.

Onunla başbaşa kalınca, «Bakıyorum yeni arkadaşın gelip sana başsağlığı dilemedi,» dedi Adriana.

«Böyle konuşma,» diye buyurdum ona.

«Bana ahlâk dersi vermeye kalkışma. Artık biraz geç

oldu,» diye yanıtladı. «Hem Alonso ile olan ilişkilerinizi herkes biliyor. İnsanların yarısının onu ölenin yakın bir dostu gibi üzüntülü görmek için geldiğinden kuşkum yok.»

Çok haklıydı, ama kızgındı da. Bu küçük kızın içinde nasıl da bir kin birikmişti! Lilia, Marcela ve Octavio gün ağarıncaya değin yanımdan ayrılmadılar.

Üzüntü içinde başsağlığı dilemeye gelenlerin defilesi bütün gece sürdü. Ben de dul kadının olması gereken yerden kıpırdamadım.

Andres vali iken siyasal gösterilerde törenlerin başını çeken Bermudez, «Bu dayanıklılığınıza hayranım, hanımefendi,» dedi.

«Sizi tebrik ederim, Bayan Catalina,» dedi belediye başkanının eşi.

Her şey söyleniyordu. Kendimce çok güzel eğlendim o gece.

Herkesin ilgisini ben çekiyordum. Bu da hoşuma gidiyordu. İçeri giren herkes gözleriyle önce beni arıyor, nerdeyse hepsi beni öpmek istiyor ve birkaç söz söylüyordu. Bununla birlikte, bana en güzel sözleri söyleyen, içeri hızlı adımlarla giren Joselita Rojas oldu. Hiç keşfedilmemiş yer bırakmak istemiyormuş gibi başını dik tutarak kenti adım adım dolaşırdı. Hiç arabaya binmez, her yere yaya giderdi. Doreta tepesinde oturur, oradan kent merkezine yaya iner, çağrıldığı her yere kendisini ayakta tutan o adımlarıyla giderdi. Josefita beni iyice öptü, sonra omuzlarımdan tuttu ve gözlerimin içine baktı.

«Eh, nihayet,» dedi. «Senin adına seviniyorum. Dul olmak bir kadın için ideal bir şey. Ölenin tabutu bir taşın üzerine konur, gerekli görüldüğünde anısına saygı gösterilir, yaşadığında yapılmayan bir isteği, öldükten sonra ye-

rine getirilmek istenir. Bunu söylerken, kişisel deneyimlerime dayanıyorum. En iyi koşullara dullar sahiptir. Hem de senin yaşında! Yeter ki kendini hemen bir başkasına kaptırmak gibi bir yanlışlık yapmayasın. Göreceksin, yaşamın değişecek. Hem de iyi yönde. Bunları sana söylerken kimsenin duymamasını dilerim. Ama ne yaparsın, gerçek bu. Merhum beni bağışlasın.»

Saat sabahın altısına yaklaştığında üstümü başımı değiştirmem gerektiğini düşündüm. O saatte odada nerdeyse hiç kimse kalmamıştı. Üstü açık tabuta yaklaştım ve Andres'in ölü yüzüne baktım. Yüz çizgilerinde ve kimi kez bana kırptığı gözde biraz yumuşaklık bulmak isterdim. Ama öfkeli olduğu, kafası bir şeylerle meşgul olduğu için benimle konuşmadığı, iyi geceler dilememin bile dalgınlığını bozmadığı zamanların o sert yüzünü gördüm yine.

«Hoşçakal, Andres,» dedim ona. «Gelip seni Zacatlan'a götürecekler. Orada yatmak istiyordun. Bu isteğini Fito mutlaka yerine getirmek istiyor. Şimdi evet, ne istersen, ne istersen söyleyebilirsin ona. Ne de çirkinsin! İnsanı iğrendiren bir kafan var. Kafanı her zaman iğrenç bulmuştum. Onu bir başkasına göster. Kendi sıkıntılarım bana yetiyor. Üstelik bir de beni kınayan sözler işitmek istemiyorum. Üzüntümden canıma kıymamı da istemiyorsun ya? Josefita'nın neler söylediğini duydun. Sen olmayınca, her zamankinden çok daha iyi olacağım. Senin gömme törenine de gitmek istemiyorum. Herhalde beni Rodolfo ile aynı arabaya bindirecekler ve Zacatlan'a gidinceye değin buna katlanmak zorunda kalacağım. Oysa sen şimdi tüm kaygılarından kurtulmuş, kendi sandığının içinde rahatsın. Hep böyle mi sürecek bu? Ne zaman kurtulacağım. Rodolfo bana çok yaklaşmasa, beni rahatsız etmese, kendisi için daha iyi olur. Seninle idare ediyordum, çünkü sen cana yakındın ve beni avladığında küçük bir kızdım. Beni

hem güldürüyor, hem korkutuyordun. Yüzünü astığın zaman korkuyordum. Lola'yı öldürdüğünde seni aşağıladığım için yine böyle suratını asmıştın. Beni ilgilendirmediğini söylüyordun.

«Her şeyi paylaştırayım diye bana bırakıyorsun demek. Senin istediğin, yine her zaman olduğu gibi beni rahatsız etmek. Bunun kolay bir şey olmadığını göreyim diye yapıyorsun. Kim ne kadar pay almalı sana göre? Bunu benim kestirmemi, herkesin payına ne kadar düştüğünü kestirmek gibi iğrenç bir işi üstlenip durmadan seni düşünmemi istiyorsun. Her şeyi kendime saklayacak mıyım diye görmek istiyorsun. Ne yapmak istiyorsun? Beni huzur içinde bırakmayacak mısın? Tüm yaşamımı boğacak mısın? Her şeyi kendin gibi öldürecek misin? En güzel günlerimi kendisine adadığım adam olarak mı kalacaksın? Sonsuza değin senin karılarını ve çocuklarını mı düşüneceğim? Senin istediğin bu. Senden başka hiçbir şeyle ilgilenmeyeyim. Benim yargıma göre kim ne almalı? Malları ben alayım ve onlara bir zevk mi bağışlayayım? Böylece haklı olduklarını, benim bir entrikacı olduğumu bildiklerini mi söylesinler? Ya da kendimi sokak ortasında bulayım ve Fito'nun yardımseverliğine mi sığınayım? Hayır Andres, herkesi toplayacağım ve ad çekeceğiz. Bakalım bu korkunç evi kim kazanacak, kim dağların sahibi, kim çiftliklerin sahibi olacak, kim Heiss ile ticaret yapacak, kim gizli alkol üretecek, Plaza de Toros, sinemalar, hipodromun hisse senetleri kimin olacak, Meksiko'daki büyük ve küçük evler kime kalacak? Her şey şansa bağlı Andres. Ama daha önce sahip oldukları mülkler kendilerine kalacak. Olga'yı Veracruz'daki çiftlikten ve Cande'yi Teziutlan'daki evden çıkarmayacağım. Benim aklım başımda. Kalkıp yabancı bir eve yerleşecek de değilim. Deniz kıyısında, dalgaların dibinde, bundan daha küçük bir ev istiyorum. Orada kimse bana buyurma-

yacak, benden bir şey istemeyecek ve beni eleştirmeyecek. İçinde tatlı anılarımı anımsayabileceğim bir ev. Senin güldüğün bir akşam, at koşusu yaptığımız günler, ilk kez spor bir Ford'a binişimiz ve tüm hızımızla Meksiko'ya girişimiz. 'Bırak seni soyayım,' demiştin o akşam. Ve sen beni soyarken, ben hiç kıpırdamamıştım. Cana bakmış ve kendimi birden çıplak bulmuştum. Ondan sonra sana hep gönül borcum olduğunu bilerek bakmıştım. Titremeye başlamıştım, çünkü hava soğuktu ve bir oda içinde çıplak durduğum için de utanıyordum. Dudağımı ısırdın ve geri çekildin. 'Ne de güzelsin', dedin. Sanki beni ilk kez görüyordun ve sana ait değildim. Öyle ayakta durmak hoşuma gitmiyordu. 'Bana böyle bakma, Andres, yeter,' dedim ve koşup örtünün altına gizlendim. Bunun üzerine bana yaklaştın ve parmağını göbeğimin içine soktun. 'Bu küçük delikte ne saklıyorsun?' diye sordun, 'Bir gizem,' dedim. Tüm gece bu gizemi aradık, anımsıyor musun? Benim uykum vardı, yolumu kesen bacakların olmadan ve horuldamalarını dinlemeden tek başıma kendi yatağıma gitmek istiyordum. Şimdi güzel bir uyku çekebilirdim, ama Zacatlan'a gideceğim. Çok nemli ve yapmacık bir havası olan bu bölgeden nefret ediyorum. Ama öldüğünü görmek için kapılarının önüne çıkan ve geçerken bize bakan insanları görmek istiyorum. Tarlalarında çalışan ve hayvanlarına bakan ücretli adamlarının üzgün yüzlerini görmek istiyorum. Bununla birlikte mutlu da olacaklar. Akşam likör içecekler ve bizim yazgımıza gülecekler. 'Ah, şu dul,' diyecekler. 'Ne oynak kadın! Kocası uslu durmuyordu, o da kocasından geri kalmıyordu. İhtiyar pezevenk, hep kadın peşinde koşuyordu. Hırsız, sersem, cani.' 'Sevimli haydut,' diyecek annenin arkadaşı Bayan Rafa. Beşikten beri seni tanıyan yüz yirmi beş yaşındaki kadın. 'Deli,' diyecek. 'Bu çocuğun yarı deli olduğunu ben her zaman Herminia'ya söyledim.' 'Kaçık,' diyecek annen. 'Onun kaçık oluşu benim

hoşuma gidiyordu.' Benim de hoşuma giden yanın o kaçıklığındı. Yoksa o çirkinliğini nasıl sevebilirdim? Ama ilk tanıdığımda böyle bir insan olduğunu bilseydim, seninle yakın ilişkilere girmezdim. Güneş doğuncaya değin böyle ayakta beklemezdim ve bitkin bir durumda gömülme törenine gitmezdim. Ama artık yapacak bir şey kalmadı. Gidip giyineyim. Nasıl giyinmem gerekir acaba? Dul kadın peçesi örtmem. Kimi kez sen bana bir fikir veriyordun. New York'daki küçük mağazadan aldığım bu kırmızı ipek giysimi anımsıyor musun? Ben almak istemiyordum, sen seçtin. Onu giymek hoşuma gidiyordu. Kırmızılar giymiş bir dul göze iyi görünmez. Ama bu kırmızı giysi içinde, beni bekleyen tüm sinema seyircilerine karşı çok iyi direnebilirim. Rodolfo bundan memnun kalır. Geçen yılki Bağımsızlık Günü'nde onu giydiğimi anımsıyorum. Gece geç saate kadar içtikten sonra, Rodolfo omzunda başkanlık şeridiyle beni pencereye doğru çekti, sonra boş meydana bakan balkonun kapısını açıp oraya çıkardı. 'Bu giysi içinde sen bayrağa benziyorsun. Buraya geldiğinden beri gözlerimi senden ayıramıyorum,' dedi. **'Yaşasın Meksika, yaşasın Bağımsızlık** diye bağırdıktan sonra nerdeyse, **Vatanım kadar güzel arkadaşımın karısı da yaşasın** diye bağıracaktım.' Sonra üstüme saldırdı. Sana doğru koşarak kendimi kurtardım. Hemen peşimden geldi. 'Karına çok güzel olduğunu söylüyordum, kızmadın değil mi?' Sana anlatırım diye korkmuştu. O zaman henüz seni iyi tanımamıştım. Onun bu gülünç tavrını anlatsaydım, ondan yana olacağını ve beni baştan çıkarıcılıkla suçlayacağını bilemezdim.

«Artık geç kalıyorum. Üstümü değişmek için çok vaktim yok. Oraya böyle çirkin bir yüzle gidemem. Fotoğrafçılar gelecek. Martin Cienfuegos gelecek.»

* * *

Jerse bir giysi, üstüne de astragan bir manto giydim. Ökçesi yüksek olmayan ayakkabı bulamadım. Nerdeyse doksan çift ayakkabım vardı, ama bir çift uygun siyah ayakkabım yoktu. Siyah ayakkabılarım yalnızca eğlenceye giderken giymek içindi. Neyse, ayaklarıma geçirecek iskarpin bulabildim. Böyle bir günde, soğukta, manto altına yalnız Chofi sandalet giyerdi. Çok az makyaj yaptım. Gözlerime biraz rimel, dudaklarıma hafif bir kırmızı. Pudra sürmedim. Saçlarımı arkadan bağladım. Andres olsaydı dullara benzediğimi söylerdi.

Saat dokuzda hareket ettik. Kırk kadar araba vardı. Yakınları, deniyordu bunlara. Ben yolculuğu Checo ve şoförüm Juan ile yapmak istiyordum. Fito cenazenin, Vali Martin Cienfuegos ve bir işçi sendikası sorumlusuyla birlikte aynı arabada gitmesini düşünmüştü. Ben de bundan yararlandım.

«Juan'ı çağır,» dedim Checo'ya. «Senle ben Packard arabayla gidelim.»

Packard'a bindik. Juan, Fito'nun arkasından gitmeye başladı. Onun da tam önünde cenaze arabası gidiyordu. Yol boyunca onu görememek benim için daha iyi olur diye düşündüm.

Arabanın arkasına yalnız ikimiz oturduk. Bacaklarımı uzattım ve küçüğü öptüm. Kendimizi çok iyi hissettiğimiz bir anda Rodolfo'nun özel sekreteri geldi ve Başkan'ın kendisiyle birlikte aynı arabada gitmemi arzuladığını söyledi.

«Teşekkürlerimi iletiniz kendisine. Burada çok iyi olduğumu ve küçüğü yalnız bırakmak istemediğimi söyleyiniz.»

Gitti ve hemen dönüp bu sefer kesin konuştu.

«Küçüğü de getirmenizi söylüyor.»

Ben başka bir bahane bulmaya çalışırken Fito görün-

dü. Sekreteri kapıyı açtı, Fito, kendi evine girer gibi arabamıza bindi.

«Beni bağışla, Catalina,» dedi. «Ama seni yalnız bırakmak istemedim. Senle ben cenazenin arkasında birlikte gitmeliyiz. Benim arabamın arkasında kalman doğru olmaz. Bu an hepimiz onun ailesindeniz. Bugün ben Başkan değilim.»

«Eğer o oyuncağı bırakırsan, geriye sana ne kalır?» demek geliyordu içimden. Ama üzüntülü bir yüzle gülümsemeye çalıştım. Sanki bana gösterdiği ilgiye teşekkür etmek istiyordum ve acılarım buna engel oluyordu.

Yanımıza oturabilmesi için biraz öteye çekildim. Araba çok büyüktü. Arkaya beş kişi rahatça oturabilirdi. Sürücüyle arka koltuk arasındaki cam her zaman kaldırılabilirdi. Ben hiçbir zaman bu arayı camla kapatmadım. Juan ile konuşmak ve ona şarkı söyletmek hoşuma gidiyordu. Rodolfo'nun ilk yapmaya çalıştığı şey, arayı kapatmak istemesi oldu. Kullanılmadığı için kol kolay dönmüyordu. Camı yükseltmek için sekreteri iyice uğraşmak zorunda kaldı. Juan adına bundan sıkıldım. O böylesi kaba bir harekete alışık değildi. Checo bunu anladı. Çünkü Juan ile çok iyi dosttu. Uzun süre Juan ile baba oğul gibi olmuşlardı. Önünü iyi görmek için öne geçmek istediğini söyledi. Bize bir şey demeden, kendi başına kapıyı açtı ve öne geçti. Oradan dönüp bana baktı. Allahın belâsı çocuk, beni Rodolfo ve sekreteriyle yalnız bıraktı.

«Regino'ya söyleyin, biraz açılsın ve önümüzde bize yer bıraksın. Siz de onunla gidin,» dedi Fito. Ben ve o yalnız kaldık. Ellerimi başımın üzerine koydum, iç çekerek önüme eğildim. Sayın Başkan'dan çok rahatsız oluyordum.

Arabalar ağır ağır yürümeye başladı. En yakındaki mezarlığa gidiyormuşuz gibi.

«Bu hızla iki günde bile varamayız,» dedim Rodolfo'ya kenti arkamızda bırakır bırakmaz. Dönüp arkasına baktı.

onu her şeyiyle anımsayabiliyorum. Benden birdenbire sökülüp alınan elleri ve gülüşü...

Bir dul kadının ağlaması gerekir diye, ben çocuklardan daha çok ağlamaya başladım.

Checo tuttuğu elimi bırakmıyordu. Verania beni okşadı. Yağmur yağmaya başladı. Zacatlan böyleydi. Burada durmadan yağmur yağardı. Ama buraya yağmur yağıp yağmaması benim için bir önem taşımayacaktı. Nasıl olsa buralara artık ayak basmayacaktım. Ağlarken bunları düşünüyordum ve böyle düşününce de ağlamayı kestim. Bunun gibi, yapmamam gereken ne denli çok şey var! Artık tek başımayım ve kimse bana komuta etmeyecek. Bundan böyle yapmam gereken neler var, diye yağmur altında düşünürken, bir kahkaha attım. Yere oturdum, Andres'in mezarını çevreleyen ıslak toprakla oynamaya başladım. Beni bekleyen gelecekten zevk duymaya başladım. Nerdeyse mutluydum.

BİTTİ

ISBN 975-405-118-6

ANGELES MASTRETTA

Generalin Önlenemez Yükselişi, Latin Amerika'da pek çok örneğini gördüğümüz, cesetlerin üzerine basabasa yukarılara, çok daha yukarılara tırmanmayı başaran politikacıların, askerlerin öyküsüdür.

Fakir bir ailenin çocuğu olan Andres, askerlik mesleğinde yeterince başarılı olmadığına inanınca, oyunu kurallarına göre oynamaya karar verir. Cesetler arasında adeta dans ederek diktatörün başyardımcılığına kadar yükselir. Sevgili eşi ise kocasından göremediği yakınlığı başka erkeklerde arar. Bu arada rejim aleyhtarı olaylara da karışan genç kadın giderek güçlü bir kişilik kazanır.

Ateşle unutulmuş bir kazan gibi sürekli kaynayan, hareket halinde olan Latin Amerika'da her şey insanın başını döndüren bir hızla gelişiyor; olaylar ve duygular bir tekerleğe takılı fosforlu ışıklar gibi dönüyor... Çocukluk yılları, evlilik ve evlilik dışı ilişkiler, özveri, sonra da acılar... acılar...

Meksika'nın ünlü kadın yazarı Angeles Mastretta 1949'da Puebla'da doğdu. Gazetecilik öğrenimini tamamlayıp çeşitli dergi ve gazetelerde çalıştı.

Mastretta'nın ilk romanı olan **Generalin Önlenemez Yükselişi** 1985'te yayınlandı. Dört ayda altı baskı yaptı ve yazarın ünü dünyaya yayıldı. Fransa ve Almanya'da eleştirmenlerce büyük ilgi toplayan kitap 16 dile çevrildi.